

Емма Доног'ю

КІМНАТА

КІМНАТА

Емма Доног'ю

Екранізовано!
Фіналіст Букерівської премії

 Vivat
видавництво

Емма Доног'ю

Кімната

Emma Donoghue

Room

Емма Доног'ю

Кімната

Харків

Vivat
ВИДАВНИЦТВО

2017

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)
Д67

Перекладено за виданням:
Donoghue E. Room : a novel / Emma Donoghue. — New York : Little, Brown
and Company, 2010. — 336 p.

Переклад з англійської *Анатолія Хлівного*

ISBN 978-617-690-980-4 (укр.)
ISBN 978-0-316-09833-5 (англ.)

© Emma Donoghue Ltd., 2010
© ТОВ «Видавництво «Віват»»,
видання українською мовою, 2017

Присвячую Фіннові й Уні — моїм найкращим творінням

Сину мій!

О, як на серці болісно, а ти,
дитя невинне, дихаєш погідно,
заснувши в домовині цій страшній,
окованій мосяжем зусібч,
і променишся в тьмі густій імлісто-синій¹.

Симонід (бл. 556—468 рр. до н. е.). Даная

¹ Переклад Д. Щербини. (Тут і далі прим. пер., якщо не вказано інше.)

Подарунки

Сьогодні мені п'ять. Минулого вечора, коли я засинав у Шафі, мені ще було чотири, але — чудасія! — коли прокинувся серед ночі в Ліжку, мені вже стало п'ять. До цього мені було три, перед тим два, перед тим один, перед тим нуль.

— А мінус один мені було?

— Хм-м? — Ма протяжно хмикає.

— Там, на Небесах. Мені було мінус один, мінус два, мінус три?..

— Ні, лік рокам почався, лише коли ти спустився вниз.

— Крізь Дахове Віконце. Тобі було дуже сумно, доки я не з'явився у твоєму пузику.

— І не кажи.

Ма нахилиється над Ліжком, щоб увімкнути Лампу, і та зі *свистом* освітлює все навколо.

Я вчасно встигаю зажмуритися. Трохи згодом я розплющую одне око, тоді друге.

— Я плакала, аж поки в мене зовсім скінчилися сльози, — каже

Ма. — Я просто лежала тут і лічила секунди.

— І скільки секунд налічила? — питаю я.

— Багато-багато мільйонів.

— Ні, скільки точно?

— Я згубила лік, — каже Ма.

— А тоді ти мріяла і мріяла про своє яйце, аж доки розтовстіла.

Вона широко усміхається.

— Я відчувала, як ти штовхався ногами.

— Об що я штовхався?

— Об мене, звичайно.

На цьому місці я завжди сміюся.

— Зсередины — бум-бум. — Ма піднімає свою спальну футболку й надуває пузика. — Я подумала: «Джек виходить назовні». А від самого ранку з широко розплющеними очима ти вислизнув на килим.

Я дивлюся на Килим з червоними, бурими й чорними переплетеними зигзагами. Там видно пляму, яку я випадково лишив, коли народився.

— Ти перерізала пуповину, і я став вільним, — кажу я до Ма. — Тоді я обернувся на хлопчика.

— Насправді ти й так був хлопчик.

Вона встає з Ліжка і йде до Обігрівача, щоб зробити повітря теплішим.

Я думаю, що він не приходив учора ввечері після дев'ятої, бо коли він приходить, то повітря стає іншим. Однак Ма не любить про нього говорити, то я й нічого не питаю.

— Скажіть мені, пане П'ятилітку, ви хотіли б одержати свого подарунка саме зараз чи після сніданку?

— Що це, що це?

— Я знаю, що тобі вже несила терпіти, — каже вона, — але не забувай, що гризти пальці не можна, бо мікроби потраплять в організм.

— І вони мене вразять, як тоді, у три рочки, коли я заслаб на блювоту й пронос?

— Навіть ще гірше, — відповідає Ма. — Від мікробів можна померти.

— І повернутися до часу на Небеса?

— Ти все ще гризеш, — тягне вона мою руку.

— Вибач, — кажу я й сідаю на неслухняну руку. — Назви мене ще раз паном П'ятилітком.

— Отже, пане П'ятилітку, — каже вона, — зараз чи пізніше?

Я вискакую на Крісло-Гойдалку, щоб глянути на Годинника. Він показує сьому чотирнадцять. Я колихаюся на Кріслі-Гойдалці, не тримаючись за нього, наче на скейтборді, а тоді з радісним викриком *йо-го* перестрибую назад на Перину і гойдаюся на ній, уявляючи, що це сноуборд.

— А коли можна одержувати подарунки?
— Будь-коли. Я можу вибрати час замість тебе, — пропонує Ма.
— Мені вже п'ять років, тож мушу вибрати сам. — Мій па-
лець знову тягнеться до рота, але я засуваю його під пахву й міцно
стискаю. — Отже, я вибираю — зараз.

Ма витягає щось з-під своєї подушки; гадаю, вона ховала там
подарунок усю ніч, щоб я не побачив. Це сувій лінійованого папе-
ру, перев'язаний багряною стрічкою від тих шоколадок, що їх ми от-
римали на Різдво.

— Розгорни його, — каже вона мені. — Помалу.

Я розв'язую вузол і розгортаю папір. Там картина, зроблена
простим олівцем. Я не знаю, що це, а тоді до мене доходить:

— Це ж я!

Як у Дзеркалі, тільки більший — мої голова, рука, плече, моя
спальна футболка.

— А чому в мене очі заплющені?

— Ти спав, — каже Ма.

— Ти малювала уві сні?

— Ні, я не спала. Учора вранці, і позавчора, і за день перед цим
я вмикала лампу й малювала тебе. — Вона перестає усміхатися. —
Що сталося, Джеку? Тобі не подобається?

— Ну... Мені не подобається, що ти не спала, коли спав я.

— Що ж, я не могла тебе малювати, коли ти не спав, бо тоді б
це не був сюрприз, правда? — Ма чекає. — Я гадала, ти любиш
сюрпризи.

— Звісно, сюрпризи я люблю, але знати я люблю теж.

По її обличчю перебігає смішок.

Я залажу на Крісло-Гойдалку, щоб узяти зі Швацького Набо-
ру на Полиці кнопку. Мінус одна означає, що тепер там з п'яти
кнопок не залишилось ніскільки. Колись їх було шість, але одна
зникла. Друга тримає картину «Великі шедеври західного мисте-
цтва № 3: Мадонна й дитя зі святою Анною та Іваном Хрестите-
лем», що висить позаду Крісла-Гойдалки; третя — «Великі шеде-
ври західного мистецтва № 8: Враження. Схід сонця», що поряд
з Ванною; четверта — малюнок із синім восьминомом і картину
з навіженим конем під назвою «Великі шедеври західного мисте-
цтва № 11: Герніка». Ці шедеври нам дісталися разом з коробками

вівсянки, однак восьминога зобразив я сам. Це мій найкращий березневий малюнок. Щоправда, він трохи зжолобився від пари з Ванної. Я пришпилюю сюрприз Ма посеред коркової плитки над Ліжком.

Вона хитає головою.

— Не там.

Вона не хоче, щоб Старий Нік його побачив.

— Може, в Шафу, на задню стінку? — питаю я.

— Гарна ідея.

Шафа дерев'яна, тож мені доводиться сильніше тиснути на кнопку. Я зачинаю недоладні дверцята, що завжди скриплять, навіть після того, як ми змастили завіси кукурудзяною олією, і дивлюся крізь щілинку, але там зовсім темно. Я прочиняю дверцята — малюнок видається білим, з маленькими сірими лініями. Біля мого заплющеного ока — того, що на малюнку, — висить синя сукня Ма, справжня сукня з Шафи.

Я відчуваю запах Ма і розумію, що вона десь поруч; у мене найліпший нюх у нашій сім'ї.

— О, я забув про моню, коли прокинувся.

— Нічого. Може, пропустимо цього разу, тобі ж уже п'ять?

— Нізачо на світі.

Ма лягає на білу Перину, я лягаю коло неї і донесхочу напиваюся моні.

Я відлічую сто пластівців і роблю водоспад з молока, що майже таке ж біле, як миски; я не пролив ні краплинки, і ми дякуємо дитяті Ісусу. Я вибираю Розтоплену Ложку з білими гульками на ручці, що набігли, коли її випадково притулили до гарячої каструлі, де варилися макарони. Ма не любить Розтопленої Ложки, проте мені вона наймиліша, бо не схожа на інші.

Я розгладжую подряпини на Столі, щоб надати йому кращого вигляду. Стіл круглий, весь-весь білий — тільки подряпини сірі. Це від того, що Ма різала на ньому їжу. Коли ми їмо, то граємо в *музиканку*: тоді не треба розтуляти рота. Я вгадую «Макарену» і «Вона ступає з гір», а третя пісня, думаю, — «Спустися нижче, милая карето», однак насправді це «Штормова погода». Тож я здобуваю два бали і Ма двічі мене цьомає.

Я мугикаю «Веслуй, веслуй, веслуй удаль», і Ма відразу здогадується, що це за пісня. Тоді я починаю «Теревені-вені», вона кващить губу і каже:

— Ох, я знаю цю пісню. Там співається про те, що хтось упав і знову звівся на ноги, от тільки забула, як вона називається.

Кінець кінцем вона її згадує. А далі я мугикаю «Мені не йдеш ти з голови», і Ма тями не має, що це.

— Ти вибрав таку складнющу... Почув у Телевізорі?

— Ні, від тебе.

Я мугикаю приспів, і Ма каже, що вона зовсім нетямуща.

— Безклепка, — кажу я і цьомаю її двічі.

Я підсуваю стільця до Мийниці. Миски треба мити обережно, зате з ложками можна досхочу побавитись — *дзень-дзінь-дзелень*. Я дивлюся в Дзеркало й висолоплюю язика. Ма стоїть позаду мене, і я бачу, як моє лице насувається на її, наче маска, що ми робили на Гелловін.

— Шкода, що малюнок не дуже вдався, — каже вона, — але принаймні на ньому видно, на кого ти схожий.

— І на кого ж?

Вона прикладає до Дзеркала палець, і там, де мій лоб, лишається кружальце.

— Ти — викапана я.

— Хто тебе викапав?

Кружальце потроху зникає.

— Викапаний означає, що ти дуже-дуже схожий на мене. Гадаю, це тому, що ти зроблений з мене. Такі ж карі очі, такий же великий рот, таке ж гостре підборіддя...

Якийсь час я дивлюся на нас із Ма в Дзеркалі, звідки ми позираємо на себе.

— Ніс не такий.

— Ну, твій ніс ще зовсім дитячий.

Я торкаюся його.

— А він що, відпаде і на його місці виросте інший?

— Ні, ні, він просто стане більшим. А волосся таке саме, каштанове...

— Але моє спадає аж до поперека, а твоє — лише до плечей.

— Це правда, — каже Ма, беручи зубну пасту. — Усі твої клітини вдвічі живіші за мої.

Я не знаю, як це можна бути тільки наполовину живим. Я знову дивлюся в Дзеркало. Наші спальні футболки різні, як і наша спідня білизна, — у Ма немає ведмедиків.

Коли вона спльовує вдруге, настає моя черга чистити зуби. Я беру Зубну Щітку й чищу зусібч кожен свій зуб. Плювок Ма в Мийниці трохи не такий, як мій. Я змиваю обидва плювки і вишкіряюся, мов вампір.

— Ай! — Ма затуляє очі руками. — Твої зуби такі чисті, що вони мене засліплюють.

Її зуби зовсім згнили, бо вона забувала їх чистити. Тепер вона дуже шкодує про це і вже не забуває дбати про них, але вони однаково гнилі.

Я вирівнюю стільці і ставлю їх коло Дверей навпроти Сушарки. Вона, здиблена, мов кінь, завжди бурчить і каже, що в нас затісно, але якщо її скласти, то місця насправді багатенько. Я теж можу скластися — ну, не так, щоб зовсім, бо маю м'язи, до того ж я живий, а вона ні. Двері зроблено з чарівного блискучого металу, і після дев'ятої, коли я забираюся в Шафу, вони промовляють *бі-бін*.

Жовтосяйного обличчя Бога сьогодні не видно: Ма каже, що йому важко пробитися кризь сніг.

— Який сніг?

— Дивись, — показує вона вгору на Дахове Віконце.

У ньому мріє легеньке світельце, решта — морок. У Телевізорі сніг білий, проте справжній сніг не такий. Дивина, та й годі!

— Чому він не падає на нас?

— Тому що він зовні.

— У Космічному Просторі? Шкода, що він не всередині, ним можна було б погратися.

— О, ну тоді б він розтанув, бо тут тепло.

Ма мугикає пісню. Я відразу ж здогадуюся, що це «Хай іде сніг», і співаю другий куплет, а тоді — «Зимову казку». Ма підспівує мені, заводячи вгору.

Щоранку в нас тисячі справ. Наприклад, ми беремо з Комода Вазон і над Мийницею вливаємо в нього чашку води — так, щоб не пролити ані краплинки. Тоді ми ставимо його назад на блюдце.

Вазон раніше жив на Столі, але обличчя Бога спалило йому листочок. Тепер у нього лишилося дев'ять листочків, вони завширшки з мою долоню і волохаті, немов собаки, як каже Ма. Але собаки живуть тільки в Телевізорі. Мені не подобається дев'ятка. Я знайшов там малюсінський новий листочок — значить, тепер їх знову десять.

А от Павук справжній. Я бачив Павука двічі й оце тепер якраз виглядаю його, проте між ніжкою Стола і стільницею сама павутина. Стіл такий стійкий, що аж диво бере: я довго можу стояти на одній нозі, але зрештою завжди падаю. Я не кажу Ма про Павука. Вона вважає павутину за бруд, але мені павучий витвір видається тонесеньким сріблом. Ма любить тварин, що бігають і їдять одна одну на телепланеті дикої природи, а справжніх — ні. Коли мені було чотири, я спостерігав, як мурахи повзуть угору по Плиті, а вона прибігла і розчавила їх усіх, щоб вони не поїли наших харчів. Хвилину тому вони були ще живі й раптом обернулися на сміття. Я так плакав, що мої очі мало не витекли зі сльозами. А одної ночі щось гудюче кусало мене, і Ма прибила його під Полицею на Дверній Стіні. То був комар. На корковій плитці й досі пляма, хоч Ма й намагалася її відшкребти, — це моя кров, яку комар випив з мене, наче крихітний вампірчик. Тоді я вперше втратив трохи крові.

Ма бере зі сріблястого пакетика з двадцятьма вісьма маленькими зорельютами свою пігулку, а я беру вітамінку з пляшечки, де намальовано хлопчика, що стоїть на руках. Потім Ма виймає свою вітамінку з великої пляшки, де зображено тенісистку. Вітамінки треба вживати, щоб не захворіти й не повернутися до часу на небеса. Я не хочу на небеса, мені не подобається вмирати, однак Ма каже, що коли ми матимемо років по сто й утомимося від ігор, то нам, можливо, захочеться померти. А ще вона п'є пігулку, що тамає біль. Іноді вона ковтає навіть дві штуки, але не більше, бо корисні речі, коли їх забагато, робляться шкідливими.

— Поганий Зубчик? — питаю я.

Це верхній зуб, у самісінькому кінці щелепи. Він найгірший.

Ма киває.

— А чому ти не п'єш по дві протибольові пігулки щодня?

Вона морщитьється.

— Бо тоді я стану залежною від них.

— Що?

— Ну, я неначе піймаюся на гачок, бо вже не зможу без них обходитись і питиму їх дедали більше.

— А що в цьому поганого?

— Це важко пояснити.

Ма знає все, крім тих речей, що їх кепсько пам'ятає. Часом вона твердить, ніби я замалий, щоб зрозуміти її пояснення.

— Мої зуби менше болять, коли я про них не думаю, — каже вона.

— Як це?

— Це зветься «зусилля волі». Коли не думаєш про щось, то воно робиться неважливим.

Як мені щось болить, я завжди про це думаю. Ма розтирає мое плече, хоч воно й не болить, та мені однаково це подобається.

Я й досі не сказав їй про павутину. Як дивно мати щось своє, належне мені, а не Ма. Усе інше — наше спільне. Я розумію, що моє тіло належить мені, як і думки в моїй голові. Але мої клітини зроблені з клітин Ма, тож я наче її частинка. І ще, коли я кажу їй, про що думаю, а вона мені каже, про що думає сама, наші думки стрибають з голови в голову. Це наче фарбувати синьою пастеллю поверх жовтої — виходить зелений колір.

О восьмій тридцять я натискаю на кнопку Телевізора і, перебравши три канали, знаходжу «Дору-мандрівницю» — ура-ура! Ма повільно крутить Антену й ворухить її вуса, щоб поліпшити зображення. Одного разу, коли мені було чотири рочки, Телевізор помер, і я гірко плакав, але вночі Старий Нік проніс чарівну коробку — перетворювач, і вона відживила Телевізор. Інші канали, крім тих трьох, показують геть розпливчато, тому ми не дивимося їх, бо це шкодить нашим очам. Тільки коли там є музика, ми завішуємо екран сірою Ковдрою і просто слухаємо, трусячи своїми задками.

Сьогодні я кладу пальці на голову Дорі, обіймаю й розповідаю їй про свої суперздібності, дарма що мені тільки п'ять. У відповідь вона всміхається. На її голові — здоровезна кучма волосся, схожа на справжній бурий шолом з гострими зрізаними краями. Я сідаю на Ліжко, на коліна до Ма, вмошуюся, щоб не відчувати її гострих кісток, і дивлюся. Ма має не так-то й багато м'яких частин, однак ті, що є, суперм'які.

Час від часу Дора говорить не по-нашому, а по-іспанському, наприклад *lo hicimos*. Вона завжди носить Рюкзак, більший усередині, ніж зовні, і там є все, що треба Дорі: і драбини, і космічні костюми, і одяг для танців та гри у футбол, і флейта — все-все, щоб подорожувати з найліпшим другом — мавпочкою Чобітком. Дора завжди каже, що їй потрібна *моя* допомога. Наприклад, вона питає, чи можу я знайти чарівну річ, і чекає, коли я скажу: «Так». Якщо я кричу: «Вона за пальмою!» — і синя стрілка показує туди ж, Дора каже: «Дякую». Але інші люди в Телевізорі нас не чують. На Mapі щоразу показано три місця. Спочатку треба дійти до першого, потім до другого, а тоді до третього. Я ходжу з Дорою та Чобітком, тримаючи їх за руки, співаю разом з ними, надто коли вони перевертаються в повітрі, дають п'ять долонями чи виконують танець дурненького курчати. Крім того, нам треба стежити за підлим лисеням Шахраєм. Побачивши його, ми мусимо тричі крикнути: «Шахраю, не кради!» Він сердиться й каже: «О ні!» А тоді тікає. Одного разу Шахрай зробив робота-метелика з дистанційним керуванням, але щось пішло не так, і робот сильно вдарив його самого по масці й рукавичках. Ото ми реготали. Іноді ми ловимо зірки і кладемо їх у кишеню Рюкзак. Я собі вподобав Галасливу Зірку, що всіх будить, і Мінливу Зірку, яка може набирати різних форм.

На інших планетах показують здебільшого людей, що сотнями можуть уміститися в екрані, за винятком однієї великої людини, яка більша й ближча за всіх. Вони мають одяг замість шкіри, їхні обличчя рожеві, чи жовті, чи бурі, чи плямісті, чи волохаті, з червонющими ротами й великими очима, обведеними чорним. Вони багато сміються і голосно кричать. Хотів би я дивитися Телевізор весь час, але від цього псується наш мозок. Перш ніж я спустився з Небес, Ма сиділа біля Телевізора весь день і обернулася на зомбі — це ніби привид, тільки він гучно ступає: *туп-туп*. Тож тепер вона завжди вирикає його після одної ранкової програми; за день клітини в мозку множаться, і після вечері ми переглядаємо ще одну програму, а уві сні мозок відростає знову.

— Ну, ще однісіньку, сьогодні ж мій день народження! Будь ласочка!

Ма розтуляє рота, а потім стуляє. Вона каже:

— Чом би й ні?

Ма вимикає звук під час реклами, бо реклама роз'їдає наш мозок найшвидше, а так вона не долітає до наших вух.

Я бачу іграшки, чудову вантажівку, батут і біоніклів. Двоє хлопчиків б'ються, тримаючи в руках трансформери, але це дружня сутичка, а не бійка якихось поганців.

Тоді починається нова програма, це «Губка Боб — Квадратні Штанці». Я підбігаю, щоб доторкнутися до нього і до морської зірки Патрика, але не до Сквідварда, бо він моторошний. Це страшна історія про велетенський олівець, і я переглядаю її крізь пальці Ма, вдвічі більші за мої.

Ма нікого не боїться. Хіба що Старого Ніка. Найчастіше вона називає його просто *він*; я навіть не знав, як його звать, доки не побачив мультик про чоловіка на ім'я Старий Нік, що з'являється вночі. Я називаю так справжнього чоловіка, бо він теж приходить уночі, хоч на типа з Телевізора й не схожий — той має бороду, роги і всяке таке. Якось я запитав Ма, чи справді Нік старий, і вона відказала, що він майже вдвічі старший за неї, отож досить старий.

Щойно передача закінчується, Ма встає й вимикає Телевізор.

Мої пісюхи жовті від вітамінок. Я сідаю какати й наказую кавелькам:

— Бувайте, пливить у море.

Я змиваю воду й дивлюся, як наповнюється бак — *буль-дзюр-вурррр*. Тоді я тру свої руки, аж поки мені починає здаватися, що моя шкіра от-от злізе, — отак я дізнаюся, що вже досить їх мити.

— Під Столом павутина, — кажу я, хоч і не збирався цього робити. — Її сплів Павук. Він справжній. Я бачив його двічі.

Ма всміхається, проте не по-справжньому.

— Будь ласочка, не змітай її. Павука там немає, але він може повернутися.

Ма стає навколішки й заглядає під Стіл. Доки вона не заклала волосся собі за вухо, я не бачив її обличчя.

— Скажу так: нехай лишається до того часу, коли ми тут прибиратимемо, добре?

Це буде у вівторок, тож іще три дні.

— Гарзд.

— А знаєш, — вона встає, — поміряймо твій зріст, тобі ж уже п'ять.

Я підскакую в повітрі.

Зазвичай Ма не дозволяє мені малювати ніде: ні на стінах Кімнати, ні на меблях. Коли мені було два рочки, я надряпав щось на ніжці Ліжка, коло Шафи, тому щоразу, коли ми прибираємо, Ма стукає по подряпині й каже:

— Дивись, це вже назавжди.

Але мій день народження — інша річ; це крихітні цифри біля Дверей: чорна четвірка і чорна трійка під нею, а двійка червона, бо таким кольором писала наша стара Ручка, аж поки в ній закінчилася паста. Найнижча цифра — одиниця — теж червона.

— Стань прямо, — каже Ма.

Ручка торкається моєї маківки.

Коли я відхожу, трохи вище від четвірки бачу чорну цифру п'ять. П'ятірку я люблю найбільше; у мене по п'ять пальців на руках і по стільки ж на ногах. Так само й у Ма, бо я викапана вона. А дев'ятка мені зовсім не до душі.

— Ну, який я заввишки?

— Твій зріст... Ну, я точно не знаю, — каже вона. — Можливо, ми попросимо принести нам вимірювальну стрічку як недільний подарунок?

А я думав, що вимірювальні стрічки бувають лише в Телевізорі.

— Ні, попросімо ліпше цукерок. — Я кладу великий палець на четвірку і стою, уткнувшись у неї обличчям, мій указівний палець лежить на волоссі. — Я не на багато виріс за цей час.

— Це нормально.

— Що таке *нормально*?

— Ну... — Ма жує губу. — Це означає, що все гаразд. *Ніяких проблем.*

— Глянь, які я маю, натомість, великі м'язи.

Я стрибаю на Ліжку, наче Джек — підкорювач велетенів у чоботах-скороходах.

— Могутні, — каже Ма.

— Велетенські.

— Превеликі.

— Здоровенні.

— Безмірні, — каже Ма.

— Здоровомірні.

Це слово-складанка, коли ми зліплюємо два слова разом.

— Добре вийшло.

— Знаєш, — кажу я їй, — як мені буде десять, то я вже виросту.

— Та ну?

— Я ставатиму більшим, і більшим, і більшим, аж поки обернуся на людину.

— Насправді ти вже людина, — заперечує Ма. — Ми обоє люди.

Гадаю, до нас це слово теж пасує. Але особи в Телевізорі зроблені з самих кольорів.

— Ти маєш на увазі жінку з букви ж?

— Так, — відповідаю я, — жінку з хлопчиком у яйці в моєму пузику, і він теж буде справжнім. Або я виросту велетнем, але добрим, отакеним.

І я стрибаю, щоб торкнутися того місця, де Ліжкова Стіна сполучається з похилим Дахом.

— Звучить здорово, — каже Ма.

Її обличчя стає сумним, а це означає, що я сказав щось не те, от тільки я не знаю що.

— Я вилечу крізь Дахове Віконце в Космічний Простір і гасати-му між планет — *вжжжж-вжжжжжж*, — кажу я їй. — Я навідаю Дору, і Губку Боба, і всіх моїх друзів. Я заведу собаку й назву його Щасливець.

Ма розпливається в усмішці. Вона кладе Ручку назад на Полицю.

Я питаю її:

— Скільки років тобі мине на твій день народження?

— Двадцять сім.

— Ого!

Здається, мій вигук зовсім не збадьорив її.

Доки у Ванну набирається вода, Ма дістає з Шафи Лабіринт і Форт. Ми склали Лабіринт, коли мені було два рочки; він увесь із картонних трубок з-під туалетного паперу, склеєних як тунелі, що звиваються навсібіч. М'ячик-Стрибунець любить блукати в Лабіринті й ховатися там, і мені раз по раз доводиться кликати його звідти. Я трясу, кручу й перевертаю Лабіринт, аж поки м'ячик викотиться, — хух! Тоді я засуваю в Лабіринт інші речі — наприклад, арахіс, або уламок Синьої постелі, або коротку суху

макаронину. Вони ганяються одне за одним у тунелях, стукаючись і кричачи гу. Я не бачу їх, але прислухаюся крізь картон і здогадуюсь, де вони є. Зубна Щітка хоче звернути за ріг, та я кажу їй: «Вибач, ти занадто довга». І вона стрибає у Форт, щоб охороняти вежу. Форт зроблено з консервних бляшанок і пляшечок з-під вітамінок; ми добудовуємо його щоразу, коли в нас з'являються порожні. З Форту можна бачити всі довколишні шляхи, він пирскає на ворогів киплячою олією, і вони не знають про його потайники, вирізані ножем, ха-ха! Я хотів би взяти Форт у Ванну і гратися ним як островом, однак Ма каже, що вода розклеїть стрічку і він розвалиться.

Ми розв'язуємо наші хвостики і пускаємо волосся по воді. Я лежу на Ма й мовчу; мені подобається слухати удари її серця. Вона дихає, і ми то піднімаємося трохи вгору, то опускаємося вниз. Пісочник знай собі плаває.

Сьогодні мій день народження, тому я вибираю, що нам обом надягти. Речі Ма живуть у верхній шухляді Комода, а мої — в нижній. Я вибираю її улюблені сині джинси з червоними стібками. Вона вдягає їх тільки в особливих випадках, бо в них на колінах мотузочки. Собі я вибираю жовту кофту з відлогою, дуже обережно висувачи шухляду, але її правий край усе одно вискакує, і Ма доводиться стукнути по ньому, щоб засунути назад. Ми вдвох на превелику силу натягаємо на мене кофту з відлогою.

— Може, трохи розширити тобі викот? — каже Ма.

— Нізачо на світі.

Перед гімнастикою ми знімаємо шкарпетки, бо голі ноги не так ковзають по підлозі. Сьогодні для початку я вибираю гру в доріжку. Ми піднімаємо Стіл догори ногами на Ліжку, поверх ставимо Крісло-Гойдалку, а тоді кладемо Килим. Доріжка огинає Ліжку від Шафи до Лампи, вона намальована на Підлозі у формі чорної букви С.

— Гей, дивись, я можу пробігти її туди й назад за шістнадцять кроків.

— Ого! Коли тобі було чотири, ти пробігав її за вісімнадцять кроків, пам'ятаєш? — каже Ма. — А скільки разів ти можеш нині пробігти туди-назад, як гадаєш?

— П'ять.

— А може, п'ять разів по п'ять? Це ж твій улюблений квадрат.

Ми лічимо на пальцях, у мене виходить двадцять шість, але Ма каже, що має вийти двадцять п'ять. Я лічу знову і теж дістаю двадцять п'ять. Ма стежить за Годинником.

— Дванадцять! — кричить вона. — Сімнадцять! Чудовий результат.

Я тяжко дихаю — ху-ху-ху.

— Хугчіш...

Я біжу швидше, ніж літає Супермен.

Тепер черга Ма вправлятися в бігу, а я мушу записати у Шкільному зошиті час, коли вона почне бігти, і час, коли закінчить. Тоді ми рахуємо, як швидко вона пробігла. Сьогодні її результат на дев'ять секунд більший за мій, а це означає, що я переміг, тож я стрибаю вгору-вниз і пирхаю.

— Влаштуймо перегони — хто кого.

— Було б класно, — каже вона, — та пам'ятаєш, як одного разу ми бігли наввипередки і я вдарилася плечем об комод?

Іноді я забуваю якісь речі, але Ма переповідає мені, і я згадую.

Ми знімаємо з Ліжка меблі й кладемо назад Килим — він покриває Доріжку у формі букви С, щоб її не побачив Старий Нік.

Ма вибирає гру в батут, проте на Ліжку підстрибую тільки я, бо Ма може його поламати. Вона коментує:

— Зухвалий молодий чемпіон США зі стрибків у повітрі...

Далі я пропоную гру «Саймон говорить», а тоді Ма каже, що треба знову натягти шкарпетки для гри в мерця, коли треба лежати нерухомо, як морська зірка, розслабивши пальці на ногах, розслабивши пупчик, розслабивши язик, розслабивши навіть мозок. У Ма засвербіло під коліном, і вона ворухнулася, тому я знову виграв.

На Годиннику — дванадцята тринадцять, обідня пора. Моя улюблена молитва — про хліб щоденний. Я бос в іграх, але Ма — бос у їді; вона не дозволяє їсти на сніданок, обід і вечерю самі пластівці, бо ми можемо захворіти та й пластівці скінчаться дуже швидко. Коли мені був нуль і один рік, Ма розтирала для мене їжу, але тепер я маю аж двадцять зубів і можу лускати будь-що. Сьогодні ми обідаємо тунцем з крекерами, і мені доведеться відкрити консерви, бо зап'ясток Ма пошкоджено і вона не може ним нічого робити.

Я трохи збуджений, і Ма пропонує зіграти в оркестр; ми бігаємо кругом і видобуваємо звуки з різних речей. Я тарабаню по Столу,

а Ма робить *стук-стук* по ніжці Ліжка, потім *пух-пух* по подушці. Я виделкою та ложкою б'ю по Дверях — *брязь-брязь*, а наші ноги б'ють по Плиті — *бам*. Та над усе я люблю натискати на педаль Смітниць, бо її накривка, відкидаючись, видає звук *брень*. Мій найліпший інструмент — Тванг — зроблено з коробки з-під пластівців; я обклеїв його вирізаними зі старих каталогів різнобарвними ногами, черевиками, пальцями й головами, а посередині перетяг трьома тасьмами. Старий Нік більше не проносить нам каталогів, щоб ми могли замовляти собі одержу; Ма каже, що він стає дедалі скупішим.

Я вилажу на Крісло-Гойдалку, щоб дістати з Полиці книжки, і буду на Килимі десятикнижковий хмарочос.

— Десять історій, — жартує Ма і сміється, хоча не дуже це й смішно.

Ми завжди мали дев'ять книжок, але тільки чотири з них — з картинками всередині («Моя велика книга забавлянок», «Ділан-копач», «Зниклий Кролик» та «Розкладний аеропорт»), а ще п'ять — з картинками на обкладинці («Хатина», «Сутінки», «Захисник», «Гірко-солодка любов» і «Код да Вінчі»).

Ма рідко читає книжки без картинок, хіба що в розпачі. Коли мені було чотири роки, ми попросили пронести нам як недільний подарунок ще одну книжку з картинками. Так у нас з'явилася «Аліса в Країні Див»; вона мені подобається, але в ній ого-го скільки слів, і чимало з них уже застаріли.

Сьогодні я вибираю «Ділана-копача»; він лежить майже на самісінькому споді, тож хмарочос валиться — *хря-я-я-ясь*.

— Знову Ділан, — кривиться Ма, а тоді читає гучним голосом:

*Гля-я-я-я-яньте, це Ділан — майстерник копати!
З наскопу він набирає лопати.
Рие та й рие не знати чому,
Вже й екскаватор не рівня йому.
Крутиться наш здоровань навсібіч,
Кидає землю весь день і всю ніч¹.*

На другій картинці зображено кота, а на третій — того самого кота на купі каміння. Каміння — це наче кераміка, з якої зроблено

¹ Переклад Д. Шербини.

Ванну, Мийницю та Унітаз, однак не таке гладеньке. Коти і каміння — тільки в Телевізорі. На п'ятій картинці кіт падає вниз, проте в котів дев'ять життів, а в нас із Ма — тільки по одному.

Ма майже завжди вибирає «Зниклого Кролика» через те, що наприкінці книжки мама-кролиця ловить кролення й каже:

— З'їж моркву.

Кролики живуть у Телевізорі, але морква справжня, і мені подобається, як вона хрумкає. Моя улюблена картинка — та, де кролення стає кам'яним на горі і мамі-кролиці доводиться підніматися на вершину, щоб знайти його. Гори такі височезні, що не можуть бути справжніми; я бачив одну в Телевізорі, і на ній на мотузках висіла жінка. Жінки не справжні, як моя Ма, і дівчатка з хлопчиками теж. Чоловіки також несправжні, за винятком Старого Ніка, проте я досі не впевнений, чи він дійсно справжній. Може, лише наполовину? Старий Нік проносить нам усяку їжу, недільні подарунки і вносить сміття, але він не людина, як ми з Ма. Він з'являється тільки вночі, як і кажани. Можливо, його створюють Двері зі звуком *bi-bin* чи повітря знадвору. Я думаю, що Ма не любить говорити про нього, бо боїться, що він обернеться на справжню людину.

Я вигинаюся на її колінах, щоб подивитися на свою улюблену картину, де дитя Ісус грає з Іваном Хрестителем — своїм товаришем і водночас старшим братом у перших. Діва Марія теж там, вона притуляється до своєї матері, яка доводиться бабусею дитяті Ісусу, як *abuela*¹ Дорі. Це дивна картина: на ній нема кольорів і бракує деяких рук та ніг; Ма каже, що вона ще не закінчена. Малий Ісус почав рости в Маріїному пузику після того, як явився ангел, подібний до привида, але з пір'ям. Марія була неймовірно здивована і спитала:

— Як це можливо? — а потім сказала: — Гаразд, нехай буде так.

Коли дитя Ісус на Різдво вийшов з вагіни Марії, вона поклала його в ясла, проте не для того, щоб його жували корови, а щоб вони зігріли його своїм віддихом, бо він був чарівне дитя.

Ма вимикає Лампу, і ми лягаємо; спочатку ми промовляємо молитву пастухів, про те, щоб пасовища були зелені. Гадаю, пасовища — як Перина, але пухнаті й зелені, а не білі та гладенькі (чаша, переливаючись, неодмінно призводить до страшного безладу). Я посмоктав іще трішки моні справа, бо в лівій циці було небагато. Коли я мав три

¹ Бабуся (*исп.*).

рочки, в обох циях завжди було багато моні, та відколи мені набігло чотири, у мене з'явилося чимало справ, тому я смочу лише кілька разів на день і вночі. От шкода, що я не вмю говорити і смоктати водночас, бо маю тільки один рот.

Я майже заснув, проте не до кінця — лише задрімав. А от Ма занула по-справжньому — я зрозумів це з її дихання.

Після сну Ма каже, що нам, як їй тепер думається, не треба просити вимірювальної стрічки, бо ми можемо зробити лінійку самі.

Ми беремо коробку з-під пластівців із зображенням давньоєгипетської піраміди; Ма показує мені, де відрізати смужку завдовжки з її ступню, в один фут¹. На цій смужці вона ставить дванадцять маленьких рисочок. Я вимірюю її ніс. Його довжина — два цалі². Мій ніс завдовжки один цаль з чвертю; я записую це число. Ма прикладає Лінійку до Дверної Стіни, де позначено мій зріст, і каже, що я три фути три цалі.

— О-о-о, — кажу я, — а поміряймо Кімнату!

— Що, всю-всю?

— Нам же однаково нема чого робити.

Вона дивиться на мене якимось чудно:

— Так, твоя правда.

Я записую всі наші виміри. Наприклад, висота Дверної Стіни аж до того місця, де починається Дах, дорівнює шість футів сім цалів.

— А знаєш, — кажу я до Ма, — кожна коркова плитка лише тришечки довша за Лінійку.

— Ет! — вигукує вона, ляскаючи собі по голові долонею. — Таж площа кожної плитки — один квадратний фут; значить, ми зробили Лінійку трохи коротшою, ніж треба. Порахуймо просто кількість плиток, це ж значно простіше.

Я починаю лічити висоту Ліжкової Стіни плитками, але Ма каже, що всі стіни однакові. Інше правило: ширина стін така сама, як і ширина Підлоги; я налічую одинадцять футів з обох боків, а це означає, що Підлога в нас квадратна. А от Стіл — круг, і це мене спантеличує, однак Ма міряє його посередині, у найширшому місці. Виходить три фути дев'ять цалів. Мій стілець заввишки три фути два цалі, стілець

¹ Один фут дорівнює 30,48 см.

² Один цаль дорівнює 2,54 см.

Ма такий самий; стільці на цаль нижчі від мене. Раптом Ма каже, що їй набридло вимірювати, тож ми кидаємо цю загію.

Я зафарбовую місця, де написано цифри, кольоровими пастелями. Їх у нас п'ять — синя, помаранчева, зелена, червона й бура. Зрештою сторінка стає схожою на Килим, тільки ще чудернацькішою, і Ма пропонує використовувати її як серветку під тарілку.

Сьогодні на вечерю я замовляю макарони, до них годиться також свіжа броколі, яку обираю не я, але це просто корисно для нашого здоров'я. Зигзагуватим ножем я ріжу броколі на шматочки. Коли Ма не дивиться на мене, я ковтаю деякі з них, а вона потім питає:

— Ой, а де ж це дівся великий шматок?

Та насправді вона не гнівається, бо свіжа городина робить нас ще живкішими.

Ма розігріває два кружала Плити, і вони стають червонючими; мені заборонено чіпати ручки на Плиті, бо це робота Ма — стежити, щоб там ніколи не займався вогонь, як у Телевізорі. Коли що-небудь, як-от кухонний рушник чи наш одяг, торкнеться розжарених кружал, навколо спалахне вогонь, що своїми жовтогарячими язиками спалить усю Кімнату, а ми кашлятимемо, задихатимемося і кричатимемо з найстрашнішого болю.

Мені не подобається запах вареної броколі, проте зелені боби ще гірші. Городина вся справжня, а от морозиво буває тільки в Телевізорі; хотілось би мені, щоб воно було теж справжнім!

— А Вазон також городина?

— Ну, так, але їсти його не можна.

— Чому він більше не цвіте?

Ма здвигає плечима і переміщує макарони.

— Він стомився.

— Йому треба поспати.

— Він усе одно буде втомлений, навіть коли виспиться. Можливо, ґрунт у горщику не досить поживний.

— Він міг би з'їсти мою броколі.

Ма сміється.

— Така їжа йому не підходить, треба спеціальне добриво для рослин.

— Ми могли б попросити пронести нам таке добриво як недільний подарунок.

- У мене вже назбирався довгий список того, що нам треба.
- Де?
- У моїй голові, — каже вона.

Ма витягає одну розварену макаронину, схожу на черв'яка, і ку-сає її.

- Я думаю, вони люблять рибу.
- Хто?
- Рослини, вони люблять тухлу рибу. Чи тільки риб'ячі кістки?
- Пхе!
- А може, іншим разом, коли в нас будуть рибні палички, ми за-копаємо одну у Вазон.
- Тільки не мою.
- Гаразд, тоді мою.

Над усе на світі я люблю макарони через пісню фрикадельки; я співаю її, доки Ма наповнює наші тарілки.

Після вечері відбувається щось приголомшливе: ми печемо іме-нинний торт. Іду в заклад, що він вийде *delicioso*¹, а ще ж будуть свіч-ки — стільки, скільки мені рочків, і справжній вогонь, якого я ніко-ли не бачив.

Я найліпший видувач яєць: їхні нутроші витікають у мене без упи-ну. На торт мені треба видути три штуки; для цього я використовую кнопку з картини «Враження: Схід сонця», бо мені здається, що наві-жений кінь роз'яриться, як я зніму «Герніку», хоч я завжди втикаю кно-пку назад. Ма вважає «Герніку» за найбільший шедевр, бо ця картина найреалістичніша, однак насправді там усе перемішано: кінь кричить, вискаливши зуби, бо його штрикнули списом; а ще там є бик і жінка, яка тримає дитину з обвислою головою; і лампа, схожа на око; а най-гірше — велика розпухла нога в кутку; я завжди думаю, що вона мене хоче розчавити.

Я оближую ложку, і Ма ставить торт у гарячий пузик Плити. Я на-магаюся жонглювати всіма яєчними шкаралупами рівночасно. Ма ло-вить одну з них.

- Може, зробимо маленьких Джеків з різними обличчями?
- Ні-і-і, — кажу я.
- Тоді, може, зробимо гніздо для тіста? А завтра розморозимо бу-ряки і соком пофарбуємо гніздо в багрянний колір...

¹ Смакота (*icn.*).

Я хитаю головою.

— Ліпше додаймо їх до Яечної Змії.

Яечна Змія довша за всю Кімнату; ми почали її робити, як мені вийшло три рочки; вона живе під Ліжком, скручена, щоб не могла вкусити нас. Більшість шкаралуп бурого кольору, але є й білі; деякі шкаралупи з візерунками, намальованими олівцями, пастелями чи Ручкою, а до деяких борошняним клейстером приліплено інші шматочки шкаралупи; там є корона з фольги, жовтий пояс зі стрічки і волосся з ниток та ганчір'я. Її язик з голки; від неї крізь усе тіло йде червона нитка. Ми більше не видовжуємо Яечну Змію, бо інколи вона плутається в клубок, шкаралупи тріскаються й навіть опадають; тоді ми використовуємо їх для мозаїки. Я встромляю голку в отвір однієї зі шкаралуп; мені треба вцілити голкою у протилежний отвір, а це ой як складно! Тепер Змія стала на три яйця довшою, і я обережненько змотую її, щоб вона вмістилася під Ліжком.

Вдихаючи чарівні запахи, ми без кінця-краю чекаємо, доки спечеться мій торт. Коли торт остигає, ми робимо для нього сніжок, проте зовсім не холодний, як справжній сніг. Це цукор, розчинений у воді. Ма обмашує ним торт зусібич.

— Тепер прикрась його зверху шоколадом, а я помию посуд.

— А хіба ми маємо шоколад?

— Ага, — каже вона, витягаючи маленький пакетик і трясучи ним — *шух-шух-шух*. — Я відклала з недільного подарунка три тижні тому.

— Ну, ти й хитрюга, Ма! Де він лежав?

Вона проводить пальцями коло рота, ніби бере його на замок:

— Ану ж мені знову знадобиться схованка?

— Ну, скажи!

Ма більше не всміхається.

— Не кричи, мені від крику болять вуха.

— Скажи мені, де твій сховок.

— Джеку...

— Мені не подобається, що в нас є сховки.

— А що тут такого?

— Зомбі.

— А!

— Або людожери чи вампіри...

Ма відчиняє Шафку і дістає звідти коробку з рисом. Вона показує мені темну діру.

— Отут-о, я ховала шоколад, разом з рисом. Зрозумів?

— Зрозумів.

— І нічого страшного тут немає. Можеш будь-коли перевірити сам.

У пакеті п'ять шоколадок — рожева, синя, зелена і дві червоні. Коли я кладу їх на торт, барвник і сніжок вимащують мої пальці, і я ретельно їх оближую.

Але от наспів час ставити свічки, проте їх немає.

— Ти знову кричиш, — каже Ма, затуляючи руками вуха.

— Але ти сказала, що буде іменинний торт, а який же це іменинний торт, коли на ньому нема п'яти запалених свічок?

Ма важко зітхає.

— Я мала б пояснити ліпше. Ці п'ять шоколадок кажуть, що тобі п'ять років.

— Я не хочу їсти цей торт.

Ненавиджу, коли Ма тихо чекає.

— Смердючий торт.

— Заспокойся, Джеку.

— Треба було попросити свічок як недільний подарунок.

— Ну, того тижня нам потрібні були протибольові пігулки.

— Мені вони взагалі не потрібні — лише тобі! — кричу я.

Ма дивиться так, наче в мене з'явилося нове обличчя, якого їй раніше бачити не траплялося. Тоді вона каже:

— І все ж таки не забувай, що нам годиться просити ті речі, які йому найлегше дістати.

— Таж він може дістати будь-що.

— Ну, так, — каже вона, — тільки йому довелося б неабияк по-пріти...

— А нащо йому пріти?

— Я маю на увазі, що йому, можливо, довелося б обійти дві чи три крамниці, і це його роздратовало б. А якби він не знайшов того, що ми просили, то, цілком імовірно, ми б взагалі лишилися без недільного подарунка.

— Але, Ма, — сміюся я, — він не ходить у крамниці. Крамниці бувають лише в Телевізорі.

Вона жує губу, а потім дивиться на торт.

— Ну, вибач, я гадала, що шоколадки теж зможуть правити за свічки.

— Дурненька Ма.

— Тупоголова, — ляскає вона себе по лобі.

— Безклепка, — кажу я ніжно.

— Наступного тижня, коли мені буде шість, спробуй дістати свічки.

— Наступного року, — виправляє мене Ма. — Ти хотів сказати: наступного року.

Її очі заплюшені. Часом вони склепляються, і тоді Ма мовчить аж цілу хвилину. Коли я був маленький, то думав, що в неї сіла батарея, як одного разу в Годиннику, і нам треба буде просити як недільний подарунок нову.

— Обіцяєш?

— Обіцяю, — каже вона, розплющуючи очі.

Ма відрізує мені здоровецький шматок торта, а я, коли вона відвертається, цуплю всі п'ять шоколадок — дві червоні, рожеву, зелену й синю.

Ма вигукує:

— О ні, ще одна пропажа! Як же це сталося?

— Ти вже ніколи не визнаєш, ха-ха-ха, — відповідаю я голосом Шахрая з мультику про Дору, коли той щось у неї краде.

Я беру одну червону шоколадку і підношу до рота Ма; вона хапає її передніми зубами, не зовсім ще гнилими, і, всміхаючись, хрумає.

— Дивись, — показую я їй. — У моєму торті лишилися вм'ятини там, де були шоколадки.

— Схожі на кратери, — каже Ма і кладе свій палець в один з них.

— Що таке кратери?

— Це такі діри, де щось сталося. Наприклад, виверження вулкана, вибух чи ще що.

Я кладу зелену шоколадку назад у кратер і рахую:

— Десять, дев'ять, вісім, сім, шість, п'ять, чотири, три, два, один — бум!

Шоколадка злітає в Космічний Простір і потрапляє простісінько мені в рота. Мій іменинний торт — найліпша річ, яку я їв коли-будь.

Ма не хоче більше їсти. Дахове Віконце вбирає в себе все світло і стає майже чорним.

— Сьогодні весняне рівнодення, — каже Ма. — Я пам'ятаю, що того ранку, як ти народився, так казали в Телевізорі. Того року в березні також іще лежав сніг.

— Що таке рівнодення?

— Це такий день, коли кількість темряви дорівнює кількості світла.

Через торт дивитися Телевізор уже надто пізно. На годиннику — восьма тридцять три. Викот мало не відриває мені голови, коли Ма стягує з мене жовту кофту з відлогою. Я вдягаю свою спальну футболку і чищу зуби, а Ма тим часом зав'язує мішок зі сміттям і кладе його біля Дверей разом з нашим списком, що його написав я. Сьогодні в ньому таке: «Будь ласка: макарони, сочевиця, тунець, сир (якщо не дуже багато \$). Джек. Дякую».

— А можна попросити винограду? Він же корисний для нашого здоров'я.

І Ма дописує внизу: «Виноград, якщо можл. (чи будь-яку свіжу або консервовану садовину)».

— Розкажи мені якусь історію.

— Тільки коротеньку. Хочеш про... Імбирного Джека?

Ма розповідає дуже швидко і смішно; Імбирний Джек вистрибує з печі, котиться собі й котиться, і ніхто його не може піймати: ні бабуся, ні дідусь, ні молотники, ні плугатарі. Та зрештою, через свою тупість, він дозволяє лисиці переправити себе через річку, і вона його тут-таки гамає.

Якби я був зроблений з тіста, то сам себе з'їв би, щоб не дістатися нікому.

Ми хуленько читаємо молитву, склавши руки разом і заплющивши очі. Я молюся, щоб Іван Хреститель і дитя Ісус прийшли погратися з Дорою та Чобітком. Ма молиться, щоб сонечко розтопило сніг на Даховому Віконці.

— Можна мені трошки моні?

— Завтра зранку, шойно прокинешся, — каже Ма, натягаючи спальну футболку.

— Ні, я хочу сьогодні.

Вона киває на Годинника, що показує восьму п'ятдесят сім; до дев'ятої лишилося тільки три хвилини. Тож я біжу в Шафу, лягаю

на свою подушку і кутаюсь у Ковдру, сіру й пухнасту, з червоним кантом. Просто наді мною висить малюнок мене, я про нього вже й забув. Ма просуває до мене голову.

— Три цьомики?

— Ні, для пана П'ятилітка — п'ять.

Вона цьомає мене п'ять разів і зі скрипом зачиняє дверцята.

Зі щілин пробивається світло, і я можу бачити деякі свої частини на малюнку: риси, як у Ма, і ніс, схожий тільки на мій власний. Я притискаюся рукою до паперу — він шовковистий на дотик. Я випростуюся так, що моя голова і ноги впираються в стінки Шафи. Я слухаю, як Ма вдягає свою спальну футболку і п'є болегамівні пігулки — на ніч завжди дві штуки, бо каже, що біль — наче вода — розливається по тілу, тільки-но лягаєш у Ліжку. Ма спльовує зубну пасту.

— Нашого Зака обгавкав собака, — починає вона.

Я придумую своє:

— Наша За плечима знизла.

— Наш Ебенозер заліз у бульдозер.

— Наша Дора пішла до моря.

— Це фальшива рима, — каже Ма.

— О ні! — стогну я, немов Шахрай. — Наш малий Ісусик хоче сиру кусник.

— Наша Ложка — справжня ворожка.

Місяць — це срібне обличчя Бога, що з'являється тільки в особливих випадках.

Я сідаю й притуляюся обличчям до щілини. Я бачу шматочок вимкненого Телевізора, Унітаз, Ванну, мій зжолоблений малюнок синього восьминого і Ма, що кладе наш одяг назад у Комод.

— Ма?

— Хм-м?

— А чому ти ховаєш мене, як шоколадки?

Я думаю, що Ма сидить на Ліжку. Вона говорить тихо, я насильно її чую:

— Просто я не хочу, щоб він тебе бачив. Коли ти був зовсім маленький, я завжди загортала тебе в Ковдру перед його приходом.

— А що, мені буде боляче?

— Чого це?

- Того, що він побачить мене.
- Ні, ні. Лягай уже спати, — каже мені Ма.
- Розкажи про жуків.
- Спи й насни гарні сни, а жуків усіх жени¹.

Жуки невидимі, однак я розмовляю з ними, а іноді й рахую їх; минулого разу я дістався до трьохсот сорока семи. Я чую, як клацає вимикач, і світло тієї ж миті гасне. Судячи зі звуків, Ма забирається під Перину.

Подеколи вночі я бачив Старого Ніка крізь щілину, але не всього й не зблизька. Його біляве волосся спадає лише до вух. Можливо, його очі здатні обернути мене на камінь. Зомбі кусають дітей, щоб оживити їх; вампіри висисають з дитячих тіл кров, аж поки ті м'якнуть; людоджери підвішують малечу за ноги й обгризають до кісток. Велетні також можуть бути погані, — «чи він живий, а чи вже мрець — з його кісток спечу хлібець», — але Джекові все-таки вдалось утекти з золотою куркою: він швидко-швидко спустився бобовим стеблом униз. Велетень почав спускатися за ним, проте Джек крикнув, щоб мама пронесла йому сокиру — це неначе ніж, тільки більший. Джекова мама побоялася зрубати бобове стебло самотужки, та коли Джек опинився на землі, вони зробили це разом; велетень розбився, і всі його нутроші вивалилися назовні — ха-ха. Відтоді Джека називають підкорювачем велетнів.

Цікаво, чи заснула вже Ма?

У Шафі я завжди намагаюсь якнайміцніше склепити повіки, щоб швидше заснути й не чути, як прийде Старий Нік; коли я прокинуся, — а це вже буде вранці, — то переберуся в Ліжко до Ма, посмокчу моні й усе буде гаразд. Але сьогодні я ніяк не можу заснути; у моєму пузику бурчить торт. Я лічу язиком свої верхні зуби справа наліво до десяти, потім нижні — зліва направо, а тоді знову справа наліво. Щоразу в мене виходить десять, а двічі по десять буде двадцять — от скільки я маю зубів.

Звуку *бі-бін* не чутно, хоч уже давно звернуло за дев'яту. Я знову лічу зуби — і в мене виходить дев'ятнадцять. Десь я помилився, або один зуб зник. Я легенько кусаю себе за палець, потім ще раз. Я чекаю довгі години.

— Ма? — шепочу я. — То він прийде чи ні?

¹ Переклад Д. Шербини.

— Здається, ні. Ходи до мене.

Я підхоплююся й відчиняю дверцята Шафи; дві секунди — і я в Ліжку. Під Периною така гарячінь; я висуваю з-під неї ноги, щоб вони не згоріли. Я донесхочу напиваюся з лівої, а потім з правої циці. Я не хочу засинати, бо завтра вже не буде мого дня народження.

Раптом в очі мені б'є світло. Мружачись, я визираю з-під Перини. Ма стоїть біля Лампи, у Кімнаті ясно, а потім *клац* — і знову темно. Знову ясно, а за три секунди — темно. А тоді світло спалахує лише на одну мить. Ма зводить очі на Дахове Віконце.

Знову настає темрява. Ма часом робить так уночі; гадаю, це допомагає їй знову заснути.

Чекаючи, коли Ма вимкне Лампу і більше не вмикатиме, я шепочу в темряві:

— Вже все?

— Вибач, я тебе розбудила, — каже вона.

— Усе гаразд.

Ма лягає в Ліжку, холодніша від мене, і я обіймаю її рукою.

Сьогодні мені п'ять років і один день.

Дурнувятий Пісюнчик завжди встає зранку, а я опускаю його вниз.

Коли ми, попісявши, миємо руки, я співаю: «Він світ трима в руках своїх». Іншої пісні про руки я не можу згадати, а в пісні про пташенят ідеться тільки про пальці.

Відлітай, Петрику,

Відлітай, Павлусю.

Два мої пальці кружляють по Кімнаті, мало не стикаючись у повітрі:

Повернися, Петрику,

Повернись, Павлусю.

— Гадаю, це про янголів, — каже Ма.

— Та ну?

— Ой, ні, вибач, про святих.

— А хто такі святі?

— Надзвичайно праведні люди. Як янголи, тільки без крил.

Я збентежений.

— Як же вони тоді літають зі стіни?

— Ні, це пісня про пташок. Вони вміють літати. Я тільки хочу сказати, що їх назвали на честь святих Петра і Павла, які були друзями дитяти Ісуса.

Я не знав, що він мав ще друзів, крім Івана Хрестителя.

— Знаєш, святий Петро одного разу сидів у в'язниці...

Я сміюся.

— Дітей до в'язниці не садять.

— Це сталося, коли вони всі вирости.

Я й не знав, що дитя Ісус виріс.

— То святий Петро був поганий?

— Ні, ні, його кинули до в'язниці помилково; я хочу сказати, що його туди запроторили погані поліціанти. А проте він молився й молився, щоб його звільнили, і знаєш що? З небес спустився янгол і розбив тюремні двері.

— Круто, — кажу я.

Але мені більше подобається думати про них, як про малят, що бігають разом голяка.

Щось весело тарабанить по склу і скрипить — *скрип-скрип*. З Дахового Віконця ллється світло; снігу майже немає.

Ма дивиться вгору і злегка всміхається. Я думаю, що її молитва зробила чудо.

— А сьогодні знову світло дорівнює темряві?

— О, ти про рівнодення? — каже Ма. — Ні, світло починає по-троху перемагати.

Вона дозволяє мені поспідати тортом, чого раніше ніколи не було. Він трохи підсох, але все одно смачний.

Телевізор показує програму «Дивовижні домашні улюбленці!», однак зображення не зовсім чітке; Ма ворушить вуса Антени, хоч і це не допомагає. Я беру багряну стрічку й зав'язую на одному вусі Антени бантик. Я хотів би переглянути «Жителів заднього двору», бо не бачив цієї передачі вже цілу вічність. Недільного подарунка

ми ще не одержали: Старий Нік учора ввечері так і не прийшов. Як на мене, це найліпший подарунок до мого дня народження. Ми попросили зовсім нецікаві речі. Наприклад, нові штанці, адже мої старі чорні продірявилися на колінах. Я не проти дірок, але Ма каже, що з ними я схожий на безхатька, от тільки пояснити, що воно таке, не може.

Помившись у Ванні, я бавлюсь одягом. Рожева спідниця Ма цього ранку стала змією, що свариться з моєю білою шкарпеткою.

— Я найліпша Джекова подруга.

— Ні, я найліпша Джекова подруга.

— Зараз стукну тебе.

— А я зараз бахну тебе.

— А я тебе розтروطу своєю летючою вогнепальною помпою.

— Та ну! А я маю реактивний мегатронний трансформер-блaster...
тер...

— Гей, — вигукує Ма, — нумо грати в м'яча!

— Але ж ми не маємо більше Пляжного М'яча, — нагадую я їй. — Лопнув, коли я ненароком супершвидко копнув його ногою і він ударився об Шафку. Ліпше б ми попросили нового м'яча замість тих дурних штанців.

Однак Ма каже, що можна зробити м'яча самотужки; зібравши аркуші паперу, що на них я тренуюся писати, ми заштовхуємо їх у сумку для харчів і мнемо, аж поки папір набуває кулястої форми; тоді ми малюємо на кулі страшне обличчя з трьома очима. Паперовий М'яч літає не так високо, як Пляжний М'яч, але щоразу, коли ми його ловимо, він гучно хрускає. Ма ловить м'яча ліпше за мене, хоча іноді їй болить пошкоджений зап'ясток; а от я ліпше кидаю.

Поснідавши тортом, ми їмо на обід недільні млинці. Боршна лишилося зовсім небагато, тож вони виходять тонкі, аж розлазяться, але мені такі подобаються. Я складаю їх удвоє, і деякі з них ламаються. Желе в нас теж не дуже багато, тому ми розводимо його водою.

Желе з ріжка мого млинця капає на Підлогу, і Ма витирає її Губкою.

— Коротк уже геть стерся, — каже вона крізь зуби. — Як нам тепер підтримувати чистоту?

— Де?

— Ось тут, де ми човгаємо ногами.

Я лізу під Стіл і бачу в Підлозі діру, а на її дні щось буре. Його не зішкребеш і нігтем.

— Не шкреби там, Джеку.

— Я не шкребу, а просто пробую пальцем.

Діра схожа на крихітний кратер.

Ми пересуваємо Стіл до Ванної, щоб позасмагати на Килимі, лежачи під Даховим Віконцем. Там справжня гарячінь. Я співаю «Сонце не сяє», тоді Ма — «Ось сходить сонце», а потім знову я — «Ти моє сонце». Після цього я смочу трохи моні; у лівій циці вона сьогодні якась особливо жирна.

Як дивитися на жовтосяйне обличчя Бога крізь повіки, то воно робиться червоним. Я розплюшую очі й жмурюся від яскравого світла. Мої пальці кидають на Килим розпливчасті тіні.

Ма дрімає.

Я чую якийсь звук і, силкуючись не розбудити її, встаю. Біля Плити тхось тихенько шкребеться.

Жива річ, тваринка, справжнісінька, а не з Телевізора. Вона на Підлозі, їсть, здається, щось. Може, крихту млинця. Вона має хвоста, і я думаю, що це... що це мишенятко.

Я підбираюся ближче, а воно *шусть* — і під Плиту, тож я його майже не розгледів. Ніколи не думав, що можна так швидко бігати.

— Гей, Мишенятку, — шепочу я, щоб не налякати його.

Як треба правильно розмовляти з мишами, я дізнався з книжки про Алісу: тільки-но вона з дурного розуму заводить мову про свою кішку Діну, як миша нервується і пливе собі геть. Я складаю руки, наче в молитві:

— Гей, Мишенятку, повертайся, будь ласка-ласка-ласочка...

Я довго-предовго чекаю, проте воно не повертається.

Ма, безперечно, спить.

Я відчиняю Холодильник, однак там майже нічого немає. Миші полюбляють сир, але в нас його не лишилося. Я дістаю хліб, кришу трохи на тарілку і ставлю її на Підлогу, де було Мишенятко. Скулившись, я знову довго-предовго чекаю.

Аж раптом стається найдивовижніша річ: Мишенятко висуває свого носика, такого гостренького. Я мало не підстрибую з радості, проте стримуюсь і далі стою заціпенівши. Воно підходить до крихт і обнюхує їх. Я приблизно за два фути від нього. Коли б мав у руках

Лінійку, то сказав би точніше, однак вона лишилася в Коробці під Ліжком. Я не хочу своїми руками злякати Мишенятко. Я оглядаю його лапки, вуса, закручений хвостик. Воно зовсім справжнє; це найбільше живе створіння, що я коли-небудь бачив. Воно в мільйони разів більше, ніж мураха чи Павук.

А тоді щось падає на Плиту — *ge-e-e-e-en*. Я скрикую і ненароком наступаю на тарілку; Мишенятко зникло, куди ж воно зникло? Може, його прибила книжка? Це «Розкладний аеропорт»; я переглядаю всі сторінки, але Мишенятка там немає. «Багажна зала» геть подерта і вже не підноситься над сторінкою.

Ма зачудовано дивиться на мене.

— Через тебе він утік! — кричу я.

Вона бере Совок і змігає черепки тарілки.

— Як вона опинилася на підлозі? Тепер ми маємо лише дві великі тарілки й одну маленьку, от і *все*...

Кухарка з «Аліси в Країні Див» кидає в маля тарілки й баняк, що мало не відбиває йому носа.

— Мишеняткові сподобалися крихти.

— Джеку!

— Він був справжній, я бачив його.

Ма відсуває Плиту, внизу Дверної Стіни — невеличка шпарина. Ма дістає рулон алюмінієвої фольги і починає заштовхувати скручені з неї кульки в ту шпарину.

— Не треба. Будь ласка.

— Мені дуже шкода. Але там, де завелася одна миша, буде десять.

Це якась божевільна математика.

Ма кладе фольгу і міцно хапає мене за плечі.

— Якщо ми залишимо цю мишу, то незабаром тут скрізь бігатимуть її малята. Вони крастимуть нашу їжу і розноситимуть мікробів на своїх брудних лапках...

— Хай їдять мою їжу, я не голодний.

Та Ма не слухає мене. Вона присуває Плиту назад до Дверної Стіни.

Потім у «Розкладному аеропорту» ми склеюємо стрічкою ангар, і він знову підноситься над сторінкою, але багажна зала надто розшарпана, полагодити її вже не можна.

Ми сидимо, схиливши голови, у Кріслі-Гойдалці, і Ма, щоб за-
гладити свою провину, аж тричі читає мені «Ділана-копача».

— Попросімо нову книжку як недільний подарунок, — кажу я.
Вона кривить рота.

— Я вже просила кілька тижнів тому; я хотіла подарувати тобі
нову книжку на день народження. Одначе він сказав, щоб ми відче-
пилися від нього, бо й так уже маємо цілу полицю книжок.

Я дивлюся поверх голови Ма на Полицю — там могло б умі-
ститися в сто разів більше книжок, якщо зняти звідти деякі речі
й покласти під Ліжку, поруч з Ячною Змією. Або на Шафу...
хоч там уже живуть Форт і Лабіринт. Складнюща штука — за-
пам'ятати, де зберігається та чи та річ; Ма інколи каже, що не-
потріб слід викидати на сміття, проте я зазвичай знаходжу для
нього місце.

— Він гадає, що ми мусимо весь час просто дивитися Телевізор.
Це звучить кумедно.

— Тоді наш мозок зіпсується, як і його, — каже Ма.

Вона нахилиється, бере «Мою велику книгу забавлянок» і чи-
тає по одній забавлянці з кожної сторінки, яку я вибираю. Найбіль-
ше мені подобаються віршики про Джека. Наприклад, «Джек-Соло-
минка» чи «Куточок маленького Джека».

*Джек моторний,
Джек рвучкий,
Гасить Джек стрибком свічки¹.*

Я думаю, що він хотів побачити, чи загориться його нічна со-
рочка. У Телевізорі хлопці завжди лягають спати в піжамах, а ді-
вчата — в льолях. Моя спальна футболка — найбільша з усіх; у ній
на плечі дірка, куди мені завжди хочеться сунути пальця й, заси-
наючи, лоскотати себе. Там ще є забавлянка «Пудинг і пиріг Дже-
ка-хімерника», але коли я навчився читати, то побачив, що в ній
насправді мовиться про Джорджа-Карасика. Це Ма трохи змінила
слова, щоб там ішлося наче про мене, та це не брехня, а просто лу-
кавство. Отак само сталося і з оцим віршиком:

¹ Переклад Д. Шербини.

*Джек, Джек, син дудця,
Утіка, бо вкрав паця¹.*

Насправді в книжці розповідається про Тома, однак Джек звучить ліпше. Крадіжка — це коли хлопчик бере те, що належить іншому хлопчикові; у книжках і в Телевізорі всі люди мають речі, які належать тільки їм, — це все складно.

Уже п'ята тридцять дев'ять, тож ми можемо вечеряти. Доки локшина швидкого приготування розмокає в гарячій воді, Ма знаходить на пакеті з молоком важкі слова і перевіряє мене. Поживне — означає їжу, а пастеризоване — те, що лазерним промінням знищили всіх-всіх мікробів. Я хочу ще торта, але Ма каже, що спершу треба поїсти соковитих буряків. Тоді я беру торт, що вже майже засох. І Ма теж, трішечки.

Я видираюся на Крісло-Гойдалку, щоб зняти з Полиці Ігрову Коробку; сьогодні я віддаю перевагу шашкам і гратиму червоними. Шашки схожі на маленькі шоколадки, проте я багато разів облизував їх, і смаку в них ніякого. Вони прилипають до дошки за допомогою чарівних магнітиків. Ма більше полюбає шахи, але мені від них болить голова.

Коли надходить час дивитися Телевізор, Ма вибирає планету диких тварин; там показують, як черепахи заривають свої яйця в пісок. Коли Аліса, з'ївши кілька шматочків гриба, видовжується, Горлиця скаженіє, думаючи, що Аліса — огидна змія, яка наміряється з'їсти її пташині яйця. Зі шкаралуп вилуплюються черепашенята, проте їхні мами-черепахи вже пішли, і це дивно. Цікаво: чи зустрінуться вони десь у морі, мама і її малята, чи впізнають одне одного, чи, може, просто плаватимуть собі поряд?

Передача про тваринний світ закінчується надто швидко, і я перемикаю на інший канал, де показують двох чоловіків у самих шортах і кросівках, що гамселять один одного.

— Го-го! Битися не можна, — кажу я їм. — Дитя Ісус на вас розсердиться.

Однак тут чоловік у жовтих шортах заціджує патлачеві простісінько в око.

Ма стогне, ніби то її стукнули.

¹ Переклад Д. Шербини.

— Ми це маємо дивитися?

— За хвилину нагодиться поліція, — кажу я їй, — *ві-і-ію, ві-і-ію, ві-і-ію* — і запроторить тих поганих хлопців у в'язницю.

— Насправді бокс... огидна річ, але це спорт, і боксерам дозволено битися, якщо вони надівають особливі рукавички. Усе, час вийшов.

— Зіграймо в папугу, для поповнення словникового запасу.

— Гаразд.

Вона підходить до Телевізора і перемикає його на планету червоного дивана, де пишноволоса жінка, наче бос, ставить людям питання, а сотні інших плескають у долоні.

Я ретельно вслухаюся, як вона розмовляє з одноногим чоловіком; думаю, він втратив ногу на війні.

— Папуга! — кричить Ма, вимикаючи звук.

— *Найпікантнішим, гадаю, видалося нашим глядачам те, чого вам довелося зазнати...* — повторюю я почуті слова.

— Гарна вимова, — каже Ма і пояснює: — *Пікантний* означає *зворушливий*.

— Нумо ще раз.

— Ту саму програму?

— Ні, іншу.

Вона знаходить новини, які зрозуміти ще важче.

— Папуга. — Ма знову вимикає звук.

— *Ах, з усіма цими суперечками про кодування, що йдуть слідом за реформою охорони здоров'я, і зважаючи, звісно, на термін повноважень...*

— Ще щось? — питає Ма й додає: — Добре, ти й так молодець. От тільки там ішлося про *квотування*, а не про *кодування*.

— А яка різниця?

— *Кодування* — це коли якийсь повідомлення за допомогою спеціальних знаків роблять таємним, а *квотування*...

Я широко позіхаю.

— Ну, це не важливо. — Ма всміхається і вимикає Телевізор.

Ненавиджу, коли картинка зникає і екран знову стає сірим. Тієї миті мені завжди хочеться плакати.

Я залажу на коліна до Ма, яка сидить у Кріслі-Гойдалці, і наші ноги переплітаються. Ма — чаклунка, що обернулася

на велетенського кальмара, а я принц Джекерджек, що кінець кінцем тікає від неї. Ми лоскочемо одне одного, Ма підкидає мене на носі, а тоді ми зображаємо шпичакуваті тіні на Ліжковій Стіні.

Після цього я пропоную зіграти в Братчика Кролика, що завжди спритно обводить круг пальця Братчика Лиса. Він лягає на дорозі, вдаючи з себе мерця, а Братчик Лис нюхає його і каже: «Я не тягтиму його додому, він надто смердючий...»

Ма обнюхує мене з голови до ніг і мерзенно кривить лице, а я силкуюсь не сміятися, щоб Братчик Лис не здогадався, що я насправді живий. Але все одно я завжди заходжуся зо сміху.

Я хочу почути кумедну пісеньку, і Ма починає:

*Черв'я у черево вповзе
І все, мов грушу, там згризе,
Поточить очі й ніс умах,
І леп між пальців на ногах¹.*

Я донесхочу смокчу моні на Ліжку, проте мій ротик засинає. Ма переносить мене в Шафу й підтикає коло моєї шиї Ковдру, та я від неї звільняюся.

Мої пальці вистукують ритм по червоному канту.

Раптом лунає *bi-bin* — це Двері. Ма схоплюється й ойкає — мабуть, вона вдарилася головою. Вона щільно зачиняє Шафу.

Усередину вдирається холодне повітря; я думаю, що це трохи Космічного Простору. Пахне воно смачно. Двері видають звук *пам* — отже, Старий Нік зайшов.

Мені вже не до сну. Я стаю навколішки й дивлюся крізь щілину, але бачу тільки Комод, Ванну і краєчок Стола.

— На вигляд апетитне, — долинає товстий голос Старого Ніка.

— О, це просто залишки іменинного торта, — каже Ма.

— Треба було нагадати мені, я б приніс йому що-небудь. Скільки йому вже, чотири?

Я чекаю, коли Ма виправить його, проте вона цього не робить.

— П'ять, — шепочу я.

Однак, вона, певно, мене почула, бо підходить до Шафи і сердитим голосом промовляє:

¹ Переклад Д. Щербини.

— Джеку!

Старий Нік сміється; я й не знав, що він уміє сміятися.

— Та воно вміє розмовляти.

Чому він сказав *воно*, а не *він*?

— Хочеш вийти й поміряти нові джинси?

Він питає не Ма, а мене. У моїх грудях нестримно калатає — *тук-тук, тук-тук, тук-тук*.

— Він уже майже заснув, — зауважує Ма.

Але ж я не сплю. Шкода, що я прошепотів слово «п'ять» і він мене почув; було б мені сидіти тихо-тихо.

Вони про щось розмовляють, от тільки, на жаль, нічого не чути.

— Гаразд, гаразд, — каже Старий Нік. — Можна взяти шматочок?

— Він уже несвіжий. Але якщо хочеш...

— Ні, забудь про це, головна тут ти.

Ма не каже нічого.

— Я просто розсильний, виношу ваше сміття, ходжу по дитячий одяг, забираюся вгору сходами, щоб почистити від снігу ваше дахове віконце, завжди до ваших послуг, пані...

Я думаю, що він сказав це з сарказмом; сарказм — це коли тон розмови не збігається з тим, про що говорить людина.

— І на тому дякую. — Голос Ма якийсь чужий. — Це робить наше життя значно яскравішим.

— Ну-ну, образити людину легко, правда ж?

— Вибач. Дуже дякую.

— Наче зуби хто вирвав, — каже Старий Нік.

— Дякую за харчі й джинси.

— Пусте.

— Ось тобі тарілка. Може, середина ще не засохла.

Я чую, як щось дзвякає — мабуть, вона дає йому торт. Мій торт.

По якійсь хвилині Старий Нік бурмоче:

— Так, зовсім зачерствів.

Його рот набитий моїм тортом.

Лампа *кляц*, і я підстрибую з несподіванки. Темряви я не боюся, але мені не подобається, коли вона настає раптово. Я лягаю під Ковдру й чекаю.

Під Старим Ніком повсякчас скрипить Ліжко; я слухаю і лічу скрипи п'ятірками, на пальцях; сьогодні їх двісті сімнадцять.

Мені доводиться рахувати, аж поки він тяжко зітхає й замовкає. Я не знаю, що б сталося, якби я не рахував, бо я завжди рахую.

А що відбувається в ті ночі, коли я сплю?

Не знаю — може, Ма тоді веде лік.

Після двохсот сімнадцяти западає тиша.

Я чую, як вмикається Телевізор; показують планету новин; я бачу крізь щілину танки, і це не дуже цікаво. Я кладу голову під Ковдру. Ма і Старий Нік ще трохи розмовляють, проте я їх не слухаю.

Я прокидаюсь у Ліжку, на вулиці дощ — це видно з того, що Дахове Віконце геть затуманене. Ма дає мені трохи посмоктати моні, наспівуючи тихесенько «Я співаю під дощем».

Права щіця взагалі не смачна. Я сідаю, пригадуючи вчорашнє.

— Чому ти не попередила його, що в мене день народження?

Ма перестає всміхатися.

— Я думала, що ти вже спиш, коли він прийшов.

— Якби ти сказала, то він би проніс мені що-небудь.

— Ага, приніс би, — каже вона. — Він тільки обіцяє.

— А що б він проніс? — чекаю я, а потім повторюю: — Треба було йому нагадати.

Ма простягає руки над головою.

— Я не хочу, щоб він тобі що-небудь приносив.

— Але ж недільні подарунки...

— Це інше, Джеку. Я прошу ті речі, що нам потрібні.

Вона вказує на Комод, там лежить щось синє.

— Твої нові джинси, до речі.

Вона йде попісяти.

— Ти могла б попросити його подарувати щось мені. Мені ще ніхто ніколи в житті нічого не дарував.

— Я тобі зробила подарунок недавно, хіба забув? Малюнок.

— Не хоч того тупого малюнка, — пхинькаю я.

Ма витирає руки й підходить, щоб обняти мене.

— Все гаразд.

— Він міг би...

— Я не чую тебе. Вдихни якнайглибше.

— Він міг би...

- Ну, що, що сталося? Скажи.
- Він міг би подарувати мені собаку.
- Що?

Я не можу зупинитися й кажу крізь сльози:

— У подарунок. Він міг би принести собаку, справжнього, і ми б назвали його Щасливець.

Ма витирає мені очі долонями.

— Ти ж знаєш, у нас тут мало місця.

— Ні, багато.

— З собаками треба гуляти.

— Ми й гуляємо.

— Але собака...

— Ми довго-предовго бігаємо по Доріжці, і Щасливець міг би бігати поруч. Іду в заклад, що він бігатиме швидше за тебе.

— Джеку, собака зведе нас з розуму.

— Ні, не зведе.

— Ще й як зведе. Зачинений, він гавкатиме й дряпатиметься...

— Щасливець не дряпатиметься.

Ма закочує очі під лоба. Вона підходить до Шафки, дістає звідти пластівці й насилає їх у наші миски, навіть не рахуючи.

Я вдаю з себе ревучого лева.

— Уночі, коли ти заснеш, я встану, витягну фольгу зі шпарини і випущу звідти Мишенятко.

— Не будь дурником.

— Я не дурник, це ти дурненька безклепка.

— Послухай, я розумію...

— Мишенятко і Щасливець — мої друзі, — я знову починаю плакати.

— Немає ніякого Щасливця, — проціджує Ма крізь зуби.

— А от і є, і я його люблю.

— Ти його просто вигадав.

— А Мишенятко є, це мій справжній друг, а ти його вигнала...

— Так! — кричить Ма. — Щоб воно уночі не бігало по наших обличчях і не покусало тебе!

Я ридаю ридма, аж захлиплююся. Я й не знав, що Мишенятко може вкусити мене за обличчя; я гадав, що так роблять тільки вам-піри.

Ма падає на Перину й не рухається.

За хвилину я підходжу до неї й лягаю поруч. Я піднімаю її футболку, щоб трохи посмоктати моні, проте мені доводиться перериватися, щоб витерти носа. Ліва циця смачна, однак моні там небагато.

Потім я приміряю нові джинси. Вони весь час спадають.

Ма витягає з них нитку.

— Не треба, — застерігаю я.

— Вони й так завеликі. Дешевий шматок...

Але Ма не доказує, чого саме.

— Це — денім, — повідомляю я. — Ось із чого роблять джинси.

Я кладу нитку в Шафку, у Відерце з Бісером.

Ма дістає Швацький Набір і ушиває джинси в поясі, після чого вони вже не спадають.

Уранці в нас багато справ. По-перше, ми обертаємо Піратський Корабель, зроблений того тижня, на Танк. За водія править Повітряна Кулька; колись вона була завбільшки з голову Ма, до того ж рожевою і пружною, а тепер стала як мій кулак, тільки червоною і зморщеною. Ми надуваємо кульку першого числа кожного місяця, тому до початку квітня не можемо подарувати нашій Повітряній Кульці сестру. Ма теж грається з Танком, однак недовго. Забава їй швидко набридає — це тому, що вона доросла.

Понеділок — пральний день: ми кидаємо у Ванну шкарпетки, спідню білизну, мої сірі штанці, забризкані кетчупом, простирадла та кухонні рушники і змиваємо з них бруд. Ма вмикає Обігрівач, щоб висушити білизну, дістає Сушарку з-за Дверей і розкладає її, а я наказую їй стояти міцно. Хотілося б мені на ній покататися, як тоді, коли був малям, але тепер я заважкий і можу зламати їй спину. Було б круто, якби я міг зменшуватися, а потім знову збільшуватися, як Аліса. Виправши, ми викручуємо білизну й розвішуємо її. Після цього Ма і я скидаємо з себе футболки і по черзі засуваємо голови в Холодильник, щоб освіжитися.

На обід у нас салат з бобів — моя друга найнеулюбленіша страва. Щодня, крім суботи та неділі, після легкої денної дрімоти ми кричимо. Щоб продерти свої горлянки, ми забираємося на Стіл, ближче до Дахового Віконця, і, тримаючись міцно за руки, промовляємо:

— На старт! Увага! Вперед!

Наші роти широко розтуляються, і ми щосили гукаємо-кричимо-репетуємо-галасуємо-волаємо-зіпаємо-лементуємо на все горло. Сьогодні я верещу як ніколи; мої легені розтяглися, бо мені вже п'ять.

Наостанці ми кажемо *ш-ш-ш*, прикладаючи пальці до губ. Яюсь я запитав Ма, навіщо ми прислухаємося, і вона відповіла: «Про всяк випадок».

Тоді я роблю малюнки-натирки виделки, Гребінця, слоїкових покришок та швів моїх джинсів. Найліпше до цього підходить лінійований папір, а от туалетний більше годиться на звичайні малюнки. Сьогодні я малюю кота і папугу, ігуану і єнота, Санта-Клауса, і мурашу, і Щасливця, і всіх своїх телевізійних друзів по черзі, і себе самого — короля Джека.

Закінчивши, я змотую туалетний папір назад у рулон, щоб ним можна було витирати наші сідниці. Від іншого рулону я відрізую клаптик, щоб написати листа Дорі. Але спершу мені доводиться підстругати Гладеньким ножом червоного олівця. Я сильно натискаю на олівець, бо він такий короткий, що від нього майже нічого не лишилося. Я пишу дуже добре, тільки іноді перевертаю букви задом наперед: «*Позавчора мені виповнилося п'ять, ти можеш з їсти останній шматочок торта, проте ми не маємо для нього свічок. З любов'ю Джек*».

На слові «*торта*» папір трохи порвався.

— Коли Дора його одержить?

— Ну, — каже Ма, — гадаю, за кілька годин лист потрапить у море, а звідти його викине на берег...

Її слова звучать дуже смішно, бо вона смокче льодяний кубик, щоб притишити біль у поганому Зубчику. Берег і море є тільки в Телевізорі, однак я думаю, що, коли послати листа, вони ненадовго стануть справжніми. Я змиваю какавельки, і лист пливе за водою.

— А хто його знайде? Дієго?

— Мабуть. І відвезе його своїй сестрі у перших — Дорі...

— У своєму джипі-сафарі. *Ж-ж-ж* крізь джунглі.

— Тож вона одержить твого листа завтра вранці. Найпізніше — в обід.

Льодяний кубик уже не так випирає за шокою Ма.

— Покажи!

Ма висуває язика — на ньому лежить маленький кубик.

— Думаю, що в мене теж є поганий зубчик.

Але Ма лише зойкає:

— Ой, Джеку.

— Ні, правда-преправда. Ой-ой-ой.

Вона міниться на обличчі.

— Як хочеш посмоктати лід, то смокчи, і не треба нічого вигадувати.

— Круто.

— Не лякай мене так.

Загалом я й не збирався її лякати.

— Може, він заболить, коли мені буде шість.

Дістаючи з Морозилки кубики, Ма голосно зітхає:

— Брехушку, брехушку, в тебе довге вушко.

Але я не брешу, а тільки прикидаюся.

Увесь день дощить, Бог на нас геть не дивиться. Ми співаємо пісні «Штормова погода», «Дощ із чоловіків» і ще одну про те, як пустеля сумує за дошем.

На вечерю в нас рибні палички з рисом. Я чавлю лимон, хоч він і не справжній, а пластиковий. Якось у нас був справжній лимон, та він надто швидко скінчився. Ма закопує шматочок своєї рибної палички в ґрунт Вазона.

Увечері планети мультиків немає — мабуть, тому, що темно, а на телебаченні немає ламп. Сьогодні я обираю кулінарну програму, але там показують несправжню їжу, бо в них немає консервних бляшанок. Вона і він усміхаються одне одному й готують м'ясо з пирогом та якісь зелені пучки навколо інших зелених пучків. Потім я перемикаю на планету фітнесу, де люди в спідній білизні на різних машинах багато разів поспіль виконують ті самі рухи. Думаю, що їх там замкнули. Однак ця передача швидко закінчується, і на екрані з'являються відчайдухи; вони зводять будинки найрізноманітніших форм і фарбують їх у мільйони барв. Будинки схожі на безліч з'єднаних між собою Кімнат. Люди в Телевізорі живуть переважно в них, проте іноді виходять назовні й потрапляють у погоду.

— А що, як ми переставимо ліжко туди? — каже Ма.

Я зачудовано дивлюся на неї, а потім туди, куди вона показує.

— Але ж то Телевізійна Стіна.

— Це ми її так називаємо, — каже Ма, — однак ліжко, певно, влізе туди, між унітазом і... хоч нам доведеться трішки посунути шафу. Тоді ми поставимо на її місце комод, а на нього — телевізор.

Я шосили хитаю головою.

— Тоді ми нічого не побачимо.

— Побачимо, ми ж сидітимемо отут, у кріслі-гойдалці.

— Погана ідея.

— Гаразд, забудьмо про це, — каже Ма, складаючи руки на грудях.

Жінка в Телевізорі плаче, бо її будинок став жовтим.

— Може, їй більше подобається бурий? — питаю я.

— Ні, — каже Ма. — Вона плаче від щастя.

Це дивно.

— Може, вона щасливо-сумна, як ти тоді, коли в Телевізорі грає прекрасна музика?

— Ні, вона просто ідіотка. Вимикаймо вже телевізор.

— А можна ще п'ять хвилин? Будь ласочка.

Ма хитає головою.

— Тоді пограймо в папугу, в мене виходить дедалі ліпше.

Я напружено дослухаюся до слів телевізійної жінки, а потім повторюю:

— *Мрія здійснилася. Скажу вам, Деррене, що навіть у найсміливіших фантазіях я не могла уявити собі такого, а карнизи...*

Але тут Ма вимикає Телевізор. Я хочу запитати її, що таке карнизи, однак гадаю, що вона досі обмірковує свій божевільний план — як пересунути меблі.

Залізши у Шафу, я не сплю, а рахую наші суперечки з Ма. За три дні в нас їх набралось три: одна — через свічки, друга — через Мишенятко, а третя — через Щасливця. Мені хочеться знову стати чо-тирилітком, якщо п'ять років — це постійні суперечки з Ма.

— На добраніч, Кімнато, — кажу я дуже тихо. — На добраніч, Лампо і Повітряна Кулько.

— На добраніч, плито, — каже Ма, — і на добраніч, столе.

Я широко всміхаюся:

— На добраніч, Паперовий М'ячу. На добраніч, Форте. На добраніч, Килиме.

— На добраніч, повітря, — каже Ма.

- На добраніч, усі звуки.
- На добраніч, Джеку.
- На добраніч, Ма. І не забудь про жуків.
- Спи й насни гарні сни, — каже вона, — а жуків усіх жени.

Коли я прокидаюся, Дахове Віконце блакитне, снігу на ньому немає навіть у кутках. Ма сидить на своєму стільці, підперши рукою обличчя, а це означає, що їй знову болить зубчик. Вона вп'ялась очима у стіл, де лежать дві речі.

Я підстрибую і хапаю собі одну з них.

— Це ж джип! Джип з дистанційним керуванням!

Я воджу ним у повітрі; він червоний і завбільшки з мою долоню. Дистанційка срібляста і прямокутна. Коли я натискаю на одну з кнопок великим пальцем, колеса джипа починають крутитися — жжжжжжжу.

— Це тобі запізнілий подарунок на день народження.

Я знаю, хто проніс його; звісно ж, Старий Нік, але Ма про це не скаже.

Я не хочу їсти пластівці, та Ма попереджає, що я гратимуся з джипом лише після того, як поїм. Я їм двадцять дев'ять пластівців і більше вже не можу. Ма каже, що це марнотратство, і доїдає решту.

Я з'ясовую, як керувати Джипом самою Дистанційкою. У неї тонка срібляста антена, я можу робити її дуже довгою або дуже короткою. Одна з кнопок змушує Джип рухатися вперед і назад, а друга — праворуч і ліворуч. Якщо я тисну на дві кнопки разом, то Джипа паралізує, немов у нього влучає отруєний дротик, і він видає звук *аргггггг*.

Ма каже, що треба починати прибирання, бо сьогодні вівторок.

— Обережно з ним, — каже вона. — Не забувай, що його легко зламати.

Я знаю, що все на світі легко зламати.

— І якщо ти довго ганятимеш його, то батарейки сядуть, а запасних ми не маємо.

Я об'їжджаю Джипом усю Кімнату — це легко. Лише на краю Килима його колеса буксують. Дистанційка — начальниця, вона каже:

— Ну-бо, їдь! Якесь м'яло, а не Джип! Об'їжджай двічі навколо ніжки Стола, швидше. Крути своїми колесами.

Іноді Джип утомлюється, і його колеса обертаються зі звуком *хрррррррррр*. Потім пустотливий Джип ховається в Шафу, проте Дистанційка якимись чарами знаходить його й там, змушуючи їздити назад-уперед і битись у фільончасті стінки.

У вівторки і п'ятниці завжди пахне оцтом. Ма шарує під Столом ганчіркою, що колись була одним з моїх підгузків; я носив його, аж поки мені минув один рік. Іду в заклад, що вона змела павутину, але я не надто журюся. Потім вона дістає Пилотяг, який реве й ковтає пилюку — *ва-ва-ва*.

Джип ховається від нього під Ліжко.

— Вернись, мій маленький Джипчику, — каже Дистанційка. — Якщо ти станеш рибкою в річці, я обернуся на рибалку і зловлю тебе своєю сіткою.

Однак хитрющий Джип причаївся під Ліжком; Дистанційка зачинає, склавши антену, а Джип підкрадається до неї ззаду і виймає батарейки — *ха-ха-ха*.

Я граюся з Джипом і Дистанційкою весь день, і, тільки коли я миюся у Ванні, вони стоять на Столі, щоб не заржавіти. Коли ми з Ма кричимо, я підношу їх простісінько до Дахового Віконця, і Джип *врум* колесами.

Ма лягає, знову тримаючись за щоку. Час від часу вона робить кілька глибоких видихів поспіль.

— Чому ти так довго сичиш?

— Намагаюся подолати біль.

Я сідаю поруч і відкидаю з її очей волосся; її лоб липкий від поту. Вона бере мою руку і міцно стискає:

— Усе гаразд, Джеку.

Але ж я бачу, що не гаразд.

— Хочеш погратися з Джипом, Дистанційкою і зі мною?

— Можливо, трохи згодом.

— Коли ти гратимешся, то забудешся, і біль стане неважливим.

Вона злегка всміхається, однак потім голосно зітхає, неначе стогне.

О п'ятій п'ятдесят сім я кажу:

— Ма, вже майже шоста.

Вона встає, щоб приготувати вечерю, проте сама нічогосінько не їсть. Джип і Дистанційка чекають у Ванні, бо тепер там сухо і це їхня потайна печера.

— Знаєш, а Джип помер і відлетів на Небеса, — кажу я, швидко жовуючи свої шматочки курятини.

— Он як!

— А потім уночі, коли Бог заснув, Джип чкурнув звідти і спустився бобовим стеблом у нашу Кімнату, щоб побачитися зі мною.

— Який спритник!

Я з'їдаю три зелені бобини і відпиваю великий ковток молока, а тоді їм іще три бобини; трійками вони їдяться значно швидше. Звісно, якщо ковтати їх п'ятірками, то буде ще швидше, але я не можу цього робити, бо вп'ятьох вони не пролазять у моє горло. Одного разу, коли мені було чотири рочки, у списку покупок Ма написала: «Зелені боби / інша замор. зелен. город.», а я закреслив слова «Зелені боби» помаранчевим олівцем, і вона подумала, що це дуже смішно. Наостанці я їм м'який хліб, бо мені подобається тримати його в роті, як жуйку.

— Дякую, дитя Ісусе, особливо за курячі шматочки, — кажу я. — І, будь ласка, ніяких зелених бобів ще довго-предовго. Гей, а чому ми дякуємо дитяті Ісусові, а не йому?

— Кому?

Я киваю на Двері.

Обличчя Ма стає злим, хоч я й не назвав його імені.

— За що ми маємо йому дякувати?

— Ти ж одного вечора подякувала йому за харчі, за те, що він прибрав сніг і купив штанці.

— Не підслуховуй.

Іноді, коли вона справді розлючена, її рот майже не розтуляється.

— Це була вдавана подяка.

— А чому?..

Вона мене уриває:

— Він тільки приносить нам усяку всячину. Це не з його волі росте пшениця в полі.

— У якому полі?

— Не з його волі світить сонце, іде дощ і все інше.

— Але ж, Ма, хліб не приходять до нас із полів.

Вона міцно стискає губи.

— Чому ти сказала?..

— Час дивитися телевізор, — відтинає вона.

Сьогодні в нас кліпи, обожую їх. Зазвичай Ма дивиться відеоролики разом зі мною, однак не сьогодні. Я стрибаю на Ліжко і вчу Джипа та Дистанційку теліпати ногами. Сьогодні я дивлюся Ріанну, Ті-Ай, Леді Гагу і Канье Веста.

— Чому репери носять чорні окуляри навіть уночі? — питаюсь я в Ма. — У них що, очі болять?

— Ні, вони просто хочуть видаватися крутими. І щоб фанати не дивилися їм весь час в обличчя, бо вони такі знамениті.

Я нічого не розумію.

— А чому фанати знамениті?

— Та не фанати, а співаки.

— А вони що, не хочуть бути знаменитими?

— Ну, гадаю, хочуть, — каже Ма і встає, щоб вимкнути Телевізор. — Проте їм бажається побути й на самоті.

Посмоктавши трохи моні, я прошу Ма дозволити мені взяти з собою в Ліжко Джипа і Дистанційку, бо вони ж мої друзі, але вона не дозволяє. Вона каже, що поки я спатиму, вони постоять на Полиці.

— Ще задавлять тебе вночі.

— Ні, не задавлять, вони обіцяють.

— Послухай, зробимо так: поставмо джип на полицю, і ти спатимеш з дистанційкою, бо вона маленька, особливо якщо сховати антену. Домовилися?

— Домовилися.

Я забираюся в Шафу, і ми розмовляємо крізь щілину.

— Боже, благослови Джека, — каже Ма.

— Боже, благослови Ма і зроби так, щоб у неї не боліли зубчики. Боже, благослови Джипа й Дистанційку.

— Боже, благослови книжки.

— Боже, благослови все, що є тут, у Космічному Просторі і ще раз Джипа. Ма?

— Га?

— А куди ми діваємося, коли засинаємо?

Я чую, як вона позіхає.

— Ми залишаємося тут.

— А сни? Вони що, з Телевізора? — Я чекаю відповіді, але Ма не відповідає. — Може, ми переселяємося в Телевізор, коли нам сняться сни?

— Ні. Нікуди ми не переселяємося. Ми весь час тут.

Її голос лине ніби здалеку.

Я лежу верчика, торкаюся пальцями кнопок Дистанційки і шепочу:

— Не можете заснути, маленькі кнопочки? Усе гаразд, посмокчіть трішки моні.

Я прикладаю їх до своїх сосків, і вони по черзі смочуть. Я майже зовсім заснув.

Bi-bin. Це Двері.

Я напружено прислухаюся. У Кімнату потрапляє холодне повітря. Якби я висунув голову з Шафи, то крізь Двері побачив би зірки, і зорельоти, і планети, і прибульців, що снують усюди у своїх НЛО. Мені б так хотілось, так хотілось, так хотілось їх побачити!

Бум — це зачинилися Двері, і Старий Нік розказує Ма, що якихось речей не було, а за інші правлять несусвітні ціни.

Цікаво, чи подивиться він на Полицю і чи побачить там Джипа. Так, то він проніс його мені, але навряд чи сам з ним грався. Він не знає, як Джип зривається з місця, коли я вмикаю Дистанційку, — *врумммм.*

Ма і Старий Нік розмовляють зовсім недовго. *Клац* — Лампа гасне, і під Старим Ніком скрипить ліжка. Сьогодні задля різноманіття я рахую не п'ятірками, а одиницями, проте збиваюся з ліку і знову переходжу на п'ятірки. Так швидше, і в мене виходить триста сімдесят вісім скрипів.

Нарешті все стихає. Я думаю, що він заснув. Цікаво, а Ма теж засинає, коли він вирубається, чи пильнує, аж поки він піде? Ану ж вони обоє сплять і тільки я не сплю? Дивно. Я можу встати, вилізти з Шафи, а вони й не дізнаються. Можу намалювати їх обох у Ліжку або зробити щось іще. Цікаво, як вони сплять — поряд чи на різних кінцях Ліжка?

І тут мені в голову стукає жадлива думка. А що, як він теж смочче в Ма? Ма йому дозволяє чи каже: «Нізащо на світі, це тільки для Джека»?

Якщо він нап'ється молока, то може зробитися справжнім!

Мені хочеться схопитись і закричати.

Я намацую на Дистанційці пускову кнопку й тисну на неї; загоряється зелена лампочка. Було б добре, якби чарівна сила Дистанційки змусила колеса Джипа закрутитися просто на Полиці. Тоді Старий Нік прокинеться з несподіванки, *ха-ха*.

Я натискаю на кнопку «вперед», проте нічого не відбувається. Тю, я ж забув висунути антену. Я витягаю її на всю довжину і знову натискаю на кнопку, але Дистанційка однаково не працює. Тоді я виставляю антену в щілину — тепер вона зовні, а я всередині. Я тисну на кнопку і чую слабенький звук. Це, певно, у Джипа закрутилися колеса, і тут...

ГА-ГА-А-А-А-А-АХ!

Старий Нік реве. Я ніколи ще не чув, щоб він так ревів. Він згадує Ісуса, але ж це зробив не малий Ісус, а я. Спалахує Лампа — і світло крізь щілину б'є мені в очі. Я їх зажмурюю, кидаюсь назад і ховаюся з головою під Ковдру.

Старий Нік горланить:

— Ти що задумала?

Голос у Ма заспаний, вона каже:

— Що, що таке? Тобі наснився поганий сон?

Я кусаю Ковдру — м'яку, немов сірий хліб у моєму роті.

— Хотіла мені щось заподіяти, так? — Його голос стишується. — Я вже тобі казав, що як ти...

— Я спала, — відповідає йому Ма приглушеним тоненьким голоском. — Ось глянь, глянь, будь ласка, — це дурний джип звалився з полиці.

Джип зовсім не дурний.

— Вибач, — промовляє Ма, — мені дуже шкода. Треба було поставити його деінде, тоді б він не впав. Я справді дуже, дуже, страшенно...

— Гарзд.

— Подивись, засвітімо світло...

— Ні, — відповідає Старий Нік. — З мене досить.

Ніхто нічого не каже; я рахую: один бегемот, два бегемоти, три бегемоти...

Bi-bin — Двері відчиняються, а потім грюкають: *бум*. Він пішов собі.

Лампа клацає і гасне.

Я обмацую підлогу біля Шафи, шукаючи Дистанційку, і виявляю жакливу річ. Її антена стала короткою і гострою, мабуть, вона зламалася.

— Ма, — шепочу я.

Відповіді немає.

— Дистанційка зламалася.

— Спи, — лунає її голос, такий хрипкий і лячний, що мені здається, ніби це не вона.

Я п'ять разів перелічую свої зуби, і щоразу в мене виходить двадцять, але я рахую знов і знов. Жоден зубчик не болять, однак, можливо, заболить, коли мені буде шість.

Не знаю, я, либонь, таки заснув, бо за якийсь час, здається, прокинувся.

Я досі в Шафі, кругом темно. Ма ще не перенесла мене в Ліжко. Чому?

Я штовхаю дверцята і прислухаюся до її віддиху. Вона спить. Вона ж не може гніватись уві сні, правда?

Я заповзаю під Перину і лягаю поруч з Ма, не торкаючись її. Коло неї так тепло.

Небрехня

Зранку, поїдаючи вівсянку, я помічаю на шиї в Ма плями.
— У тебе шия брудна.

Ма саме п'є воду; коли вона ковтає, її шкіра рухається.
Насправді це не бруд, принаймні я так думаю.

Я набираю трохи вівсянки, але вона дуже гаряча, тож я випльовую її назад у Розтоплену Ложку. Гадаю, це Старий Нік залишив на шиї Ма плями. Я силкуюся щось сказати, проте в мене нічого не виходить. Я роблю ще одну спробу.

— Вибач, що цієї ночі через мене звалився Джип.

Я підводжуся зі стільця, і Ма бере мене на коліна.

— Чого ти хотів цим досягти? — питає вона й досі хрипким голосом.

— Показати йому.

— Що?

— Я був, я був, я був...

— Усе нормально, Джеку. Заспокойся.

— Але Дистанційка зламалася, а ви всі на мене гніваєтеся.

— Послухай, — каже Ма. — Мені нема діла до твого джипа.

Я дивлюся на Ма і здивовано кліпаю.

— Це був подарунок.

— Я гніваюся, — її голос звучить усе голосніше й писклявіше, — бо ти розбудив його.

— Кого — Джипа?

— Ні, Старого Ніка. — Вона так голосно промовляє його ім'я, що я аж здригаюся. — Ти настрахав його.

— Він злякався *мене*?

— Він не знав, що це ти, — каже Ма. — Старому Нікові здалося, що я хотіла на нього напасти, скинувши йому на голову щось важке.

Я затискаю рота і носа, але мій регіт усе одно просочується назовні.

— Це не смішно, це геть не смішно.

Я знову дивлюся на її шию, на залишені там плями і вже більше не регочу.

Вівсянка й досі надто гаряча, тому ми повертаємося до Ліжка й обіймаємося.

Сьогодні вранці показують «Дору» — ура-ура! Вона пливе в човні, що ось-ось наженеться на великий корабель; ми мусимо махати руками і кричати: «Стережись!» Проте Ма не кричить. Кораблі — тільки в Телевізорі, крім тієї пори, коли треба посилати слідом за какавельками наші листи. А може, кораблі перестають бути справжніми, щойно потрапляють туди? Опинившись начебто в морі, Аліса каже, що може дістатися додому залізницею — такими старомодними поїздами. Ліси теж тільки в Телевізорі, а ще джунглі, і пустелі, і вулиці, і хмарочоси, і автівки. Тварини — в Телевізорі, за винятком мурах, Павука та Мишеняти, однак воно від нас утекло. Мікроби справжні, і кров теж. Хлопчики існують у Телевізорі, але вони схожі на мене — на того, що відбивається в Дзеркалі; я у Дзеркалі теж несправжній, це тільки картинка. Іноді я розпускаю свого хвостика, висолоплюю язика, витикаю з волосся обличчя і кричу гу.

Сьогодні середа, тож ми миємо голови, роблячи тюрбани з бульбашок Мийного Засобу. Я дивлюся на Ма, намагаючись оминати очима її шию.

Вона робить мені пінкою вуса, але вони занадто липкі, і я їх стираю.

— А бороду хочеш? — питає Ма і прикріплює всі бульбашки до мого підборіддя.

— Хо-хо-хо. А Санта-Клаус — велетень?

— Ага, думаю, він здоровенний, — каже Ма.

Мені здається, що Санта-Клаус має бути справжнім, бо саме він проніс нам безліч цукерок у коробці з багряною стрічкою.

— Я буду Джеком — підкорювачем велетнів. Я буду добрим велетнем, знаходитиму злих і стинатиму їм голови — *хрясь-лясь!*

Ми вдаємо дріб барабанів, то наповнюючи слоїки, то з гуркотом виливаючи з них воду. Взявши антигравітаційний бластер, що за нього править звичайна Дерев'яна Ложка, я перетворюю один зі слоїків на реактивний мегатронний трансформер-субмарину.

Тоді я повертаю голову, щоб ліпше розгледіти картину «Враження. Схід сонця». На ній зображено чорний човен з двома крихітними чоловічками і жовтосяйне обличчя Бога над ними, а ще розпливчасте помаранчеве світло на воді і якусь темно-синю пляму — гадаю, то другий човен, але не впевнений, чи так воно насправді. Це мистецтво, а його важко зрозуміти.

Для гімнастики Ма обирає гру в острови; я стаю на Ліжко, а Ма розміщує подушки, Крісло-Гойдалку, стільці, Килим, Стіл і Смітницю в найнесподіваніших місцях. Я мушу пройти так, щоб двічі не побувати на кожному острові. Складнюща річ — пройти Крісло-Гойдалку, воно завжди намагається беркицьнути мене на підлогу. Ма плаває довкола меблів, наче страховище з озера Лох-Несс, намагаючись відкусити мені ноги.

Коли настає моя черга обирати гру, я пропоную бій подушками, але Ма каже, що з моєї подушки вже й так вилазить поролон, тож ліпше зіграти в карате. Ми завжди кланяємося, виявляючи так одне одному свою повагу, а тоді несамовито кричимо *ха і кі-я*. Я надто сильно б'ю і випадково влучаю у хворий зап'ясток Ма.

Стомившись, вона обирає гімнастику для очей. Треба лягти поруч на Килимі й випростати руки вздовж тіла — так ми обоє вміщуємося на ньому. Спочатку слід дивитися на далекий предмет, як-от Дахове Віконце, потім на близький — наприклад, на кінчик свого носа, а тоді швидко-швидко переводити очі з одного предмета на другий.

Поки Ма розігріває обід, я ношу Джип по Кімнаті, уявляючи, що він літає в повітрі, бо вже не може їздити на колесах. Дистанційка все зупиняє, вона змушує Ма обернутися на робота.

— Тепер можна, — кажу я.

Ма знову заходиться мішати страву в каструлі, а тоді каже:

— Покуштуй.

Овочевий суп, *бе-е-е-е-е*. Я пускаю бульбашки, щоб було веселіше їсти.

Я не втомився і не хочу спати, тож заходжуся знімати з Полиці книжки. Ма тим часом вигукує:

— Гля-я-я-я-яньте, це Ділан! — А після паузи: — Терпіти не могу Ділана.

Я зачудовано дивлюся на неї.

— Він же мій друг.

— О, Джеку, я просто терпіти не могу саму книжку, але це зовсім не означає, що я не люблю Ділана.

— А чому ти не можеш терпіти книжку про Ділана?

— Я читала її вже стільки разів!

Дивина, бо коли я чогось хочу, то хочу цього завжди. Наприклад, шоколадок. Шоколадок багато не буває!

— Ти можеш сам її почитати, — каже Ма.

Нісенітниця! Адже я могу сам почитати всі свої книжки, навіть «Алісу» з її старомодними словами.

— Мені більше до вподоби, коли читаєш ти.

Очі Ма блищать, а погляд важчає. Вона розгортає книжку і читає:

— Гля-я-я-я-яньте, це Ділан!

Ма роздратована, тож я дозволяю їй прочитати «Зниклого Кролика», а потім — трохи з «Аліси». Мій найулюбленіший вірш у цій книжці — «Вечірній суп»; іду в заклад, він не овочевий. Аліса опиняється в залі з безліччю дверей, одні з них — малюсінькі-мацюпусінькі. Коли Аліса відмикає їх золотим ключиком, там виявляється сад з яскравими квітами і прохолодними водограями, однак її зріст знову не такий, як треба. Коли ж вона нарешті потрапляє в цей сад, то з'ясовує, що троянди в ньому не справжні, а розмальовані, і їй доводиться грати в крокет фламінго та їжачками.

Ми лежимо поверх Перини. Я донесхочу напиваюся моні. Думаю, коли в Кімнаті буде по-справжньому тихо, Мишенятко до нас повернеться, проте воно не повертається. Ма, певно, позатикала всі дірки. Загалом вона не скупа, але іноді починає скупитися.

Уставши, ми кричимо, а я ще б'ю покришками кастрюль, наче музичними тарілками. Це триває цілу вічність, бо коли я замовкаю, Ма знову заходиться криком, мало не зриваючи собі голосу. Плями

на її шиї стають такого кольору, ніби їх намалювали буряковим соком. Гадаю, то сліди пальців Старого Ніка.

Після цього я граю в телефон рулоном туалетного паперу. Мені подобається слухати, як звучать слова, коли я виголошую їх у товстий рулон. Зазвичай Ма розмовляє зі мною різними голосами, але сьогодні їй треба полежати й почитати. Вона читає «Код да Вінчі», з обкладинки книжки визирають очі жінки, схожої на Ма дитяти Ісуса.

Я телефоную Чобіткові, Патрикові та дитяті Ісусу і розповідаю їм про те, чого я навчився робити, ставши п'ятилітком.

— Я можу бути невидимим, — шепочу я у свій телефон. — Я можу вивернути язика і злетіти, мов ракета, у Космічний Простір.

Очі Ма заплюшені — як же вона читає з заплюшеними очима?

Я граю в клавіатуру, тобто залажу на свій стілець біля Дверей, а Ма називає числа. Однак нині мені доводиться придумувати їх самому. Я швидко-швидко, без помилок тисну на кнопки з цифрами. Двері не відчиняються, але мені подобається звук *bin*, що лунає, як я натискаю на клавіатуру.

Перевдягання — тиха гра. Я накладаю на голову корону, зроблену зі шматочків золотої і срібної фольги, прикріплених до картонної коробки з-під молока, а тоді роблю браслет для Ма, зв'язуючи разом дві її шкарпетки — білу й зелену.

Діставши з Полиці Ігрову Коробку, я вимірюю Лінійкою камінчик доміно і шашку; довжина камінчика — майже цаль, а шашки — півцаля. Я встромляю пальці в святого Петра і святого Павла, вони кланяються один одному і після кожного поклону літають по Кімнаті.

Очі Ма знову розплюшені. Я дарую їй браслет зі шкарпеток. Ма каже, що він дуже красивий, і тут-таки надіває його на руку.

— А пограймо в сусіда-жебрака!

— Зажди хвилику, — каже вона і йде до Мийниці, щоб умити обличчя.

Я не знаю, навіщо Ма це робить, адже воно в неї не брудне. Може, на ньому мікроби?

Я двічі випрошую в неї грошей, а вона в мене — лише один раз; я ненавиджу програвати. Потім ми бавимось в джина-п'яницю та рибалку, переважно виграю я. Після цього ми просто граємо в карти, танцюємо, боремось і вигадуюмо всякі історії. Моя найулюбленіша історія — про Діамантового Джека та його друзів, теж Джеків.

— Глянь, — показую я на Годинник. — Уже п'ята нуль одна, можна вечеряти.

Ми з'їдаємо по гот-догу, яка смакота!

Щоб дивитися Телевізор, я сідаю в Крісло-Гойдалку, а Ма — на Ліжко. У її руках Швацький Набір: вона пришиває облямівку до своєї буро-рожевої сукні. Ми перемикаємося на медичну планету, де лікарі та медсестри роблять у людях дірки і витягають звідти мікробів. Люди ці не померли, а сплять. Лікарі не відкушують нитку, як Ма, а відрізують її супергострими кинджалами; потім вони зашивають людей, як Франкенштайна.

Коли починається реклама, Ма просить мене встати і вимкнути звук. На екрані в цю мить чоловік у жовтому шоломі свердлить серед вулиці дірку. Раптом він хапається за лоба і морщиться.

— Йому боляче? — питаю я.

Ма зводить очі від шиття:

— Йому, мабуть, розболілася голова від того жохливого гудіння.

Ми не чуємо, як гуде дріль, бо Телевізор заанімів. Чоловік з Телевізора стоїть тепер біля мийниці і витрясає з пляшечки пігулку; далі — він усміхається й кидає хлопчикові м'яча.

— Ма, Ма.

— Що? — питає вона, зав'язуючи вузол.

— Це ж наша пляшечка! Ти що, не бачила? Ти не бачила чоловіка з головним болем?

— Ні.

— Він витяг пігулку з нашої пляшечки — з тієї, де лежать болегамівні пігулки.

Ма зводить очі на екран, але там уже показують машину, що мчить попід горою.

— Ні, перед цим, — кажу я, — в нього була наша пляшечка з болегамівними пігулками.

— Ну, певно, то була така ж, як у нас, але не наша.

— Ні, наша.

— Таких пляшечок повно-повнісінько.

— Де?

Ма дивиться на мене, потім знову на свою сукню і натягає облямівку.

— Наша пляшечка стоїть на Полиці, а інші...

— У Телевізорі? — питаю я.

Вона спускає погляд на нитки й намотує їх на маленькі картки, щоб сховати у Швацький Набір.

— Знаєш що? — підстрибую я. — Знаєш, що це значить? Він іде в Телевізор.

У Телевізорі знову показують медичну планету, але я вже не дивлюся.

— Старий Нік, — пояснюю я, щоб Ма не подумала, ніби я кажу про чоловіка в жовтому шоломі. — Коли його тут немає, тобто вдень, знаєш що? Він перебуває в Телевізорі. Там він купує в крамниці наші болегамівні пігулки і проносить їх сюди.

— Приносить, — поправляє мене Ма, встаючи. — У цьому разі правильно казати «приносить», а не «проносить». Пора спати.

Ма заводить пісню «Ти путь мені вкажи в мою оселю», та я не підспівую.

Мені здається, що вона не розуміє, як це все приголомшливо. Той здогад не йде мені з голови, коли я вдягаю спальну футболку, чищу зуби і навіть коли смокчу цицю, лежачи поруч з Ма в Ліжку. Я відриваю рота від соска й питаю:

— Як так виходить, що ми ніколи не бачимо його в Телевізорі?

Ма позіхає й сідає.

— Весь час дивимось, одначе ніколи не бачимо його; як же так?

— Його там немає.

— Але пляшечка, де він її дістає?

— Не знаю, — каже Ма дивним голосом.

Думаю, вона прикидається.

— Ти маєш знати. Ти все знаєш.

— Послухай, це зовсім не важливо.

— Це важливо, і мені не байдуже! — майже кричу я.

— Джеку...

Джеку — що? Ну, що це означає?

Ма відкидається на подушки.

— Це дуже важко пояснити.

Я думаю, що вона може, але просто не хоче.

— Ти можеш, бо мені вже п'ять.

Ма повертає обличчя до Дверей.

— Ти хочеш знати, де купують пляшечки з пігулками? Добре, я скажу — в крамниці. І він теж купив їх там. І приніс сюди як недільний подарунок.

— У телекрамниці? — Я зиркаю на Полицю, щоб перевірити, чи пляшечка й досі там. — Але ж болегамівні пігулки справжні...

— Вони зі справжньої крамниці, — каже Ма і тре очі.

— Як це?..

— Гаразд, гаразд, гаразд!

Чому вона кричить?

— Слухай. Те, що ми бачимо в телевізорі, — картинки справжніх речей.

Це найдивовижніша річ, що я чув коли-будь. Ма затуляє собі рота рукою.

— І Дора справжня-справжнісінька?

Ма забирає руку.

— Ні, на жаль. Багато чого в телевізорі — звичайнісінькі картинки, як-от Дора: вона просто намальована. Однак інші люди, з лицами, як у нас, — справжні.

— Справжні люди?

Ма киває:

— І всякі місцини, як-от ферми, ліси, аеропорти та міста, теж справжні...

— Ні-і.

Ну, от нашо вона мені бреше?

— І де ж вони?

— Скрізь, — відповідає Ма. — Зовні.

Вона відкидає голову назад.

— Поза Ліжковою Стіною? — зачудовано дивлюся я на неї.

— Поза нашою Кімнатою. — Ма показує в іншому напрямі, на Кухонну Стіну, а тоді окреслює пальцем коло.

— То крамниці й ліси літають у Космічному Просторі?

— Ні. Забудь про це, Джеку. Не треба було мені...

— Ні, треба. — Я вперто трясу її за коліно і прошу: — Розкажи мені.

— Не сьогодні. Я не можу дібрати правильних слів, щоб усе тобі пояснити.

Аліса каже, що не може пояснити, хто вона, бо сама не своя. Вона знає, ким була сьогодні зранку, але відтоді кілька разів мінялася.

Ма раптово встає і бере з Полиці болегамівні пігулки. Гадаю, вона хоче перевірити, чи це ті пігулки, що й у Телевізорі. Однак, відіткнувши пляшечку, Ма ковтає одну пігулку, а за нею — ще одну.

— А завтра ти зможеш дібрати слів?

— Уже восьма сорок дев'ять, Джеку. Просто ляж, будь ласка, в ліжку.

Вона зав'язує мішок зі сміттям і ставить його біля Дверей.

Я лягаю в Шафі, але сон мене не бере.

Нині один з тих днів, коли Ма в Забутті.

Вона точно не встане. Вона тут, і водночас її немає. Вона залишається в Ліжку, поклавши подушки на голову.

Дурнувятий Пісюнчик устає, і я опускаю його вниз.

Я з'їдаю свою сотню пластівців і залажу на стілець, щоб помити миску й Розтоплену Ложку. Коли я закручую кран, стає дуже тихо. Цікаво, чи приходив учора ввечері Старий Нік? Мабуть, ні, бо мішок зі сміттям стоїть біля Дверей. Утім, може, він усе-таки з'являвся, але не забрав з собою сміття? Може, Ма не в Забутті. Може, він стиснув її шию ще сильніше і тепер вона...

Я підходжу до неї ближче і прислухаюся до її дихання. Я стою лише за один цаль від неї; моє волосся торкається її носа, і вона затуляє обличчя рукою, а я відступаю назад.

Я не миюсь у Ванні сам, я тільки вдягаюся.

Минають довгі-предовгі години, сотні годин. Ма встає попісяти, однак нічого не каже. Її обличчя відчужено-байдуже. Я вже поставив склянку води поруч з Ліжком, але Ма, не звертаючи на неї уваги, забирається під Перину.

Я ненавиджу, коли вона в Забутті, зате мені подобається, що я можу дивитися Телевізор цілий день. Спочатку я вмикаю його дуже тихо, проте згодом додаю звуку. Якщо я надто довго витріщатимуся в Телевізор, то обернуся на зомбі, але Ма сама сьогодні схожа на зомбі, навіть не дивиться на екран. Сьогодні показують «Боба-будівельника», «Дивовижних домашніх улюбленців!» і «Барні». Я підходжу до кожного і торкаюся, щоб повітатися. Барні та його друзі повсякчас обіймаються, і я підбігаю, щоб опинитися

між ними, проте іноді спізнююся. Сьогоднішня серія присвячена казці про змію, що приповзає вночі й обертає старі зуби на гроші. Мені хочеться побачити Дору, але сьогодні вона не приходить.

У четвер ми завжди перемо, однак я не можу прати сам, а Ма лежить і лежить на простирадлах, не встаючи.

Мені знову хочеться їсти. Я дивлюся на Годинник, але він показує тільки дев'яту сорок сім. Мультіки закінчилися, тож я дивлюся футбол і планету, де люди виграють усякі призи. Пишноволоса жінка, сидячи на своєму червоному дивані, розмовляє з чоловіком, що колись був чемпіоном з боксу. Я перемикаюся на іншу планету, де жінки тримають у руках намиста, розповідаючи, які вони вишукані. Ма, натрапляючи на цю планету, називає їх «п'явками». Проте сьогодні вона мовчить і навіть не помічає, що я все дивлюся й дивлюся Телевізор, а мій мозок уже починає помалу смердіти.

Як може Телевізор показувати картинки справжніх речей?

Я уявляю, як усі вони літають у Космічному Просторі поза нашими стінами: диван, і намиста, і хліб, і болегамівні пігулки, і літаки, і всі-всі люди — боксери, і одноногий чоловік, і пишноволоса жінка. Вони пролітають повз наше Дахове Віконце, а я махаю їм рукою. Та ось уже летять хмарочоси, а за ними корови, а далі кораблі й вантажівки; там, певно, страшна шттовханина. Я перелічую всі речі, що можуть нагнатися на нашу Кімнату. Мені спирає дух, і я заходжуся рахувати свої зуби — зліва направо вгорі, потім справа наліво вниз, а тоді назад. Щоразу в мене виходить двадцять, але я думаю, що, може, помилився.

Коли Годинник показує дванадцятку нуль чотири, я йду обідати й обережно відкриваю бляшанку з консервованими бобами. Цікаво, прокинулася б Ма, якби я порізав руку і покликав її на допомогу? Ніколи ще не їв холодних бобів. Я з'їдаю дев'ять бобин і відчуваю, що наївся. Решту я кладу у відерце, щоб вони не зіпсувалися. Кілька бобин прилипло до дна бляшанки, і я наливаю туди води. Може, Ма встане згодом і відшкребе їх. А може, вона буде голодна і скаже: «О, Джеку, який ти в мене розумник, що залишив мені у відерці бобів».

Я вимірюю Лінійкою інші предмети, однак мені важко самому додавати числа. Я перевертаю Лінійку, уявляючи собі, що то акробатка в цирку. Тоді я бавлюся Дистанційкою. Спрямовуючи її на Ма, я шепочу:

— Прокинься.

Але вона не прокидається.

Повітряна Кулька вже зовсім здулася; вона гойдається на пляшці з-під сливового соку майже під самісіньким Даховим Віконцем. Світло через це стає бурим і блискучим. Повітряна Кулька боїться Дистанційки, бо в неї гострий кінчик, тому я кладу її в Шафу і зачиняю дверцята. Я кажу речам у Кімнаті, що все буде гаразд, бо Ма завтра отямиться. Я читаю собі п'ять книжок, тільки «Алісу» — зовсім трішки.

Сьогодні я не кричу, щоб не турбувати Ма. Я думаю, що це не страшно, як не покричиш один день.

Потім я знову вмикаю Телевізор, рухаю Антену, і зображення планет робиться трохи чіткішим. На екрані показують перегони; я люблю дивитися, як машини мчать на величезній швидкості, та це хутко набридає, бо вони сотні разів проїжджають по тому самому колу. Мені хочеться розбудити Ма і спитати її, невже справжні люди й речі літають у Зовні навколо нас, але боюся, що вона розсердиться. Ану ж Ма не отямиться, навіть якщо я почну її трясти? Тому я не чіпаю її. Я підходжу дуже близько — з-під подушки видніє частина її обличчя і шия. Сліди пальців стали тепер багряними.

Натовкти б цьому Старому Нікові товсте гузно! Відімкнути б Дистанційкою Двері, вилетіти б зі свистом у Космічний Простір, купити б усе, що треба, у справжніх крамницях і принести Ма.

Я сиджу і рюмсаю, але зовсім тихенько.

Переглянувши прогноз погоди, я дивлюся фільм про те, як воєни обложили замок; його захисники споруджують барикаду біля самісіньких дверей, щоб їх не можна було відчинити. Я гризу нігті, а Ма не каже мені, щоб я перестав. Цікаво, чи сильно мій мозок розм'як і скільки ще можна витріщатися в екран? Здається, я зараз виблюю — зовсім як тоді, коли мені було три роки і я заслаб на пронос. А що, як я виблюю на Килим? Чи відмию його сам?

Я дивлюся на пляму, що з'явилася, коли я народився. Ставши навколішки, я гладжу її; вона тепла і шерехата, як увесь Килим. Ніякої різниці.

Ма ніколи не йде в Забуття більше ніж на день. Не знаю, що робитиму, коли прокинуся завтра вранці, а вона все ще буде в Забутті.

Відчувши голод, я з'їдаю банан, хоч він трохи недостиглий.

Дора — це малюнок у Телевізорі, але ж вона моя справжня подруга; щось я заплутався. Джип справжнісінький: я можу його відчути пальцями. Супермен існує тільки в Телевізорі. Деревя — в Телевізорі, а от Вазон справжній — ой, я забув його полити. Я знімаю Вазон з Комода, ставлю його в Мийницю і поливаю. Цікаво, чи з'їв він шматочок риби, що залишила для нього Ма?

Скейтборди — у Телевізорі, і дівчатка з хлопчиками теж; правда, Ма каже, що вони справжні, але як це може бути, коли вони всі такі пласкі? Ми з Ма можемо спорудити барикаду, пересунувши Ліжко до Дверей, щоб їх не можна було відчинити; оце несподіванка буде для Старого Ніка — ха-ха! «Пустіть мене! — кричатиме він. — А то я зараз піф-паф, і ваш будинок розлетиться на друзки!» Трава теж тільки в Телевізорі, як, до речі, й вогонь, однак він по-справжньому може забратися до нас у Кімнату. Якщо я розігрію боби і червоне полум'я стрибне на мій рукав, то я спалахну. Мені кортить глянути на це, але зовсім не хочеться, щоб так сталося. Повітря справжнє, вода — тільки у Ванні й Мийниці; річки й озера — у Телевізорі; а от щодо моря я не впевнений: якби воно було в Зовні, то всі речі промокли б. Мені хочеться потрясти Ма й запитати, чи море справжнє. Кімната справжня-справжнісінька, одначе, може, і те, що в Зовні, також справжнє, просто воно вдягає на себе плащаневидимку, як принц Джекерджек у казці? Гадаю, малий Ісус теж живе в Телевізорі, за винятком картинки, де він зображений зі своїми Ма, братом у перших і бабусею, але Бог справжній, бо припадає своїм жовтосіяним обличчям до нашого Дахового Віконця, от тільки не сьогодні. Нині воно сіре.

Мені хочеться залізти в Ліжко до Ма. Проте я сиджу на Килимі, поклавши руки на її ступні під Периною. Коли руки терпнуть, я ненадовго опускаю їх, а потім знову кладу на ноги Ма. Я скручую край Килима і знову розгортаю його, повторюючи це безліч разів.

Коли ночіє, я намагаюся проковтнути трохи підгорілих бобів, але вони такі гидотні. Я з'їдаю хліб з арахісовою пастою, відчиняю Морозилку, засуваю голову між пакетів з горохом, шпинатом та цими поганючими зеленими бобами і тримаю її там, аж поки все моє обличчя замерзає. Навіть повіки. Тоді я відскакую, зачиняю дверцята і починаю терти щоки, щоб вони зігрілися. Я відчуваю їх

своїми долоньями, одначе самі щоки не відчувають моїх долонь — це так дивно!

У Даховому Віконці тепер темно, і я сподіваюся, що Бог покаже нам своє срібне обличчя.

Я вдягаю спальну футболку. Цікаво, чи я брудний? Я ж сьогодні не мився, тож обнюхую себе. У Шафі я кутаюсь у Ковдру, але мені все одно холодно. Я забув увімкнути Обігрівача, ось чому мені холодно; я шойно згадав про це, а вмикати його вночі не можна.

Мені дуже хочеться моні: сьогодні я зовсім не смоктав. Я б навіть погодився на праву цицю, хоч ліва таки смачніша. Залізти б до Ма і посмоктати б! Але вона може виштовхати мене, а це ще гірше.

Поза тим, ану ж я лежатиму з нею і прийде Старий Нік? Я не знаю, чи є вже дев'ята — надто темно, щоб розгледіти Годинника.

Я поволеньки прокрадаюся в Ліжко — так, щоб Ма не помітила. Я просто полежу поруч. Якщо почую *бі-бін*, то схоплюся і швидко швидко чкурну назад у Шафу.

Ану ж він прийде, а Ма не прокинеться? Чи розгнівається він тоді ще сильніше? Чи залишить на її шиї ще страшніші плями?

Я не сплю, тож неодмінно почую, коли він прийде.

Він не приходить, та я однаково не сплю.

Мішок зі сміттям, як і раніше, стоїть біля Дверей. Сьогодні вранці Ма встала раніше за мене, розв'язала його і викинула в нього боби, вишкребені з бляшанки. Якщо пакет іще тут, то, значить, він не приходив. Його не було вже два вечори — ура-ура!

П'ятниця — день чищення Матраца. Ми перевертаємо його на другий бік і сторч, щоб він не був горбкуватий. Матрац такий важкий, що мені доводиться напружувати всі м'язи. Падаючи, він бухає мене на Килим. Я вперше помічаю на Матраці буру пляму в тому місці, де я виліз із пузика Ма. Потім ми скачемо по Матрацу, вибиваючи пил; пил — це крихітні невидимі частинки нашої шкіри, більше нам не потрібні, бо в нас, як у змій, виростають нові. Ма чхає на дуже високій ноті — точнісінько як оперна зірка, що її ми чули одного разу в Телевізорі.

Ми складаємо список потрібних покупок, але ніяк не можемо дійти згоди щодо недільного подарунка.

— Попросімо цукерок, — кажу я. — Навіть не шоколадок. Якихось цукерок, що їх ми раніше не їли.

— Хочеш якихось липких, щоб зуби стали, як у мене?

Я не люблю, коли Ма розмовляє в'їдливо.

Ми читаємо речення з книжки без картинок; це «Хатина», де розповідається про будинок з привидами, що стоїть посеред білих снігів.

— З того часу, — читаю я, — ми, як кажуть сучасні підлітки, завжди виснемо разом, п'ємо каву, а втім, я віддаю перевагу міцному чаю, надзвичайно гарячому, з сойовим соусом.

— Чудово, — каже Ма, — тільки правильно не *сойовим*, а *соєвим*.

Люди в книжках і в Телевізорі завжди хочуть пити; вони п'ють пиво і сік, шампанське і лате — одне слово, найрізноманітніші рідини; іноді, коли їм добре, вони цокаються склянками, але не розбивають їх. Я перечитую цей рядок, проте й досі не розумію його.

— Хто такі *ми*, це що — якісь діти?

— Хм-м... — мугикає Ма, заглядаючи в книжку через моє плече. — Гадаю, автор має на увазі дітей загалом.

— Як це — *загалом*?

— Ну, це безліч дітей.

Я уявляю собі безліч дітей, які бавляться разом.

— Що справжні, живі?

Ма хвилину мовчить, а потім дуже тихо вимовляє:

— Ага.

Отже, все, що вона вчора казала, — правда.

Сліди від пальців досі на її шиї — цікаво, чи вони зникнуть коли-небудь?

Уночі Ма засвічує світло, і я прокидаюся, в Ліжку. Лампа горить — я лічу до п'яти. Лампа гасне — я встигаю долічити тільки до одного. Лампа знову спалахує — я лічу до двох. Лампа гасне — я лічу до двох. Я стогну.

— Ще трішечки, — каже Ма, дивлячись на Дахове Віконце, оповите темрявою.

Мішка зі сміттям біля Дверей немає — значить, він був тут, коли я спав.

- Будь ласка, Ма.
- Ще хвилинку.
- Очкам боляче.

Вона схиляється над Ліжком і цьомає мене коло рота, а тоді накриває Периною моє обличчя. Світло, як і перше, спалахує, але вже не так яскраво.

За якийсь час вона повертається в Ліжко і дає мені посмоктати трохи моні, щоб я швидше заснув.

У суботу Ма для різноманіття заплітає мені три кіски; вони кумедні. Я мотаю головою, і вони ляскають мене по обличчю.

Сьогодні вранці я не дивлюся планету мультиків, я обираю садівництво, фітнес і новини. Про все, що бачу, я питаю:

- Ма, це справжнє?

І вона агакає у відповідь. Тільки коли показують фільм про вовкулаків, де одна жінка вибухає, немов повітряна кулька, Ма каже, що це спецефекти, зроблені на комп'ютері.

На обід у нас бляшанка турецького гороху в соусі карі та рис.

Мені хотілося б голосно-преголосно покричати, але ми вихідними не кричимо.

Більшу частину дня ми граємо в котячу колиску, в свічки, в діаманти, годівницю та плетільні дротики; ми б пограли ще й у скорпіона, якби в Ма не заболіли пальці.

На вечерю в нас міні-піци — кожному по одній і ще одна на двох. Тоді ми переглядаємо планету, де люди носять одяг з багатьма шлярками і довжелезне біле волосся. Ма каже, що всі вони справжні, тільки зображають померлих сотні років тому людей. Це така собі гра, проте, на мою думку, вона не дуже весела.

Ма вимикає Телевізор і пирхає:

- Я досі відчуваю запах карі з обіду.
- Я теж.
- Смакувало добре, але кепсько, що так довго пахне.
- А мені й смакувало кепсько, — мовлю я.

Ма сміється. Сліди пальців на її шії вже шезають; тепер вони зеленаво-жовтаві.

- Розкажи мені якусь історію.
- Яку?

- Яку ніколи ще не розказувала.
- Ма всміхається мені:
- Гадаю, нині ти знаєш усе, що знаю я. Може, «Графа Монте-Крісто»?
- Я чув це вже мільйони разів.
- «Гулівера в Ліліпутії»?
- Мільйон мільйонів.
- «Нельсона на острові Роббен»?
- Це як він вибрався з острова після двадцяти семи років і став урядовцем?
- «Золотоволоску»?
- Вона дуже страшна.
- Але ж ведмеді лише гарчали на дівчину, — каже Ма.
- Дарма.
- «Принцесу Діану»?
- Їй треба було пристебнутися паском безпеки.
- Ну, от бачиш, ти все вже знаєш. — Ма зводить дух. — Послухай, є ще казка про русалку...
- «Русалонька»?
- Ні, інша. Якось надвечірком сидить ця русалка на скелях, розчісує волосся, аж тут до неї підкрадається рибалка і ловить її в свої сіті.
- Щоб засмажити собі на вечерю?
- Ні, ні, він несе її до себе додому і хоче, щоб вона з ним одружилася, — каже Ма. — Він забирає в неї чарівний гребінець, щоб вона не змогла повернутися в море. За якийсь час у русалки народжується дитя...
- На ім'я Джекерджек, — підказую я.
- Саме так. Одначе, коли рибалка йде на лови, вона нишпорить у будинку і знаходить свій гребінець...
- Ха-ха.
- Вона знову біжить на скелі і пливе в море.
- Ні.
- Ма пильно дивиться на мене:
- Тобі не подобається ця казка?
- Русалці не треба було тікати.
- Ну, заспокойся. — Ма пальцем витирає сльозу в моєму оці. — Я забула сказати, що вона, звісно ж, узяла з собою свого

сина Джекерджека, обв'язавши його своїм волоссям. А коли рибалка повернувся, вдома вже нікого не було, і він більше їх не бачив.

— А він потонув?

— Хто, рибалка?

— Ні, Джекерджек, коли опинився під водою.

— О, не хвилюйся, — каже Ма, — він же наполовину риба, пам'ятаєш? Він уміє дихати під водою.

Вона встає глянути, котра година. Годинник показує восьму двадцять сім.

Я лежу в Шафі вже цілу вічність, але сон мене не бере. Ми співаємо пісень і молимося.

— Прочитай якусь забавлянку, — прошу я. — Будь ласочка!

Я вибираю «Дім, що збудував собі Джек»¹, бо він найдовший.

Читаючи, Ма весь час позіхає:

Ось пастушок, що спржожу...

Поцілував небогу...

Що доїть корівоньку круторогу...

Тут я сам швиденько промовляю кілька рядків:

Що пса вбрикнула старого —

Того, що ляка

Котка,

Якому попавсь пацючок,

Що...

Бі-бін.

Я вмить замовкаю.

Перших слів Старого Ніка я не чую.

— М-м-м... вибач, — каже Ма, — ми їли карі. Я подумала, чи не можна... — Її голос звучить дуже високо. — Чи не можна було б поставити нам витяжку чи щось таке?

¹ Переклад О. Мокровольського.

Старий Нік нічого не відповідає. Гадаю, вони сидять на Ліжку.

— Ну, бодай невелику, — каже Ма.

— Ха, а це ідея! — вигукує Старий Нік. — І хай собі сусіди сушать голову, з якого це дива я раптом почав готувати собі гостру їжу в майстерні.

Думаю, це знову сарказм.

— О, вибач, — каже Ма, — я про це забула...

— Може, мені ще прилаштувати на даху блискучу неонову стрілку?

Цікаво, як світиться стрілка?

— Мені справді дуже шкода, — каже Ма, — я не подумала, що запах, тобто витяжка, може...

— Гадаю, ти просто не розумієш, як тобі тут добре, — мовить Старий Нік. — Чи не так?

Ма не відповідає.

— Живеш не в підвалі, маєш природне світло, вентиляцію. Де-не-де, запевняю тебе, зроблено відтулини. Свіжа садовина, туалетні речі... Тобі досить клацнути пальцями — і з'явиться все, що треба. Скільки дівчат подякували б долі за такі умови, де безпечно, як у батька за плечима. Особливо з дитиною...

Це він про мене?

— Ані тобі п'яних водіїв, що змушують хвилюватися, — веде далі він, — ані торгівців наркотиками, ані збоченців...

Тут Ма швидко його уриває:

— Дарма я почала розмову про ту витяжку, це було тупо з мого боку, усе в нас чудово.

— Ну, от і гаразд.

Якийсь час вони мовчать.

Я лічу зуби, але щоразу збиваюся. Виходить то дев'ятнадцять, то двадцять, а потім знову дев'ятнадцять. Я кусаю язика, аж стає боляче.

— Звісно, все з часом сходить нінащо. Це світова річ. — Голос Старого Ніка звучить тепер віддалено, бо той, мабуть, десь коло Ванни. — Цей стик пожолобився. Треба буде почистити його піском і знову зашпарувати. І отут, дивись, основу підлоги вже видно.

— Ми до речей ставимося бережно, — каже Ма якнайтихіше.

— Не досить бережно. По корку не можна багато ходити. Я планував, що тут житиме одна малорухлива людина.

— То ти лягаєш чи ні? — питає Ма якимось дивним високим голосом.

— Черевики лише зніму.

Крізь рохкіт я чую, як щось падає на Підлогу.

— Я тут дві хвилини, а ти вже засипала мене своїми проханнями...

Лампа гасне.

Старий Нік починає скрипіти Ліжком. Я рахую до дев'яноста семи. Мені здається, що я пропустив один раз, і я перестаю рахувати.

Я лежу прислухаючись, хоча в Кімнаті цілковита тиша.

У неділю на обід у нас довгожуйні бублики з желе й арахісовою пастою. Ма виймає з рота свого бублика — у ньому стирчить якийсь гостряк.

— Нарешті, — каже вона.

Я витягаю цей предмет — він увесь жовтавий, з темно-бурими плямами.

— Поганий Зубчик?

Ма киває. Вона пробує язиком дірку в роті. Це все дуже дивно.

— Ми можемо засунути його назад і приклеїти борошняним клейстером.

Проте Ма хитає головою й широко всміхається.

— Я рада, що він випав, тепер не болітиме.

Ще хвилину тому він був частиною її, а тепер уже ні. Отакої!

— Гей, знаєш що? Як покладеш його під свою подушку, вночі прилетить невидима фея і оберне його на гроші!

— На жаль, не вийде, — каже Ма.

— Чому?

— Бо зубна фея не знає, де наша Кімната.

Ма дивиться немов крізь стіни.

У Зовні є все. Коли я думаю про щось — наприклад, про лижі, вогнища, острови, ліфти чи цяцьки, то пригадую, що ці всі речі справжні. Усі вони в Зовні. Ця думка мене втомлює. Так само й люди — пожежники-вчителі-зłodії-немовлята-святі-футболісти та всі-всі інші. Вони всі насправді існують у Зовні. Але мене там немає, мене і Ма, лише нас там немає. Чи ми й досі справжні?

Після вечері Ма розповідає мені про Ганса і Гретель, про те, як упав Берлінський мур, і про Румпельштільцхена. Мені подобається, що королева мусить відгадати ім'я цього маленького чоловічка, щоб він не забрав у неї дитину.

— А ці історії правдиві?

— Які саме?

— Про мати-русалку, про Ганса з Гретель і всі інші.

— Ну, — каже Ма, — не в буквальному розумінні.

— Що?

— Ці історії чарівні; вони не про справжніх людей, що ходять вулицями в наші дні.

— Значить, це все вигадка?

— Ні, ні. Історії — це просто різновид правди.

Моє обличчя морщиться від спроб зрозуміти, про що вона торочить.

— А Берлінський мур справжній?

— Авжеж, такий мур був, але тепер його нема.

Я такий зморений, що, певно, розірвуся на дві половинки, як Румпельштільцхен.

— Спи й насни гарні сни, а жуків усіх жени, — каже Ма, зачиняючи дверцята Шафи.

Не думаю, що я вирубався, бо зненацька до мене долинув гучний голос Старого Ніка.

— Але вітаміни... — каже Ма.

— Таж це грабунок серед білого дня.

— Хочеш, щоб ми захворіли?

— Це все велетенське дурисвітство! — вигукує Старий Нік. — Яюсь я дивився передачу про вітаміни — всі вони однаково опиняються в унітазі.

Хто опиняється в Унітазі?

— Просто хочу сказати, що якби ми ліпше харчувалися...

— А, он ти про що. Скиглиш, скиглиш, скиглиш...

Я бачу його в дверну щілину: він сидить на краю Ванни.

Голос Ма лютішає.

— Іду в заклад, що утримувати нас дешевше, ніж собаку. Нам навіть взуття не потрібне.

— Ти й не уявляєш, яке тепер життя. Думаю, ти навіть не знаєш, звідки беруться гроші.

Якийсь час вони мовчать.

Потім Ма питає:

— Що ти маєш на увазі? Гроші взагалі чи...

— Шість місяців...

Його руки згорнуті, вони здоровенні.

— Уже шість місяців, як я сиджу без роботи, а ти хоч про щось потурбувалася?

Тепер я бачу і Ма, вона підходить до нього.

— Що сталося?

— Наче це когось хвилює.

— Ти шукаєш іншої роботи?

Вони витріщаються одне на одного.

— Ти заліз у борги? — питає вона. — Як же ти збираєшся...

— Стули пельку.

Я так боюся, що він знову зробить їй боляче. Від страху з мого горла вихоплюється якийсь звук.

Старий Нік дивиться простісінько на мене. Він ступає крок, потім ще один і ще, а тоді стукає в дверцята. Я бачу тінь від його руки.

— Гей, ти там, — звертається він до мене.

У моїх грудях — *калать-калать*. Я міцно обіймаю коліна і зціплюю зуби. Мені хочеться залізти під Ковдру, проте я не можу; я не можу нічого зробити.

— Він спить, — каже Ма.

— Вона тримає тебе в шафі не тільки вночі, а й удень?

Тебе означає мене. Я чекаю, що Ма скаже «ні», але вона мовчить.

— Це якось неприродно.

Я бачу його очі: вони геть бліді. Чи бачить він мене? Чи перекинувся я в камінь від його погляду? І що мені робити, як він відчинить дверцята? Гадаю, я міг би...

— Мені здається, що це неправильно, — каже він Ма, — ти жодного разу не дозволила мені глянути на нього, відколи він народився. Він що, двоголовий виродок чи ще хто?

Чому він так каже? Я мало не висунувся з Шафи, щоб показати йому, що голова в мене одна.

Ма загороджує собою щілину; я бачу, як крізь тканину її спальної футболки проступають лопатки.

— Він просто сором'язливий.

— Нема чого мене соромитися, — каже Старий Нік. — Я ж і пальцем його не зачепив.

Чому він мав би чіпати мене пальцем?

— От, купив йому цього неймовірного джипа. Я хлопців знаю, сам був такий. Ну-бо, Джеку.

Він назвав мене на ім'я.

— Ну-бо, вилазь, і отримаєш льодяника.

Льодяника!

— Лягаймо ліпше в ліжко, — каже Ма дивним голосом.

По обличчю Старого Ніка перебігає смішок.

— Я знаю, що тобі треба, любонько.

Що треба Ма? Це щось зі списку?

— Ну ж бо, хутчіш, — знову каже вона.

— Хіба твоя мама не вчила тебе добре поводитися?

Лампа гасне.

Але ж Ма не має мами.

Ліжко гучно скрипить — це він укладається.

Я натягаю на голову Ковдру й затуляю вуха, щоб нічого не чути. Я не хочу лічити скрипів, проте лічу.

Коли я прокидаюся, то бачу, що все ще лежу в Шафі, а кругом непроглядна темрява.

Цікаво, чи Старий Нік ще тут? І де льодяник?

Правило каже: залишайся в Шафі, аж поки по тебе прийде Ма.

Цікаво, якого кольору той льодяник? Чи можна розрізнати кольори в темряві?

Я намагаюся знову заснути, але в мене не виходить.

Ану ж я висуну голову, щоб просто...

Я відчиняю дверцята, повільнісінько і тихісінько. Чути лише, як гуркоче Холодильник. Я встаю на Підлогу, ступаю один крок, два кроки, три. Раптом моя нога натрапляє на щось — *о-о-о-о-о-о-ой!* Я піднімаю ту річ і бачу, що то черевик, велетенський черевик. Я дивлюся на Ліжко — там він, Старий Нік; його обличчя, здається,

витесане з каменю. Я простягаю палець, однак не торкаюся до нього, а просто тримаю палець дуже близько.

Його очі спалахують білиною. Я відстрибую, кинувши черевика. Зараз він закричить, думаю я, але він широко всміхається, показуючи великі блискучі зуби, і каже:

— Привіт, синку.

Я не знаю, що...

Аж тут лунає голоснючий крик Ма; ніколи ще не чув, щоб вона так репетувала, навіть під час наших щоденних вправ.

— Біжи, біжи від нього геть!

Я кидаюся в Шафу, вдаряюся головою — ай-я-яй, а вона все кричить:

— Біжи від нього геть!

— Стули пельку! — каже Старий Нік. — Стули пельку!

Він узиває її всякими словами, однак я не чую їх через вереск. Нарешті її голос стишується.

— Припини дзявкати! — каже він.

Але Ма замість слів вимовляє *мммммм*. Я двома руками тримаюся за те місце на голові, де вдарився.

— Ти просто безмозка курка, ось ти хто.

— Я можу поводитися тихо, — каже Ма майже пошепки.

Я чую її уривчасте дихання.

— Ти знаєш, як тихо я можу поводитися, коли ти його не чіпаєш. Це єдине, про що я тебе прошу.

Старий Нік гучно чмихає:

— Ти починаєш просити про всяку всячину. Щоразу, тільки-но я відчиняю двері.

— Це все заради Джека.

— Ага, так-так, тільки не забувай, звідки він узявся.

Я нашорошую вуха, але Ма нічого не відповідає.

Якісь звуки. Він дістає одяг? Ні, певно, взуває черевики.

Після того як він іде від нас, я не сплю. Я не стуляю очей у Шафі всю ніч. Я довго-довго чекаю, проте Ма по мене так і не приходить.

Я дивлюся на Дах, аж тут він несподівано піднімається вгору і в Кімнату вдирається небо, а ракети, і корови, і дерева падають мені на голову...

Ні, я лежу в Ліжку, крізь Дахове Віконце просочується світло; мабуть, уже ранок.

— Це просто поганий сон, — каже Ма, глядячи мою щоку.

Я трохи посмоктав моні, однак не багато, ліва циця смачнюша.

Тут я все згадую і, повернувшись у Ліжку, шукаю нових слідів на шії Ма, але не знаходжу.

— Мені дуже шкода, що я вийшов з Шафи вночі.

— Я знаю.

Чи означає це, що вона мене прощає? Раптом я згадую ще дещо.

— А що таке «виродок»?

— Ой, Джеку.

— А чому він сказав, що зі мною щось не так?

Ма стогне.

— З тобою все добре, — каже вона, цьомаючи мене в носика.

— Але чому тоді він сказав це?

— Він просто хотів мене розлютити.

— Чому?..

— От ти полюблюєш грати машинками, кульками та іншими цяцьками. Ну, а він полюблює грати на моїх нервах.

Ма стукає себе по голові. Я не знаю, як це — грати на нервах.

— А чому він сказав, що сидить без роботи?

— Ну, він її, мабуть, втратив.

А я думав, що втратити можна речі, як-от наші кнопки з набору. У Зовні, мабуть, усе влаштовано зовсім інакше.

— А чому він сказав: «Не забувай, звідки він узявся»?

— Ох, дай мені спокій хоч на одну хвилинку, добре?

Я лічу подумки: один бегемот, два бегемоти, але всі шістдесят секунд це питання крутиться в моїй голові.

Ма наливає собі склянку молока, а мені не наливає. Вона дивиться в Холодильник — світла там немає, і це дивно. Вона зачиляє дверцята.

Хвилина минула.

— То чому він сказав: «Не забувай, звідки він узявся»? Хіба не з Небес?

Ма вмикає Лампу, але вона чомусь теж не світиться.

— Він мав на увазі, чий ти.

— Я твій.

Ма злегка всміхається.

— Можливо, лампочка перегоріла?

— Не думаю.

Ма труситься від холоду і йде перевірити Обігрівач.

— А чому він сказав, щоб ти не забувала про це?

— Ну, він думає, що ти його.

— Ха! От безклепко!

Ма дивиться на Обігрівач.

— Електрику відімкнули.

— Як це?

— Електричного струму немає.

Дивний сьогодні день!

Ми їмо пластівці, чистимо зуби, вдягаємося й поливаємо Вазон.

Ми набираємо Ванну води, проте вона просто крижана, і нам доводиться митися в одязі. Дахове Віконце трохи світлішає, але не дуже. Телевізор теж не працює, і мені так бракує моїх друзів. Я вдаю, ніби вони з'являються на екрані, і поплескую по них пальцями. Ма пропонує вдягти ще одну сорочку і штанці, щоб зігрітися. І дві пари шкарпеток. Ми довго-довго-предовго бігаємо по Доріжці, а тоді Ма велить мені зняти одну пару шкарпеток, бо мої пальці в них хлюпають.

— Мені вушка болять, — кажу я Ма, і її брови зводяться вгору. — У вушках надто тихо.

— А, це тому, що ми не чуємо всіх звичних звуків. Немає ні потоку теплого повітря, ні гудіння холодильника.

Я граюся поганим Зубчиком, ховаючи його в різних місцях — під Комодом, у рис або за пляшку Мийного Засобу. Я намагаюся забути, куди сховав його, а потім радію знаходячи. Ма ріже всі зелені боби, що були в Морозилці; навіщо їй так багато?

Раптом я згадую приємну новину, почуту минулої ночі.

— Ой, Ма, льодяник!

Вона все ще ріже боби.

— Він у смітті.

Чому він залишив його там? Я підбігаю до Смітниці, натискаю на педаль, накривка підскакує зі звуком *бем*, але ніякого льодяника там не бачу. Я риюся в апельсинових шкірках, рисі, рагу й пакетах.

Ма бере мене за плечі:

— Облиш.
— Він приніс мені цю цукерку як недільний подарунок, — кажу я їй.
— Це непотріб.
— Ні, ні!
— Та він коштує, певно, центів п'ятдесят. Він хотів з тебе поглизувати.

— Я ніколи ще не смоктав льодяників.

Я скидаю її руки зі своїх плечей.

На Плиті нічого не можна розігріти, бо немає електрики. На обід ми їмо слизькі морожені боби; на смак вони ще гірші, ніж варені. Одначе ми мусимо їх з'їсти, а то вони розморозяться й зіпсуються. Про мене, хай псуються, хоч це й марнотратство.

— Почитати тобі «Зниклого Кролика»? — питає Ма після того, як ми вмилися холоднюючою водою.

— А коли нам увімкнуть електрику?

— Вибач, але я не знаю.

Ми лягаємо в Ліжку, щоб зігрітися. Ма задирає весь свій одяг, і я напиваюся досхочу спочатку з лівої, а тоді з правої циці.

— А якщо в Кімнаті ставатиме холодніше і ще холодніше?

— Ні, не ставатиме. За три дні розпочнеться квітень, — каже Ма, міцно притискаючи мене до себе. — Надворі зробиться тепліше.

Ми дримаємо, проте я швидко прокидаюся. Дочекавшись, коли Ма міцно засне, я вибираюся з Ліжка і знову риюся в Смітниці.

Я знаходжу льодяник майже на самому споді: він наче червона кулька. Я мию руки й льодяник, бо він весь у рагу. Я знімаю целофанову обгортку і смокчу, смокчу його — це найсолодша річ, що я їв коли-будь! Цікаво, чи в Зовні все таке смачне?

Якби я втік, то став би стільцем, і Ма не змогла б знайти мене серед інших стільців. Або обернувся б на невидимця і приклеївся б до нашого Дахового Віконця, а вона дивилася б крізь мене. Або став би манюсіньюкою пилиночкою і залетів би їй у носа, а вона чхнула б, і я б вилетів.

Тут я помічаю, що очі Ма розплющені.

Я ховаю льодяника за спину.

Вона знову заплющує очі.

Я знову смокчу, довго-довго, хоч мене вже трохи нудить. Нарешті в моїх руках лишається сама паличка, і я викидаю її в Смітницю.

Коли Ма встає, то не згадує про льодяника; мабуть, вона спала, коли її очі розплющилися. Вона знову намагається засвітити Лампу, але марно. Вона каже, що залишить її ввімкненою, щоб ми відразу ж побачили, коли з'явиться струм.

— Ану ж він з'явиться посеред ночі і світло нас розбудить?

— Не думаю, що це станеться посеред ночі.

Ми граємо в кеглі М'ячиком-Стрибунцем і Паперовим М'ячем, збиваючи пляшечки з-під вітамінок. На них натягнуті голови всяких істот — Дракона, Чужинця, Принцеси, Крокодила; я зробив їх, коли мені було чотири роки. Виграю здебільшого я. Потім я вправляюся в додаванні, відніманні, діленні та множенні, записуючи найбільші з обчислених результатів. Ма шиє мені дві нові ляльки з маленьких шкарпеток, що їх я носив, коли був немовлям; вона стібками вишиває на їхніх обличчях усміхнені роти і прикріплює гудзики замість очей. Я вмю шити, але мені це не дуже подобається. Шкода, що я не пам'ятаю себе немовлям і не знаю, яким був.

Я пишу листа Губці Бобу, малюючи самого себе і Ма на задньому плані, яка танцює, щоб зігрітися. Ми граємо у фотографа, пам'ятайка та рибалку. Ма пропонує зіграти в шахи, проте від них мені пухне мозок, і вона погоджується на шашки.

Мої пальці зовсім задубіли, і я кладу їх у рота. Ма каже, що там повно мікробів, і змушує мене знову вимити руки крижаною водою.

Ми робимо багато намистинок з тіста, але не можемо нанизати їх на разок, доки вони не засохнуть і не затверднуть. Ми майструємо зореліт з коробок і відерець; клейка стрічка майже закінчилася, однак Ма каже:

— Ех, що вже там!

І ми використовуємо останній шматок.

Дахове Віконце помалу темніє.

На вечерю в нас прілий сир і розтала броколі. Ма каже, що я мушу поїсти, а то мені стане ще холодніше.

Вона кладе в рота дві болегамівні пігулки, запиваючи їх великим ковтком води.

— Навіщо ти п'єш пігулки, якщо поганий Зубчик уже випав?

— Мені здається тепер, ніби болять інші зуби.
Ми вдягаємо спальні футболки, а поверх них ще якусь одержину. Ма починає співати:
— Інший бік гори...
Я підхоплюю:
— Інший бік гори.
— Інший бік гори. Усе, що бачив він.
Я заспіваю «Дев'яносто дев'ять пляшок пива на стіні» і зупиняюся на сімдесятій пляшці.
Ма затуляє руками вуха і просить лишити решту пляшок на завтра:
— Тоді вже, мабуть, з'явиться електрика.
— Згода, — кажу я.
— А якщо й не з'явиться, то сонця він однаково не зупинить.
Хто? Старий Нік?
— А навіщо йому зупиняти сонце?
— От я й кажу, що він не зможе цього зробити.
Ма міцно обіймає мене й мовить:
— Пробач мені.
— За що?
Вона зводить дух:
— Це я винна: він розлютився через мене.
Я вдивляюся в її обличчя, але майже не бачу його.
— Він ненавидить, коли я кричу. Вже багато років я цього не робила, тому він надумав нас покарати.
Моє серце калатає дуже гучно.
— А як він нас покарає?
— Та вже покарав. Вимкнув електрику.
— О, це дрібниця.
Ма сміється.
— Що ти таке кажеш! Ми ж мерзнемо, їмо слизьку городину...
— Ага, але я думав, що він захоче покарати нас обох. — Я намагаюся собі це уявити. — Так, наче тут дві Кімнати і він садить мене в одну, а тебе — в другу.
— Джеку, ти в мене такий чудовий хлопчик.
— Чому я чудовий?
— Не знаю, — каже Ма. — Через те, що ти так несподівано тоді вискочив.

Ми ще міцніше обіймаємося.

— Я не люблю темряви, — кажу я Ма.

— Ну все, час лягати спати, а спати треба в темряві.

— Я здогадуюся.

— Ми розуміємо одне одного з півслова, еге ж?

— Еге ж.

— Спи й насни гарні сни, а жуків усіх жени.

— Хіба мені не треба йти в Шафу?

— Не сьогодні, — каже Ма.

Коли ми прокидаємося, у Кімнаті ще більша дюдя, ніж учора. Годинник показує сьому нуль дев'ять; у ньому батарейка, тож він має всередині власний струм.

Ма весь час позіхає, бо вночі вона не спала.

Мені болить пузик, і Ма каже, що це, певно, від сирої городини. Я прошу в неї болегамівну пігулку з пляшечки, і вона дає мені половинку. Я чекаю і чекаю, але мій пузик ніяк не вгамовується.

Дахове Віконце потроху світлішає.

— Я радий, що він не приходив сьогодні вночі, — кажу я Ма. — Хай би він до нас узагалі не приходив; це було б суперкруто!

— Джеку! — Ма, здається, морщить лоба. — Думай, що кажеш.

— Я думаю.

— А ти подумай про те, що з нами буде. Хто дає нам їжу?

Я знаю відповідь.

— Дитя Ісус з полів, що в Зовні.

— Ну, так, а хто нам її приносить?

О-о-о!

Ма встає. Вона каже, що крани ще працюють, і це добрий знак.

— Він міг би перекрити і воду, однак не зробив цього.

Я не знаю, що це за знак такий.

Ми знову їмо бублики на сніданок, проте вони холодні й зовсім розкислі.

— А що буде, як він не ввімкне електрику? — питаю я.

— Я впевнена, що він увімкне. Може, навіть сьогодні ввечері.

Час від часу я тисну на кнопки Телевізора. Тепер це просто сіра безмовна скриня; я бачу в ній своє обличчя, але не так добре, як у Дзеркалі.

Ми виконуємо всі відомі нам фізичні вправи, намагаючись зігритися: карате, острови, «Саймон говорить» і батут. Ми граємо в класа, стрибаючи з одної коркової плитки на іншу. Правила тут такі: не можна стрибати вздовж однієї лінії і не можна падати. Ма пропонує зіграти в піжмурки. Вона зав'язує собі очі моїми камуфляжними штанцями, а я ховаюся під Ліжком поряд з Яечною Змією і, розпластавшись крижем, стараюся не дихати. Ма шукає мене цілу вічність. Потім я пропоную пограти в альпініста: Ма тримає мене за руки, а я йду по її ногах угору, аж поки мої ноги опиняються вище від голови і я звисаю, вивернувшись назовні. Кіски спадають мені на обличчя, і я весело сміюся. Я роблю сальто і стаю на ноги. Мені хочеться ще і ще раз побути альпіністом, але Ма каже, що їй болять хворий зап'ясток.

Після вправ нас огортає втома.

Ми виготовляємо мобіль з макаронин та ниток, до яких прив'язуємо всякі предмети, крихітні малюнки помаранчевого мене і зеленої Ма, а також спіральки з фольги й жмутики туалетного паперу. Ма прикріплює верхню нитку до Даху останньою кнопкою зі Швацького Набору. Ми стаємо під мобілем і заходимося з усієї сили на нього дути — усі предмети, що висять на макаронинах, починають літати.

Я голодний, і Ма каже, що я можу з'їсти останнє яблуко.

Ану ж Старий Нік більше не принесе нам яблук?

— Чому він усе ще карає нас? — питаю я.

Ма кривить рота:

— Він уважає, що ми речі, належні йому, бо й Кімната теж його.

— А як так сталося?

— Ну, це він її зробив.

Дивина, а я думав, що Кімната сама по собі.

— А що, хіба не Бог усе створив?

Якусь хвильку Ма мовчить, а потім, потираючи мені шию, каже:

— Принаймні всі добрі речі.

Ми граємо в Ноїв ковчег. Усі предмети на Столі, як-от Гребінець, Тарілочка, Кухонна Лопатка, книжки і Джип, шикуються в лінію і швидко-швидко забираються в Коробку, доки не почався все-світній потоп. Ма більше не грає: вона обхопила обличчя руками, ніби воно стало важким.

Я хрумаю яблуко.

— Інші зубки розболілися?

Вона дивиться на мене крізь пальці, її очі якісь здоровенні.

— Які тепер?

Ма встає так несподівано, що я лякаюся. Вона сідає в Крісло-Гойдалку і простягає до мене руки.

— Ходи до мене, хочу розповісти тобі історію.

— Якусь нову?

— Так.

— Чудово.

Вона чекає, поки я вмощуся в неї на руках. Я обгризаю яблуко з другого боку, щоб усмак поласувати ним.

— Ти знаєш, що Аліса не завжди була в Країні Див?

Цей трюк мені вже відомий.

— Так, вона потрапляє в будинок Білого Кролика і стає такою великою, що їй доводиться виставити руку у вікно, а ногу — в комин. Вона хвицає Ящура Крутихвоста, це трохи смішно.

— Ні, перед тим. Пам'ятаєш, вона лежала на траві?

— А потім провалилася в нору завглибшки чотири тисячі миль, але не забилася.

— Так от, я наче Аліса, — каже Ма.

Я сміюся.

— Ні-і. Аліса — маленька дівчинка зі здоровенною головою, більшою навіть за Дорину.

Ма жує губу, аж та трохи темніє:

— Еге ж, але раніше я жила в іншому місці, як і вона. Багато-багато років тому я була...

— На Небесах.

Вона прикладає до мого рота пальця, щоб я помовчав.

— Я спустилася на землю і була такою ж дитиною, як і ти. Я жила зі своїми мамою і татом.

Я хитаю головою:

— Ні, мама — це ти.

— Але я мала свою маму, я звала її Мамуня, — каже Ма. —

І вона досі жива.

Навіщо вона вигадує? Може, це якась невідома мені гра?

— Вона... Значить, вона моя Бабця?

Як Дорина *abuela*. Чи свята Анна на картині, де Діва Марія сидить у неї на колінах. Я з'їдаю середину яблука, від нього майже нічого не лишилося. Я кладу рештки на Стіл.

— Ти виросла в її пузику?

— Ну... власне, ні. Мене взяли за дочку. Вона і мій татусь. Тобі він доводиться Дідусем. А ще я мала... точніше, маю... старшого брата, Павла.

Я хитаю головою:

— Павло — це ж святий.

— Ні, інший Павло.

Як може бути двоє Павлів?

— Для тебе він — дядечко Павло.

Занадто багато імен, моя голова переповнена. У пузику, як і раніше, порожньо, наче я й не їв яблука.

— А що ми їстимемо на обід?

Ма не всміхається.

— Я розповідаю тобі про твою родину.

Я хитаю головою.

— Якщо ти їх ніколи не бачив, це не означає, ніби вони не справжні. На землі стільки речей, що ти й не мріяв про них!

— А в нас іще залишився сир, що не впрів?

— Джеку, це важливо. Я жила в будинку зі своєю мамунею, татусем і Павлом.

Доведеться підіграти, інакше вона розгнівається.

— Той будинок у Телевізорі?

— Ні, він зовні.

Як сміховинно, адже Ма ніколи не була в Зовні.

— Але він схожий на будинки, що їх ти бачив у телевізорі. Будинок стоїть на околиці міста, позаду нього — двір з гамаком.

— А що таке гамак?

Ма дістає з Полиці олівця, малює два дерева і сполучає їх мотузним плетивом, що на ньому лежить людина.

— Це пірат?

— Ні, це я гойдаюся в гамаку.

Ма складає малюнок удвоє; вона дуже збуджена.

— А ще я ходила разом з Павлом гратися на дитячий майданчик, гойдалася там на гойдалках і їла морозиво. Твої бабця і дідусь

возили нас машиною в зоопарк і на пляж. Я була їхньою маленькою дівчинкою.

— Ні-і.

Ма бгає свій малюнок. На Столі мокро, його біла поверхня лисніє.

— Не плач, — кажу я.

— Не можу.

Ма розтирає сльози по обличчю.

— Чому не можеш?

— Хотіла б я описати тобі своє дитинство якнайдоступніше.

Я так сумую за ним.

— Ти сумуєш за гамаком?

— За всім, що там, зовні.

Я притискаюся до неї. Вона хоче, щоб я зрозумів, і я щосили намагаюся зрозуміти, однак мені від цього починає боліти голова.

— Виходить, ти колись жила в Телевізорі?

— Я ж тобі казала: це не в телевізорі. Це справжній світ; ти й не повіриш, який він величезний.

Вона широко розводить руки, показуючи на стіни.

— Наша Кімната — лише крихітний, смердючий шматочок цього світу.

— Наша Кімната не смердюча, — мало не гарчу я.

— Ну, вона, наприклад, стає смердючою, коли ти пукаєш. —

Ма знову витирає очі.

— Твої пуки смердючіші за мої. Ти просто намагаєшся мене надурити — ану, перестань!

— Гарзд, — каже вона, видихаючи зі свистом, наче повітряна кулька. — Поїжмо ліпше сандвіч.

— Чому?

— Ти ж казав, що хочеш їсти.

— Ні, не хочу.

Її обличчя знову лютіє.

— Я зроблю сандвіч, і ти його з'їси. Гарзд?

Вона мастить хліб арахісовою пастою, бо сиру вже не залишилося. Коли я жую, Ма сидить поруч, але не їсть. Вона мовить:

— Я розумію, це важко перетравити.

Що, сандвіч?

На десерт ми з'їдаємо по піввідерця мандаринів. Мені дістаються великі шматочки, бо Ма віддає перевагу маленьким.

— Я тебе не обманюю, — каже Ма, коли я досьорбую сік. — Я не могла розповісти тобі про це раніше, бо ти був занадто маленький, щоб усе зрозуміти. Тож виходить, що я тебе дурила. Але тепер тобі вже п'ять, і я думаю, що ти все зрозумієш.

Я хитаю головою.

— Те, що я роблю тепер, — це протилежне брехні. Це небрехня. Ми довго дримаємо.

Коли я прокидаюся, Ма вже не спить і дивиться на мене. Її обличчя зовсім поруч, цілів за два від мене. Я просуваюся вниз, щоб посмоктати ліву щицю.

— Чому ти так не любиш те, що тут? — питаю я.

Вона сідає й натягає футболку.

— Я ще не закінчив.

— Ні, закінчив, раз почав говорити, — каже Ма.

Я теж сідаю.

— Чому тобі не подобається жити в Кімнаті зі мною?

Ма міцно притискає мене до себе.

— Мені завжди подобається бути з тобою.

— Але ти ж сказала, що вона крихітна і смердюча.

— Ох, Джеку. — Якусь хвилину Ма мовчить. — Мені хотілося б жити зовні. Проте з тобою.

— А мені подобається жити з тобою тут.

— Гаразд.

— Як же він її зробив?

Ма знає, кого я маю на увазі. Я думаю, що вона мені не розповість, але вона мовить:

— Спочатку це була просто садова повітка. Звичайна, дванадцять на дванадцять, зі сталі, покритої вінілом. Одначе він зробив звуконепроникне дахове віконце, потовстив стіни зсередини грубим пінопластом і обшив усе олив'яними листами, бо оливо не пропускає звук. О, а ще зробив міцні двері з кодовим замком. Він любить похизуватися своєю майстерною роботою.

Ранок тече дуже повільно.

Ми читаємо книжки з картинками в морозному сьайві. Дахове Віконце сьогодні трохи інше. На ньому з'явилася темна пляма, схожа на око.

— Глянь, Ма.

Вона дивиться вгору й широко всміхається:

— Це листок.

— Звідки він узвся?

— Мабуть, його зірвав з гілки вітер і приніс на шибку.

— Зі справжнього дерева, що росте в Зовні?

— Так. Бачиш? Ось тобі й доказ. За цими стінами — увесь світ.

— Зіграймо в бобове стебло. Поставмо мій стілець на Стіл...

Ма допомагає мені зробити це.

— Потім на стілець — Смітницю, — веду далі я, — а тепер я заберуся...

— Обережно.

— Ага, а ти залазь на Стіл і тримай Смітницю, щоб я не впав.

— Хм-м... — мугикає Ма, і це дуже схоже на «ні».

— Ну, будь ласка-ласочка!

Усе виходить пречудово: я не падаю. Стоячи на Смітниці, я можу доторкнутися до коркових країв Даху — там, де вони нахилені до Дахового Віконця. На шибці я помічаю щось таке, чого раніше не бачив.

— Дивись — тут стільники, — кажу я, гладячи шибку.

— Це стільниковий полікарбонат, — мовить Ма. — Його не розіб'єш. Перед тим як ти народився, я часто стояла на столі, позираючи у вікно.

— Листок увесь чорний і дірчастий.

— Ага, думаю, що це мертвий листок, з минулої зими.

Навколо листка я бачу щось синє — це небо з чимось білим у ньому; Ма каже, що то хмари. Я вдвляюся крізь стільники, все пильніше й пильніше, але нічого, крім неба, не бачу. Ніяких човнів, поїздів, коней, дівчаток чи хмарочосів там не літає.

Злізаючи зі Смітниці й стільця, я відпихаю руку Ма.

— Джеку...

Я сам зістрибую на Підлогу.

— Брехушко, брехушко, в тебе довге вушко!

Ма починає мені щось пояснювати, але я затикаю пальцями вуха і кричу:

— Ла-ла-ла-ла-ла!

Потім я граюся Джипом. Мені хочеться плакати, однак я стримуюся.

Ма порпається в Шафці, дзенькаючи бляшанками, і мені здається, що я чую її лічбу. Вона рахує наші припаси.

Я добряче змерз: мої ноги в шкарпетках зовсім заніміли.

За вечерею я весь час питаюся, чи можна доїсти рештки пластівців, і Ма кінець кінцем каже «так». Я розсипаю трохи, бо геть не відчуваю своїх пальців.

Настає темрява, але Ма знає напам'ять усі вірші з «Великої книги забавлянок». Я прошу її прочитати «Апельсини і лимони». Мій улюблений рядок звідти: «Я не знаю знов, мовить дзвін на Бов», бо в цього дзвона гучний голос, як у лева. А ще там є рядок, присвячений сікачеві, що збирається стягти тобі голову.

— А що таке сікач?

— Великий ніж, здається.

— Ні, гадаю, це кабан, який мотає головою так швидко, що аж стинає людям голови.

— Пхе!

Спати нам не хочеться, але в темряві робити нема чого. Ми сидимо на Ліжку і віршуємо.

— Від усіх наш Віклз таїться: дуже лоскоту боїться.

— Подружки з заднього двору люблять дивитись угору.

— Гарний вірш, — кажу я Ма. — Наші фараони грали в верхогони.

— Чудово, — каже Ма. — Наша мила Джейні плаває в басейні.

— Наш Барні живе на фермі.

— Хибна рима.

— Гарзд, — кажу я. — Наш дядечко Павло упав якимось на скло.

— А знаєш, він і справді колись упав. З мотоцикла.

Я вже й забув, що маю справжнього дядечка.

— А чому він упав з мотоцикла?

— Випадково. Його відвезли «швидкою допомогою» в лікарню і вилікували.

— А його різали?

— Ні, ні, йому просто наклали на руку гіпс, щоб вона не боліла.

То лікарні й мотоцикли також справжні. Здається, голова мені лусне від усіх цих нових речей, що в них я маю повірити.

У Кімнаті зовсім темно — тільки там, де Дахове Віконце, трохи світліше. Ма каже, що в місті завжди є світло від вуличних ліхтарів і лампочок на будинках.

— А де це місто?

— Просто он там, — каже вона, показуючи на Ліжкову Стіну.

— Я виглядав у Дахове Віконце, але ніякого міста там не побачив.

— Ага, і через це ти на мене гніваєшся.

— Я на тебе не гніваюся.

Вона цьомає мене у відповідь.

— Дахове Віконце дивиться простісінько в небо. А більшість речей, що про них я тобі розповіла, — на землі; і щоб їх побачити, треба мати стінне вікно.

— Тоді попросімо принести нам як недільний подарунок стінне вікно.

По обличчю Ма перебігає смішок.

Я вже й забув, що Старий Нік більше не прийде. Може, мій льодяник — це його прощальний недільний подарунок.

Я думаю, що от-от заплачу, а натомість широко позіхаю.

— На добраніч, Кімнато, — промовляю я.

— Що, вже час спати? Гарзд. На добраніч, — озивається Ма.

— На добраніч, Лампо і Повітряна Кулько. — Я чекаю, що скаже Ма, але вона мовчить. — На добраніч, Джипе і Дистанційко. На добраніч, Килиме і Ковдро. І вам, жуки, на добраніч, не кушайтеся.

Мене будить безперервний шум. Ма не в Ліжку. У Кімнаті трохи ясно, хоч повітря й досі крижане. Я дивлюся вниз і бачу Ма, що сидить на Підлозі і безперестанку стукає по ній рукою — *пам-пам-пам*.

— Що тобі зробила Підлога?

Ма перестає стукати і зводить дух.

— Мені треба у щось стукати, — каже вона, — але я не хочу нічого розбивати.

— Чому?

— Насправді я б залюбки щось розбила. Я залюбки розтрощила б усе.

Мені це не подобається.

— Що на сніданок?

Ма дивиться на мене, потім устає, підходить до Шафки й дістає один бублик. Гадаю, це останній.

Вона відламує собі чвертку і каже, що не дуже голодна.

Коли ми видихаємо, з рота йде пара.

— Це тому, що сьогодні холодніше, ніж учора, — мовить Ма.

— А ти казала, що холодніше вже не буде.

— Пробач, я помилилася.

Я доїдаю бублика.

— То я й досі маю справжніх Бабцю, Дідуся і дядечка Павла?

— Ага, — відповідає Ма, злегка всміхаючись.

— А вони що, на Небесах?

— Ні, ні. — Ма кривить рота. — Не думаю, що вони вже там.

Павло лише на три роки старший за мене, йому тепер... м-м-м-м... має бути двадцять дев'ять років.

— Насправді вони всі тут, — шепочу я. — Ховаються.

Ма роззирається довкола:

— Де?

— Під Ліжком.

— О, туди вони просто не залізуть. Їх троє, і всі дуже великі.

— Як бегемоти?

— Не такі великі.

— Може, вони... в Шафі?

— З моїми сукнями?

— Ага. І коли ми чуємо гуркіт, це означає, що вони скидають вішаки.

Обличчя Ма стає сумним.

— Я просто пожартував, — кажу я.

Ма киває.

— А вони можуть коли-небудь прийти сюди?

— Як би мені цього хотілося, — відповідає вона. — Я молюся про це щонаочі.

— Ніколи не чув.

— Я роблю це подумки, — каже Ма.

Не знав, що вона молиться подумки, щоб я не чув.

— І вони теж цього хочуть, — каже вона, — однак не знають, де я.

— Ти в Кімнаті разом зі мною.

— Але вони не знають, де вона, а про тебе й гадки не мають.

Це дивно.

— Вони можуть глянути в Дорину мапу. Коли вони прийдуть, я несподівано вискочу, щоб їх здивувати.

Ма нібито сміється і не сміється.

— Нашої кімнати немає на жодній мапі.

— Ми можемо повідомити їх телефоном, Боб-будівельник має його.

— Але ж ми його не маємо.

— Ми можемо попросити як недільний подарунок, — натякаю я. — Якщо, звісно, Старий Нік уже не гнівається на нас.

— Джеку, він ніколи не принесе нам ні телефона, ні вікна.

Ма бере мене за великі пальці і стискає їх.

— Ми наче ті люди в книжці, і він нікому не дозволить її прочитати.

Потім у нас гімнастика: ми бігаємо Доріжкою. Важко пересувати Стіл і стільці затерпими руками. Я тричі бігаю туди-назад, але ніяк не можу зігрітися. Пальці на ногах мені зовсім заціпили. Ми граємо в батут, карате, «кі-я», а тоді я пропоную зробити бобове стебло. Ма погоджується за умови, що я не вередуватиму, як знову, можливо, нічого не побачу. Я вибираюся на Стіл, потім на свій стілець, а звідти на Смітницю, навіть не похитнувшись. Ухопившись за краї Даху, там, де він з'єднується з Даховим Віконцем, я так напружено вдивляюся крізь стільники в синє небо, що аж починаю моргати. Невдовзі Ма каже, що їй треба спуститися і приготувати обід.

— Тільки не городину, будь ласка. Мій пузик її не витримає.

— Але ми мусимо її доїсти, поки вона не зіпсувалася.

— Ми можемо пообідати макаронами.

— Вони вже майже закінчилися.

— Тоді рисом. А що, як?..

Тут я замовкаю, побачивши крізь стільники якийсь предмет — такий маленький, що я сприймаю його за мигтючу точку в оці, але це не точка. Це маленька рисочка. І не в оці, а в небі. За рисочкою тягнеться широка біла смуга.

— Ма...

— Що?

- Літак!
- Точно?
- Точно-преточно-преточнісінько. Ой...

Тут я падаю на Ма, потім на Килим, на нас хряпаються Смітниця та стілець. Ма скрикує *ой-ой-ой* і потирає зап'ясток.

— Вибач. Ну, вибач, — кажу я, а тоді цьомаю її. — Я бачив справжнісінький літак, точно-преточно, тільки зовсім крихітний.

— Це тому, що він дуже далеко, — каже Ма, усміхаючись. — Іду в заклад, якби ти побачив його зблизька, він був би здоровенний.

— А найдивніше те, що він випикував у небі букву І.

— Це називається... — Ма ляскає себе по лобі. — Забула. Це така смуга, дим з літака чи щось таке.

На обід ми з'їдаємо сім крекерів з липким сиром. Ми затримаємо дихання, щоб не чути, як він пахне.

Ма дає мені під Периною посмоктати. Жовтосяйне обличчя Бога оточене світлом, але не таким сильним, щоб можна було зазмагати. Я не можу заснути. Я вдивляюся в Дахове Віконце, аж мені починають боліти очі. Однак інших літаків не видно. Я справді бачив літак, коли стояв на верхівці бобового стебла. То було не марево. Я дивився, як він летить у Зовні, — отже, Зовні, де Ма була маленькою дівчинкою, справді існує.

Ми встаємо і граємо в котячу коліску, в доміно, в підводного човна, в ляльки і в багато чого іншого, але потроху. Потім ми бавимося в мугиканку і легко відгадуємо всі пісні. Щоб зігрітися, ми знову лягаємо в Ліжко.

— Вийдімо завтра в Зовні, — кажу я.

— О, Джеку.

Я лежу на руці Ма; від двох светрів рука потовшчала.

— Мені подобається, як там пахне.

Ма повертає голову і зачудовано дивиться на мене.

— Коли після дев'ятої відчиняються Двері, то в Кімнату просочується повітря — зовсім не таке, як наше.

— То ти це помітив, — каже вона.

— Я все помічаю.

— Так, воно свіжіше. Влітку воно пахне скошеною травою, бо наша кімната міститься на задньому дворі. Іноді краєм ока я помічаю гілки кущів і живоплоту.

— На чиєму задньому дворі?

— На задньому дворі Старого Ніка. Пам'ятаєш, я тобі казала, що він обладнав кімнату в своїй повітці?

Мені важко запам'ятати все, що каже Ма, бо воно видається неімовірним.

— Він єдиний, хто знає код, що відмикає двері. Цей код можна набрати на зовнішній клавіатурі.

Я непорозуміло дивлюся на Клавіатуру; навіть не знав, що десь є ще одна.

— Я теж умію набирати числа.

— Так, але не таємні, що можуть відімкнути двері, наче невидимим ключем, — каже Ма. — А коли він іде додому, то знову набирає код, уже на цій.

Ма показує на нашу Клавіатуру.

— А він іде в той будинок, де висить гамак?

— Ні! — каже Ма гучним голосом. — Старий Нік живе в іншому будинку.

— А ми можемо якось піти до нього в гості?

Вона затуляє свого рота рукою.

— Я б воліла піти в гості до твоїх бабці й дідуся.

— Ми могли б там погойдатися в гамаку.

— Там ми зможемо робити все, що захочемо, бо будемо вільні.

— Ми підемо туди, як мені буде шість?

— Одного дня неодмінно.

З обличчя Ма на моє капає щось мокре. Я здригаюся: це щось солоне.

— Зі мною все гаразд, — каже Ма, витираючи собі шоки. — Зі мною все гаразд. Я просто трохи боюся.

— Ти не можеш боятися! — мало не кричу я. — Це погана думка!

— Ну, зовсім трішечки. В нас усе гаразд, ми маємо те, що треба для життя.

Але мені стає ще страшнішіше:

— Ану ж Старий Нік не ввімкне електрику і не принесе нам більше їжі ніколи-ніколи-ніколи?

— Принесе, — каже Ма, все ще гарячково ковтаючи повітря. — Я впевнена майже на сто відсотків, що принесе.

Майже на сто відсотків — це на дев'яносто дев'ять. Чи досить дев'яноста дев'яти?

Ма сідає на Ліжко, витираючи обличчя рукавом светра.

У моєму пузику бурчить; цікаво, чи в нас лишилося ще що поїсти? Вже майже зовсім стемніло. Не думаю, що світло сильніше за темряву.

— Послухай, Джеку, я маю розповісти тобі ще одну історію.

— Правдиву?

— Надзвичайно правдиву. Знаєш, як мені колись було сумно? Мені це подобається.

— Тоді я спустився з Небес і став рости в твоєму пузику.

— Авжеж, але бачиш, я сумувала через цю кімнату, — каже

Ма. — Старий Нік... я ж його зовсім не знала. Мені було дев'ятнадцять, коли він мене викрав.

Я намагаюся це зрозуміти. Шахраю, не кради. Я ніколи не чув, що можна викрасти людину.

Ма міцно притискає мене до себе.

— Я була студентка. Це сталося рано-вранці; я йшла через стоянку для автомобілів, прямуючи до бібліотеки коледжу і слухаючи... крихітну машинку, що містить тисячі пісень і грає їх просто у вухо. В мене раніше, ніж у всіх моїх друзів, з'явилася така машинка.

Хотів би і я мати собі таку машинку!

— Так от, цей чоловік підбіг і попросив мене допомогти. У його собаки нібито стався напад, і він подумав, що той помирає.

— Як його звали?

— Чоловіка?

Я хитаю головою:

— Собаку.

— Ні, собаку він просто вигадав, щоб заманити мене у свою вантажівку — вантажівку Старого Ніка.

— А якого вона кольору?

— Вантажівка? Бурого, якщо, звичайно, він її не перефарбував.

Старий Нік завжди на ній їздить.

— Скільки в неї коліс?

— Я хочу, щоб ти зосередився на важливому, — каже Ма.

Я киваю. Вона надто міцно обіймає мене, однак я послаблюю її обійми.

— Він зав'язав мені очі...

— Як у піжмурках?

— Еге ж, тільки мені було зовсім не весело. Ми все їхали і їхали, я була така нажахана.

— А де був я?

— Тебе тоді ще не було, пам'ятаєш?

Я забув.

— А той собака — він теж сидів у вантажівці?

— Не було ніякого собаки. — Голос Ма знову робиться роздратованим. — Слухай, що я тобі кажу, і не перебивай.

— Розкажи мені іншу історію.

— Я розповідаю про те, що сталося зі мною.

— Розкажи ліпше про Джека — підкорювача велетнів.

— Слухай далі, — мовить Ма, затуляючи мого рота рукою. — Він змусив мене випити погані пігулки, щоб я заснула. А коли я прокинулася, то побачила, що я тут.

Уже майже зовсім спочило, і я не бачу обличчя Ма. Вона відвертається від мене, і я можу тільки чути її.

— Коли він уперше відчинив ці двері, я заволала про допомогу. Він мене вдарив, збивши з ніг, тож я більше ніколи вже не кричала.

У моєму пузику все зав'язалося вузлом.

— Я не могла заснути, боячись, що він прийде знову, — каже Ма. — Тільки одного разу я заснула й не плакала, проспавши близько шістнадцяти годин.

— І ти наплакала ціле озеро?

— Що?

— Аліса наплакала ціле озеро сліз, коли зрозуміла, що забула всі вірші й числа, і мало не потонула в ньому.

— Ні, — відповідає Ма. — Але мені весь час боліла голова і свербіли очі. А від запаху коркових плит мене нудило.

Від якого ще запаху?

— Я божеволіла, позираючи на годинник і рахуючи секунди. Мені здавалося, що предмети довкола то більшають, то меншають, поки я дивлюся на них. Та якщо я відверталась, а потім знову скидала на них оком, вони починали ковзати. Коли він нарешті приніс телевізор, я з дурного розуму залишала його працювати двадцять чотири години на добу. Від реклами харчів мені, пам'ятаю, дуже болів

рот, бо страшенно хотілося їсти. Іноді я чула в телевізорі голоси, які мені нашіптували щось.

— Як Дора?

Ма заперечливо хитає головою.

— Коли він ішов на роботу, я намагалася втекти. Цілими днями я стояла навшпиньки на столі і шкребла дахове віконце, але тільки обламала собі нігті. Я кидала в шибку все, що тільки можна. Однак сітка там така міцна, що скло навіть не тріснуло.

Квадрат Дахового Віконця вже трохи прояснів.

— А що ти кидала?

— Велику каструлю, стільці, смітницю.

Ого, хотів би я подивитися, як вона кидає Смітницю.

— А потім я стала рити підкоп.

Я спантеличений.

— Де?

— Ти можеш помацати його, якщо хочеш. Тільки треба залізти...

Ма відкидає Перину, витягає з-під Ліжка Коробку і, тихенько крекчучи, повзе. Я повзу слідом; біля нас — Ячна Змія, але ми її не чіпаємо.

— Я перейняла цю ідею з «Великої втечі».

Її голос гуркоче просто в моїй голові.

Я пам'ятаю ту історію про нацистський концтабір — не літо з алтеями, а зиму, коли мільйони в'язнів їли суп з хробаками. Союзники відімкнули таборову браму — і всі в'язні вибігли звідти. Гадаю, союзники — це янголи, як святий Петро.

— Дай мені руку...

Ма тягне її вниз, і я відчуваю корок на Підлозі.

— Отут.

Я намацую діру з гострими краями. У моїх грудях стукає *бум-бум*; ніколи б не подумав, що під Ліжком є діра.

— Обережно, не поріжся. Я зробила це зигзагуватим ножом, — каже Ма. — Я швидко зняла корок, а от з деревом під ним довелося поморочитися. Олив'яну фольгу й піну прибрати було неважко, але знаєш, що я виявила під ними?

— Країну Див?

Ма сердито вигукує, ще й так голосно, що я стукаюся головою об Ліжко.

— Вибач.

— Я натрапила на металеву сітку.

— Де?

— Отут, у дірі.

Сітка в дірі? Я засуваю руку глибше і глибше.

— Відчуваєш метал?

— Ага.

Метал холодний, гладенький, і я обхоплюю його пальцями.

— Коли він переробляв повітку на Кімнату, — каже Ма, — то сховав сітку під брусами підлоги, а також у всіх стінах і навіть у стелі, щоб я не змогла пробити їх.

Ми вилазимо з-під Ліжка і знову сідаємо на нього. Я тяжко дишаю.

— Виявивши цю діру, — каже Ма, — він завив.

— Як вовк?

— Ні, він реготав. Я боялася, що він мене поб'є, але йому це вдалося страшенно забавним.

Мої зуби міцно стиснуті.

— Він реготав щоразу, коли згадував про це, — каже Ма.

Цей Старий Нік — смердючий, мерзенний зомбі і викрадач.

— Треба вчинити заколот, — пропоную я їй. — Я розірву його на шматочки своїм реактивним мегатронним трансформером-блестером.

Ма цьомає мене в кутик ока.

— Зашкодивши йому, ми однаково нічого не досягнемо. Яюсь я намагалася його вдарити, коли прожила тут близько півтора року.

Це приголомшливо.

— Ти вдарила Старого Ніка?

— Сталося все так. Одного вечора, коло дев'ятої години, взявши накривку з унітаза й гострий ніж, я встала збоку від дверей...

Я знову спантеличений.

— Але ж в Унітаза немає накривки.

— Колись вона лежала на бачку. То була найважча річ у Кімнаті.

— Ліжко ще важче.

— Але ж я не могла підняти ліжко, правда? Потім, почувши, що він зайшов...

— Двері бібіпнули?

— Саме так. Я щосили вдарила його по голові цією накривкою. Я засуваю великий палець у рот і починаю гризти ніготь.

— Та мені забракло сили — накривка впала на підлогу й розкололася надвоє, а він, Старий Нік, устиг замкнути за собою двері. Я відчуваю в роті якийсь дивний присмак.

Голос Ма звучить уривчасто.

— Я знала, що єдина можливість урятуватися — це дізнатися код, тож приставила до його горла ножа. Отак, — Ма приставляє мені під бороду свій ніготь, одначе мені це не подобається. — Я звеліла сказати мені код.

— І він сказав?

Ма зводить дух.

— Він назвав кілька цифр, і я пішла, щоб набрати їх.

— А що то були за цифри?

— Не думаю, що то був справжній код. Він схопився, вивернув мені зап'ясток і забрав ножа.

— Твій хворий зап'ясток?

— Ну, перед тим він був здоровий. Не плач, — мовить Ма, при-тиснувшись до мого волосся. — То було дуже-дуже давно.

Я хочу щось сказати, але в мене не виходить.

— Тож, Джеку, не варто й намагатися бити його. Коли він на-завтра прийшов, то заявив, що, по-перше, ніхто й ніколи не зму-сить його сказати мені код. А по-друге, якщо я коли-небудь знову насмілюся встругнути таке, то він піде назавжди і я помру з голоду.

Гадаю, вона розповіла мені все.

Мій пузик гучно бурчить, і я думаю, навіщо Ма повідала мені цю страшну історію. Вона каже, що нам треба...

Тут я моргаю і заплющую очі, бо Лампа раптом спалахує і зали-ває все довкола сліпучим світлом.

Смерть

У Кімнаті знову тепло. Ма вже встала. На Столі лежить нова коробка пластівців і чотири банани — ура! Вночі, очевидно, приходив Старий Нік. Я схоплююся з Ліжка. От іще макарони, гот-доги, мандарини і...

Ма нічого з цього не їсть, вона стоїть біля Комода і дивиться на Вазон. Опало три листочки. Ма торкається стебла і...

Ні!

— Він уже помер.

— Це ти його зламала.

Ма мотає головою:

— Живі рослини гнуться, Джеку. Гадаю, він помер з холоду, замерз усередині.

Я намагаюся з'єднати стебло. Мені потрібна клейка стрічка, але тут я згадую, що її більше немає. Ма використала рештки стрічки, щоб склеїти частини зорельота. От дурна Ма! Я біжу до Ліжка, витягаю з-під нього Коробку, знаходжу в ній зореліт і відриваю шматки клейкої стрічки.

Ма мовчки спостерігає.

Я обмотую стебло, але стрічка спорскує і воно розламується на частини.

— Мені дуже шкода, — каже Ма.

— Зроби так, щоб Вазон знову ожив, — прошу я.

— Я не зможу цього зробити.

Вона чекає, коли я перестану плакати, а тоді витирає мені очі. Мені стає жарко, і я скидаю з себе зайвий одяг.

- Мабуть, треба викинути його на сміття, — каже Ма.
- Ні, — заперечую я. — Ліпше в Унітаз.
- Він заб'є нам труби.
- Ми можемо розірвати його на дрібні шматочки...

Я цьомаю кілька листочків Вазона і змиваю їх; потім кидаю інші листочки і теж змиваю; кінець кінцем я кидаю шматочки стебла.

- До побачення, Вазоне, — шепочу я.

Може, в морі його частини знову з'єднаються і він виросте до Небес.

Я пригадую, що море справжнє. У Зовні все справжнє. Усе-усе, бо я бачив літак у синьому небі серед хмар. Ми з Ма не можемо вийти туди, бо не знаємо таємного коду, однак він теж справжній.

Раніше я й не думав, ніби можна сердитися через те, що ми не можемо відімкнути Дверей; моя голова була надзвичайно маленька і не могла вмістити в себе те, що в Зовні. Коли я був малям, то й думав, як маля, але тепер мені вже п'ять рочків, і я знаю все.

Відразу ж після сніданку ми купаємося; вода з крана аж паує. Ми наповнюємо Ванну до країв — ще трохи, і вода почне переливатися на підлогу. Ма лягає на спину і мало не засинає, проте я буджу її, щоб вимити їй голову, а вона миє мою. Ми перемо білизну, але на простирадлах багато довгого волосся, і нам доводиться його вибирати. Ми влаштовуємо перегони: хто зробить це швидніше.

Мультики вже закінчилися, у Телевізорі показують дітей, що фарбують яйця для Зниклого Кролика. Я переводжу погляд з однієї дитини на другу і кажу подумки: «Ви всі справжні».

— Для Великоднього Кролика, а не для Зниклого, — поправляє мене Ма. — Нам з Павлом, як ми були дітьми, Великодній Кролик приносив уночі шоколадні яйця і ховав їх на задньому дворі, і під кущами, і в дуплах, і навіть у гамаку.

- А він вимагав натомість твої зуби? — питаю я.

- Ні, він приносив яйця за так.

Обличчя Ма стає зажуреним.

Гадаю, Великодній Кролик не знає, де наша Кімната. Та й ні кущів, ні дерев ми не маємо: вони всі за Дверима.

Сьогодні напрочуд шасливий день: у кімнаті гаряче, і в нас багато їжі, але Ма чомусь зовсім нещасна. Певно, вона сумує за Вазоном.

Надходить час для гімнастики. Я пропоную пограти в пішу прогулянку; ми йдемо по нашій Доріжці, тримаючись за руки, і називаємо все, що трапляється на очі.

— Ма, дивись, водоспад! — А за хвилину я знову вигукую: — Дивись! Дикий звір!

— Ого!

— Тепер твоя черга.

— Ой, дивись, — каже Ма, — равлик.

Я нахиляюся, щоб його розгледіти.

— Дивись, велетенський бульдозер зносить хмарочос.

— Дивись, фламінго летить, — каже вона.

— Дивись, заслинений зомбі.

— Джеку! — Обличчя Ма зблискує усмішкою.

Потім ми, прискоривши ходу, співаємо: «Ця земля — наша земля».

Тоді ми розстеляємо Килим, і він злітає. Ми проносимося над Північним полюсом.

Після цього Ма пропонує зіграти в мерця, і ми застигаємо, одначе я про це забуваю і чухаю носа, тому вона виграє. Я пропоную зіграти в батут, але Ма каже, що сьогодні з неї вже досить гімнастики.

— Тоді я стрибатиму, а ти коментуй.

— Ні, вибач, я хочу полежати в ліжку.

Сьогодні вона якась нудна.

Я дуже повільно витягаю Яечну Змію з-під Ліжка. Мені здається, що я чую, як вона сичить своїм голчастим язиком:

— Здас-с-стуй.

Я гладжу її, особливо там, де шкаралупи потріскалися й пошербилися. Одна з них розсипається просто в мої руках; я роблю бо-рошняний клейстер і наклеюю шматочки шкаралупки на лінійований папір. Виходить шпильста гора. Я хочу показати гору Ма, проте її очі заплющені.

Тоді я залажу в Шафу і граю в старателя. Я знаходжу під своєю подушкою золотий самородок; насправді це Зубчик. Він не живий і не гнеться, але його можна розбити, і нам не треба кидати його в Унітаз. Це частина Ма, викапана вона.

Я висуваю голову з Шафи і бачу, що очі Ма розплющені.

— Що ти робиш? — питаю я.

— Просто собі думаю.

Я можу думати і водночас робити щось іще. А хіба вона не може? Ма встає і йде готувати обід, беручи помаранчеву коробку з макаронами — *delicioso!*

По обіді я граю в Ікара, чії крила тануть на сонці. Ма дуже по-вільно миє посуд. Я чекаю, коли вона закінчить, щоб знову пограти з нею, але їй не хочеться бавитися. Вона сидить у Кріслі-Гойдалці і просто гойдається.

— Що ти робиш?

— Усе ще думаю, — озивається вона, а тоді питає: — А що в пошиванці?

— Це мій рюкзак.

Я пов'язав собі на шию пошиванку за два ріжки.

— Я склав туди наші речі, що нам знадобляться в Зовні після того, як нас порятують.

Я засунув туди Зубчик, Джип, Дистанційку, спідню білизну, свою і Ма, шкарпетки, Ножиці і чотири яблука на випадок, якщо ми зголоднеємо.

— А вода там є? — питаю я.

Ма киває.

— І річки, і озера...

— Ні, я про воду для пиття. Там є крани?

— Там повно кранів.

Я радий, що не треба тягти з собою пляшку з водою, бо рюкзак і так заважкий. Мені доводиться попускати вузол на шиї, щоб він не душив мене, коли я говорю.

Ма гойдається і гойдається.

— Колись я мріяла, щоб мене врятували, — каже вона. — Я писала записки і ховала їх у мішках зі сміттям, але ніхто їх не знаходив.

— Треба було кинути їх в Унітаз.

— І коли ми кричимо, ніхто нас не чує, — каже вона. — Я півночі вмикала й вимикала світло, а тоді зрозуміла, що ніхто цього не бачить.

— Але...

— Ніхто нас не врятує.

Я мовчу. А потім кажу:

— Ти ж не знаєш, що там є.

Ніколи ще не бачив такого дивного виразу на її обличчі.

Ліпше б їй сьогодні знову піти в Забуття, ніж бути несхожою на Ма.

Я дістаю з Полиці всі мої книжки і читаю їх: «Розкладний аеропорт», «Дитячі забавлянки», «Ділана-копача» і мою улюблену книжку — «Зниклого Кролика». Останню я читаю тільки до половини, залишаючи другу для Ма. Потім я читаю «Алісу», проминаючи розповідь про страшну Герцогиню.

Нарешті Ма перестає гойдатися.

— Можна трохи моні?

— Звісно, — відповідає вона. — Ходи сюди.

Я сідаю до неї на коліна, піднімаю її футболку і довго-довго смочу.

— Ну що, все? — шепоче вона мені у вухо.

— Ага.

— Послухай, Джеку. Ти мене слухаєш?

— Я завжди тебе слухаю.

— Нам треба звідси тікати.

Я зачудовано дивлюся на неї.

— І нам доведеться зробити це самим.

Але ж вона казала, що ми схожі на людей у книжці, а хіба можна втекти з книжки?

— Ми мусимо скласти план. — Голос Ма звучить дуже високо.

— Який?

— Якби ж я знала! Я вже сім років намагаюся його скласти.

— Ми можемо розбити стіни.

От тільки ми не маємо ні джипа, ні навіть бульдозера, що могли б їх розбити.

— Ми могли б... підірвати Двері.

— Як?

— Як це зробив кіт у «Томі і Джеррі».

— Це добре, що ти вадаєшся до мозкової атаки, — каже Ма, — але нам потрібна ідея, що неодмінно спрацює.

— *Дуже* сильний вибух, — пропоную я.

— Якщо він буде дуже сильний, то й ми загинемо.

Про це я чомусь не подумав. Я знову атакую мозок:

— О, Ма! Ми могли б... дочекатися, коли прийде Старий Нік, і сказати йому: «Подивись, який смачнючий пиріг ми спекли, з'їж

великий шматок цього смачнючого великоднього пирога!» А самі його отруїмо.

Однаке Ма хитає головою:

— Якщо ми його отруїмо, то ніколи не дізнаємося коду.

Я так напружено думаю, що мені аж боляче.

— Ще маєш якісь ідеї?

— Ти ж відкинула всі мої ідеї.

— Пробач, пробач. Я намагаюся бути реалістичною.

— А які ідеї реалістичні?

— Не знаю, не знаю. — Ма облизує губи. — Я весь час думаю, як би нам скористатися з моменту, коли відчиняються двері. Якщо точно все розрахувати, то чи зможемо ми проскочити повз нього за ті короткі секунди?

— О, крута ідея!

— Я відвертатиму його увагу, а тим часом ти прослизнеш повз нього.

Ма хитає головою:

— Ні, нізачо.

— Так, защо.

— Він схопить тебе, Джеку. Схопить перше, ніж ти добіжиш до середини двору, і...

Вона замовкає.

За хвилину я питаю:

— Є ще якісь ідеї?

— Ця думка крутиться і крутиться в моїй голові, немов щури в колесі, — проціджує Ма крізь зуби.

У якому ще колесі? В оглядовому колесі на ярмарку?

— Треба його перехитрити, — кажу я.

— Але як?

— Ну, може, так само, як він заманив тебе в свою вантажівку, коли ти була студенткою, — за допомогою вигаданого собаки.

Ма видихає.

— Знаю, ти намагаєшся зарадити, проте, може, помовчиш, поки я думаю?

Однак ми думаємо, напружено думаємо разом. Я встаю і, взявши банан з великою бурою плямою, з'їдаю його. Бура частина найсмачніша.

— Джеку! — Очі в Ма розширюються, і вона швидко-прешвидко торохтить:— Твоя ідея з собакою блискуча. А що, як ми вдамо, ніби ти захворів?

Спочатку я не можу второпати. Аж тут починаю розуміти:

— Це як з вигаданим собакою?

— Саме так. Коли він прийде, я можу сказати, що ти занедужав.

— А на що?

— Ну, наприклад, сильно-сильно застудився. Спробуй покашляти.

Я кашляю і кашляю, а Ма слухає.

— Хм-м... — мугикає вона.

Мабуть, у мене погано виходить. Я кашляю гучніше — здається, що моє горло от-от розірветься.

Ма хитає головою:

— Ні, не годиться.

— Я можу кашляти ще сильніше...

— Ти дуже стараєшся, але все одно виходить удавано.

Я заходжуся щонайстрашнішим кашлем.

— Не знаю, — каже Ма, — добрий кашель удавати, певно, дуже важко, а проте... — Вона б'є себе по голові. — Яка ж я тупа!

— Ти не тупа. — Я розтираю те місце, куди стукнула себе Ма.

— Це має бути така хвороба, що ти міг би підхопити тільки від Старого Ніка, розумієш? Тільки він приносить нам мікроби, але ж у нього немає застуди. Ні, нам треба... Може, що-небудь у їжі? — Вона несамовито дивиться на банани. — Кишкова паличка? Від неї в тебе могла б підвищитися температура?

Ма не питає мене, а просто хоче зрозуміти сказане сама.

— Дуже висока температура. Через неї ти б не зміг говорити і весь час спав...

— Чому я не зміг би говорити?

— Так легше вдавати, що ти хворий. Оце воно, — мовить Ма, і її очі сяють. — Я скажу йому: «Відвези Джека в лікарню у своїй вантажівці, щоб лікарі дали йому потрібні ліки».

— Я поїду в бурій вантажівці?

Ма киває:

— У лікарню.

Не можу повірити. Потім я згадую медичну планету.

— Але я не хочу, щоб мене різали.

— Ой, ну що ти! Лікарі нічого такого з тобою не робитимуть, бо насправді ти здоровий, розумієш? — Вона гладить моє плече. — Це все хитрощі заради нашої великої втечі. Старий Нік відвезе тебе в лікарню, і тільки-но ти побачиш лікаря чи медсестру — будь-кого, то крикнеш: «Допоможіть!»

— Ти сама можеш це крикнути.

Думаю, що Ма мене не розчула. Але раптом вона каже:

— Мене з тобою в лікарні не буде.

— А де ж ти будеш?

— Тут, у Кімнаті.

— Я маю ліпшу ідею. Ти теж можеш удати хвору, як тоді, коли в нас із тобою був розлад шлунка, і він відвезе до лікарні нас обох. Ма жує губу.

— Він на це не купиться. Я знаю, тобі буде страшно їхати самому, однак я весь час розмовлятиму з тобою у твоїй голові, обіцяю. Пам'ятаєш, коли Аліса падала, падала і падала, то весь час розмовляла зі своєю кішкою Діною?

Але ж Ма насправді не буде в моїй голові. На саму думку про це в мене починає боліти пузик.

— Мені цей план не подобається.

— Джеку...

— Це погана ідея.

— Власне...

— Я не вийду в Зовні без тебе.

— Джеку...

— Нізачо на світі, нізачо на світі, нізачо, нізачо на світі.

— Гаразд, заспокойся. Забудь про це.

— Справді?

— Звісно, як ти не готовий, то й говорити нема про що.

Але голос у Ма, як і раніше, роздратований.

Сьогодні вже квітень, і я надуваю нову кульку. В мене залишилося тільки три кульки — червона і дві жовті; я беру жовту, щоб наступного місяця знову мати вибір — червону чи жовту? Я кілька разів надуваю її і пускаю літати по Кімнаті; мені подобається, як сичить, вихоплюючись із кульки, повітря. Зав'язати вузол я ніяк не наважуюся, бо тоді кулька вже не зможе швидко літати — лише

поволеньки. Але, щоб зіграти в теніс, мені таки доведеться її зав'язати. Тож я чекаю, поки з кульки, сичачи, вийде останнє повітря, а потім дую в неї й зав'язую, просунувши випадково в дірочку палець. Нарешті я зав'язую її правильно, і ми з Ма граємо в теніс; я виграю п'ять разів з семи.

Вона питає:

— Хочеш посмоктати?

— З лівої, будь ласка, — відповідаю я, забираючись у Ліжко.

Молока не дуже багато, зате воно смачнюще.

Якийсь час я, здається, дрімаю, аж тут Ма каже мені у вухо:

— ...Пам'ятаєш, як вони тікали темним тунелем, рятуючись від нацистів? Один за одним.

— Ага.

— Отак зробимо й ми, коли ти будеш готовий.

— Що, прокопаємо тунель? — озираюся я.

— Ні, ніяких тунелів. Просто я хочу сказати, що в'язні мають бути дуже сміливими і тікати поодиноці.

Я хитаю головою.

— Це єдиний реальний план. — Очі Ма ясніють. — Ти мій сміливий принц Джекерджек... Розумієш, ти поїдеш у лікарню, а звідти повернешся сюди з поліціантами...

— Вони мене заарештують?

— Ні-ні, вони тобі допоможуть. Ти приведеш їх сюди, щоб урятувати мене, і відтоді ми завжди будемо разом.

— Я не можу врятувати тебе, — кажу я, — мені лише п'ять рочків.

— Але ж ти маєш суперсилу. Ти єдиний, хто може це зробити.

То як, зробиш?

Я не знаю, що сказати, а вона чекає і чекає моєї відповіді.

— Гарзд.

— Це означає «так»?

— Так.

Ма міцно цьомає мене. Ми вилазимо з Ліжка і з'їдаємо по відерцю мандаринів.

Наш план має ще багато хиб; Ма весь час думає про них і примовляє: «О ні!» А потім вигадує щось нове.

— Але ж поліціанти не знають коду і не зможуть зайти всередину, — кажу я.

— Вони щось вигадують.

— Що?

Ма тре око.

— Не знаю. Може, скористаються з лютувальної лампи?

— З якої лампи?

— З лютувальної. Це такий прилад, що з нього б'є полум'я. Він може спалити ці двері.

— Ми можемо й собі зробити таку лютувальну лампу, — кажу я, підстрибуючи. — Ми можемо, ми можемо взяти драконоголову пляшечку з-під вітамінок і покласти її на розжарену Плитку, а тоді...

— Ми з тобою обидва згоримо... — мовить Ма не дуже приязно.

— Але...

— Джеку, це не гра. Повторімо ще раз наш план...

Я пам'ятаю всі його частини, однак називаю їх у неправильній послідовності.

— Послухай, треба діяти, як Дора, — каже Ма, — коли вона йде спочатку в одне місце, а тоді в друге, щоб потрапити в третє. У нас це *вантажівка, лікарня, поліція*. Повтори.

— *Вантажівка, лікарня, поліція*.

— Отож, треба зробити п'ять кроків: *хвороба, вантажівка, лікарня, поліція, порятунок Ма*.

Вона чекає, коли я повторю.

— *Вантажівка...*

— *Хвороба*.

— *Хвороба*, — кажу я. — *Лікарня...* ой, ні, вибач, *вантажівка. Хвороба, вантажівка... Хвороба, вантажівка, лікарня, порятунок Ма*.

— Ти забув *поліцію*, — каже Ма. — Лічи на пальцях: *хвороба, вантажівка, лікарня, поліція, порятунок Ма*.

Ми повторюємо знову і знову, а тоді малюємо план на лінійованому папері: перша картинка — хвороба, коли я лежу з заплющеними очима і висолопленим язиком; на другій зображено буру вантажівку; на третій — людину в довгому білому халаті, тобто лікаря; на четвертій — поліційну машину з увімкненою блимавкою; на п'ятій — звільнену Ма, що всміхається й махає мені рукою з лютувальною лампою, схожою на вогнедишного дракона. Я дуже втомився, але Ма каже, що мені треба потренуватися вдавати з себе хворого, адже це найважливіше.

— Бо як він не повірить, що ти хворий, то на цьому кінець. Мені дещо спало на думку. Я зроблю так, щоб твій лоб став гарячим, і змушу Старого Ніка помацати його.

— Ні!

— Та все гаразд, я не підпалю тебе...

Вона не зрозуміла.

— Я не хочу, щоб він мене торкався.

— Він торкнеться тільки один раз, обіцяю тобі. Я стоятиму поруч.

Проте я хитаю і хитаю головою.

— Так, це може спрацювати, — мовить вона. — Ти ляжеш коло продохвини.

Вона стає навколішки, засуває руку під Ліжку, а потім зводить брови і каже:

— Гаряче. А може... покласти тобі на лоба пакет з гарячою водою саме перед тим, як він прийде? Ти будеш у ліжку, і, коли ми почуємо, як двері *бібіпнуть*, я приберу пакет з водою.

— Куди?

— Не важливо.

— Ні, важливо.

Ма дивиться на мене.

— Твоя правда, ми мусимо ретельно продумати всі подробиці, щоб нічого не завадило нашому планові. Я засуну пакет з водою під ліжку, гаразд? Коли Старий Нік мацатиме твого лоба, той буде гарячий. Спробуймо?

— З пакетом води?

— Ні, просто лягай у ліжку і застигни, наче ми граємо в мерця.

Це в мене завжди виходить напрочуд добре. Мені навіть рот розтуляється. Ма вдає Старого Ніка: її голос дуже-дуже низький. Вона кладе руку над моїми бровами і товсто промовляє:

— Ого, який гарячий!

Я хихочу.

— Джеку!

— Пробач.

Я завмираю ще раз.

Ми знову і знову тренуємося, але дуже швидко мені набридає вдавати хворого, і Ма дозволяє мені встати.

Ми вечеряємо гот-догами. Ма майже не їсть.

— То ти пам'ятаєш наш план? — питає вона.

Я киваю.

— Повтори.

Прокловтнувши шматок сосиски, я кажу:

— *Хвороба, вантажівка, лікарня, поліція, порятунок Ма.*

— Чудово. Отже, ти готовий?

— До чого?

— До нашої великої втечі. Сьогодні вночі.

Я й не думав, що це станеться сьогодні. Я ще не готовий.

— А чому сьогодні?

— Я не хочу більше чекати. Після того, як він вимкнув нам електрику...

— Але ж учора вночі він нам її знову ввімкнув.

— Ага, попомучивши нас три дні. Наш Вазон помер від холоду. Хтозна, що він зробить завтра. — Ма встає з тарілкою в руках. — Зовні він схожий на людину, але всередині нього немає нічого людського.

Я не можу второпати:

— Він що, робот?

— Гірше.

— Одного разу в «Бобі-будівельнику» показували робота...

Ма мене уриває:

— Ти знаєш, де твоє серце, Джеку?

— *Бам-бам*, — показую я на свої груди.

— Ні, те місце, де живуть твої почуття — смуток, і страх, і радість, і всі інші?

Здається, воно трохи нижче. Гадаю, в моєму пузику.

— Так от, він такого місця не має.

— Не має пузика?

— Ні, місця, де живуть почуття, — каже Ма.

Я дивлюся на свій пузик.

— А що ж у нього натомість?

Ма здвигає плечима:

— Порожнеча.

Як у кратері? Але ж це діра, де щось сталося. Що ж сталося?

Я ніяк не можу збагнути, чому через те, що Старий Нік — робот, ми мусимо здійснити свій план сьогодні.

— Утечімо іншої ночі.
— Добре, — каже Ма, безсило падаючи на стілець.
— Гаразд?
— Ага. — Вона потирає лоба. — Пробач мені, Джеку. Я розумію, що кваплю тебе. Я давно вже все обдумала, але тобі це все новинка.
Я киваю і киваю їй.
— Гадаю, ще кілька днів нічого не змінять. Якщо ми знову з ним не посваримося. — Вона мені всміхається. — Може, за кілька днів?
— А може, коли мені буде шість?
Ма зачудовано дивиться на мене.
— Я готовий обдурити його і вийти в Зовні, коли мені буде шість.
Ма опускає голову собі на руки.
Я смикаю її:
— Не треба.
Коли вона зводить голову, її обличчя лякає мене.
— Ти ж пообіцяв бути моїм супергероєм.
Щось не пам'ятаю, щоб я таке казав.
— Ти не хочеш звідси втекти?
— Хочу, тільки не по-справжньому.
— Джеку!
Я дивлюся на останній шматок гот-дога, але їсти мені вже не хочеться.
— Лишімося тут.
Ма хитає головою:
— Тут стає тісно.
— Де?
— У кімнаті.
— У Кімнаті зовсім не тісно. Глянь.
Я забираюся на свій стілець і підстрибую на ньому, розкинувши руки. Вони ні за що не чіпляються.
— Ти й гадки не маєш, як це для тебе шкідливо. — Голос Ма тремтить. — Тобі годиться бачити всякі речі, торкатися їх...
— Я це роблю.
— Більше речей, інших речей. Тобі потрібна більша кімната.
Трава. Я думала, ти хочеш побачити своїх бабцю, дідуса і дядечка

Павла, піти на гойдалки на дитячому майданчику, попоїсти морозива.

— Ні, дякую.

— Гаразд, забудь про це.

Ма знімає з себе одяг і вдягає спальну футболку. Я вдягаю свою. Ма робить усе мовчки, проте видно, що вона розлючена. Вона зав'язує мішок зі сміттям і ставить його біля Дверей. Сьогодні на ньому немає ніякого списку.

Ми чистимо зуби. Ма спльовує. На її губах лишається паста... Її очі ззираються в Дзеркалі з моїми.

— Я дала б тобі більше часу, якби могла, — каже вона. — Присягаюся, я чекала б стільки, скільки треба, якби була певна, що ми в безпеці. Але це не так.

Я швидко повертаюся до неї, справжньої, і ховаю обличчя в її пузик. Я брудню її футболку пастою, та вона не звертає на це уваги.

Ми лежимо на Ліжку, Ма дозволяє мені посмоктати з лівої циці. Ми не розмовляємо.

У Шафі я ніяк не можу заснути, тож тихенько наспівую: «Джон Джейкоб Джинглгаймер Шмідт». Я замовкаю в чеканні, а потім знову співаю те саме.

Ма підхоплює:

Моє ім'я таке ж, як і його.

І хай куди б я їхав.

Усі кричать нестиха:

Дивіться, їде Джон Джейкоб Джинглгаймер Шмідт.

Зазвичай ми разом з нею співаємо: «На-на-на-на-на-на-на». Це найвеселіша частина; однак цього разу Ма мовчить.

Ма будить мене серед ночі. Вона стоїть, нахилившись наді мною, і я, сідаючи, стукаюсь об Шафу.

— Ходи подивися, — шепоче вона.

Ми стоїмо біля Стола і дивимось вгору; на нас позирає здоровеннецьке кругле срібне обличчя Бога. Воно таке яскраве, що освітлює всю Кімнату, крани, Дзеркало, каструлі, Двері і навіть щоки Ма.

— Знаєш, — шепоче вона, — іноді місяць напівкруглий, іноді серпастий, а іноді як звичайний зрізок нігтя.

— Ні.

Він тільки в Телевізорі.

Ма показує на Дахове Віконце:

— Ти помічаєш його тільки тоді, як він повний і стоїть над самісінькою головою. Та коли ми виберемося назовні, ти зможеш побачити його на небокраї, в усіх формах. І навіть удень.

— Не може бути.

— Я кажу тобі правду. Світ тобі дуже сподобається. Стривай, ось побачиш захід сонця, коли небо все рожево-багряне...

Я позіхаю.

— Вибач, — знову пошепки каже вона, — лягай.

Я дивлюся, чи тут мішок зі сміттям; його немає.

— А Старий Нік приходив?

— Ага. Я сказала йому, що ти захворів. Що в тебе судоми й розлад шлунка.

Ма от-от засміється.

— А чому ти?..

— Щоб він легше повірив у наш обман. Ми зробимо це завтра вночі.

Я висмикую свою руку з її рук.

— Не треба було йому казати.

— Джеку...

— Це погана ідея.

— Це добрий план.

— Це дурнотупий план.

— Іншого в нас немає, — дуже голосно каже Ма.

— Але я ж сказав «ні».

— Атож, та перед тим ти сказав «можливо», а ще раніше — «так».

— Ти брехунка.

— Я твоя мама! — майже кричить Ма. — Це означає, що інколи мені доводиться вибирати за нас двох.

Ми лягаємо в Ліжко. Я скручуюся калачиком, повернувшись до Ма спиною.

Я б так хотів отримати як недільний подарунок спеціальні боксерські рукавички, щоб добряче її відлупцювати!

Я прокидаюся переляканий, і страх мене не полишає.

Ма не змиває наших какавельок; вона розламає їх держачком Дерев'яної Ложки, щоб вони скидалися на какавельковий суп. Пахне він огидно.

Ми ні в що не граємо, а просто тренуємося: я лежу цілком розслаблений, не промовляючи ні слова. Я й справді починаю відчувати себе хворим; Ма каже, що це сила уяви.

— Ти так добре прикидаєшся, що обдурив навіть самого себе.

Я знову збираю свого рюкзака-пошиванку і кладу туди Дистанційку та жовту повітряну кульку, але Ма заперечує!

— Коли ти щось візьмеш із собою, то Старий Нік здогадається, що ти хочеш утекти.

— Я ховаю Дистанційку в кишеню штанців.

Проте Ма знову хитає головою:

— Ти будеш у самій спальній футболці і трусах, бо, якщо в тебе справді гарячка, нічого іншого на тобі бути не може.

Я уявляю собі, як Старий Нік несе мене у вантажівку, і відразу ж відчуваю запаморочення, наче от-от упаду.

— Тобі лячно, — каже Ма, — але чиниш ти сміливо.

— Га?

— Ти налякано-сміливий.

— Наливий.

Зазвичай слова-складанки її веселять, однак не цього разу.

На обід у нас суп з яловичиною, але я просто смокчу крекери.

— Чого ти тепер боїшся? — питає Ма.

— Лікарні. Ану ж я все наплутаю?

— Тобі треба буде сказати їм, що твоя мама живе під замком, а замкнув її той чоловік, що тебе привіз.

— Але ж слова...

— Ти про що? — Ма чекає.

— Ану ж вони застрягнуть у горлі?

Вона кладе голову на руки.

— Я весь час забуваю, що ти ні з ким, крім мене, не розмовляв.

Я чекаю.

Ма повільно і шумно видихає повітря.

— Знаєш, я напишу записку і в ній усе поясню, а ти її сховаєш.

— Згода.

— Просто віддай її першому-ліпшому в лікарні — тільки не хворому, а тому, хто буде в однострої.

— А що той перший-ліпший з нею зробить?

— Прочитає, звісно.

— Люди з Телевізора вміють читати?

Ма зачудовано дивиться на мене:

— Запам'ятай, ті всі люди справжні — такі ж, як ми з тобою.

Я досі в це не вірю, але нічого не кажу.

Ма на шматку лінійованого паперу пише записку. Там історія про нас і про Кімнату і слова: «Будь ласка, допоможіть нам яком скор.», що означає «якомога скоріше». На початку стоять два слова, що їх я раніше ні разу не бачив. Ма каже, що це її ім'я і прізвище. Їх мають люди в Телевізорі. Так у Зовні називали її всі, з ким вона зналася, і тільки я зву її Ма.

Мені розболівся пузик; я не в захваті від того, що вона має невідомі мені імена.

— А я маю інші імена?

— Ні, ти завжди Джек. Ой, я забула — ти ж маєш моє прізвище! І вона тицяє пальцем у своє друге ім'я.

— Навіщо?

— Ну, щоб показати, що ти відрізняєшся від усіх інших Джеків на світі.

— Від яких інших Джеків? З казок?

— Ні, від справжніх хлопчиків, — відповідає Ма. — У Зовні живуть мільйони людей. Імен на всіх не вистачає, тому багато хто має однакові імена.

Я не хочу, щоб моє ім'я мав хтось іще. Мій пузик болить дужче. Я не маю кишень, тож застромляю записку за труси, і вона дряпається.

У Зовні помалу темніє. Мені хочеться, щоб день не закінчувався і ніч узагалі не наставала.

Тепер восьма сорок одна. Я лежу в Ліжку і тренуюся. Ма наповнює гарячою водою поліетиленовий пакет і міцно зав'язує його, щоб вода не пролилася. Потім вона засуває пакет з водою в другий пакет і теж зав'язує його.

— Ой! — Я намагаюсь відхилитися.

— Очі? — Ма знову кладе пакет на моє обличчя. — Воно має па- шіти, а то нічого не вийде.

— Але мені боляче.

Вона прикладає пакет до себе.

— Ще хвилинку.

Я затуляюся кулаками.

— Ти мусиш бути сміливий, як принц Джекерджек, — мовить Ма, — а то наш план провалиться. Чи, може, сказати Старому Ні- кові, що тобі поліпшало?

— Ні.

— Я впевнена, що Джек — підкорювач велетнів поклав би га- рячого пакета собі на обличчя, якби зайшла потреба. Ну, ще трохи.

— Дай мені.

Я розміщую пакет на подушці й укладаюся на нього лицем. Ча- сом я піднімаю голову, щоб перепочити, а Ма мацає мій лоб або щоки і приказує:

— Гарячі.

Однаке потім знову змушує мене лягти на пакет.

Я стиха плачу, але не через те, що мені жарко, а тому, що незаба- ром з'явиться Старий Нік. Звісно ж, якщо він узагалі сьогодні при- йде. Я не хочу, щоб він приходив. Мені здається, що я по-справжньо- му захворію. Я все прислухаюся, чи не лунає *бі-біп*. Сподіваюся, що він не прийде; я не наливий, а по-справжньому наляканий.

Я біжу до Унітаза і багато какаю, а Ма розмішує мої какавель- ки. Я хочу змити їх, проте вона не дозволяє, бо Кімната має добряче просмердітися ними — так, ніби вчора в мене був пронос.

Коли я повертаюся в Ліжку, вона цьомає мене ззаду в шию і каже:

— У тебе чудово виходить, а те, що ти плачеш, допоможе ще більше.

— Чому?

— Бо ти й справді видаєшся зовсім хворим. Зробімо щось із тво- їм волоссям... Треба було подбати про це заздалегідь.

Вона наливає трохи мийного засобу в долоню і втирає мені у во- лосся.

— Тепер воно видається жирним від поту. От тільки пахне за- надто приємно, а треба, щоб від тебе тхнуло. — Ма біжить глянути

на Годинника, а повернувшись, уся трясеться. — Яка ж я дурепа! Від тебе має сильно смердіти, ти ж... Тримайся.

Вона схиляється над Ліжком, якимось дивно кашляє і затуляє руками рота. Цей дивний звук повторюється знову і знову. Потім з її рота спадає щось схоже на плювок, але значно густіше. Це рибні палички, що їх ми їли на вечерю.

Ма розтирає цю масу по подушці й моему волоссю...

— Не треба! — верещу я, намагаючись ухилитися.

— Вибач, одначе я мушу.

Очі Ма якимось дивно сяють. Вона маже своїм блювотинням мою футболку, навіть мої губи. Усе пахне дуже бридко, гостро й отруйно.

— А тепер поклади лице на гарячий пакет.

— Але...

— Роби, що я кажу, Джеку. Хутко.

— Я вже передумав.

— Ми з тобою не граємо, тож передумувати не можна. Клади лице.

Я плачу і лягаю обличчям на гарячий пакет.

— Ти підступна.

— Я маю на це причину, — каже Ма.

Bi-bin, bi-bin.

Ма хапає пакет з водою і проводить ним по моему обличчю.

— Ш-ш-ш.

Вона закриває мої очі, кладе мене обличчям на смердючу подушку і натягає Перину аж до самої шиї.

Разом зі Старим Ніком усередину проникає прохолодне повітря.

Ма кричить:

— Ну, нарешті!

— Говори тихше, — глухо буркоче Старий Нік.

— Я просто...

— Стули пельку.

Знову лунає *bi-bin*, а потім *бум*.

— Ти знаєш порядок, — каже він, — жодного звуку, поки не зачинилися двері.

— Пробач, пробач. Це через Джека, йому зовсім зле. — Голос Ма тремтить.

На мить я і сам вірю в це. Вона прикидається навіть ліпше за мене.

— Ну й смердота ж тут!

— Це тому, що з нього все виходить через обидва отвори.

— Мабуть, якась скороминуша інфекція, — каже Старий Нік.

— Він хворий уже понад тридцять годин. Його морозить, він увесь горить...

— Дай йому пігулку проти головного болю.

— А що, на твою думку, я робила цілий день? Він їх виблювує.

У нього навіть вода не затримується.

Старий Нік зводить дух.

— Пусти мене до нього.

— Ні, — каже Ма.

— Ану, геть з дороги...

— Ні, я ж сказала, ні...

Я лежу, сховавши обличчя в подушку, страшенно смердючу. Мої очі заплющені. Старий Нік тут, просто біля Ліжка. Він дивиться на мене. Я відчуваю, як він кладе руку на мою щоку, і тихенько ойкаю зі страху. Ма казала, що Старий Нік торкнеться мого лоба, а він торкнувся щоки. Його рука зовсім не схожа на руку Ма. Вона холодна і важка...

Старий Нік повертається і йде:

— Куплю йому чогось сильнішого в добовій аптеці.

— Чогось сильнішого? Йому заледве п'ять років. Його організм геть зневоднений. Хлопчик горить бозна від чого! — кричить Ма.

Їй не слід кричати, бо Старий Нік від цього просто казиться.

— Стули пельку хоч на секунду і дай мені подумати.

— Його треба негайно везти в лікарню, і ти це знаєш!

Старий Нік озивається якимось дивно, але я не знаю, що це означає.

Голос Ма такий, ніби вона плаче.

— Якщо ти зараз же не повезеш його до лікарні, він може...

— Досить істерик! — перебиває її Старий Нік.

— Будь ласка, благаю тебе!

— Нізащо.

Я мало не додаю «на світі». Ці слова крутяться в моїй голові, однак я їх не промовляю. Я взагалі нічого не промовляю, а лежу, немов у Забутті.

— Скажеш їм, що він нелегальний іноземець без документів, — говорить Ма. — Він не годен і слова мовити. Щойно йому зроблять крапельницю, ти привезеш його назад.

Голос Ма віддаляється: мабуть, вона йде слідом за Старим Ніком.

— Ну, будь ласка. Я все для тебе зроблю.

— Та що з тобою розмовляти, — відповідає Старий Нік, стоячи вже, певно, коло самих Дверей.

— Не йди... Будь ласка, будь ласка...

Щось падає. Але я такий наляканий, що не наважуюся й очей розплющити.

Ма плаче. Я чую звук *bi-bin*. Бум. Двері зачиняються, і ми залишаємося самі.

Скрізь тихо-тихо. Я п'ять разів перелічую свої зуби — і щоразу в мене виходить двадцять. Тільки однісінький раз вийшло дев'ятнадцять, проте я лічу знову — і виходить двадцять. Я поволі розкліплюю очі, озираюся й піднімаю голову зі смердючої подушки.

Ма сидить на Килимі, притулившись до Дверної Стіни. Вона дивиться в порожнечу.

— Ма, — шепочу я.

Ну й дивина! Мені здається, що вона всміхається.

— Я погано прикидався?

— О ні. Ти був, як кінозірка.

— Але ж він не забрав мене в лікарню.

— От і добре.

Ма встає, змочує ганчірку водою, а тоді підходить до мене і витирає моє обличчя.

— Але ж ти казала... — Я згадую про своє розпашіле обличчя, блювотиння і про те, як мене торкався Старий Нік. — *Хвороба, вантажівка, лікарня, поліція, порятунок Ма.*

Ма, киваючи, знімає мені футболку і витирає мої груди.

— Це був план «А», дуже вдалий. Але, як я й гадала, Старий Нік надто злякався.

Щось вона плутає.

— *Він злякався?*

— Ну, він боїться, що ти розкажеш лікарям про нашу Кімнату і поліція посадить його в тюрму. Я сподівалася, що він ризикне

повезти тебе в лікарню, коли впевниться у смертельній небезпеці для твого життя, хоч по-справжньому й не вірила, що він так учинить.

Тепер я все зрозумів.

— Ти мене надурила, — гарчу я. — Ти не вірила й у те, що я на-смілюся поїхати з ним у бурій вантажівці.

— Джеку, — каже Ма, так міцно пригортаючи мене до себе, що її кістки тиснуть мені на обличчя.

Я відштовхуюся.

— Ти сказала, що не буде більше брехні, що буде тільки небрех-ня, а потім знову збрехала.

— Я роблю все, що можу, — відповідає Ма.

Я смокчу губу.

— Послухай. Можеш послухати мене хоч хвилину?

— Мені вже набридло тебе слухати.

Вона киває:

— Я знаю. Та все одно послухай. Ми переходимо до плану «Б».

План «А» був насправді лише частиною плану «Б».

— Ти мені про це не казала.

— Він дуже складний. Я сушила над ним мізки кілька днів.

— Я теж маю мільйони мізків, щоб їх сушити.

— Так, маєш, — каже Ма.

— У безліч разів більше, ніж у тебе.

— Це правда. Але я не хотіла, щоб тобі довелося тримати в го-лові обидва плани одночасно. Ти міг би заплутатися.

— Я вже й так заплутався. Я заплутався на всі сто відсотків.

Вона цьомає мене у волосся, яке сильно смердить.

— Тепер я хочу розповісти тобі про план «Б».

— Я не хочу слухати про твої смердючі, тупі плани.

— Гарзд.

Я весь тремчу від холоду, тож дістаю з Комода чисту блакитну футболку.

Ми лягаємо в Ліжку, але запах просто жахливий. Ма каже мені, щоб я дихав ротом, бо рот не відчуває запахів.

— А ми можемо перекласти подушки на другий кінець Ліжка?

— Блискуча ідея, — відповідає Ма.

Вона поводиться добре, однак я не збираюся їй пробачати.

Ми лягаємо головою на чистий край Ліжка, а ноги кладемо туди, де страшенно смердить.

Здається, я ніколи не засну.

Уже восьма двадцять одна. Я довго спав і тепер смокчу трохи моні. У лівій циці молоко таке жирне! Старий Нік, мабуть, не приходив.

— Сьогодні субота? — питаю я.

— Так.

— Круто, помиємо сьогодні голови.

Але Ма хитає головою:

— Ти не повинен пахнути чистотою.

А я вже й забув.

— То що там?

— Де?

— У плані «Б».

— Ти вже готовий мене вислухати?

Я мовчу.

— Ну, добре. Слухай. — Ма прокашлюється. — Я прокручувала цей план у голові і так, і сяк. Гадаю, цього разу все вийде. Хоч не знаю, не можу сказати напевно. План видається божевільним, і я знаю, що це неймовірно небезпечно, однак...

— Просто розкажи, — перебиваю я.

— Гаразд, гаразд. — Вона глибоко вдихає. — Пам'ятаєш графа Монте-Крісто?

— Замкненого в темниці на острові?

— Еге ж, але пам'ятаєш, як він звідти вибрався? Він удав з себе свого мертвого друга, сховався в савані, і охоронці кинули його в море. Проте граф не потонув, а визволився з савана і поплив.

— Розкажи, чим усе скінчилося.

Ма відмахується:

— Тепер нам не до цього. Зрозумій, Джеку, тобі доведеться зробити те саме.

— Впасти в море?

— Ні, втекти, як граф Монте-Крісто.

Я знову спантеличений.

- Але ж я не маю померлого друга.
 - Гадаю, ти міг би вдати з себе мертвого.
- Я зачудовано дивлюся на неї.

— Це схоже на п'єсу, яку я бачила в старших класах. Одна дівчинка на ім'я Джульєтта хотіла втекти з хлопчиком, якого кохала, і вдала з себе мертву, випивши якась зілля, а потім, за кілька днів, вона прокинулася — отак пак!

— Ні, це був малий Ісус.

— А... не зовсім так. — Ма потирає лоба. — Він помер на три дні, а потім знову ожив. Але ти не помреш — просто вчиниш, як та дівчинка в п'єсі.

— Я не вмію прикидатися дівчинкою.

— Та ні, треба лише прикинутися мертвим, — дратується Ма.

— Таж ми не маємо савана.

— А ми замінімо його килимом.

Я дивлюся на Килим з червоно-буро-чорним зигзагуватим візерунком.

— Коли прийде Старий Нік — сьогодні ввечері, завтра або ко-трогось іншого дня, я скажу йому, що ти помер, і віддам килим, де будеш загорнутий ти.

Я ніколи не чув божевільнішого плану.

— Чому?

— Бо в твоєму тілі не лишилося води і через гарячку в тебе зупинилося серце.

— Ні, чому в Килим?

— А, чудове запитання, — каже Ма. — Я загорну тебе в килим, щоб він не здогадався, що ти насправді живий. Бачиш, учора ти надзвичайно добре прикидався хворим, але прикинутися мертвим годі. Як він помітить, що ти дихаєш, то викриє наш обман. Крім того, мерці холодні.

— Ми могли б використати пакет з холодною водою...

Ма хитає головою:

— У них усе тіло холодне, а не тільки обличчя. О, ще одне: вони зовсім задубілі, тож ти мусив би лежати, ніби робот.

— А хіба вони не розслаблені?

— Ні, вони цілковита протилежність розслабленим.

— Але ж робот — це він, Старий Нік. Я ж маю серце.

— От я й подумала: щоб він не здогадався, що ти насправді живий, треба загорнути тебе в килим. Я скажу йому, що тебе треба відвезти куди-небудь і поховати, зрозумів?

Мені затремтіли губи.

— Чому йому треба буде мене ховати?

— Бо мертві тіла дуже швидко починають смердіти.

У Кімнаті й так уже тхне через те, що ми не змиваємо воду в Унітазі, а подушка вся забльована і таке інше.

— Черв'я у череву вповзе і все, мов грушу, там згризе...

— Саме так.

— Я не хочу, щоб мене ховали разом з бридкими черв'яками.

Ма гладить мене по голові:

— Але ж це не насправді, розумієш?

— Як у грі?

— Тільки без сміху. Це серйозна гра.

Я киваю. Здається, я от-от розплачуся.

— Повір мені, — каже Ма, — якби була інша можливість у цьому пеклі...

Я не знаю, які можливості в пеклі.

— Гаразд. — Ма встає з Ліжка. — Зараз я розповім тобі, як це все буде, і ти зрозумієш, що боятися нема чого. Старий Нік набере код на дверях і винесе тебе з Кімнати загорнутим у килим.

— А ти в Килимі теж будеш?

Я знаю, якою буде відповідь, але про всяк випадок питаю.

— Ні, я залишуся тут і ждатиму, — каже Ма. — Він віднесе тебе в свою вантажівку й покладе у відкритий кузов...

— Я теж хочу ждати тут.

Ма притискає палець до моїх губ, щоб я замовк.

— Тут у тебе з'явиться нагода.

— Ти про що?

— Вантажівка! Коли вона загальмує на першому перехресті, ти виберешся назовні, вистрибнеш з кузова і приведеш сюди поліцію, щоб вона мене врятувала.

Я зачудовано дивлюся на неї.

— Тож цього разу план звучить так: *мрець, вантажівка, втеча, поліція, порятунок Ма*. Повтори.

— *Мрець, вантажівка, втеча, поліція, порятунок Ма*.

На сніданок ми з'їдаємо по сто двадцять п'ять пластівців, адже нам треба набратися сили. Я не голодний, однак Ма каже, що я мушу з'їсти геть усе.

Потім ми вдягаємося і тренуємося розігрувати мою смерть. Це найдивніша з усіх наших гімнастик. Я лягаю на край Килима, а Ма загортає мене, наказуючи повернутися на пузик, потім на спину, потім на пузик і знову на спину. І от я щільно завинутий. Усередині Килима пахне дуже незвично — пилом і ще чимось. Запах зовсім інший, ніж коли просто лежиш на Килимі.

Ма піднімає Килим зі мною. Здається, ніби мене розчавили. Вона каже, що я схожий на довгий важкий пакунок, але Старий Нік завиграшки мене підніме, бо в нього міцніші м'язи.

— Він віднесе тебе на задній двір. Мабуть, у свій гараж, отак...

Я відчуваю, як Ма ходить зі мною по Кімнаті. У моїй шиї щось хруснуло, проте хоч трохи повернути її в мене не виходить.

— А може, він перекине тебе через плече, отак...

Вона заледве піднімає мене, рохкаючи. Тепер я складений удвоє.

— Чи довго я лежатиму так?

— Що?

Килим притишує звуки.

— Потерпи, — каже Ма. — Знаєш, мені спало на думку, що йому кілька разів доведеться поставити килим долі, щоб відчинити двері.

І вона ставить мене сторч головою.

— Ой!

— Але ти мусиш мовчати, пам'ятаєш?

— Вибач.

Я втикаюся лицем у Килим. У носі мені свербить, але почухати його я не можу.

— Він кине тебе на підлогу вантажівки, отак.

Ма кидає мене — *пам*, і я кусаю губи, щоб не скрикнути.

— Хай там що, лежи нерухомо, нерухомо, нерухомо, наче робот, гаразд?

— Гаразд.

— Бо як розм'якнеш, чи поворухнешся, чи бодай кавкнеш, Джеку, як припустишся найменшої помилки, то він зразу збагне, що насправді ти живий, і так розгнівається...

— І що? — Я чекаю. — Ма, що він зробить?

— Не хвилюйся, він повірить, що ти помер.

Звідки вона може знати це напевно?

— Потім він сяде у вантажівку й поїде.

— Куди?

— Ну, мабуть, за місто. Туди, де ніхто не побачить, як він рие яму. Наприклад, у ліс або куди-інде. Та щойно запрацює мотор і все навколо загарчить-затрясється, отак, — Ма починає пирхати крізь Килим, і це зазвичай мене смішить, але не сьогодні, — ти негайно мусиш вибиратися з килима. Спробуй.

Я звиваюся, проте визволитися не можу: я скручений надто туго.

— Я застряг. Я застряг, Ма.

Вона тут-таки мене розгортає. Я глибоко дихаю.

— Все гаразд?

— Так.

Ма всміхається, але якось дивно — так, ніби прикидається. Потім вона знову завиває мене в Килим — цього разу вже не так туго.

— Він сильно тисне.

— Вибач, я не думала, що килим буде такий мульткий. Потерпи... — Ма знову розгортає мене. — Гей, зігни-но руки в ліктях, щоб було трохи просторіше.

Цього разу вона завиває мене з зігнутими руками, і я можу підняти їх над головою. Я ворущу пальцями, що стирчать з Килима.

— Чудово. Спробуй тепер виповзти звідти, як з тунелю.

— Ні, не можу, занадто туго.

Не знаю, як графові вдалося вибратися з савана, ще й коли він тонув.

— Витягни мене.

— Потерпи хвилинку.

— Витягни мене звідси!

— Якщо ти панікуватимеш, — каже Ма, — весь наш план провалиться.

Але я знову кричу, аж Килим біля мого рота мокріє:

— Витягни!

Килим розгортається, і я знову дихаю.

Вона кладе мені руку на обличчя, проте я її скидаю.

— Джеку...

— Ні.
— Послухай.
— Безглуздий план «Б»!
— Я знаю, що тобі боязко. Думаєш, я цього не розумію? Але ми мусимо це зробити.

— Ні, не мусимо. Почекаймо, поки мені буде шість.
— Є така річ, як конфіскація.
— Що це? — чудуюся я.
— Це важко пояснити. — Ма зводить дух. — Цей будинок насправді належить не Старому Нікові, а банку. А якщо Старий Нік втратив роботу і не має грошей, щоб заплатити за будинок, то банк може розгніватися і спробує відібрати його.

Цікаво, як банк відбере в Старого Ніка будинок? Може, за допомогою велетенського екскаватора?

— А Старий Нік сидітиме там, як Дороті, коли смерч зняв її хатину в повітря? — питаю я.

— Послухай. — Ма так сильно стискає мої лікті, що мені стає трохи боляче. — Я намагаюся пояснити тобі, що він ніколи нікому не дозволить зайти у свій будинок або на задній двір, бо боїться, що нашу Кімнату виявлять, розумієш?

— І врятують нас!
— Ні, він цього не допустить.
— А як він завадить?

Ма втягає губи. Тепер їх узагалі не видно.

— Річ у тім, що нам треба втекти, перш ніж це станеться. Тож я зараз знову загорну тебе в Килим, і ми тренуватимемося, аж поки ти навчишся швидко з нього вилазити.

— Ні.
— Джеку, будь ласка...
— Я дуже боюся! — кричу я. — Я більше цього не робитиму.
Я тебе ненавиджу!

Ма сидить на Підлозі, якимось дивно дихаючи.

— Все добре.

Як це все добре, коли я її ненавиджу?

Її руки лежать на пузику.

— Я народила тебе в цій кімнаті проти своєї волі. Але народила і ніколи не нарікала на це.

Я зачудовано дивлюся на неї, а вона — на мене.

— Я народила тебе тут, проте сьогодні ввечері я виряджу тебе звідси.

— Гаразд.

Я вимовляю це дуже тихо, одначе Ма чує. Вона киває.

— І я врятую тебе за допомогою лютувальної лампи. Ми підемо поодиноці, але обоє.

Ма й досі киває.

— Тільки заради тебе я все й задумала. Тільки заради тебе.

Я хитаю головою, поки ще можу, бо це все не тільки заради мене.

Ми позираємо одне на одного і не всміхаємося.

— Ну, готовий знову лягти в килим?

Я киваю і лягаю. Ма дуже туго завиває мене.

— Не можу...

— Упевнена, що можеш.

Я відчуваю, як вона поплескує по Килиму рукою.

— Не можу, не можу...

— Полічи до ста заради мене.

Я лічу дуже-дуже швидко.

— Ну, от, твій голос звучить уже спокійніше. Зараз ми все ще раз обміркуємо, — каже Ма. — Хм-м... Якщо тобі важко виповзти з килима, то, може, ти спробуєш... розгорнути його?

— Але ж я лежу всередині.

— Знаю, однак ти можеш висунути руки з килима і знайти його ріжок. Спробуй-но.

Я обмацую край і знаходжу кінець килима.

— Отак, — каже Ма. — Чудово! А тепер тягни. Не туди, в інший бік, аж поки відчуєш, що край розгортається. Уяви собі, що ти чистиш банан.

Я стараюся, але в мене виходить не дуже добре.

— Ти лежиш і притискаєш його до підлоги.

— Вибач. — Я знову починаю плакати.

— Не треба ніяких вибачень: у тебе все чудово виходить. Спробуй перекотитися на інший бік.

— На який бік?

— На той, де почуватимешся вільніше. Може, ляжеш на пузик, а потім знову знайдеш кінець і потягнеш за нього?

— Не можу.

Та я роблю це. Я висуваю назовні один лікоть.

— Дуже добре, — каже Ма. — Килим угорі вже не такий тугий. О, спробуй-но сісти? Як гадаєш, зможеш?

Це дуже боляче і зовсім неможливо.

А проте я сідаю і висуваю обидва лікті. Килим розгортається довкола мого обличчя. Я можу вилізти з нього.

— Я виліз! — кричу я. — Я банан!

— Еге ж, ти банан, — погоджується Ма і цьомає мене в змокріле обличчя. — А тепер повторімо.

Коли я, втомившись, відпочиваю, Ма розказує мені, як усе відбуватиметься в Зовні.

— Старий Нік поїде вулицею. Ти будеш іззаду, у відкритому кузові, тож він тебе не побачить, зрозумів? Хапайся за край кузова, щоб не випасти, бо машина їхатиме дуже швидко, отак. — І вона тягне мене, гойдаючи з боку в бік. — Потім він натисне на гальма — ти це відчуєш, бо тебе відкине в інший бік через те, що вантажівка різко сповільнить хід. Це означатиме, що ви під'їжджаєте до перехрестя, де водії мають на кілька секунд зупинитися.

— Навіть він?

— Ну, так. Тому, коли ти відчуєш, що вантажівка стоїть, можеш спокійно вистрибувати.

У Космічний Простір. Цих слів я не кажу, бо знаю, що вони недоречні.

— Ти приземлишся на тротуарі. Він твердий, як... — Ма озирається навкруги. — Як кераміка, тільки поверхня шерехатіша. А потім біжи, біжи, біжи щонайхутчіше, як Імбирний Джек.

— Імбирного Джека з'їла лисиця.

— Гарзд, це невдалий приклад, — мовить Ма. — Тільки цього разу ми перехитримо хитруна. Джек моторний, Джек рвучкий...

— ...Гасить Джек стрибком свічки.

— Вистрибнувши з вантажівки, ти мусиш швидко-швидко бігти. Пам'ятаєш, ми дивилися з тобою мультик про Бігуна і койота?

— Том і Джері теж швидко бігають.

Ма киває:

— Головне, щоб Старий Нік тебе не спіймав. Ой, тільки намагайся бігти тротуаром — він обабіч дороги, трохи вищий за проїзну

частину, — щоб тебе не збила машина. І кричи шодуху, клич на допомогу.

— Кого?

— Ну, не знаю, будь-кого.

— Як це будь-кого?

— Просто підбіжи до першого-ліпшого. Чи... буде вже досить пізно. Жодного перехожого може й не бути. — Ма гризе великий палець, і я їй не дорікаю. — Якщо нікого не побачиш, помахай рукою машині, щоб вона зупинилася, і скажи людям у ній, що тебе і твою ма викрали. А якщо на дорозі не буде машин, — о Боже! — то, гадаю, тобі доведеться бігти до котрогось будинку — байдуже до котрого, аби в ньому світилися вікна, і шосили гатити у двері кулаками. Пам'ятай: тільки до будинку, де горітиме світло, а не до того, де буде темно. Тобі треба буде стукати в парадні двері — знаєш, де вони?

— Спереду будинку.

— Спробуймо зараз-таки. — Ма чекає моєї відповіді. — Розмовляй з людьми так, як ти говориш зі мною. Уяви собі, що вони — це я. Що ти скажеш?

— Я і ти...

— Ні, уяви собі, що я — це люди в будинку, або в машині, або на тротуарі. Розкажи їм, що ти і твоя ма...

Я роблю другу спробу:

— Ти і твоя ма...

— Ні, ти маєш сказати: «Моя Ма і я...»

— Ти і я...

Ма зводить дух.

— Гарзд, це не важливо, просто віддай їм мою записку. Вона ще в тебе?

Я заглядаю в труси.

— Вона зникла!

Але тут я відчуваю її між своїми сідницями. Я витягаю її і показую Ма.

— Тримай її спереду. А якщо ненароком загубиш, то просто скажи людям: «Мене викрали». Повтори.

— Мене викрали.

— Скажи чітко і голосно, щоб вони почули.

— Мене викрали! — кричу я шодуху.

— Неймовірно! Вони викличуть поліцію, — каже Ма. — Сподіваюся, поліція обшукає всі навколишні задні двори і знайде нашу Кімнату.

Її голос звучить якось невпевнено.

— З лютувальною лампою, — нагадую я.

Ми тренуємося і тренуємося. Я безліч разів повторюю слова: *мрець, вантажівка, вибратися назовні, стрибок, втеча, перший-ліпший, записка, поліція, лютувальна лампа*. Разом дев'ять пунктів. Сумніваюся, що зможу втримати їх у голові. Ма каже, що неодмінно зможу, бо я її супергерой — пан П'ятиліток.

Як я хочу, щоб мені було чотири!

На обід я сам обираю страви, бо це особливий день — наш останній день у Кімнаті. Так каже Ма, але щось я не дуже в це вірю. На мене несподівано нападає їстівець: я обираю макарони, і готдоги, і крекери — це три обіди разом!

Коли ми граємо в шахи, я від страху перед Великою Втечею двічі програю, а потім мені вже не хочеться грати.

Ми лягаємо поспати, проте заснути не можемо. Я смоччу спочатку з лівої циці, тоді з правої, а тоді знову з лівої, аж поки в ній майже не лишається моні.

Вечеряти нам не хочеться. Мені знову доводиться надягати футболку, забруднену блювотинням. Ма каже, що шкарпеток знімати не треба.

— А то зіб'єш собі на вулиці ноги. — Вона витирає одне око, потім друге. — Натягни найтовстіші шкарпетки.

Я не знаю, чому вона плаче через шкарпетки. Я забираюся в Шафу і знаходжу під подушкою Зубчика.

— Я покладу його собі в шкарпетку.

Ма хитає головою:

— Ану ж ти на нього наступиш і пораниш ніжку?

— Не наступлю, він лежатиме отут, збоку.

Уже шоста тринадцять, наближається вечір. Ма каже, що мусить загорнути мене в Килим; цілком можливо, що Старий Нік прийде сьогодні раніше, бо я хворий.

— Почекаймо ще трохи.

— Ну...

— Прошу тебе.

— Сідай на килим, гаразд? Так я зможу тебе швидко загорнути слушної миті.

Ми знову і знову повторюємо наш план з дев'яти пунктів: *мрець, вантажівка, вибратися назовні, стрибок, втеча, перший-ліпший, записка, поліція, лютувальна лампа.*

Почувши *бі-біп*, я щоразу сіпаюся, але мені це все тільки здається. Я дивлюся на двері — вони виблискують яскраво, наче кинджал.

— Ма?

— Що?

— Втечімо ліпше завтра.

Вона нахилиється і міцно пригортає мене. Це означає «ні».

Я знову починаю трохи її ненавидіти.

— Я б зробила це заради тебе, якби могла.

— А ти хіба не можеш?

Ма хитає головою:

— Пробач мені, але зробити це мусиш ти, і саме сьогодні. Проте я буду в твоїй голові, пам'ятаєш? Я весь час розмовлятиму з тобою.

Ми знову і знову повторюємо план «Б».

— Ану ж він розгорне Килим? — питаю я. — Щоб глянути, чи я справді помер?

Ма цілу хвилину мовчить.

— Ти знаєш, що битися негарно?

— Ага.

— Гаразд. Одначе сьогодні особливий випадок. Не думаю, що він розгорне килим, бо йому кортітиме якнайшвидше тебе позбутися, проте, коли він усе ж таки розгорне, бий його щосили.

Ого-го-го!

— Хвицай його ногами, кусай, штрикай пальцями в очі... — Пальці Ма протинають повітря. — Роби все, щоб від нього втекти.

Я не вірю своїм вухам.

— Мені й убити його можна?

Ма підбігає до Шафки, де після миття сушиться посуд, і дістає звідти Гладенького Ножа.

Я помічаю полиски і згадую розповідь Ма про те, як вона приставила його до горла Старого Ніка.

— Чи зможеш міцно тримати його всередині килима і якщо...? — Вона дивиться на Гладенького Ножа, а тоді кладе його назад до виделок на Підставку. — І про що я думала?

Звідки мені знати, як вона й сама не знає?

— Ти ж заколеш себе, — каже Ма.

— Ні, не заколю.

— Джеку, ти поріжешся весь, соваючись у килимі з ножем. Мабуть, я вже геть утратила розум.

Я хитаю головою:

— Ні, він на місці.

Я стукаю пальцем по її волоссю.

Ма гладить мене по спині.

Я перевіряю Зубчик у шкарпетці і записку в трусах — вона лежить спереду. Щоб згяти час, ми тихісінько співаємо «Поринь», «Теревені-вені» і «Будиночок на ранчо».

Я шепочу:

*Там, де з сарною олень ганя,
Де нечасто почуєш загрозливий рик
І де небо безмарне щодня...*

— Ну все, пора, — каже Ма, розстеляючи Килим.

Я не хочу, щоб мене загортали в нього, проте лягаю, кладу руки собі на плечі і виставляю лікті. Я чекаю, коли Ма мене завине.

Натомість вона дивиться на мене. Її очі бігають по моїх ступнях-ногах-руках-голові — по всьому моему тілі, наче вона перевіряє, чи не бракує, бува, чого.

— Що таке? — питаю я.

Ма не відповідає. Вона схиляється до мене, але не цьомає, а просто притуляється своїм обличчям до мого, і я вже не можу сказати, де чие. У моїх грудях калатає бух-бубух-бубух, та я не хочу відпускати її.

— Гаразд, — каже Ма хрипким голосом. — Ми ж з тобою наливі, правда? Ми з тобою дуже наливі. Побачимося зовні.

Вона розводить мої руки, щоб лікті стирчали врізнобіч, а тоді загортає мене в Килим. Світло гасне.

Я лежу в цілковитій темряві.

— Не надто туго?

Я перевіряю, чи можу підняти руки над головою й опустити їх, і трохи послабляю Килим.

— Гаразд?

— Гаразд, — кажу я.

Після того ми просто чекаємо. Раптом щось проникає в Килим зверху і гладить мене по голові. Це рука Ма, я впізнаю її, навіть не бачачи. Я чую своє дихання: воно дуже гучне. Я думаю про графа в мішку, повному черв'яків. Він усе падає, падає, падає вниз і гепеться у воду. Цікаво, а черв'яки вміють плавати?

Мрець, вантажівка, втеча, перший-ліпший — ой, ні: *вибратися назовні, тоді стрибок, втеча, перший-ліпший, записка, лютувальна лампа*. Я забув, що перед лютувальною лампою має бути поліція. Це все дуже складно, я все переплутаю, і Старий Нік поховає мене живцем, а Ма ждатиме і ждатиме рятунок.

По довгому часі я питаю:

— То він прийде чи ні?

— Не знаю, — каже Ма. — Як він може не прийти? Коли в ньому є хоч трохи людського...

Я думав, що в істоті людське або все, або нічого. Не знав, що в комусь може бути трохи людського. А решта ж тоді що?

Я жду і жду. Уже й своїх рук не відчуваю. Килим упирається просто в мій ніс, і мені хочеться його почухати. Я насилу дотягаюся до нього рукою.

— Ма?

— Я тут.

— Я теж.

Bi-bin.

Я здригаюся. Треба вдавати з себе мерця, але я нічого не годедн удіяти з собою: мені хочеться негайно вилізти з Килима, проте я завинутий і не можу навіть спробувати це зробити, бо Старий Нік побачить...

Щось тисне на мене зверху — певно, це рука Ма. Вона воліє, щоб я став її суперпринцом Джекерджемом, тож я завмираю. Більше ніяких рухів: я мрець, я граф, ні, я його друг, тільки мертвіший. Я закляк, наче поламаний робот з відімкненим живленням.

— От і я.

Це голос Старого Ніка. Він говорить буденно і навіть не знає, що я помер.

— Ось антибіотики. Правда, трохи прострочені. Дитині треба давати тільки половину дози — так сказав продавець.

Ма нічого не відповідає.

— Де він, у шафі?

Він — це про мене.

— Невже в килимі? Ти що, з глузду з'їхала? Загортати туди хвору дитину!

— Ти вчора не прийшов, — каже Ма чудним голосом. — Уночі йому стало гірше, а вранці він уже не прокинувся.

Тиша. Потім Старий Нік пирхає:

— Ти впевнена?

— Чи я впевнена? — верещить Ма.

Проте я не рухаюся, я не рухаюся, я геть задубів. Нічого не чую, нічого не бачу, нічого.

— О ні! — Я чую, як Старий Нік повільно зітхає. — Це жакливо. Бідолашна дівчинка, ти...

Знову на якусь хвилину западає мовчанка.

— Мабуть, це справді було щось серйозне, — каже Старий Нік, — і пігулки йому б однаково не допомогли.

— Це ти його вбив! — стогне Ма.

— Ну-ну, заспокойся, заспокойся.

— Як я можу заспокоїтися, коли Джек?..

Ма дихає дуже дивно, неначе давиться словами. Вона грає так натурально, що я сам майже вірю у свою смерть.

— Я лише гляну на нього.

Голос Старого Ніка звучить дуже близько. Я напружуюся і застигаю, застигаю, застигаю...

— Не займай його!

— Гаразд, гаразд, — каже Старий Нік. — Треба винести його звідси.

— Це моя дитина!

— Я знаю, це жакливо. Але мені доведеться його забрати.

— Ні!

— Чи давно це сталося? — питає він. — Кажеш, уранці? А може, ще вночі? Він, певно, вже почав... не можна його тут тримати. Я заберу його і поховаю.

— Тільки не на задньому дворі! — майже гарчить Ма.

— Гаразд.

— Якщо ти поховаєш його на задньому дворі... Не роби цього заблизько. Якщо ти поховаєш його тут, я чутиму, як він плаче.

— Гаразд, гаразд.

— Ти мусиш відвезти його тіло якнайдалі, зрозумів?

— Зрозумів. Дозволь лишень...

— Зажди. — Вона все плаче і плаче. — Не турбуй його.

— Я винесу його в килимі.

— Якщо ти посмієш хоч пальцем...

— Я зрозумів.

— Заприсягнися, що навіть не глянеш на нього своїми паскудними очима.

— Гаразд.

— Заприсягнися.

— Та заприсягаюся. Тепер задоволена?

Я мертвий, мертвий, мертвий...

— Я дізнаюся, — каже Ма. — Якщо ти поховаєш його на задньому дворі, я дізнаюся про це і кричатиму завжди, коли ти відчинтимеш двері. Я тут усе розтрошу. І присягаюся, що ніколи більше не поводитимуся тихо. Щоб я замовкла, тобі доведеться вбити мене. Нашо мені жити?

Чому вона каже, щоб він її вбив?

— Вгамуйся. — Старий Нік велить Ма, наче собаці. — Я зараз заберу його і віднесу в свою вантажівку, гаразд?

— Обережно. Знайди для нього якусь гарну місцину, — мовить Ма, плачучи так гірко, що я насилу чую її слова. — Щоб там були дерева і трава.

— Звісно. Ну, все, час іти.

Я відчуваю кризь Килим, як мене хапають і здавлюють. Це Ма. Вона приказує:

— Джеку, Джеку, Джеку...

Потім мене піднімають. Думаю, це зробила вона, але згодом розумію, що він. «Не рухайся, не рухайся, не рухайся, Джекерджeku, — наказую я собі. — Ти мертвий». Старий Нік перекидає мене через плече, Килим тисне, аж важко дихати. Але ж мертві не дихають

узагалі. Не дозволяй йому мене розгорнути. Шкода, що Ма не дала мені Гладенького Ножа.

Знову лунає *бі-бін*, потім *клац*, а це означає, що Двері відчинилися. Мене схопив людожер — *фі-фай-фо-фам*. Біля моїх ніг стає гаряче — о ні, це пісьнув мій Пісюнчик, а ще вилізло трохи какавельюк. Ма не казала, що таке може статися. Смердить. Вибач, Килиме. Тут біля мого вуха лунає рохкання — це Старий Нік міцно обхоплює мене. Мені дуже лячно. Ніякий я не сміливець. «Стій, стій, стій!..» — хочу кричати я, але мені не можна навіть відітхнути, бо тоді він зрозуміє, що його надурили, і спершу відкусить мою голову, а потім повідриває ноги...

Я лічу свої зуби, одначе весь час збиваюся, і в мене виходить то дев'ятнадцять, то двадцять один, то двадцять два. Я суперпринц-робот Джекерджек, пан П'ятиліток. Я не рухаюся, але подумки промовляю: «Зубчику, ти тут? Я не відчуваю тебе, хоч ти маєш бути в моїй шарпетці збоку. Ти викапана Ма, її маленька частиночка, що їде разом зі мною».

Я не чую своїх рук.

Повітря зробилося іншим. І хоч у моєму носі досі запах пилу з Килима, однак, трохи звівши носа вгору, я вдихаю...

О, я в Зовні!

Хіба це можливо?

Ми не рухаємося. Старий Нік стоїть. Чому він зупинився на задньому дворі? Невже він збирається?..

Він знову пішов. Я застигаю, застигаю, застигаю...

О-о-о-ой! Мене опускають на щось тверде. Не думаю, щоб я ойкнув уголос. Я не чув жодного звуку. Здається, я прикусив собі губу: в моєму роті — присмак крові.

Лунає ще один *бін*, але не такий, як у наших Дверей. Брязкає метал. Мене знову піднімають, а тоді кидають, просто долілиць — ой-ой-ой! *Бах!* Піді мною все починає хитатися, трястися і ревіти — мабуть, це землетрус...

Ні, певно, вантажівка. Звуки зовсім не схожі на чмихання, бо в мільйон разів сильніші. «Ма!» — кричу я подумки. *Мрець, вантажівка* — лише два пункти з дев'яти. Я — в кузові бурої вантажівки, як заплановано.

Я вже не в Кімнаті. Чи я лишився самим собою?

Тепер ми рухаємося. Я їду у вантажівці — правда-правда-правда!

Ой, мені ж треба *вибратися назовні*, я зовсім забув. Я починаю звиватися, як змія, але Килим чомусь затягається дедалі тугіше. Я застряг, застряг... Ма, Ма, Ма... Я не можу визволитися так, як задумано, хоч ми й тренувалися. Нічого не виходить, пробач мені. Старий Нік відвезе мене куди-небудь і закопає в землю, а тоді «черва́ у черево вповзе і все, мов грушу, там згризе...» Я знову плачу, з носа тече, руки затиснуті під грудьми. Я борюся з Килимом, бо він мені більше не друг. Я б'ю його ногами, як у карате, та він не подається; це саван для мерців, що їх викидають у море...

Звуки стишуються. Ми знову не рухаємося. Вантажівка зупинилася.

О, зупинка, зупинка на перехресті, а отже, я маю *стрибок*. Це ж п'ятий пункт нашого плану, але я ще не визволився. Якщо я не вилізу з Килима, то не зможу стрибнути. Я не годен перейти до пунктів чотири, п'ять, шість, сім, вісім чи дев'ять. Я застряг на пункті три. Старий Нік поховає мене там, де повно черв'яків...

Ми знову рухаємося — *врум-врум*.

Я підношу руку до залитого слізьми обличчя, простягаю її до краю Килима, а потім висуваю і другу руку. Мої пальці хапають нове повітря, і щось холодне, і щось металеве, і ще якусь звивисту річ, зроблену не з металу. Я хапаю, і тягну, тягну, тягну, і б'ю по Килиму ногами та коліньми — *ой-ой-ой!* Та все марно. «Знайди ріжок Килима», — це сама Ма промовляє до мене чи я просто згадую її слова? Я обмацую весь край Килима, але ріжка не знаходжу. Нарешті, ось він! Я починаю тягти його — здається, мені вже не так туго. Я перевертаюся на спину, проте Килим знову тужавіє і ріжок випорскує з моєї руки.

Зупинилася. Вантажівка знову зупинилася, а я досі не визволився. Я ж мав вистрибнути ще на першій зупинці. Я тягну Килим униз, мало не зламавши собі ліктя, і помічаю яскравий спалах. Раптом він зникає, бо вантажівка знову починає рухатися — *вруммммм*.

Гадаю, я бачив Зовні, а отже, Зовні справжнє і таке яскраве, але я не можу...

Ма поруч немає, часу на плач теж. Я принц Джекерджек. Я мушу стати ним, а то «черва́ у черево вповзе». Я знову борюкаюся з Килимом, згинаючи коліна і піднімаючи вгору задок. Мені кортить

порвати його своїм тілом, і він раптом послаблює стиск, а тоді спадає з мого обличчя...

Я дихаю приємним чорним повітрям, сидячи долі й розмотуючи Килим, наче я банан, що чистить сам себе. Мій хвостик розпустився, і волосся тепер затуляє очі. Я знаходжу свої ноги, одну і другу, тож уже цілком визволився. Я зробив, зробив це! Шкода, що Дора мене не бачить. Вона б заспівала пісеньку «Нам удалося».

Обабіч дороги миготять вогні. На тлі неба ковзають якісь тіні. Гадаю, це дерева. Повз мене пропливають будинки, ліхтарі на високих стовпах і машини. Здається, ніби я перебуваю в мультику. Точніше кажучи, в мішанині мультиків. Я тримаюся за край кузова, він твердий і холодний. Небо безмірне, сіре. Лише ген-ген воно рожево-помаранчеве. Коли я дивлюся вниз, вулиця, збігаючи вдалину, видається мені чорною. Я вмю добре стрибати, але не тоді, коли все реве і трясеться, коли вогні немов у серпанку, а повітря якимось дивно пахне — яблуками або ще чимось. Мої очі не бачать як слід. Я надто наляканий, щоб бути наливим.

Вантажівка знову зупиняється. Я не можу стрибати, я не годен поворухнутися. Однак я збираюся з духом, устаю, виглядаю з кузова, і тут...

Послизнувшись, я лечу через усю вантажівку. Моя голова стукається об щось тверде, і я мимоволі скрикую:

— О-о-ой!..

Ми зупиняємося ще раз.

Металевий звук. Обличчя Старого Ніка. Він виліз із кабіни, розлючений, як ніколи...

Стрибок.

Я сильно вдаряюся ногами об землю і розбиваю собі коліно. Повітря шмагає мене по обличчю, та я біжу, біжу й біжу, виглядаючи *першого-ліпшого*. Ма казала, щоб я покликав когось на вулиці, в машині чи в освітленому будинку. Он машина, але в ній темно. Крім того, я не годен і звуку видобути з себе, бо мій рот забито волоссям. Однак я все біжу й біжу; *Імбирний Джеку, будь моторний, будь рвучкий*. Ма тут немає, проте вона обіцяла весь час бути в моїй голові, поки я *бігтиму, бігтиму, бігтиму*... Позаду мене чується ревіння — то женеться за мною Старий Нік. Він хоче роздерти мене на шматки — *фі-фай-фо-фам*; я мушу знайти *першого-ліпшого*, щоб крикнути

йому: «Допоможіть! Допоможіть!» Але тут нікого немає, ніде нікого немає — значить, мені доведеться бігти вічно, хоч я вже задихаюся і нічого не бачу. Коли це...

Ведмідь?

Вовк?

Собака? Цікаво, собака — це перший-ліпший?

За собакою хтось іде. Це маленька людинка, дитина, що штовхає перед собою якийсь предмет на колесах. Там сидить маля. Я забув, що мені треба кричати. Я зацікавився і просто біжу їм назустріч. Дитина сміється, у неї на голові майже зовсім немає волосся. Маля в предметі на колесах несправжнє — гадаю, це лялька. Собака теж маленький, але справжній. Він какає на землю. Я ніколи не бачив, щоб собаки в Телевізорі таке робили. Слідом за дитиною йде доросла людина і збирає в мішечок собачі какавельки, немов які скарби. Думаю, що це чоловік — з коротко підстриженим, як у Старого Ніка, волоссям, проте кучерявішим і темнішим, ніж у дитини. Я кричу:

— Допоможіть!

Однаке в мене виходить зовсім тихо.

Я біжу і мало не наганяюся на них, але тут собака гавкає, стрибає і їсть мене...

Я розтуляю рота, щоб закричати з усієї сили, проте з моїх губ не злітає ні звуку.

— Раджо!

Мій палець весь у червоних плямах.

— До мене, Раджо!

Чоловік хапає собаку за шию.

З моєї руки тече кров.

Раптом ззаду мене хтось хапає — *бам*. Це Старий Нік, я відчуваю його велетенські руки на своїх ребрах. Я все провалив, він мене спіймав. *Пробач, пробач, пробач мені, Ма*. Він мене піднімає. Я кричу, кричу, але зовсім беззвучно. Він суне мене під пахву і несе назад до вантажівки; Ма казала, що я можу бити його й навіть убити — і я б'ю і б'ю, проте не можу влучити й гамселю самого себе...

— Перепрошую! — гукає чоловік, що тримає свого какучого собаку. — Чуєте, пане?

Його голос зовсім не грубий і звучить досить м'яко.

Старий Нік обертається. Я забуваю, що мені треба кричати.

— Вибачте, з вашою дівчинкою все гаразд?

З якою ще дівчинкою?

Старий Нік прокашлюється і далі несе мене до вантажівки, рухаючись спиною вперед.

— Усе чудово.

— Раджа зазвичай нікого не кусає, але ваша дівчинка вискочила зовсім несподівано...

— Дитяча істерика, — каже Старий Нік.

— Гей, стривайте! Здається, у неї кривавиться рука.

Я дивлюся на свій поїдений палець — з нього капає кров.

Чоловік піднімає дитину і садить її на одну руку. В його другій руці, як і раніше, — мішок з какавельками. Він геть спантеличений.

Старий Нік ставить мене на землю і кладе пальці на мої плечі, аж мені стає жарко.

— Усе під контролем.

— Гляньте ще на її збите коліно. Раджа тут ні до чого. Вона що, впала? — питає чоловік.

— Я не вона, — кажу я, але мої слова звучать десь у горлі.

— Чому б вам не повернутися до своїх справ, а мені до своїх? — майже гарчить Старий Нік.

Ма, Ма, мені так треба з тобою поговорити. У моїй голові її більше немає, її ніде немає. Вона написала записку, а я й забув про неї. Я суну свою непоїдену руку в труси, однак не можу знайти записки. Потім знаходжу, та вона вся обпіяна. Я не можу говорити, а просто махаю нею в бік чоловіка.

Тут Старий Нік вихоплює в мене записку, і вона зникає.

— Гаразд, але мені це... мені це не подобається, — каже чоловік.

Зненацька в його руці з'являється маленький телефон — звідки він узявся?

Чоловік промовляє в нього:

— Так, поліцію, будь ласка.

Усе відбувається, як казала Ма. Ми підійшли до восьмого пункту, до *поліції*, а я навіть не показав *записку* і нічого не розповів про Кімнату, тож маю намір усе надолужити. Мені велено розказати все першому-ліпшому, схожому на людину. Я починаю говорити:

— Мене викрали.

Проте виходить тільки шепіт, бо Старий Нік знову хапає мене і біжить до вантажівки. Я зараз весь розсиплюся на шматочки, розтрушуся. Я не можу знайти, куди б його вдарити, він от-от...

— Я записав ваш номер, пане!

Це волає чоловік — може, він кричить мені? Який номер?

— *К дев'ять три...* — вигукує він числа.

Навіщо він це робить?

Раптом вулиця б'є мене по пузику-руках-обличчі — ай-ай-ай! Старий Нік мчить, але вже без мене. Він кинув мене. З кожною секундою він від'їздить далі й далі. Певно, то були магічні числа, і саме вони змусили його кинути мене.

Я силкуюся встати, однак не пам'ятаю, як це робиться.

Чути рев страховиська. Це гуркоче вантажівка — *вруммммм*. Вона летить простісінько на мене — *rrrrrrrrrrrr*. Зараз вона розмаже мене по тротуару. Я не знаю як-де-що. Дитина плаче, я ніколи раніше не чув плачу справжньої дитини...

Вантажівка поїхала. Вона промчала повз мене і, не зупиняючись, завершила за ріг. Іще якийсь час я чую звук її мотора, але потім усе стихає.

Тротуар вищий за проїзну частину, Ма казала забратися на нього. Мені доводиться плазувати, не торкаючись забитим коліном землі. Тротуар весь у великих квадратах.

Смердить жахливо. Просто перед собою я бачу собачий ніс; собака повернувся, щоб з'їсти мене, і я, нажаханий, верещу.

— Раджо, — чоловік відтягає від мене собаку.

Чоловік опускається навпочіпки і садовить собі на коліно дитину, що весь час крутиться туди-сюди. Мішечка з какавельками вже немає. Чоловік схожий на людей у Телевізорі, тільки ближчий і ширший. А ще від нього пахне сумішшю Мийного Засобу, м'яти та карі. Вільною рукою він тягнеться до мене, але я вчасно відкочуюся.

— Усе гаразд, солоденька. Усе гаразд.

Кого це він назвав солоденькою? Його очі дивляться просто в мої. Це мене він назвав солоденькою. Я не можу дивитися на нього: мені геть ніяково, що він позирає на мене й говорить зі мною.

— Як тебе звать?

Люди з Телевізора, крім Дори, ніколи мене ні про що не питали, а Дора вже знає моє ім'я.

— Можеш сказати, як тебе звуть?

Ма веліла розповісти все першому-ліпшому. Таке моє завдання. Я намагаюся, проте в мене нічого не виходить. Я облизую губи.

— Джек.

— Як-як?

Він нахилиється нижче, і я скручуюся калачиком, обхопивши голову руками.

— Усе гаразд, ніхто тебе не скривдить. Скажи ще раз, як тебе звуть, тільки голосніше.

Мені легше говорити, не дивлячись на нього.

— Джек.

— Джекі?

— Ні, Джек.

— Ага, тепер я все зрозумів, вибач. Твій татусь поїхав, Джеку.

Що він таке каже?

Дитина тягне його за одєжину, вдягнуену поверх сорочки. Це куртка.

— Ну, а я Аджит. Це моя дочка. Припини, Найшо. Джекові треба приліпити на коліно пластир. Гляньмо, чи є він у нас, — мовить чоловік і нишпорить у своїй сумці. — Раджа дуже шкодує, що вкусив тебе.

Щось зовсім не видно, щоб собака за чимось шкодував. У нього гостріші й брудніші зуби. Може, він випив з мене кров, як вампір?

— Поганенький у тебе вигляд, Джеку. Ти що, недавно хворів?

Я хитаю головою:

— Це Ма.

— Не зрозумів?

— Це Ма забруднила мені футболку.

Дівчинка весь час щось белькоче. Вона хапає Раджу за вуха — чому вона його не боїться?

— Вибач, я не розчув, що ти кажеш, — озивається до мене чоловік на ім'я Аджит.

Але я більше нічого не кажу.

— Поліція приїде з хвилини на хвилину, зрозумів?

Він роззирається по вулиці, проте Найша починає плакати. Він гойдає її на коліні.

— Ми зараз підемо до Аммі, ляжемо там у ліжечко.

Я згадую наше Ліжко. Там тепло.

Чоловік натискає маленьку кнопочку на своєму телефоні і щось у нього говорить, однак я не слухаю.

Мені хочеться піти. Та я побоююся, що тільки-но ворухнуся, як пес Раджа знову вкусить мене і вип'є кров. Я сиджу на стику квадратів: частина мене — на одному квадраті, частина — на другому. Поїдений палець болить, і праве коліно теж, а звідти, де здерта шкіра, сочиться кров. Спочатку шкіра почервоніла, а тепер чорніє. Біля моєї ступні лежить якийсь довгуватий предмет з гострим кінцем, я намагаюся підняти його, але він прилип до квадрата. Коли я нарешті віддираю його, то розумію: це листок — листок зі справжнього дерева, схожий на той, що був прилип до нашого Дахового Віконця. Я дивлюся вгору: наді мною — дерево, що з нього, мабуть, злетів цей листок. Яскрава лампочка на здоровенному стовпі засліплює мене. Безкрає небо над нею тепер уже зовсім чорне; куди ж поділися рожеві й помаранчеві частини? В обличчя мені дме струмінь повітря, і я нема-нема та й здригаюся.

— Тобі, певно, холодно. Холодно ж?

Я думаю, що чоловік на ім'я Аджит запитує маленьку Найшу, але він знову звертається до мене. Я розумію це тільки тоді, коли він скидає куртку і простягає її мені:

— На, візьми.

Але я хитаю головою, бо це чужа куртка, а своєї в мене ніколи не було.

— А де ти загубив своє взуття?

Яке ще взуття?

Чоловік на ім'я Аджит замовкає.

Поруч з нами зупиняється машина. Я знаю, що це за машина. Це поліційна автівка з Телевізора. З неї виходять поліціанти, їх двоє, коротко підстрижені. Один має чорне волосся, а другий — світле. Рухаються вони напрочуд швидко. Аджит щось їм каже. Дівчинка Найша намагається вирватися, але він міцно тримає її в руках. Не думаю, що їй боляче. Раджа лежить на чомусь буруватуму. Це трава. А я гадав, що вона має бути зелена. Уздовж тротуару є кілька квадратів з такою травою. Шкода, що я не маю вже записки: Старий Нік її знищив. Я не тямлю, що за слова були там: вони просто повилітали з моєї голови.

Ма ще досі в Кімнаті, і я дуже-дуже-дуже хочу бути біля неї. Старий Нік поїхав у своїй вантажівці, але куди він тепер прямує?

Звичайно, не до озера і не до дерев, бо він побачив, що я живий. Ма дозволила мені вбити його, а я не зумів.

Раптом мені майнула жажлива думка. А що, як він, охоплений гнівом, поїхав до нашої Кімнати і тепер відчиняє Двері зі звуком *бі-біп*? Це я винен, що він не помер...

— Джеку.

Я дивлюся на рот людини, що звертається до мене. Здається, це жінка, проте я не впевнений. У неї темне, а не світле волосся. Вона знову вигукує:

— Джеку!

Звідки вона знає, як мене звуть?

— Я офіцерка Оу. Можеш сказати, скільки тобі років?

Я мушу *порятувати Ма*, мені треба поговорити з поліцією, щоб дістати *лютувальну лампу*, але мій рот мене не слухається. На її ремені якийсь предмет. Це пістолет, як у всіх поліціантів у Телевізорі. Ану ж це погані поліціанти, як ті, що запроторили у в'язницю святого Петра? Чому я не подумав про це раніше? Я дивлюся не на жінчине обличчя, а на ремінь. Який крутий ремінь з пряжкою!

— То ти можеш сказати, скільки тобі років?

Та завиграшки! Я показую п'ять пальців.

— Отже, п'ять років, чудово.

Офіцерка Оу щось говорить, однак я не чую, що саме. Потім вона двічі питає про сукню.

Я відповідаю якомога голосніше, але на жінку не дивлюся:

— Я не маю сукні.

— Не маєш? А де ти спиш уночі?

— У Шафі.

— У шафі?

«Спробуй пояснити їм», — промовляє Ма в моїй голові, а позаду неї стоїть Старий Нік — злющий, як ніколи...

— Ти сказав — у шафі?

— У тебе три сукні, — кажу я. — Я маю на увазі Ма. Одна — рожева, друга — зелена в смужки, а третя — бура, але ти... тобто вона... віддає перевагу джинсам.

— Твоя ма? Це ти до неї говориш? — питає офіцерка Оу. — Їй належать ці всі сукні?

Кивнути у відповідь легше, ніж говорити.

— А де тепер твоя ма?

— У Кімнаті.

— У кімнаті, гаразд, — каже офіцерка Оу. — У якій саме кімнаті?

— У нашій Кімнаті.

— А ти можеш сказати, де ця кімната?

Тут я згадую:

— Її немає на жодній мапі.

Жінка зітхає. Мабуть, я кажу щось не те.

Другий поліціант — здається, чоловік. Я раніше ніколи не бачив, щоб волосся було таке прозоре, як у нього. Він каже:

— Ми між Навахо й Елкоттом, у нас наляканий хлопчик — цілком можливо, домашній.

Гадаю, він говорить у телефон. Це наче гра в папугу: слова мені всі знайомі, але що вони означають, я не знаю. Він підходить до офіцерки Оу:

— Що втішного?

— Майже нічого.

— Те саме й зі свідком. Підозрюваний — білий чоловік, близько п'яти футів десяти цалів¹, років сорока-п'ятдесяти, поїхав у темно-брунатному чи темно-бурому пікапі *F-150* або *Ram*, номер починається з *K дев'ять три*, хоч може бути й *B* чи *P*, штат невідомий...

— Чоловік, з яким ти був, — твій тато? — Офіцерка Оу знову звертається до мене.

— Я його не маю.

— Тоді, може, це друг твоєї мамуні?

— Я його не маю.

Я ж казав їй про це — чи можна говорити двічі те саме?

— Ти знаєш, як його звать?

Я примушую себе згадати.

— Аджит.

— Ні, ні, як звать іншого чоловіка — того, що поїхав у вантажівці?

— Старий Нік, — шепочу я, бо знаю, що йому не сподобається, як я його назвав.

¹ Близько 178 см.

— Як-як?

— Старий Нік.

— На жаль, нічого конкретного, — каже поліціант у свій телефон. — Підозрюваний зник, перш ніж ми прибули. Його ім'я Нік, Ніколас, прізвище невідоме.

— А як звуть твою ма? — запитує офіцерка Оу.

— Ма.

— А інше ім'я вона має?

Я показую два пальці.

— Два імені? Чудово. Ти можеш їх назвати?

Вони були в записці, яку знищив Старий Нік. Раптом я дещо пригадую:

— Він нас украв.

Офіцерка Оу сідає поруч мене на землю. Земля не схожа на нашу Підлогу, бо тверда і дуже-дуже холодна.

— Джеку, тобі потрібна ковдра?

Не знаю. Тут же немає Ковдри.

— Які жажливі порізи на пальці! І коліно здерте. Цей Нік, він бив тебе?

Поліціант, що розмовляє телефоном, приносить синю ковдру і простягає мені, але я до неї навіть не торкаюся.

— Далі, — каже він у трубку.

Офіцерка Оу закутує мене в синю ковдру. Вона не м'яка й сіра, як моя, а цупкіша.

— Звідки в тебе ці порізи?

— Той собака — вампір. — Я шукаю очима Раджу і його господарів, проте їх ніде немає. — Він укусив мене за пальця, а коліно побувало на землі.

— Перепрошую, що?

— Вулиця, це вона мене вдарила.

— Далі, — каже поліціант з телефоном, а тоді повертається до офіцерки Оу і питає: — Може, набрати службу захисту дітей?

— Дай мені ще кілька хвилин, — відповідає вона. — Джеку, я впевнена, що ти вправно розповідаєш історії.

Як вона знає? Поліціант з телефоном позирає на свого годинника, прикріпленого до зап'ястка. Я згадую, що в Ма болить зап'ясток. Чи Старий Нік уже там? Скручує їй руки і в'язи, рве на шматочки?

— Ти можеш розповісти мені, що сталося сьогодні? — Офіцерка Оу всміхається мені. — І говори, будь ласка, повільно й чітко, а то мої вуха дуже слабкі.

Може, вона глуха? Чому ж тоді не розмовляє знаками, як глухі в Телевізорі?

— Повтори, — каже поліціант у свій телефон.

— Ну що, готовий? — питає офіцерка Оу.

Її очі дивляться на мене. Я заплющуюся й уявляю собі, що розмовляю з Ма. Це додає мені сміливості.

— Ми його обдурили, — ціджу я слово по слову. — Я і Ма, ми вдали, ніби я захворів, а потім помер, хоч насправді я мав розгорнутися й вистрибнути з вантажівки, тільки-но вона загальмує вперше, але не зміг.

— Гаразд, а що сталося далі?

Голос офіцерки Оу лунає коло самісінької моєї голови.

Я й досі не наважуюся глянути на неї, бо відразу ж усе забуду.

— У моїх трусах була записка, а він її знищив. Проте в мене лишився Зубчик.

Я засуваю пальці в шкарпетку, дістаю Зубчика і розплющую очі.

— Можна мені глянути?

Офіцерка Оу хоче взяти Зубчика, але я його не віддаю:

— Це Зубчик Ма.

— Це твоя ма, про яку ти розповідав?

Здається, мозок у неї ще слабший за вуха. Ну, от як Ма може бути зубом? Я хитаю головою:

— Це шматочок її, викапана вона.

Офіцерка Оу розглядає Зубчика, і її обличчя напружується. Поліціант мотає головою і щось каже, але я не чую, що саме.

— Джеку, — звертається до мене жінка, — ти сказав, що мав вистрибнути з вантажівки, коли вона вперше загальмує?

— Так, але я все ще був у Килимі. Потім я очистив банан, однак не був досить наливим.

Я вже дивлюся на офіцерку Оу й одночасно розповідаю:

— Але після третьої зупинки вантажівка поїхала — у-у-у-у...

— Куди поїхала?

— Ну... — Я показую їй. — Зовсім іншою дорогою.

— А, вона повернула.

— Так, і я вдарився, а він, Старий Нік, виліз із кабіни, весь оскаженілий, і тоді я стрибнув.

— Бінго! — Офіцерка Оу плескає в долоні.

— Що? — питає другий поліціант.

— Три зупинки і поворот. Ліворуч чи праворуч? — Якусь хвилику жінка чекає відповіді, а тоді каже: — Байдуже. Ти молодець, Джеку.

Вона йде вулицею, і раптом у її руці з'являється якийсь предмет, схожий на телефон. Звідки вона його взяла? Офіцерка Оу дивиться на маленький екран і каже:

— Нехай перешлють детальні схеми районів, що прилягають до Карлінгфорд-авеню чи Вашингтон-драйв...

Я більше не бачу Раджі, Аджита і Найші.

— А собаку що, запроторили у в'язницю?

— Ні, ні, — відповідає офіцерка Оу, — він покусав тебе не навмисно.

— Далі, — каже поліціант у свій телефон і заперечливо хитає головою, дивлячись на офіцерку Оу.

Вона встає:

— Гей, Джеку, чи не допоможеш нам знайти свій будинок? Хочеш прокататися в патрульній машині?

Я не можу встати. Жінка простягає мені руку, та я вдаю, що не бачу цього. Я ставлю під себе одну ногу, потім другу і встаю, але мені паморочиться в голові. Підійшовши до машини, я забираюся у відчинені двері. Офіцерка Оу теж сідає ззаду й пристібає на мені пасок безпеки. Я зіщулююся, і її рука торкається не мене, а синьої ковдри.

Машина рушає; вона не реве, як вантажівка, а гуде і м'яко погойдується. Це все схоже на телепланету, де пишноволоса жінка ставить питання. Однак тут запитує не вона, а офіцерка Оу.

— А де міститься ваша кімната — в бунгало чи там є сходи?

— Вона не в будинку.

Я дивлюся на блискучий предмет посередині — він схожий на Дзеркало, тільки зовсім крихітний. Я бачу в ньому обличчя поліціанта, що сидить за кермом. Раптом я ззираюся з ним і, швидко відвівши очі, дивлюся у вікно. Будинки швидко пролітають повз нас, і від цього голова йде обертом. Світло фар нашої машини заливає

все кругом. Назустріч нам супершвидко мчить біла машина, зараз ми на неї наженемося...

— Усе гаразд, — каже офіцерка Оу.

Коли я забираю руки з обличчя, білої машини вже немає. Не вже наша її знищила?

— У твоїй голові не дзвенять дзвіночки?

Я не чую ніяких дзвіночків. Я бачу тільки дерева, будинки і машини, що мчать у темряві. *Ма, Ма, Ма*. Я не чую її голосу в своїй голові. Вона не розмовляє зі мною. Його руки стискають її все міцніше, міцніше й міцніше — вона вже не може говорити, не може дихати, не може робити нічого. Живі предмети гнуться, і вона гнеться, гнеться і...

— Може, ось твоя вулиця, як гадаєш? — питає офіцерка Оу.

— Я не маю вулиці.

— Я про вулицю, з якої той хлопець Нік віз тебе сьогодні.

— Я ніколи її не бачив.

— Як це?

Я втомився від розмови.

Офіцерка Оу цмокає язиком.

— Ніяких пікапів, крім отого чорного, — каже поліціант.

— Зупинімося тут.

Машина зупиняється. Як прикро!

— Може, це якась секта? — каже він. — Довге волосся, немає прізвиш, стан зуба...

Офіцерка Оу кривить рота.

— Джеку, а у вашій кімнаті є денне світло?

— Тепер ніч, — кажу я їй. Хіба ж вона цього не бачить?

— Я маю на увазі вдень. Звідки надходить світло?

— З Дахового Віконця.

— Там є дахове віконце. Чудово.

— Далі, — каже чоловік у свій телефон.

Офіцерка Оу знову дивиться на свій блискучий екран.

— Супутник показує кілька будинків з даховими віконечками на Карлінгфорд...

— Наша Кімната не будинок, — знову кажу я.

— Я тебе не зовсім розумію, Джеку. Що ж це тоді?

— Нічого. Кімната — всередині.

Ма там, і Старий Нік теж. Він хоче, щоб хтось помер, та цей хтось не я.

— А що ж тоді зовні?

— Там Зовні.

— Розкажи мені докладніше про те, що там зовні.

— Треба передати його тобі, — каже поліціант, — ти не посту-пишся.

Це він на мене каже *ти*?

— Далі, Джеку, — озивається офіцерка Оу. — То що там зовні вашої кімнати?

— Там Зовні! — кричу я.

Я мушу пояснити все якнайшвидше заради Ма. Ма, діжди мене, діжди...

— Там усе справжнє: і морозиво, і дерева, і крамниці, і літаки, і ферми, і гамаки.

Офіцерка Оу киває.

Треба напружитися, однак я не знаю, що додати ще.

— Але Двері замкнені, а ми не знаємо коду.

— А ти хотів відімкнути двері й вийти назовні?

— Як Аліса.

— Аліса — це твоя подружка?

Я киваю:

— Вона з книжки.

— «Аліса в Країні Див». Хоч сядь та й плач, — бідкається поліціант.

Я знаю це. Але як він міг прочитати нашу книжку, жодного разу не будши в Кімнаті? Я питаю його:

— То ви знаєте, що Аліса наплакала ціле озерце?

— Що тут такого? — Він дивиться на мене в дзеркальце.

— Вона наплакала ціле озерце сліз, пам'ятаєте?

— Твоя ма плакала? — питає офіцерка Оу.

Люди, що живуть у Зовні, нічого не можуть уторопати. Може, вони забагато дивляться Телевізор?

— Ні, це Аліса плакала. Їй весь час дуже хотілося потрапити в сад, як і нам.

— Ви теж хотіли потрапити в сад?

— Ні, у задній двір, але ми не знаємо таємного коду.

— То ця кімната коло заднього двору? — питає вона.

Я заперечливо хитаю головою.

Офіцерка Оу тре лице.

— Допоможи мені, Джеку. Ваша кімната поруч із заднім двором?

— Ні, не поруч.

— Гарзд.

Ма. Ма, Ма...

— Він навколо неї.

— Ваша кімната *на* задньому дворі?

— Ага.

Я бачу, що офіцерка Оу радіє моїй відповіді, та не знаю чому.

— Чудово, чудово, — каже вона, дивлячись на свій екран і натискаючи на кнопки. — Поодинокі споруда позаду будинків на Карлінгфорд і Вашингтон...

— З даховим віконцем, — підказує їй поліціант.

— Так, з даховим віконцем...

— Це телевізор? — питаю я.

— Хм-м... Ні, це фотографії всіх цих вулиць. Камера літає високо в просторі.

— У Космічному Просторі?

— Ага.

— Оце круто!

Голос офіцерки Оу збуджено бринить:

— Три чотири дев'ять, Вашингтон, повітка позаду будинку, освітлене дахове віконечко... Їдьмо.

— Три чотири дев'ять, Вашингтон, — каже поліціант у свій телефон і позирає в дзеркальце. — Ім'я власника не зазначено, але це білий чоловік, народжений десятого грудня шістдесят першого року.

— Авто?

— Далі, — каже він знову й чекає. — Дві тисячі один, пікап «Сільверато», бурий, *К дев'ять три Р сім чотири два*.

— Бінго! — вигукує офіцерка Оу.

— Ми в дорозі, — каже поліціант, — вишліть підмогу, три чотири дев'ять, Вашингтон.

Машина розвертається — і ми їдемо в інший бік. Тепер значно швидше, аж мені світ вернеться.

Ми зупиняємося. Офіцерка Оу дивиться з вікна машини на будинок.

— Не світиться, — мовить вона.

— Він у Кімнаті, — підказую я, — намагається її вбити.

Але мої слова тонуть у риданні. Я й сам їх не чую.

Позаду нас іще одна машина — точнісінько така, як наша. З неї виходять поліціанти.

— Сиди тут, Джеку, — каже офіцерка Оу, відчиняючи дверцята. — Ми зараз знайдемо твою ма.

Я підстрибую, проте її рука утримує мене в машині. «Я з вами», — хочу сказати я, але замість слів з мене ллються самі сльози.

Офіцерка Оу дістає великий ліхтар і вмикає його:

— Цей поліціант побуде з тобою...

У машину втискається обличчя, якого я раніше не бачив.

— Ні!

— Трохи відсунься від нього, — каже офіцерка Оу чоловікові.

— Лютувальна лампа! — пригадую я, але запізно: вона вже пішла.

Щось рипить, і задня частина машини злітає вгору. Багажник — ось як це зветься.

Я обгортаю руками голову, щоб у неї ніщо не проникло — ні лица, ні вогні, ні звуки, ні запахи. Ма, Ма, не вмирай, не вмирай, не вмирай...

Я лічу до ста, як казала мені офіцерка Оу, але нітрохи не заспокоююся. Потім я рахую до п'ятисот, однак і це не допомагає. Плечі в мене підскакують і трусяться — певно, від холоду. Куди ж поділася ковдра?

Лунає жажливий звук. Це на передньому сидінні сякається поліціант. Злегка всміхнувшись мені, він засуває паперову хусточку в носа. Я відвертаюся.

Крізь вікно я спостерігаю за темним будинком. Частина його тепер відчинена, хоч раніше, здається, була зачинена. Це гараж — здоровенний темний квадрат. Я дивлюся на нього нескінченно довго, сотні годин, і мені від цього вже коле в очах. Хтось виходить з темряви. Це ще один поліціант, якого я досі не бачив. За ним іде офіцерка Оу, а поруч з нею...

Я гамселю у дверцята машини, не знаючи, як їх відчинити. Я силкуюся розбити скло, проте в мене нічого не виходить.

— Ма, Ма, Ма, Ма, Ма, Ма, Ма, Ма...

Ма відчиняє дверцята, і я мало не випадаю з машини. Вона підхоплює мене й обіймає. Це справді вона, жива на всі сто відсотків.

— Нам удалося, — каже вона, коли ми обоє сідаємо на задне сидіння. — Власне, *тобі* вдалося.

Я мотаю головою:

— Я переплутав усі пункти в нашому плані.

— Ти врятував мене, — каже Ма, цьомаючи мої очка й міцно притуляючи до себе.

— Він повертався сюди?

— Ні, я сиділа сама й чекала. То були найдовші години в моєму житті. А тоді двері вибухнули, і я подумала, що в мене розірветься серце.

— Лютувальна лампа!

— Ні, вони використали рушницю.

— Я теж хотів побачити вибух.

— Він тривав лише якусь мить. Ти ще побачиш коли-небудь вибух, обіцяю. — Ма широко всміхається. — Тепер ми можемо робити все, що захочемо.

— Чому?

— Бо ми вільні.

Мені паморочиться в голові, а очі склепляються самі собою. Мені так хочеться спати, що моя голова, боюся, от-от відпаде.

Ма шепоче мені у вухо, що нам треба ще поговорити з іншими поліціантами. Та я, притискаючись до неї, кажу:

— Я хочу спати.

— Дуже скоро нас де-небудь покладуть.

— Ні, я хочу спати в Ліжку.

— Маєш на увазі те, що лишилося в Кімнаті?

Ма відкидається й дивиться мені в очі.

— Еге. Я вже побачив світ і дуже стомився.

— О, Джеку, — каже вона, — ми туди більше ніколи не повернемося.

Машина від'їздить, а я гірко плачу й не можу спинитися.

Згодом

Офіцерка Оу їде на передньому сидінні, її вигляд тепер зовсім інакший. Вона повертається й, усміхнувшись мені, каже:

— А ось і наш відділок.

— Сам виберешся? — питає Ма. — Далі я понесу тебе.

Вона відчиняє дверцята, і всередину заходить холодне повітря. Я зіщулююся. Ма витягає мене, ставить на ноги, і я б'юся вухом об машину. Ма несе мене на стегні, а я тримаюся за її плечі. Навколо темно, та раптом спалахують вогні — швидко-швидко, як феєрверк.

— Стерв'ятники, — каже офіцерка Оу.

Де?

— Ніяких знімків! — кричить поліціант.

Яких ще знімків? Я не бачу ніяких стерв'ятників — самі лише обличчя людей, що тримають у руках чорні грубі палиці і якісь паляхкотючі машинки. Люди щось кричать, але я їх не розумію. Офіцерка Оу намагається накинути на мою голову ковдру, проте я скидаю її. Ма біжить, я весь трушуся. Нарешті ми заходимо в будинок. Тут у тисячу разів яскравіше — я аж затуляю руками очі.

Підлога вся виблискує, але не так, як у Кімнаті; стіни пофарбовані в синій колір, а ще тут дуже гамірно. Скрізь сновигають люди, і моїх друзів поміж них немає. Я бачу якийсь предмет, схожий на освітлений зореліт. Усередині нього багато всяких речей, як-от пакетики з чипсами і шоколадні плитки, що лежать на маленьких квадратах. Я підходжу ближче, щоб розгледіти й помацати їх, але вони за склом. Ма тягне мене за руку.

— Проходьте, осюди, — каже офіцерка Оу.

Тепер ми в кімнаті, де значно тихіше. Здоровезний товстун мовить:

— Широ перепрошую за пресу. Ми вдосконалили магістральну систему, але вони придбали ці нові сканери стеження...

Він простягає нам руку. Ма ставить мене на підлогу і смикає його за руку вгору-вниз, як це роблять люди в Телевізорі.

— А ви, добродію, з усього видно, надзвичайно хоробрий юнак.

Товстун дивиться на мене. Але ж він мене зовсім не знає. І чому це він називає мене юнаком? Ма сідає на стілець, зовсім не схожий на наші стільці, і бере мене на коліна. Я хочу погойдатися, однак це не Крісло-Гойдалка. Тут усе не так.

— Уже пізно, — каже товстун, — і у вашого сина садна. Їх треба обробити, тож вас чекають у Камберлендській клініці. Це дуже добра лікарня.

— А що це за лікарня?

— Е, психіатрична.

— Але ж ми не...

Тут він уриває Ма:

— Вони нададуть вам усю потрібну допомогу. Звісно ж, конфіденційно. Однак тепер я хотів би якнайдетальніше обговорити вашу заяву, коли ви не проти.

Ма киває.

— Послухайте, деякі питання можуть видатися вам неприємними. Чи хотіли б ви, щоб офіцерка Оу була присутня під час нашої розмови?

— Ні, — відповідає, позіхаючи, Ма.

— Вашому синові сьогодні ввечері довелося багато пережити. Може, йому ліпше почекати зовні, доки ми...

Таж ми й так у Зовні.

— Добре, — каже Ма, загортаючи мене в ковдру, і ту ж мить звертається до офіцерки Оу, яка виходить з кімнати: — Тільки не зачиняйте дверей.

— Гарзд, — каже офіцерка Оу й залишає двері прочиненими.

Ма розмовляє з товстуном, він називає її на одне з її імен. Я дивлюся на стіни, що стали якимись кремовими, наче безбарвними. На них висять таблички в рамках з безліччю слів, на одній з них зображено орла, який промовляє: «Небо не має меж». Хтось проходить у двері, і я підхоплююся. Шкода, що їх не зачинили.

Мені так хочеться посмоктати моні, але Ма тягне свою футболку вниз.

— Не тепер, — шепоче вона, — я розмовляю з капітаном.

— А коли це сталося? Пам'ятаєте число? — питає він.

Ма хитає головою:

— Наприкінці січня. Навчання в коледжі почалося лише кілька тижнів перед тим...

Я хочу моні і знову задираю футболку Ма. Цього разу вона зітхає й дозволяє мені посмоктати. Я скручуюся калачиком коло її грудей.

— Може, ви... е-е-е... хотіли б?.. — питає капітан.

— Ні, далі, — відповідає Ма.

Я смокчу з правої циці. Молока там мало, та я не хочу міняти цицю, бо Ма може сказати «досить», а мені ж іще не досить.

Ма розповідає й розповідає про Кімнату, про Старого Ніка і про все інше, але я дуже втомився, щоб слухати. Заходить жінка і щось говорить капітанові.

Раптом Ма вигукує:

— Що, якісь проблеми?

— Ні-ні, — відповідає капітан.

— Тоді чому вона в нас утупилася? — Ма міцно притискає мене рукою. — Я годую свого сина. З вами все гаразд, пані?

Може, у Зовні вони не знають про смоктання моні. Може, це якась таємниця.

Ма ще довго розмовляє з капітаном. Я намагаюся заснути, проте лампи тут світять дуже яскраво і заважають мені.

— Що таке? — питає Ма.

— Ми мусимо якнайшвидше повернутися в Кімнату, — кажу я, — мені потрібен Унітаз.

— Усе гаразд, тут теж є вбиральня.

Капітан показує нам дорогу. Ми проходимо повз дивовижну машину, і я торкаюся скла там, де лежать шоколадні плитки. О, як би мені хотілося знати код, щоб дістати їх!

Тут один, два, три — аж чотири унітази, і всі вони стоять у великій кімнаті з чотирма мийницями й багатьма дзеркалами. Унітази в Зовні і справді мають накривки на бачках, тому я не можу заглянути всередину. Попісявши, Ма встає, а тоді зненацька чується жакливий рев. Я починаю плакати.

— Усе гаразд, — каже вона, витираючи моє обличчя долонями. — Це лише автоматичний змив. Дивись, унітаз має маленьке вічко. Крізь нього він бачить, що ми підвелися, і спускає воду. Розумно, правда?

Але мені зовсім не подобається цей розумний унітаз, що розглядає наші задки.

Ма змушує мене зняти труси.

— Я випадково трохи обкакався, коли Старий Нік ніс мене, — кажу я.

— Не хвилюйся, — відповідає вона й учиняє напрочуд дивно — кидає мої труси у смітницю.

— Але...

— Вони тобі більше не знадобляться: ми купимо нові.

— У неділю?

— У будь-який день, коли тільки забажаємо.

Як дивно. Я б волів у неділю.

Крани схожі на ті, що були в Кімнаті, тільки форма в них неправильна. Ма пускає воду, змочує туалетний папір і витирає мені ноги й задок. Вона суне руки під машинку, і звідти б'є струмінь гарячого повітря, точнісінько як з вентиляційного отвору в Кімнаті, тільки гарячіший. Знову чути шум.

— Це сушарка для рук, бачиш? Хочеш спробувати? — Ма всміхається мені, але я дуже втомився, щоб усміхатися. — Ну, добре, витри руки своєю футболкою.

Тоді вона загортає мене в синю ковдру, і ми виходимо в коридор. Я хочу роздивитися на машину, де, як у в'язниці, замкнено бляшанки, пакетики та шоколадні плитки. Проте Ма тягне мене в кімнату до капітана, щоб далі вести з ним розмову.

Минає ще кількасот годин, і Ма нарешті ставить мене на ноги. Я весь тремчу, бо почуваюся зле через те, що мені доведеться спати не в Кімнаті.

Нас зараз відвезуть до лікарні, але ж це наш давній план «А»: *хвороба, вантажівка, лікарня*. Ма кутається в синю ковдру. Мені здається, що це ковдра, в якій був я, хоч та ковдра й досі на мені, тож у Ма якась інша. Патрульна машина подібна до тієї, що привезла нас сюди, однак я вже не впевнений у цьому. Речі в Зовні якісь дивні. На вулиці я спотикаюся й мало не падаю, проте Ма вчасно мене підхоплює.

Ми їдемо в машині. Коли я бачу, як назустріч нам суне автомобіль, щоразу заплющую очі.

— Вони їдуть по другий бік дороги, — каже Ма.

— По який другий бік?

— Бачиш оту смугу посередині? Вони завжди мають їхати по той бік від неї, а ми — по цей, щоб не зіткнутися.

Раптом машина зупиняється. Двері відчиняються, і всередину заглядає істота без обличчя. Я скрикую.

— Джеку, Джеку, — заспокоює Ма.

— Це зомбі.

Я притуляюся лицем до її пузика.

— Я лікар Клей. Ласкаво просимо в Камберленд, — промовляє істота без обличчя найнижчим з усіх голосів, що їх мені доводилося чути коли-будь. — Це маска, щоб не заразити вас. Хочеш побачити, що під нею?

Істота піднімає білу тканину, і я бачу всміхненого чоловіка з темно-бурим обличчям та крихітним чорним трикутником на підборідді. Він опускає маску досить різко. Його слова проходять крізь білу тканину:

— Ось і вам по масці.

Ма бере маски.

— А навіщо вони нам?

— Подумайте, скільки всього літає довкола, з чим ваш син, певно, ще жодного разу не контактував.

— Гарзд.

Ма натягає одну маску на себе, а другу на мене, накинувши її петлі на мої вуха. Мені не подобається, як маска тисне на обличчя.

— Я не бачу, щоб щось літало довкола, — шепочу я Ма.

— Тут повно мікробів.

А я думав, що мікроби є тільки в Кімнаті; не знав, що у світі їх теж повно.

Ми входимо у великий освітлений будинок. Гадаю, ми ще в одному поліційному відділку, але це не так. Я бачу істоту, яку звуть координаторка приймального відділу. Вона друкує на... Я знаю, це комп'ютер, бо бачив його в Телевізорі. Всі тут схожі на людей з медичної планети, однак я мушу пам'ятати, що вони справжні.

Раптом я помічаю найкрутішу на світі річ — здоровенне скло з рижками, де замість бляшанок і шоколадок — живі рибки. Вони плавають і ховаються в камінні. Я тягну Ма за руку, проте вона не йде за мною, бо розмовляє з координаторкою приймального відділу, яка має табличку з ім'ям Пілар.

— Послухай, Джеку.

Це каже лікар Клей. Він опускається вниз, зігнувши коліна, і стає схожим на велетенську жабу. Навіщо він це зробив? Голова лікаря тепер поруч з моєю; його волосся розкучмане, завдовжки з чверть цяля. На лікаревому обличчі вже немає маски — тільки на моєму і Ма.

— Нам треба оглянути твою мамуню он у тій кімнаті навпроти, розумієш? — каже він мені.

А хіба він її ще не оглянув?

Ма хитає головою:

— Джек піде зі мною.

— Лікарка Кендрик — це наша чергова ординаторка — має просто зараз узяти на аналіз вашу кров, сечу, волосся, нігті, маски з ротової порожнини, піхви, анального отвору... Боюся, що...

Ма зачудовано дивиться на нього, а тоді видихає.

— Я буду он там, — мовить вона мені, показуючи на двері, — і відразу почую, як ти мене кликатимеш, гаразд?

— Ні, не гаразд.

— Ну, будь ласка. Ти був такий сміливий Джекерджек, побудь ще трохи, добре?

Я міцно чіпляюся за неї.

— Хм-м, може, він піде з вами, а ми поставимо ширму? — пропонує лікарка Кендрик.

У неї жовтаве волосся, зібране в пучок.

— Це телевізор? — шепочу я до Ма. — Отам.

Телевізор куди більший за той, що в Кімнаті. Він показує танці, і кольори в ньому значно яскравіші.

— Ну, власне, так, — відповідає Ма. — А можна йому посидіти в приймальні? Це трохи відпружить його.

Жінка на ім'я Пілар за столом розмовляє телефоном; вона всміхається мені, та я вдаю, ніби не помічаю цього. Тут багато стільців,

і Ма вибирає один для мене. Я дивлюся, як вона йде з лікарями. Щоб не побігти слідом, я хапаюся за стільця.

У телевізорі показують планету футболу: гравці бігають у здоровенних наплічниках і шоломах. Цікаво, це відбувається насправді чи лише намальоване? Я дивлюся на скло з рибками, але воно надто далеко, і рибок я не бачу, хоч вони мають бути там, бо не вміють ходити. Двері, куди зайшла Ма, зачинені не надто щільно, і мені здається, ніби я чую її голос. Навіщо вони беруть у неї кров, сечу й нігті? Вона все ще там, дарма що я її не бачу. Зрештою, як не бачив і тоді, коли вона залишалась у Кімнаті, поки я втілював наш план Великої Втечі. Старий Нік утік у своїй вантажівці, його немає ні в Кімнаті, ні в Зовні. Я не бачу його й у телевізорі. Від цих роздумів мені починає боліти голова.

Маска мене страшенно дратує, і я піднімаю її на лоба. Всередині її щось тверде — гадаю, це дріт. Завдяки масці волосся не падає мені на очі. Тепер у телевізорі показують місто з розтросченими танками і якогось зарюманого діда. Ма вже дуже-дуже давно в тій кімнаті. Ану ж їй там роблять боляче? Жінка на ім'я Пілар усе базикає телефоном. На іншій планеті показують одягнених у піджаки чоловіків; вони про щось розмовляють у величезній кімнаті; мені здається, що між ними якась суперечка. Вони без кінця-краю теревенять.

Потім картинка на екрані змінюється — і я бачу Ма, що несе на руках якогось хлопчика — *таж це я!*

Я підхоплююся й підходжу до екрана. Я там, як у Дзеркалі, тільки зовсім крихітний. Під зображенням біжать слова: «МІСЦЕВІ НОВИНИ. КОРОТКИЙ ОГЛЯД». Якась жінка говорить, але я її не бачу: «...нежонатий чоловік обернув повітку у своєму саду на неприступну темницю двадцять першого століття. Жертви цього деспота мають моторошний вигляд і, здається, перебувають у кататонічному стані після довгого кошмару ув'язнення». Тут я бачу, як офіцерка Оу намагається накинути мені на голову ковдру, а я скидаю її. Невідомий голос промовляє: «Ось видно, як захарчований хлопчик, що не може ходити, інстинктивно відбивається від одного зі своїх рятівників».

— Ма! — кричу я.

Проте вона не з'являється. Я чую, як Ма озивається:

— Зажди ще кілька хвилин.

— Це ми! Нас показують у Телевізорі!

Але тут екран гасне. Пілар устає, спрямувавши на телевизор дистанційку, і позирає на мене. З кімнати виходить лікар Клей і щось сердито каже Пілар.

— Увімкніть знову, — прошу я. — Це ж ми, я хочу побачити нас.

— Мені страшенно, страшенно шкода... — каже Пілар.

— Джеку, хочеш приєднатися до мамуні? — Лікар Клей простягає мені руку в кумедному білому пластику. Я його не торкаюся. — Надінь маску, не забувай про неї.

Я опускаю маску на носа і йду слідом за лікарем, не дуже близько від нього.

Ма сидить на невеличкому високому ліжку, одягнена в паперову сукню з розрізом на спині. Люди, що живуть у Зовні, носять дуже смішний одяг.

— Їм довелось забрати мої речі.

Це голос Ма, дарма що за маскою я не бачу, звідки він виходить. Звиваючись, я забираюся на її коліна.

— Я бачив нас у телевізорі.

— Я чула. Якими ми були на екрані?

— Маленькими.

Я смикаю її за сукню, але вона не піднімається.

— Не тепер, — каже Ма, цьомаючи мене в кутик ока, але мені хочеться зовсім іншого. — Ти казав...

Я нічого не казав.

— Що ж до вашого зап'ястка, — каже лікарка Кендрик, — то кістку, очевидно, доведеться знову зламати.

— Ні! — кричу я.

— Ш-ш-ш, усе гаразд, — каже мені Ма.

— Коли ми це будемо робити, вона спатиме, — пояснює лікарка Кендрик, дивлячись на мене. — Хірург уставить туди металевий штир, щоб зап'ясток працював ліпше.

— Як у кіборга?

— У кого?

— Ага, точнісінько як у кіборга, — каже Ма, всміхаючись мені.

— Але тепер найголовніше — вилікувати зуб, — каже лікарка Кендрик. — Тому я випишу вам курс антибіотиків і надсильних анальгетиків.

Я голосно позіхаю.

— Я знаю, — каже Ма, — тобі давно вже пора спати.

Лікарка Кендрик питає:

— Може, я швиденько дам раду і Джекові?

— Я ж сказала: не тепер.

Що-що вона хоче дати мені?

— Це іграшка така? — пошепки питаюся я в Ма.

— У цьому немає ніякої потреби, — каже Ма лікарці Кендрик. — Повірте мені на слово.

— Ми просто йдемо за усталеною процедурою для таких випадків, — заперечує лікар Клей.

— А вам часто доводилося мати справу з такими випадками? — сердиться Ма, і я це добре відчуваю.

Він хитає головою:

— Інші травматичні ситуації траплялися, але, не дуритиму вас, нічого схожого на ваш випадок іще не було! Ось чому ми мусимо зробити все як годиться і з самого початку забезпечити вам щонайліпше лікування.

— Ніякого лікування Джек не потребує. Він потребує сну, — крізь зуби щідить Ма. — Він завжди був під моїм оком, і з ним нічого не траплялося. Нічого такого, на що ви натякаєте.

Медики ззираються, а тоді лікарка Кендрик каже:

— Я зовсім не хотіла...

— Ці всі роки я дбала про нього.

— Мабуть, так воно і є, — озивається лікар Клей.

— Так, дбала.

По обличчю Ма течуть сльози, одна, зовсім темна, збігає по краю її маски. Чому вони змушують її плакати?

— А тепер йому треба тільки одне... він засинає на ходу...

Я зовсім не засинаю.

— Чудово розумію вас, — каже лікар Клей. — Виміряємо зріст і вагу, а вона змаже йому садна. Згода?

Подумавши трохи, Ма киває.

Я не хочу, щоб лікарка Кендрик торкалася мене, але залюбки встаю на машинку, що показує мою вагу. Один раз я ненавмисно притуляюся до стіни, проте Ма виструнчує мене. Потім я стаю коло цифр, точнісінько як ми робили біля Дверей, одначе цифр тут багато більше, і всі лінії пряміші.

— Ти молодець, — хвалить мене лікар Клей.

Лікарка Кендрик весь час щось пише. Вона оглядає за допомогою якихось приладів мої очі, вуха і рот, а тоді каже:

— Зуби просто сяють.

— Ми щоразу чистимо їх після їди.

— Перепрошую?

— Говори повільніше й голосніше, — підказує мені Ма.

— Ми чистимо їх після їди.

Лікарка Кендрик мовить:

— Хотіла б я, щоб усі мої пацієнти так дбали про своє здоров'я.

Ма допомагає мені зняти через голову футболку. Маска падає, і я знову натягаю її. Лікарка Кендрик змушує мене порухати всіма частинами тіла. Вона каже, що мої стегна чудові, але подекуди треба перевірити щільність кісткової тканини чимось на зразок рентгену. Мої долоні й ноги вкриті саднами, бо я вистрибнув з вантажівки. На правому коліні запеклася кров. Коли лікарка Кендрик доторкається до нього, я аж здригаюся.

— Вибач, — каже вона.

Я втикаюся в пузик Ма, мнучи її паперову сукню.

— В організм проникнуть мікроби, і я помру.

— Не бійся, — каже лікарка, — я протру ранку спеціальним розчином, і вони загинуть.

Розчин сильно щипає. Лікарка Кендрик протирає мій укушений палець на лівій руці, звідки собака пив кров. Потім вона прикладає щось до мого коліна. Це схоже на липку стрічку з намальованими обличчями Дори й Черевичка, що махають мені руками.

— Ой-ой-ой...

— Що, боляче?

— Навпаки, ви його потішили, — каже Ма.

— А-а-а, любиш Дору? — питає лікар Клей. — Мої племінниця і племінник теж.

Коли він усміхається, його зуби виблискують, наче сніг.

Лікарка Кендрик туго обклеює мій палець іще однією плівкою з Дору і Черевичком.

Зубчик, як і раніше, лежить у моїй правій шкарпетці, збоку. Поки я вдягаю футболку і закутуюся в ковдру, лікарі про щось тишенько перемовляються, а тоді лікар Клей питає:

— Ти знаєш, що таке голка, Джеку?

Ма стогне.

— Я ж вас просила!

— Уже на ранок з лабораторії надійшов би повний аналіз крові.

Визначать, чи не потрапила якась інфекція, чи не бракує поживних речовин... Це все докази для суду, а головне — аналіз допоможе нам з'ясувати, що Джекові треба саме тепер.

Ма дивиться на мене:

— Побудь іще хвилинку супергероем заради мене і дозволь лікарці Кендрик уколоти тебе в руку.

— Ні, — кажу я, ховаючи руки під ковдру.

— Ну, будь ласка.

Але я не погоджуюся, бо вже витратив увесь свій запас сміливості.

— Мені треба лише остілечки, — каже лікарка, показуючи трубочку.

Але ж це куди більше, ніж випили з мене собака й комар; незчуєшся, як зостанешся зовсім без крові.

— Ну, тоді ти матимеш... Що б йому хотілося? — питається лікарка Кендрик у Ма.

— Мені б хотілося піти в ліжко.

— Лікарка думає тебе чимось пригостити, — пояснює мені Ма. — Тістечком, наприклад.

— Хм-м... не певен, що в нас залишилися тістечка. Кухня вже зачинена, — каже лікар Клей. — А хочеш льодяника?

Пілар приносить бляшанку, повну льодяників на паличці.

Ма каже:

— Вибирай, який тобі найбільше до вподоби.

Але їх дуже багато. Тут є і жовті, і зелені, і червоні, і сині, і помаранчеві. Усі вони пласкі й круглі. І геть не схожі на ту кульку, що її купив мені Старий Нік. Ма викинула її в Смітницю, а я однаково з'їв. Ма вибирає для мене червоного льодяника, проте я заперечливо хитаю головою, бо льодяник Старого Ніка теж був червоний, і я думаю, що знову розплачуся. Тоді Ма вибирає зелений, і Пілар знімає з нього обгортку. Лікар Клей устромляє голку в мою руку з внутрішнього боку ліктя. Я голосно верещу й намагаюся випрочатися, однак Ма міцно тримає мене. Вона засуває льодяника до мого рота, і я смочу його, але біль не минає.

- Ти молодець, — хвалить мене Ма.
- Мені не подобається.
- Подивися, голку вже витягли.
- Чудова робота, — каже лікар Клей.
- Ні, я про льодяник.
- Ти ж отримав свого льодяника, — мовить Ма.
- Мені він не подобається, мені не подобається зелений.
- Ніяких проблем. Просто виплюнь його.

Пілар забирає цукерку.

— Скуштуй помаранчевого льодяника, я найбільше люблю помаранчеві, — каже вона.

А я й не знав, що можна взяти два. Пілар знімає з цукерки обгортку. Ну й смакота!

Спочатку мені тепло, а тоді стає холодно. Тепло було приємне, а холод чомусь мокрий. Ми з Ма в Ліжку, але воно якесь куце; я мерзну. Ми лежимо на простирадлі, а накриваємося іншим простирадлом. І Перина якась не біла, а голуба...

Це не наша Кімната.

Дурнувятий Пісюнчик встає.

— Ми тепер у Зовні, — шепочу я йому, а тоді гукаю: — Ма...

Вона схоплюється, немов її вдарило струмом.

— Я впісявся.

— Не страшно.

— Ага, тільки все довкола мокро. І моя футболка на пузику теж.

— Не думай про це.

Я намагаюся не думати. Я дивлюся повз її голову. Підлога схожа на наш Килим, тільки вся ворсиста, без візерунків і країв. Вона сіра і доходить аж до стін. Я й не знав, що стіни можуть бути зеленими. На одній з них намальовано страховисько, та коли я придивляюся, то розумію, що насправді це величезна морська хвиля. На стіні видніє якийсь прямокутник, схожий на наше Дахове Віконце. Я знаю, це стінне вікно, перемешоване сотнями дерев'яних смужок, що крізь них просочується світло.

— Я не можу про це не думати, — кажу я до Ма.

— Звісно, можеш. — Вона цьомає мене в шоку.

— Я не можу не думати, бо мені мокро.

— А, ти про це, — мовить вона іншим голосом. — Я сказала так не тому, щоб ти не думав, що обмочився, а щоб ти не хвилювався через це.

Вона встає на ноги. На ній, як і раніше, паперова сукня, добряче зім'ята.

— Медсестри зараз змінять нам простиратла.

Однак я не бачу ніяких медсестер.

— Але ж усі мої футболки... Вони лишились у Комоді, в нижній шухляді. Вони були там учора, отже, й сьогодні мають лежати на своєму місці. Та чи є досі наша Кімната, якщо нас там нема?

— Ми що-небудь вигидаємо, — каже Ма.

Вона йде до вікна, розсуває дерев'яні смужки, і все довкола заливає світло.

— Як ти це зробила? — Я біжу до неї, але вдаряюся ногою об стіл — *бам*.

Ма потирає забите місце.

— За допомогою оцієї мотузки, бачиш? Це шнур жалюзі.

— А навіщо він?..

— Це шнур, що ним відкривають і закривають жалюзі, — пояснює Ма. — А оце жалюзі, з їхньою допомогою ти можеш затуляти вікно.

— А навіщо мені затуляти вікно?

— Кажучи *ти*, я маю на увазі всіх.

А чому це я раптом обернувся на *всіх*?

— Жалюзі не дають людям заглядати у вікно або визирати з нього, — каже Ма.

Проте я дивлюся у вікно — воно схоже на телевізор. Я бачу в ньому траву, дерева, частину білого будинку і три машини — синю, буру і сріблясту в смужки.

— Там, на траві...

— Що?

— Це стерв'ятник?

— Та ні, це звичайна ворона, гадаю.

— Он ще...

— А оце-е-е... Як його там?.. Голуб! От підступний склероз! Га-разд, ходімо вмиватися.

— Але ж спершу треба поснідати, — заперечую я.

— Поснідаємо згодом.

Я хитаю головою:

— Спершу завжди треба снідати і лише тоді вмиватися.

— Не завжди, Джеку.

— Але...

— Ми вже не мусимо робити все так, як раніше, — каже Ма. —

Ми можемо робити так, як нам заманеться.

— А мені подобається спочатку снідати, а потім уже вмиватися.

Та Ма вже завершила за рік, і я її не бачу. Я біжу за нею і знаходжу її в невеликій кімнаті всередині цієї кімнати. Підлога тут покрита блискучими холодними білими квадратами, і стіни теж усі білі. Тут є унітаз, не схожий на наш Унітаз, і мийниця, вдвічі більша за нашу Мийницю. А ще тут є велика непрозора будка; це, мабуть, душ, де полюбляють плескатися люди в Телевізорі.

— А куди ж сховалася ванна?

— Тут немає ванни.

Ма розсуває дверцята будки, знімає паперову сукню, бгає її і кидає в кошик. Певно, це смітниця, тільки без накривки, яка видає звук *брязь*.

— Цю огидну річ теж викинемо, — каже Ма, стягаючи з мене футболку і жбурляючи її жужмом у смітницю.

— Але...

— Це мотлох.

— Зовсім ні, це моя футболка.

— Ти матимеш іншу футболку, багато-багато інших.

Через гуркіт я вже майже не чую її голосу, бо Ма запустила душ.

— Залазь сюди.

— Я не знаю як.

— Тут тобі буде добре, повір.

Ма трохи чекає, а тоді каже:

— Гаразд, я швидко.

Вона заходить у душ і починає зачиняти непрозорі дверцята.

— Ні.

— Треба зачинити дверцята, бо вода все тут позаливає.

— Ні.

— Ти можеш дивитися на мене крізь скло, я ж тут.

Вона зі стуком зсуває дверцята, і я бачу тільки її розмиті обриси. Це не справжня Ма, а якась хоха, що видає дивні звуки.

Я гупаю в скло і не можу збагнути, як відчинити дверцята, а тоді до мене доходить, і я різко розсуваю їх.

— Джеку...

— Мені не подобається, коли ти всередині, а я зовні.

— Тоді залазь сюди.

Я починаю плакати.

Ма витирає мені обличчя рукою, і сльози розлітаються навсібіч.

— Вибач, вибач. Мабуть, я занадто поспішаю, — каже вона, обіймаючи мене, від чого я весь мокрію. — Нема вже чого плакати.

Як я був малий, то ніколи не плакав без поважної причини. Але Ма залізла в душ і зачинилася там від мене — це цілком поважна причина.

Я теж залажу в душ і притискаюся спиною до скла, та бризки все одно долітають до мене. Ма підносить лице під шумний водоспад і довго стогне.

— Тобі боляче? — кричу я.

— Ні, я втішаюся першим душем за сім років.

Ма бере крихітний пакетик з написом «Шампунь», розриває його зубами і вичавлює майже весь вміст собі на голову. Вона довго-предовго миє під водою волосся, а потім вичавлює на нього ще якусь рідину з іншого пакетика з написом «Кондиціонер». Це для того, щоб волосся стало шовковистим. Вона хоче зробити те саме і з моїм волоссям, але я не хочу бути шовковистим і нізачо не бажая пхати голову під струмені води. Вона миє мене руками, бо тут немає ніякої тканини. Шкіра на моїй нозі, в тому місці, де я вдарився, коли сто років тому вистрибнув з вантажівки, стала багряною. Рани болять по всьому тілу, особливо та, що на коліні, під пожолобленим пластиром з Дорою і Черевичком. На думку Ма, це ознака того, що поріз незабаром загоїться. Я не можу зрозуміти, чому біль означає, що рана скоро загоїться.

Для кожного з нас приготовано по цупкому білому рушнику, тож тепер не треба витиратися одним рушником на двох. Я волів би витиратися тим самим рушником, що й Ма, але вона каже, ніби це нерозумно. Вона обмотує навколо голови третій рушник і стає великою та гостроверхою, немов різок морозива. Ми сміємося.

Я хочу пити.

— М-м-м, можна посмоктати?

— Зачекай трохи.

Ма простягає мені якийсь великий, схожий на костюм предмет з рукавами і поясом.

— Надягни цей халат.

— Він же на велетнів!

— Зовсім ні.

Вона закачує мені рукави, і вони стають коротшими й пишнішими. Ма пахне вже зовсім по-іншому. Гадаю, це від кондиціонера. Вона зав'язує мені пояс. Тепер, ходячи, я задираю довгі поли.

— Отакої! — каже Ма. — Король Джек.

Вона дістає собі з шафи точнісінько такий халат, однак то не наша Шафа. Халат їй аж до кісточок.

— Я стану королем-лялем-лялем-лялем, ти будеш королева-лялева-лева-лева, — співаю я.

Ма вся рожева й усміхнена. Її мокре волосся потемніло. Моє знову зібране у хвіст, але сплутане, бо свого Гребінця ми залишили в Кімнаті.

— Ми не пронесли Гребінець, — кажу я до Ма.

— Треба казати «принесли», — поправляє вона мене. — Я дуже поспішала побачити тебе.

— Еге, але нам він потрібен.

— Той старий пластмасовий гребінець, що й половини зубців не має?! Ага, він нам потрібен як діра в мості! — вигукує вона.

Я знаходжу поруч з ліжком свої шкарпетки і починаю їх надягати, проте Ма каже мені зняти їх, бо вони забруднилися, коли я біг вулицею, і до того ж прорвалися. Вона також кидає їх у смітницю, як і решту речей.

— Але ж там Зубчик, ми про нього забули.

Я біжу до смітниці, витягаю з неї шкарпетки і знаходжу в другій Зубчика.

Ма пускає очі під лоба.

— Це мій друг, — пояснюю я їй, кладучи Зубчика в кишеню свого халата.

Я оближую свої зуби — на смак вони якісь дивні.

— О ні, я ж не почистив їх після льодяника! — вигукую я й міцно притискаю зуби пальцями, щоб вони не випали, проте вкушений палець відставляю вбік.

Ма хитає головою:

— То був не справжній льодяник.

— Але ж смакував, як справжній.

— Я маю на увазі, що він був без цукру. Тепер їх роблять з несправжнього цукру, щоб у тебе не зіпсувалися зубки.

Це важко уявити. Я показую на друге ліжко:

— А хто спить тут?

— Воно для тебе.

— Але ж я сплю з тобою.

— Ну, медсестри про це не знають.

Ма дивиться у вікно. Її тінь розляглася по всій м'якій сірій підлозі; я ще ніколи в житті не бачив такої довгої тіні.

— Там що, кіт на автостоянці?

— Зараз гляну.

Я підбігаю до вікна, але ніякого кота не бачу.

— Може, підемо подивимось?

— Куди?

— Зовні.

— Ми ж і так у Зовні.

— Авжеж, однак ходім подихаймо свіжим повітрям і пошукаймо кота, — каже Ма.

— О, круто!

Ма знаходить дві пари ляпанців, але вони на мене завеликі і весь час спадають. Вона каже, що тепер я маю ходити у взутті. Коли я знову визираю у вікно, то помічаю, що до інших машин під'їхала ще одна. Це фургон з написом «Камберлендська клініка».

— Ану ж він приїде сюди? — шепочу я.

— Хто?

— Старий Нік. Ану ж він приїде своєю вантажівкою?

Я вже майже забув про нього. І як я міг про нього забути?

— О, не бійся, він не приїде, бо не знає, де ми, — мовить Ма.

— Ми що, знову стали таємницею?

— Щось таке, але тепер це нам на руку.

Поруч з ліжком стоїть — я знаю, що це, — телефон. Я піднімаю його верхню частину й кажу:

— Алло.

Проте ніхто мені не відповідає. Чути самі гудки.

— О, Ма, я ще сьогодні не смоктав цицю.

— Пізніше.

Знову пізніше — ну що за день такий!

Ма намагається повернути ручку дверей і кривить лице: мабуть, їй заболів зап'ясток. Вона повертає ручку другою рукою, і ми виходимо в довгу кімнату з жовтими стінами, з вікнами вздовж однієї стіни і дверима в другій. Усі стіни тут різного кольору — таке, мабуть, правило. До наших дверей прикріплено золоту сімку. Ма каже, що в інші двері заходити не можна, бо вони належать іншим людям.

— Яким іншим людям?

— Ми їх іще не бачили.

Тоді звідки вона про них знає?

— А ми можемо дивитися у стінні вікна?

— Так, вікна для всіх.

— А хіба ми теж усі?

— Авжеж, усі — це ми та інші люди, — пояснює Ма.

Усіх інших тут немає — тільки я і Ма. Вікна без жалюзі, тож їх ніщо не затуляє. Там видно зовсім іншу планету з багатьма машинами — зеленими, білими й однією червоною. А ще я бачу камінну площу, де рухаються люди.

— Вони такі крихітні, наче феї.

— Ні-і, просто вони дуже далеко від нас, — пояснює Ма.

— А вони справжні-справжнісінькі?

— Такі ж, як ми з тобою.

Віриться в це дуже-дуже важко.

Я бачу жінку, що зовсім несправжня. Я зрозумів це, бо вона сіра. Це статуя, і до того ж уся гола.

— Ходімо, — каже Ма, — я вмираю з голоду.

— Я тільки...

Вона тягне мене за руку, але ми не можемо йти далі, бо вниз ведуть сходи і їх дуже багато.

— Тримайся за поруччя.

— За що?

— Отут, за поперечку.

Я тримаюся.

— Спускайся спершу на одну сходинку, потім на другу.

Я боюся, що впаду, тому сідаю на сходинку.

— Гаразд, можна й так, — каже Ма.

Я з'їжджаю на задкові спочатку на одну сходинку, потім на другу, тоді ще на одну — і мій велетенський халат розхристується. Якась велика істота швидко-швидко біжить угору, немов летить, але це не птаха. Це справжня людина в усьому білому. Я втикаюся обличчям у халат Ма, щоб мене не помітили.

— О, — каже жінка, — треба було подзвонити.

У якийсь дзвіночок?

— Кнопка виклику просто над вашим ліжком.

— Ми й самі впоралися, — відповідає їй Ма.

— Мене звуть Норін, зараз я видам вам нові маски.

— Ой, пробачте, я про них зовсім забула, — каже Ма.

— Треба було мені принести їх вам у палату.

— Все гаразд, ми вже спускаємося.

— Чудово. Джеку, хочеш, я покличу санітара, щоб він відніс тебе донизу?

Я нічого не розумію і знову ховаю обличчя.

— Не треба, — каже Ма, — нехай спускається сам.

Я з'їжджаю на задкові ще одинадцять сходинок. Внизу Ма зав'язує мій халат, і ми знову стаємо королем і королевою, як у пісні «Лаванди синій цвіт». Норін дає мені нову маску для обличчя. Каже, що вона медсестра, що приїхала з іншої країни, з Ірландії, і що їй подобається мій хвіст. Ми заходимо у величезне приміщення, заставлене столами. Я ще ніколи не бачив так багато столів з тарілками, склянками й ножами. Один з них бацає мене в пухлик — я маю на увазі стіл. Склянки прозорі, як і в нас, а от тарілки блакитні, і це огидно.

Усе довкола схоже на телепланету: люди кажуть нам «доброго ранку!» і «ласкаво просимо в Камберленд!», а ще «вітаємо!», от тільки я не знаю, з чим. На одних такі самі халати, як і на нас із Ма, на других — піжами, а на декому — однострої. Більшість людей височезні на зріст, проте їхнє волосся не таке довге, як наше. Вони рухаються напрочуд швидко, несподівано з'являючись зусібіч, навіть

ззаду. Вони підходять дуже близько, мають багато зубів і пахнуть зовсім незвично. Якийсь бородань вигукує:

— Гей, приятелю, а ти герой!

Це він про мене. Я не дивлюся на нього.

— Як тобі наш світ, подобається?

Я не відповідаю.

— Нічогенький, правда ж?

Я киваю, міцно тримаючись за руку Ма, але мої пальці, чомусь зволожившись, вислизають. Ма ковтає пігулки, що їх принесла Норін.

Я помічаю одну голову з коротко підстриженим волоссям; це лікар Клей без маски. Він тисне руку Ма своєю рукою в білому пластику і питає, чи добре нам спалося.

— Я була надто збуджена, — відказує Ма.

До нас підходять інші люди в одностроях, лікар Клей називає імена, але я нічого не розумію. В однієї жінки все волосся сиве й кучеряве, її називають директоркою клініки — це щось на зразок хазяйки. Проте вона сміється і примовляє, що не зовсім хазяйка. Я не знаю, що тут смішного.

Ма показує мені на стілець поруч, і я сідаю. На тарілці лежить найдивовижніша річ — срібно-блакитно-червона. Гадаю, то яйце, але не справжнє, а шоколадне.

— Ох, таж сьогодні Великдень! — каже Ма. — Мені зовсім вилетіло з голови.

Я беру несправжнє яйце в руку. Ніколи б не подумав, що великодні кролики заходять у будинки!

Ма опускає маску на шию і п'є сік якогось чудернацького колюру. Вона піднімає мені маску на голову, щоб я теж спробував сік, але в ньому багато невидимих шматочків, подібних до мікробів, що потрапляють мені в горло, і я потроху викашлюю їх назад у склянку. Зовсім неподалік сидять інші люди, що їдять якісь дивні квадрати, вкриті маленькими квадратиками, і скручені шматки шинки. Як можна їсти з блакитних тарілок, адже фарба з них може перейти на їжу? Пахне надзвичайно смачно. Їжі так багато, що мої руки знову стають липкими, і я кладу великоднє яйце просто посеред тарілки, а потім витираю їх об халат, відставивши вкушений палець убік. Ножі та виделки тут теж неправильні: держачки в них не білі, а металеві, об них, мабуть, можна порізатися.

У всіх людей великі очі, а от обличчя різні. Хтось має вуса, хтось носить коштовності або мальовані речі.

— Тут немає дітей, — шепочу я до Ма.

— Що-що?

— Де інші діти?

— Не думаю, щоб тут були діти.

— Але ж ти казала, що в Зовні їх мільйони.

— Клініка — тільки маленька частина світу, — пояснює Ма. —

Пий свій сік. О, глянь, онде-о хлопець.

Я дивлюся туди, куди вона показує, але той хлопець високий, як чоловік, і в носі, на підборідді й над очима в нього цвяхи. Може, він робот?

Ма п'є буру димну рідину, кривиться і ставить чашку на стіл.

— Що б ти хотів з'їсти? — питає вона.

Поруч мене раптом виринає медсестра Норін, і я здригаюся.

— Тут є ще буфет, — каже Норін, — ти можеш купити там вафлі, омлет, млинці...

Та я шепочу:

— Ні.

— Треба казати «ні, дякую». Так роблять чемні люди, — пояснює Ма.

Люди, що не належать до моїх друзів, дивляться на мене, пронизуючи все моє тіло невидимими променями, і я знову ховаю обличчя в халат Ма.

— Що б ти хотів, Джеку? — питає Норін. — Сосиски, тост?

— Вони дивляться на мене, — кажу я до Ма.

— Тут усі дуже приязні.

Але мені хочеться, щоб вони перестали дивитися.

До нас знову підходить лікар Клей. Він нахиляється до Ма й говорить:

— Мабуть, це все дуже втомлює Джека, вас обох. Може, на перший раз досить?

Що це ще за перший раз?

Ма важко зітхає:

— Ми хотіли погуляти в саду.

Ні, це ж Аліса хотіла.

— Не варто поспішати, — мовить лікар Клей.

— З'їж хоч трішки, — каже мені Ма. — Тобі стане ліпше, якщо ти бодай вип'єш соку.

Але я заперечливо хитаю головою.

— Я можу принести всякої їжі у вашу палату, — каже Норін.

Ма натягає маску на носа.

— Ходімо.

Гадаю, Ма сердиться.

Я й далі сиджу на стільці:

— А як же Великдень?

— Що?

Я показую на яйце.

Лікар Клей бере яйце, і я мало не кричу.

— Покладімо його сюди, — каже він і засуває яйце в кишеню мого халата.

Підніматися сходами значно важче, ніж спускатися, тож Ма несе мене.

Норін пропонує:

— Дозвольте мені понести.

— Не треба! — мало не верещить Ма.

Після того як Норін іде від нас, Ма щільно притискає двері з номером сім. Наодинці ми можемо знімати маски, адже в нас із Ма однакові мікроби. Ма намагається відчинити вікно: вона смикає його, але марно.

— Можна мені моні?

— Чи не хочеш спочатку поспідати?

— Потім.

Вона лягає, і я смочу ліву цицю. Молоко в ній смачнюше.

Ма пояснює, що блакитна фарба з тарілок не може перейти на їжу. Щоб переконатися в цьому, вона пропонує мені потерти тарілку пальцем. Що ж до виделок та ножів, то їхній метал на дотик зовсім інший, ніж біла речовина на наших ножах і виделках, однак порізатися ним годі. До млинців годиться додавати сироп, але я не хочу мочити їх. Я куштую по шматочку кожної страви. Усе надзвичайно смачне, за винятком соусу для яечні. Шоколадне великдене яйце розтануло всередині обгортки. Воно вдвічі шоколадніше за ті шоколадки, що їх ми іноді отримували в неділю. Це найсмачніша з усіх речей, які я їв у своєму житті!

— Ой! Ми забули подякувати малому Ісусу, — кажу я до Ма.
— То подякуймо йому тепер. Він не образиться, що ми про це забули.

Я гучно відригую.

А тоді ми лягаємо спати.

У двері стукають. Ма, надівши на себе й на мене маски, впускає лікаря Клея. Він уже не такий страшний.

— Як справи, Джеку?

— Добре.

— Даси п'ять?

Він простягає мені пластикову руку й ворушить пальцями, та я вдаю, що не помічаю цього. Я не збираюся віддавати йому свої пальці: вони мені й самому потрібні.

Лікар Клей Ма обмірковують, чому вона не може заснути, говорять про *тахікардію* та *відновлення втрачених навичок*.

— Спробуйте ці, по одній перед сном, — каже він, записуючи щось у своєму блокноті. — А зубний біль ліпше вгамовують проти-запальні ліки.

— Чи можна мені пити звичні ліки, а не ті, що їх дають мені сестри, ніби я хвора?

— О, ніяких проблем, тільки не розкидайте їх по всій палаті.

— Джек знає, що пігулки чіпати не можна.

— Власне, я мав на думці кількох наших пацієнтів, що зловживають психотропними речовинами. А тобі я приніс чарівний пластир.

— Джеку, лікар Клей до тебе звертається, — каже Ма.

Я приліплюю пластир на руку й не відчуваю більше цієї частини руки. Лікар Клей приніс іще двоє крутих окулярів, що їх треба надівати, коли у вікно надто яскраво світить сонце: мені — червоні, а Ма — чорні.

— Тепер ми, як репери, — кажу я їй.

Скельця в окулярах потемнішають, якщо ми вийдемо назовні Зовні, і посвітлішають, якщо залишимося всередині Зовні. Лікар Клей каже, що я маю пречудовий зір, але мої очі ще не призвичаїлися дивитися вдалину. Я мушу напружувати очні м'язи, визиращи у вікно. А я й не знав, що в очах теж є м'язи; я натискаю на очі пальцями, проте не відчуваю ніяких м'язів.

— Ну, як там твій пластир? Уже заціліло? — питає лікар Клей, знімаючи його і торкаючись моєї руки.

Я бачу його палець на моїй шкірі, але не відчуваю його. Тоді — о жаж! — він дістає голки й дуже перепрошує, що мусить зробити мені шість уколів, щоб я, бува, не захопив яких страшних хвороб. То ось навіщо він приніс пластир — щоб я не відчув болю. Шість уколів — нізащо! І я тікаю в туалетну частину палати.

— Але ж ти можеш від них померти! — застерігає Ма й тягне мене назад.

— Ні!

— Я маю на увазі мікробів, а не уколи.

Проте я й досі не погоджуюся.

Лікар Клей каже, що я сміливий, та це не так: я витратив усю свою сміливість до крапельки, втілюючи план «Б». Я кричу і кричу. Ма тримає мене на коліні, поки лікар усе штрикає і штрикає в мене свої голки. Мені боляче, бо він зняв пластир. Я плачу через це, і Ма, зрештою, знову приліплює мені його.

— Усе-усе, більше уколів не буде, обіцяю, — мовить лікар Клей, ховаючи голки в коробку на стіні з написом «Шприци».

Він витягає зі своєї кишені помаранчевого льодяника, але мені не до того. Він каже, що я можу залишити його на потім.

— Часом він поводить, наче немовля, хоч, як на свій вік, чудово читає й рахує, — каже він до Ма.

Я уважно слухаю їхню розмову, бо *він* — це я.

— Крім проблем з імунітетом йому доведеться, мабуть, зіткнутися ще й з проблемами соціальної адаптації та, звичайно ж, сенсорної модуляції. Тобто він мусить навчитися відсортовувати і відфільтровувати всі стимули, що наринуть на нього. Ну, і складнощі з просторовим сприйняттям...

— То ось чому він весь час натикається на всякі предмети! — каже Ма.

— Саме так. Джек звук до обмеженого простору й не мав потреби вчитися оцінювати відстань до предметів.

Ма обхоплює голову руками:

— А я була певна, що в нього все гаразд. До певної міри.

А хіба в мене не все гаразд?

— Можна поглянути на це інакше...

Лікар Клей замовкає, почувши стукіт у двері. Відчинивши їх, він впускає в кімнату Норін зі ще однією тацею в руках.

Я зригую, сніданок іще й досі в моєму пузику.

— В ідеалі було б добре провести тести розумового розвитку з питаннями про гру й арт-терапію, — каже лікар Клей. — Але на сьогоднішній нараді ми постановили, що насамперед слід допомогти йому відчутти себе в безпеці. Власне, не тільки йому, а й вам. Для цього треба дуже-дуже повільно розширювати коло довіри.

Він широко розводить руки.

— А що минулої ночі чергувати й прийняти вас пощастило саме мені...

— Почастило? — перебиває Ма.

— Я невдало висловився, — зніяковіло всміхається лікар Клей. — Я працюватиму з вами, доки ви перебуватимете тут.

Працювати? А я й не знав, що діти теж мусять працювати.

— Мені, звісно ж, допомагатимуть колеги з дитячої та дорослої психіатрії, а також наш невролог і психотерапевти. Ми збираємося долучити дієтолога, фізію...

У двері знову стукають. Норін заходить з поліціантом, однак це не той світловолосий чоловік, що його я бачив учора.

Тепер у кімнаті троє чужих і нас двоє — разом п'ятеро людей. Скрізь руки, ноги й тіла. Усі балакають без угаву, і від цього мені починає боліти голова.

— Годі говорити одночасно, — беззвучно мовлю я і затикаю пальцями вуха.

— Хочеш сюрприз?

Виявляється, Ма сказала це мені. Норін і поліціант уже пішли. Я хитаю головою.

— Я не впевнений, що тепер слухний час... — мовить лікар Клей.

Однак Ма його перебиває:

— Джеку, маю чудові новини.

Вона показує мені картинки. Навіть здалеку видно, що на них — Старий Нік. Те саме обличчя, що його я побачив якось уночі в Ліжку. Але тепер на шиї в Старого Ніка табличка, а сам він стоїть коло цифр, схожих на ті, якими ми позначали мій зріст у дні народження. Він дістає маківкою майже до шістки. На другій картинці він сидить боком, а на третій — дивиться просто на мене.

- Вночі поліція зловила його і замкнула у в'язниці, де він і сидітиме, — каже Ма.
- Цікаво, а буру вантажівку теж запроторили у в'язницю?
- Чи не виникають у вас симптоми, що про них ми говорили, коли ви дивитеся на ці картинки? — питається лікар Клей у Ма.
- Вона закочує очі:
- Невже ви гадаєте, що по семи роках жажіття я зомлію через фотографії?
- А як ти, Джеку? Що відчуваєш?
- Я не знаю, що відповісти.
- Я хочу поставити тобі одне питання, але можеш і не відповідати, якщо не хочеш. Гаразд? — питає лікар Клей.
- Я дивлюся на нього, а потім знову на картинки. Старий Нік застряг у цифрах і не зможе звідти вибратися.
- Чи робив цей чоловік те, що тобі не подобалося?
- Я киваю.
- Можеш сказати мені — що?
- Він вимкнув нам електрику, і городина стала слизькою.
- Добре. А він коли-небудь бив тебе?
- Не треба... — застерігає Ма.
- Лікар Клей підносить руку вгору.
- Ніхто не сумнівається у ваших словах, — каже він їй. — Але подумайте про ті всі ночі, коли ви спали. Я маю почути відповідь від самого Джека — це моя робота.
- Ма глибоко вдихає.
- Ну, гаразд, — мовить вона мені. — Скажи лікареві, чи бив тебе Старий Нік?
- Так, — відповідаю я, — двічі.
- Вони зачудовано дивляться на мене.
- Коли я втілював план Великої Втечі, він кинув мене на підлогу вантажівки, а потім на вулиці. Вдруге було значно болючіше.
- Ну, от і добре, — каже лікар Клей, усміхаючись, хоч я не знаю чому, а тоді звертається до Ма: — Я зараз зайду в лабораторію й дізнаюся, чи треба вам двом зробити аналіз крові на ДНК.
- На ДНК? — перепитує вона якимсь божевільним голосом. — Ви що, думаєте, ніби я приводила до себе інших чоловіків?
- Я думаю, що для суду важлива кожна деталь.

Ма втягає губи так, що їх стає зовсім не видно.

— Щодня через формальності на волю випускають страховиськ. — Його голос звучить дуже сердито. — Зрозуміло?

— Авжеж.

Коли він іде, я скидаю маску й питаю:

— Він на нас гнівається?

Ма хитає головою.

— Він гнівається на Старого Ніка.

Я не знав, що лікар Клей знайомий зі Старим Ніком. Я думав, що лише ми його знаємо.

Я підходжу глянути, що принесла на таці Норін. Я не голодний, проте Ма каже, що вже звернуло на другу годину і ми давно пропустили час обіду, бо обідати слід о дванадцятій. Але в моєму пузику ще немає місця для їжі.

— Розслабся, — каже Ма. — Тут усе інакше.

— А які тут правила?

— Тут немає правил. Ми можемо обідати о десятій годині, чи о третій, чи навіть серед ночі.

— Я не хочу обідати серед ночі.

Ма зітхає:

— Візьмімо собі за правило, що ми обідатимемо... між дванадцятою і другою годинами. А якщо нам не хотітиметься їсти, то просто пропустимо обід.

— А як ми його пропустимо?

— А отак — просто з'їмо дірку з бублика.

— Гарзд. — Я не проти коли-не-коли пообідати й діркою з бублика. — Але що Норін робитиме з усією цією їжею?

— Викине.

— Таж це марнотратство!

— Ага, але ж їжу однаково доведеться викинути, бо вона... ну, вона... наче брудна.

Я дивлюся на різнобарвні страви на блакитних тарілках.

— Не схоже, що це все брудне.

— Ну, власне, їжа чиста, але ніхто вже не захоче споживати її після того, як вона побувала в наших тарілках, — пояснює Ма. — Тож не хвилюйся.

Вона весь час каже мені це, одначе я не знаю, як не хвилюватися.

Я позіхаю так сильно, що мало не валюся з ніг. Рука в місці уколів ще болить. Я питаю, чи можна нам знову лягти поспати, і Ма відповідає: «Звісно». Але сама вона збирається почитати газету. Я не знаю, чому їй хочеться почитати газету замість того, щоб спати разом зі мною.

Коли я прокидаюся, світло б'є не з того боку.

— Все добре, — каже Ма і торкається своїм обличчям мого. — Все-все добре.

Я надіваю свої круті окуляри, щоб поглянути на жовтосіяне обличчя Бога в нашому вікні. Його світло ковзає по ворсистому сірому килиму.

До кімнати заходить Норін з пакетами в руках.

— Стукати треба! — майже кричить Ма, чіпляючи на себе й на мене маски.

— Пробачте, — каже Норін. — Власне, я стукала. Іншим разом я постукаю дужче.

— Та ні, це ви пробачте мені. Просто я розмовляла з Джеком. Може, я чула щось, та мені й на думку не спало, що це стукіт у двері.

— Не турбуйтеся, — мовить Норін.

— Із сусідніх палат долинають усякі звуки, а я не знаю, де це і що це.

— Вам, мабуть, усе це здається трохи дивним.

По обличчю Ма перебігає смішок.

— А тепер приділім увагу цьому парубкові. — Очі Норін сяють. — Хочеш подивитися на свій новий одяг?

У пакетах не наш одяг, а чийсь чужий. Норін сказала, що коли нам щось буде не до міри чи не до вподоби, то вона віднесе це в крамницю й обміняє. Я приміряю все, але найбільше мені подобаються піжами: вони пухнасті, з астронавтами і схожі на костюм телевізійного хлопчика. А ще тут є черевики, що застібаються на липкі стрічки. Мені подобається застібати й розстібати їх на нозі зі звуком *rrrrrrpppp-rrrrrrpppp*. Однак ходити в них нелегко: вони важкі. Здається, мої ноги в них заплуталися й не можуть вивільнитися. Я волю носити їх, коли сиджу на ліжку й дригаю ногами в повітрі. Тоді черевики зустрічаються один з одним і знову стають друзями.

Ма вдягає джинси, які надто щільно облягають її ноги.

— Тепер так носять, — каже Норін, — і, бачить Бог, вони пасують до вашої фігури.

— Хто носить?

— Молодняк.

Ма розпливається в усмішці, але я не знаю чому. Вона вбирається в сорочку, що теж щільно-щільно облягає її стан.

— Це не твій одяг, — шепочу я їй.

— Тепер уже мій.

У двері стукають. Це теж медсестра, в такому ж однострої, як і Норін, проте з іншим лицем. Вона каже, що ми мусимо надіти маски, бо до нас прийшла відвідувачка. Я ніколи ще не приймав відвідувачів, тож не знаю, як це робиться.

Заходить жінка і кидається до Ма. Я схоплююся, стиснувши кулаки, але Ма сміється і плаче одночасно. Вона, певно, щасливо-сумна.

— Мамуню, — каже Ма. — Мамунечко.

— Дівчинко моя...

— Я повернулася.

— Так, повернулася, — каже відвідувачка. — Коли мені зателефонували і сказали про це, я подумала, що то черговий розіграш...

— Ти сумувала за мною? — питає Ма і заходить якимсь дивним сміхом.

Жінка теж плаче, під її очима з'являються чорні патьоки. Цікаво, чому це її сльози раптом почорніли? Її рот кров'яного кольору, як у жінки в Телевізорі. Вона має світле волосся, почасти коротке, почасти довге. В її вухах, під вушними отворами, — великі золоті гупі. Вона, як і раніше, міцно обіймає Ма. Жінка втричі товстіша за Ма. Я ніколи не бачив, щоб Ма обіймала когось, крім мене.

— Дай мені глянути на тебе без цієї дурнуватої пов'язки.

Ма стягає вниз маску й усміхається. Тепер жінка дивиться на мене.

— Не можу повірити, ніяк не можу повірити.

— Джеку, — каже Ма, — це твоя бабуся.

То я, виходить, і справді маю бабуся.

— Який скарб! — розводить руки жінка, немов збирається змахнути ними, але чомусь не змахує.

Вона підходить до мене, проте я тікаю за стілець.

— Він дуже прихилистий хлопчик. Просто звук спілкуватися тільки зі мною, — пояснює Ма.

— Звісно, звісно, — каже Бабця й підходить до мене ближче. — О, Джеку, ти був найсміливішим хлоп'ям на світі, бо повернув мені мою дитину.

Яку ще дитину?

— Підніми на секунду свою маску, — каже мені Ма.

Я піднімаю, але швидко опускаю.

— Твоє підборіддя, — каже Бабця.

— Ти так думаєш?

— Звісно, ти завжди до нестями любила дітей, сиділа з ними за спасибі...

Вони базікають без угаву. Я заглядаю під свій протибольовий пластир: чи не збирається, бува, мій палець відвалитися? Червоні п'ятки стали вже шорсткими.

До кімнати вдирається повітря. У двері заглядає чиєсь заросле бородою обличчя; волосся росте на щоках, підборідді й навіть під носом, а от на голові його немає.

— Я сказала медсестрі, щоб нас не турбували, — каже Ма.

— Власне, це Лео, — мовить Бабця.

— Привіт, — каже він, ворушачи пальцями.

— А хто такий Лео? — без жарту запитує Ма.

— Йому велено сидіти в коридорі.

— *Но проблема*, — каже Лео і зникає.

— А де Татусь? — питає Ма.

— Він тепер живе в Канберрі, але скоро прилетить сюди, — відповідає Бабця. — Багато що змінилося, дорогенька.

— У Канберрі?

— Ой, моя квіточко, мабуть, для тебе на сьогодні досить новин...

Виявляється, цей волохань Лео зовсім не мій дідусь, а справжній Дідусь поїхав жити в Австралію, думаючи, що моя Ма померла. Він навіть справив їй похорон. Бабця дуже розсердилася на нього за це, бо ніколи не переставала сподіватися. Вона завжди твердила, що їхня дорога донечка мала, певно, причини, щоб зникнути, і одного прекрасного дня все-таки дасть про себе знати.

Ма зачудовано дивиться на неї:

— Одного прекрасного дня?

— Так, а хіба цей день не прекрасний? — махає Бабця рукою в бік вікна.

— І які ж то *причини*?..

— О, ми сушили собі над цим голову. Соціальний працівник сказав, що твої однолітки часто тікають з дому від нудьги або через наркотики. Я перевернула всю твою кімнату...

— Але ж у мене в школі середній бал був три і сім!

— Так, ти була наша гордість і радість.

— Мене схопили просто на вулиці.

— *Тепер* я це вже знаю. Ми розвісили плакати по всьому місту, Павло створив веб-сайт. Поліція допитала всіх, хто знав тебе в коледжі й у школі, намагаючись з'ясувати, з ким ще ти могла спілкуватися без нашого відома. Я весь час гадала, що коли-небудь зустрінуть тебе, і це було нестерпно, — розповідає Бабця. — Зупинялася біля дівчат і сурмила в ріжок, та, коли вони оберталися, я бачила, що тебе серед них немає. На твій день народження я завжди пекла твій улюблений шоколадний торт — ану ж ти надумаєш заскочити додому? Пам'ятаєш той мій шоколадний торт з бананами?

Ма киває. Сльози безупинно течуть по її обличчю.

— Я не могла спати без пігулок. Я про тебе нічого не знала, і це гризло мене зсередини. Щодо твого брата це було несправедливо. Ти знаєш, — а втім, звідки тобі знати? — що Павло має донечку? Їй майже три роки, і вона вже привчена ходити на горщик. Дружина в нього дуже мила, працює радіологом.

Вони все розмовляють і розмовляють безперестанку, аж вуха мені вже болять. Нарешті приходить Норін з пігулками для нас і склянкою соку, тільки не апельсинового, а яблучного. Це найсмачніший сік, що я коли-небудь пив!

Бабця збирається йти додому. Цікаво, чи спить вона в гамаку?

— Чи можна мені?.. Чи може Лео заскочити на хвильку, щоб познайомитися з вами? — питає вона, стоячи біля дверей.

Ма мовчить, а потім озивається:

— Може, іншим разом.

— Як хочеш. Лікарі кажуть, що не треба поспішати.

— Поспішати з чим?

— З усім. — Бабця повертається до мене: — Отже, Джеку. Ти знаєш слово «до побачення»?

— Я, власне, вже всі слова знаю, — відповідаю я.

Вона довго сміється, а тоді цьомає собі руку і дмухає на мене:

— Лови!

Гадаю, Бабця хоче погратися зі мною. Хоче, щоб я зловив поцілунок, і я ловлю. Вона дуже рада і знову заливається сльозами.

— Чому вона засміялася, коли я сказав їй, що знаю всі слова? Я ж не жартував, — питаю я Ма згодом.

— Ет, не звертай уваги. Розсмішив, от і добре.

О шостій дванадцять Норін приносить нам ще одну тачу — це наша вечеря. Ми можемо вечеряти й о п'ятій з гаком, і о шостій з гаком, і навіть о сьомій з гаком, як каже Ма. Нам принесли щось зелене і хрустке, воно зветься рукола і на смак надто гостре. Мені подобається картопля з хрусткою скоринкою і м'ясо зі смужками на ньому. А от у хлібі трапляються якісь шматочки, що дряпають мені горло. Я намагаюся виколупати їх, але тоді в хлібі зостаються дірки, і Ма каже, щоб я припинив. А ще на тачі є полуниці, і смак у них, як каже Ма, просто райський. Звідки вона знає, як годують у раю? Ми не годні спожити всього. Ма каже, що більшість людей постійно об'їдаються, тож ми можемо з'їсти тільки вподобане, а решту залишити.

Моя найулюбленіша річ у Зовні — вікно. Воно весь час різне. Он пролітає птаха — я не знаю яка. Тіні знову довгі, моя тягнеться через усю кімнату й заповзає на зелену стіну. Я споглядаю, як поволі-волі опускається обличчя Бога, стаючи дедалі помаранчевішим, і як хмари виграють усіма барвами. Згодом на небі зостаються самі смужки, а темрява підкрадається так тихо, що я помічаю її аж тоді, коли надворі вже споночіло.

Ми з Ма всю ніч штовхаємо одне одного ногами. Прокинувшись утретє, я шкодую, що зі мною немає Джипа й Дистанційки.

У нашій Кімнаті тепер ніхто не живе — тільки речі. Вони стоять нерухомо, припадаючи пилом, адже ми з Ма нині в клініці, а Старий Нік у в'язниці. Тепер хай сам поживе під замком.

Я згадую, що на мені піжама з астронавтами. Я торкаюся крізь одяг своєї ноги, але мені здається, що вона якась чужа. Всі наші речі замкнено в Кімнаті, крім моєї футболки, яку Ма викинула на сміття вже тут, у клініці. До речі, тієї футболки в смітниці вже

нема — я перевіряв перед сном; очевидно, її забрав прибиральник. Ма каже, що прибиральники — це люди, що за всіма прибирають. Гадаю, то невидимці, подібні до ельфів. Як мені хочеться, щоб прибиральник приніс назад мою стару футболку, однак я знаю, що Ма знову дуже розсердиться.

Нам доведеться тепер жити у світі, ми ніколи не повернемося до Кімнати, і Ма каже, що я мушу радіти цьому. Я не знаю, чому нам не можна повертатися туди бодай для сну. Цікаво, ми назавжди залишимося в клініці чи переїдемо куди-інде в Зовні? Наприклад, до якогось будинку з гамаком. Хоч переїхати до мого справжнього Дідуса, що оселився в Австралії, не вдасться, бо це дуже-дуже далеко звідси.

— Ма?

Вона крекче:

— Джеку, я шойно задрімала...

— Скільки ми тут?

— Лише двадцять чотири години. Тобі просто здається, що довше.

— Ні, я про... Скільки ми тут ще пробудемо? Скільки днів і ночей?

— Цього я не знаю.

Але ж Ма завжди все знає.

— Скажи мені.

— Ш-ш-ш.

— Ну, скажи, скільки?

— Ще трохи, — мовить вона. — А тепер цитй! Не забувай, що поруч інші люди і ми заважаємо їм спати.

Я не бачу ніяких інших людей, проте вони, звісно ж, існують — ті, що були в ідальні. У нашій Кімнаті я ніколи нікому не заважав. Хіба тільки Ма, коли в неї сильно болів Зубчик. Вона каже, що люди лежать тут, у Камберленді, бо мають проблеми з головою, але зовсім невеличкі. Комуś погано спиться з неспокою чи зовсім не їється. Хтось із хвилювання надто часто мие руки, хоч я й не знаю, як можна це робити надто часто. Деякі з них ударилися об щось головою і тепер не пам'ятають себе, а дехто весь час сумує і навіть чомусь ріже собі руки ножем. Лікарі, медсестри, Пілар і прибиральники-невидимці — не хворі: вони тут для того, щоб допомагати хворим. Я і Ма теж не хворі. Ми тут просто відпочиваємо, а ще не хочемо, щоб

за нами полювали папараці — ці стерв'ятники з камерами та мікрофонами. Ми ж тепер стали знаменитими, як репери, але вийшло це зовсім випадково. Ма каже, що нам потрібна допомога, щоб розібратися в усяких речах. Однак, у яких саме, я не знаю.

Я засуваю руку під подушку, щоб дізнатися, чи обернувся Зубчик на гроші. Гадаю, фея не знає, де наша клініка.

— Ма?

— Що?

— А ми тут замкнені?

— Ні! — мало не гарчить вона. — Звісно ж, ні. А що, тобі тут не подобається?

— Я хочу знати, чи нам тут *доведеться* жити завжди?

— Ні-ні, ми тепер вільні, наче птахи.

Я гадав, що всі прикросці сталися вчора, аж сьогодні їх багато більше.

Я насилу видавив із себе какавельку: мій пузик не звик до такого надміру їжі.

Нам не треба прати своїх простирадл у душі, бо це теж роблять прибиральники-невидимці.

Ма пише щось у записнику. Його дав їй лікар Клей для домашніх завдань. Я думав, що домашні завдання бувають тільки в дітей, які ходять до школи. Але Ма каже, що клініка — то несправжній дім і що зрештою всі повертаються звідси до своїх осель.

Я ненавиджу свою маску, бо не можу крізь неї дихати, хоч Ма запевняє, що таки можу.

Ми снідаємо в їдальні — це приміщення, де тільки їдять. Люди, що живуть у Зовні, полюбляють робити все в різних кімнатах. Я пам'ятаю, що треба бути чемним, — це коли люди бояться розсердити інших людей. Я кажу:

— Будь ласка, не могли б ви принести мені ще млинців?

Жінка у фартусі вигукує:

— Таж він просто цяця!

Я зовсім не цяця, але Ма шепоче мені, що я дуже сподобався цій жінці, тому вона мене так назвала.

Я куштую сироп. Він дуже-дуже солодкий, тож я випиваю всю пляшечку, перш ніж Ма встигає мене зупинити. Вона каже, що сиропом треба поливати млинці, хоч, як на мене, це огидно.

До Ма підходять люди з глечиками і пропонують налити їй кави, але вона відмовляється. Я з'їдаю так багато шматочків шинки, що гублю їм лік. Коли я дякую малому Ісусові, люди витріщаються на мене, бо, мабуть, у Зовні про нього й не чули.

Ма каже, що коли людина поводить себе смішно, весь час, наприклад, мурмочучи, як отой високий хлопець на ім'я Г'юго зі шматочками металу на обличчі, чи безперестанку чухаючи собі шию, як пані Гарбер, то сміятися вголос не личить. Можна тільки в душі, якщо вже несила стриматися.

Я не знаю, коли пролунає той чи той звук, і повсякчас здригаюся. Здебільшого я взагалі не можу зрозуміти, звідки долинають ті всі звуки — чи то зовсім тоненькі, наче комариний писк, чи ті, що аж б'ють у голову. І хоч усі навколо говорять дуже голосно, Ма постійно торочить мені, щоб я не кричав, бо, мовляв, заважаю іншим. Та найчастіше, коли я говорю, люди мене просто не чують.

Ма питає:

— А де твої черевики?

Ми повертаємося і знаходимо їх у їдальні під столом. В одному з них лежить шматочок шинки, і я кладу його в рота.

— Там же мікроби! — каже Ма.

Я несу свої черевики за липкі стрічки. Ма каже, щоб я їх узув.

— Мені від них болять ноги.

— Хіба вони на тебе малі?

— Вони дуже важкі.

— Я знаю, що ти не звик носити взуття, але не можна весь час ходити в шкарпетках. Ану ж наступиш на щось гостре?

— Не наступлю, обіцяю.

Ма чекає, поки я взую черевики. Ми в коридорі, однак не в тому, що нагорі; у клініці багато всяких коридорів. Не пам'ятаю, щоб ми тут ходили раніше. Невже ми заблукали?

Ма дивиться в нове вікно.

— Сьогодні можна піти надвір і подивитися на дерева чи навіть на квіти.

— Ні.

— Джеку...

— Я хотів сказати «ні, дякую».

— Нам треба дихати свіжим повітрям!

Мені до вподоби повітря в палаті номер сім, куди відводить нас Норін. У наше вікно ми бачимо, як під'їздять і від'їздять машини, а ще голубів і часом kota.

Згодом ми йдемо грати з лікарем Клеєм в іншу кімнату, де на підлозі лежить килим з довгою ворсою. Він зовсім не такий, як наш Килим, плаский і розмальований зигзагами. Цікаво, чи нудьгує він без нас і чи досі лежить у кузові вантажівки у в'язниці?

Ма показує лікареві Клею свою домашню роботу, і вони знову обговорюють не дуже цікаві речі на зразок *деперсоналізації* або *жамев'ю*. Потім я допомагаю лікареві Клею розпакувати валізку з іграшками. Це надзвичайно круто! Він розмовляє зі мною через мобільний телефон — не через справжній, а через іграшковий.

— Радий чути твій голос, Джеку. Я оце в клініці. А ти де?

Я беру пластмасового банана і промовляю в нього:

— Я теж.

— Який збіг! І тобі там подобається?

— Мені подобається шинка.

Він сміється, а я й не знав, що знову пожартував.

— Мені вона теж подобається. Навіть занадто.

Як може щось подобатися занадто?

На споді валізки я знаходжу маленьких ляльок-маріонеток — плямистого собачку, і пірата, і місяця, і хлопчика з висолопленим язиком. Найбільше мені до душі собачка.

— Джеку, лікар звертається до тебе.

Я скидаю очима на Ма.

— А що тобі тут не дуже подобається? — питає лікар Клей.

— Те, що на мене дивляться люди.

— М-м-м?

Він часто вимовляє цей звук замість слів.

— І ще раптові речі.

— Ранкові речі? Які саме?

— Раптові, — виправляю я його. — Ті, що з'являються дуже-дуже швидко.

— А, я зрозумів. «Світ раптовіший, ніж здається нам».

— Га?

— Вибач. Це рядок з вірша, — каже лікар Клей і усміхається до Ма. — Джеку, а ти можеш розповісти мені, де ти був до лікарні?

Він ніколи не навідувався до Кімнати, і я докладно розповідаю йому про те, що там є, що ми робили день при дні, а Ма підказує, коли я про щось забуваю. Він дістає тягучу масу, що її я бачив у Телевізорі в усіх барвах, і, поки ми розмовляємо, робить з неї кульки й черв'яків.

Я тицяю пальцем у жовту масу. До мого нігтя щось прилипає. Мені не подобається, що він стає жовтим.

— Ти ніколи не отримував пластилін як недільний подарунок? — питає лікар Клей.

— Він швидко висихає, — втручається Ма. — Ви про це ніколи не замислювалися? Навіть якщо покласти його назад у відерце, за якийсь час він однаково покриється твердою плівкою.

— Справді, — відповідає лікар Клей.

— Отому я завжди й просила приносити нам пастелі та олівці, а не фломастери. І полотняні підгузки, і... одне слово, те, чим можна довго користуватися і чого за тиждень не доведеться просити знову.

Лікар Клей киває головою.

— Ми робили борошняне тісто, але воно було біле. — Голос Ма звучить сердито. — Думаєте, якби я мала кольоровий пластилін, то не давала б його Джекові щодня?

Він звертається до Ма на одне з її імен:

— Ніхто не піддає сумніву й не засуджує ваших учинків.

— Норін каже, що як класти в тісто стільки ж солі, скільки й борошна, то воно буде міцнішим. Ви про це знали? Я не знала. Мені й на думку не спадало попросити харчових барвників. Якби мені хоч хто підказав, хай йому чорт...

Ма весь час повторює, що з нею все добре, але з її розмови цього не скажеш. Вони з лікарем говорять про *когнітивні порушення*, потім роблять дихальні вправи, а я бавлюся маріонетками. Наш час добігає кінця, бо лікареві Клею треба ще погратися з Г'юго.

— А Г'юго теж жив у повітці? — питаю я.

Лікар хитає головою.

— А що з ним сталося?

— У кожного своя історія.

Повернувшись до своєї кімнати, ми з Ма лягаємо в ліжко, і я напиваюся моні. Через кондиціонер Ма пахне зовсім по-іншому, занадто шовковисто.

Навіть подрімавши, я відчуваю себе стомленим. З носа тече, і з очей також, ніби вони тануть зсередини. Ма каже, що я підхопив свою першу застуду, от і все.

— Але ж я носив маску.

— Однак мікроби таки потрапили в твій організм. І я, певно, теж завтра захворію, заразившись від тебе.

Я плачу:

— Ми ж іще не нагналися.

Ма обіймає мене.

— Я не хочу ще повертатися на Небеса.

— Мій солоденький, — так Ма мене ніколи не називала, — усе гаразд. Якщо ми захворіли, лікарі нас вилікують.

— Я цього хочу.

— Чого ти хочеш?

— Я хочу, щоб лікар Клей вилікував мене негайно.

— Ну, він не лікує застуду, — жує губу Ма. — Але за кілька днів вона сама мине, обіцяю. Гей, а хочеш, я навчу тебе сякатися?

Після чотирьох спроб я нарешті висякую всі соплі в паперову хустинку, і Ма плескає в долоні.

Норін приносить нам обід: суп, кебаб і рис — не справжній, а той, що зветься квіноа. Після обіду ми їмо фруктовий салат, і я намагаюся визначити, з якої садовини його зроблено. Тут є яблуко й апельсин, а з невідомих фруктів — ананас, манго, чорниці, ківі й кавун. Отже, два фрукти я вгадую, а п'ять — ні. Це мінус три. Бананів тут немає.

Мені хочеться знову побачити рибок, тому ми спускаємося в кімнату, що зветься приймальня. Всі рибки вкриті смугами.

— Вони що, хворі?

— Чому ти так гадаєш? На вигляд вони дуже живкі, — каже Ма. — Надто оця у водоростях — велика, напринджена.

— Ні, чи все гаразд у них з головою? Вони не божевільні?

Ма сміється:

— Ні, не думаю.

— А може, їм закортіло тут трішки відпочити, бо вони знамениті?

— Насправді вони народилися в цьому акваріумі, — каже жінка на ім'я Пілар.

Я здригаюся, бо не помітив, як вона підступила до нас.

— Чому?

Пілар усміхнено дивиться на мене.

— Га?

— Чому вони тут?

— Щоб ми на них дивилися, мабуть. Вони ж гарненькі?

— Ходімо, Джеку, — каже Ма. — Я впевнена, що в Пілар багато роботи.

У Зовні весь час упереміш. Ма постійно говорить мені «повільніше, Джеку», або «постривай», або «закінчуй хутчіш», або «поспішай, Джеку» і часто вимовляє моє ім'я, щоб я знав, що вона звертається саме до мене, а не до когось іншого. Я насилу можу зрозуміти, котра година. Годинники всюди, але з кінчастими стрілками, і я не знаю, в чому тут секрет. Нашого Годинника зі світляними цифрами тут немає, тому мені раз по раз доводиться перепитувати Ма, а вона втомлюється від моїх запитань.

— Ти знаєш, котра година? Час іти гуляти.

Я не хочу гуляти, але вона безперестанку пропонує:

— Спробуймо, тільки спробуймо. Просто зараз, чом би й ні?

Ну, по-перше, мені доведеться знову взувати черевики. Крім того, нам треба буде надіти куртки й шапки, а ще помастити обличчя під масками й руки якоюсь липкою сумішшю, щоб сонце не спалило нашу шкіру, адже ми весь час жили в Кімнаті. З нами йдуть лікар Клей і Норін, без крутих окулярів та інших речей.

Надвір нам доведеться вийти не через звичайні двері, а немов через шлюз зорельота. Ма не може згадати точної назви цієї споруди, і лікар Клей підказує їй:

— Це обертові двері.

— Авжеж, — вигукую я, — я бачив такі в Телевізорі!

Мені подобається крутитися разом з ними, але ми швидко опиняємося надворі. Світло ріже мої очі навіть крізь темні окуляри, а вітер боляче лясає мене по обличчю, тож я хочу повернутися всередину.

— Не бійся, — мовить Ма.

— Мені тут не подобається.

Однак двері вже більше не обертаються. Вони застрягли й виштовхують мене назовні.

- Тримайся за мою руку.
- Нас зараз знесе вітром.
- Та це лише легенький бриз, — каже Ма.

Світло тут зовсім не таке, як у вікні. Воно б'є в мої круті окуляри зусібіч. Коли я втілював наш план Великої Втечі, воно було зовсім інше. Навколо все виблискує, а повітря аж переповнене свіжістю.

— У мене вся шкіра палає.

— Ти просто молодчина, — каже Норін. — Дихай глибоко й повільно. Розумничок.

Який там розумничок? Я взагалі не можу дихати. Я бачу лише плями на окулярах і чую скажений стукіт свого серця — *гуп-гуп-гуп*. А ще — гучне завивання вітру.

Раптом Норін робить щось дуже дивне — вона знімає з мене маску і прикладає до мого обличчя якийсь папір. Я здираю його липкими пальцями.

Лікар Клей промовляє:

— Я не впевнений, що це...

— Дихай у мішок, — наказує мені Норін.

Я так і роблю, повітря в мішку тепле, і я просто п'ю його. Ма обіймає мене за плечі й каже:

— Повертаймося назад.

У палаті номер сім я лягаю на ліжко просто в черевиках, з кремом на шкірі і смокчу моню.

Згодом приходять Бабця, я вже впізнаю її обличчя. Вона пронесла нам книжки зі свого будинку з гамаком: три без картинок, для Ма, чим її дуже порадувала, і п'ять з картинками, для мене. Звідки Бабця дізналася, що п'ять — моє найулюбленіше число? Вона каже, що ці книжки належали Ма й дядькові Павлу, коли вони були маленькі. Гадаю, вона не бреше, але мені важко повірити, що Ма теж колись була дитиною.

— Сядеш на колінця до Бабці? Я тобі почитаю.

— Ні, дякую.

Тут є «Дуже голодна гусениця», «Щедре дерево», «Біжи, психу, біжи», «Лоракс» і «Казка про Кролика Пітера». Я розглядаю картинки.

— Я все ретельно продумала, — тихесенько каже Бабця до Ма. — Я впораюся.

— Сумніваюся.

— Я готова.

Однак Ма хитає головою:

— До чого це, Мамуню? Все скінчилося добре, я тепер живу по цей бік.

— Але, дорогенька...

— Прошу тебе, не згадуй про те щоразу, як дивишся на мене, гаразд?

По обличчю Бабці знову котяться сльози.

— Солоденька моя, — каже вона, — коли я дивлюся на тебе, то подумки хвалю Господа.

Бабця йде від нас, і Ма читає мені книжку про вбраного в старомодний одяг кролика на ім'я Пітер, що тікає від садівника. Не розумію, нащо було красти ту городину. Звісно, красти недобре, але якби я був злодюжкою, то крав би щось пристойне — наприклад, машинки або шоколадки. Це не дуже захоплива історія, зате в мене тепер чимало нових книжок. Чудово! У Кімнаті їх було п'ять, а нині стало на п'ять більше. Значить, разом десять. Правду кажучи, п'ятьох старих я вже не маю, тож розумію, що мені доведеться вдовольнитися новими. Покинуті в Кімнаті книжки, певно, нікому вже більше не належать.

Бабця сьогодні була в нас недовго, бо прийшов ще один відвувач — наш адвокат Морріс. Я й не знав, що ми маємо свого адвоката, як на судовій планеті, де люди завжди кричать, а суддя стукає молотком. Ми зустрічаємося з ним не в нашій палаті, а в іншій кімнаті, де стоїть стіл і пахне чимось солодким. Його волосся напрочуд кучеряве. Поки вони з Ма розмовляють, я тренуюся сякати в хустку.

— Ось, приміром, ця газета, що опублікувала вашу шкільну фотографію, — каже адвокат. — Ми подамо на неї до суду за вторгнення у ваше особисте життя.

Ваше життя означає *життя Ма*, а не моє. Я вже це згадав.

— Ви хочете притягти їх до відповідальності? Якраз оцього я й хотіла б уникнути, — мовить Ма.

Я показую їй хустку з моїми соплями, і вона підносить великий палець угору.

Морріс раз по раз киває:

— Я просто хочу сказати, що вам треба задуматися про своє майбутнє і майбутнє вашого хлопчика.

Хлопчик — це я.

— Бачте, Камберлендська клініка найближчим часом збирається підвищити плату за лікування, і я заснував фонд для ваших шанувальників, однак мушу сказати, що рано чи пізно вам надійдуть неймовірні рахунки. Реабілітація, сучасні терапевтичні методи, проживання, плата за навчання вас обох...

Ма тре очі.

— Я не хочу вас квапити.

— Ви сказали — наші шанувальники?

— Авжеж, — відповідає Морріс, — пожертви плавом пливуть, мало не по мішку щодня.

— По мішку чого?

— Ви самі вирішите чого. Я тут прихопив із собою дещо, — каже він, дістаючи з-під стільця велику поліетиленову сумку і витягаючи з неї пакунки.

— Ви їх порозпечували, — каже Ма, заглядаючи в конверти.

— Повірте мені, ці всі речі треба було відфільтрувати. Дехто надсилав Ф-Е-К-А-Л-І-І, і це тільки початок.

— А чому люди надсиляли нам свої какавельки? — питаю я Ма. Морріс зачудовано дивиться на мене.

— Він уміє дуже добре складати слова, — пояснює йому Ма.

— Ти питаєш чому, Джеку? Бо в нашому світі багато божевільних.

А я думав, що всі божевільні живуть у цій клініці і їх тут лікують.

— Але більшість посилок від ваших доброзичливців, — каже адвокат. — Шоколадки, іграшки і таке інше.

Шоколадки!

— Я подумав, що насамперед треба принести вам квіти. Від них на мого помічника напала мігрень, — мовить він, дістаючи безліч букетів, загорнутих у прозорий пластик.

То ось звідки тут такий запах!

— А які іграшки нам надіслали? — пошепки питаю я.

— Глянь, ось одна з них, — каже Ма, витягаючи з конверта маленький дерев'яний поїзд. — Тільки не шарпай.

— Вибач.

Я, причмихуючи, кочу поїзд по стільниці, вниз по ніжці стола, по підлозі, вгору по стіні, пофарбованій у цій кімнаті в синій колір.

— Чимало видавництв виявляє до вас інтерес, — зауважує Морріс. — Ви могли б написати книжку, трохи перегодом...

Ма неприязно кривить рота:

— Гадаєте, нам треба продати себе, перш ніж це зроблять інші?

— Я б так не сказав. Думаю, вам є чого навчити людей. Наприклад, як обходитися мінімумом потрібних для життя речей. Тепер це дуже актуально.

Ма вибухає сміхом.

Морріс кладе руки на стіл.

— Але, звичайно ж, вирішувати вам. Може, надумаетесь коли-небудь.

Ма читає деякі листи: «Маленький Джеку, ти чудовий хлопчик, тиша кожною хвилиною життя. Ти заслужив на це, бо побував у справжнісінькому пеклі й зумів звідти вибратися!»

— Хто це написав? — питаю я.

Ма перевертає сторінку.

— Ми не знаємо цієї жінки.

— Тоді чому вона пише, що я чудовий?

— Бо вона чула розповідь про тебе в телевізорі.

Я заглядаю в найтовстіші конверти, шукаючи там ще поїздів.

— О, глянь, що я знайшла, — каже Ма, простягаючи мені маленьку коробку з шоколадними цукерками.

— А ось іще одна, — знаходжу я величезну коробку.

— Ні-і, це вже забагато. Ми з тобою заслабнемо, якщо все з'їмо.

Я вже й так хворий на застуду, тому не заперечую.

— Цю коробку ми віддамо комусь іншому, — мовить Ма.

— Кому?

— Ну, медсестрам, наприклад.

— Іграшки й таке інше я можу передати дитячій лікарні, — пропонує Морріс.

— Блискуча ідея! Відбери іграшки, що їх ти хотів би залишити собі, — каже мені Ма.

— Скільки?

— Скільки хочеш, — відповідає вона й читає іншого листа: «Благослови, Боже, вас і вашого милого святого синочка. Я молюся

про те, щоб перед вами відкрилися всі прекрасні речі, які цей світ може вам запропонувати. Нехай здійснюються всі ваші мрії, а ваш життєвий шлях буде вимощений щастям і золотом».

Ма кладе листа на стіл

— Де мені взяти час, щоб відповісти на це все?

Морріс хитає головою:

— Цей поки що... обвинувачений позбавив вас сімох найкращих років життя. Особисто я не гаяв би більше й секунди.

— А чому ви думаєте, що то були найкращі роки мого життя?

Він знижує плечима:

— Я хотів сказати... Вам тоді було дев'ятнадцять, так?

Я дістаю з пакетів дві круті штуки — машину з дзизкучими колесами і свисток у формі свині. Я дую в нього.

— Ого! Який гучний! — дивується Морріс.

— Навіть дуже гучний, — погоджується Ма.

Я дую в нього ще раз.

— Джеку...

Я ховаю свисток у пакет. В інших я знаходжу оксамитового крокодила завдовжки з мою ногу, брязкальце зі дзвоником усередині та обличчя клоуна. Коли я натискаю йому на носа, він регоче — ха-ха-ха-ха-ха.

— Цього теж не треба, від нього мене аж морозом обсипає, — каже Ма.

Я пошепки прощаюся з клоуном і кладу його назад у конверт, а тоді знаходжу квадрат з прив'язаною до нього ручкою, щоб можна було малювати. Одначе цей квадрат не з паперу, а з міцного пластику. Ще мені трапляється коробочка з мавпочками, що мають загнуті лапи і хвости, — завдяки цьому з них можна зробити ланцюжок. В інших пакетах лежать пожежна машина і плюшевий ведмедик у кепці, що не знімається, навіть коли дуже сильно потягти за неї. На бирці я бачу малюнок дитячого обличчя, перекреслений лінією, і напис «0—3». Може, це означає, що ведмедик убиває дітей за три секунди?

— Ну, все, Джеку, годі. Не треба тобі стільки іграшок, — озивається Ма.

— А скільки мені треба?

— Ну, я не знаю...

— Підпишіть, будь ласка, отут, отут і ще отут, — просить її Морріс.

Я гризу ніготь під своєю маскою, і Ма не спиняє мене.

— То скільки мені треба іграшок?

Ма відриває очі від підписуваних паперів:

— Вибери, ну-у-у... вибери собі п'ять штук.

Я рахую: машинка, мавпочка, квадрат для писання, дерев'яний поїзд, брязкальце і крокодил. Виходить шість, а не п'ять, проте Ма з Моррісом розмовляють і розмовляють. Я знаходжу великого по-рожнього конверта і кладу туди шість іграшок.

— Гарзд, — каже Ма, кидаючи все інше у велику сумку.

— Стривай! — вигукую я. — Я хочу написати на сумці «Подарунки хворим дітям від Джека».

— Нехай про це подбає Морріс.

— Але ж...

Ма важко зітхає.

— Ми з тобою маємо так багато справ, то нехай частину з них за нас зроблять інші люди, бо в мене голова вибухне.

Чому це в неї має вибухнути голова, якщо я напишу на сумці?

Я витягаю поїзд і загортаю його в свою футболку — це моє дитя.

Воно плаче, і я цьомаю його без кінця-краю.

— Справу почнуть розглядати в суді десь у січні, щонайраніше в жовтні, — каже Морріс.

Я пам'ятаю суд через пиріжки. Яшур Крутихвіст пише історію нещасливого випадку пальцем, аж тут Аліса підхоплюється так рвучко, що спідницею змітає з лави всіх присяжних просто на голови публіці, а тоді зопалу садовить його догори ногами — ха-ха.

— А скільки часу він проведе у в'язниці? — питає Ма.

Вона має на увазі Старого Ніка.

— Ну, окружна прокурорка казала мені, що сподівається засадити його на двадцять п'ять років чи навіть довічно, а для федеральних злочинів помилювання не буває, — відповідає Морріс. — Його звинувачують у сексуально вмотивованому викраденні, незаконному позбавленні волі, численних випадках згвалтування, побоях... — Він лічить на пальцях, а не в голові.

Ма киває:

— А як щодо дитини?

— Щодо Джека?
— Ні, щодо першої. Чи можна вважати, що він її вбив?
Я ніколи не чув про першу дитину.

Морріс кривить рота:

— Ні, якщо дитя народилося живим.

— *Народилася*. То була дівчинка.

Яка ще дівчинка?

— Так, перепрошую, дівчинка, — каже Морріс. — Сподіватимемося, що його звинуватять у протиправній недбалості, а може, навіть у злочинній необережності...

Вони намагалися вигнати Алісу з судової зали через те, що вона була заввишки понад милю. Є ще дуже бентежливий віршик:

*Коли ж доведеться мені чи їй
Відповідати за те,
Він вірить, що ви їх, як нас колись,
Воленьку віддасте¹.*

Я не помічаю, як з'являється Норін; вона питає, де ми вечерятимемо — у палаті чи в їдальні.

Я несу всі свої іграшки у великому конверті. Ма не знає, що їх шість, а не п'ять. Деякі люди махають нам руками, коли ми заходимо в їдальню, і я махаю їм у відповідь, наче та безволоса дівчинка з татуйованою шиєю. Я не надто зважаю на людей, поки вони не торкаються мене.

Жінка у фартусі каже, що чула, як я виходив погуляти зовні. І як вона могла це чути?

— Тобі сподобалося?

— Ні, — відповідаю я. — Тобто ні, дякую.

Я вчуся бути чемним ще більше. Коли трапляється щось гидке на смак, як-от дикий рис, твердучий, ніби його зовсім не варили, треба казати, що це цікаво. Висякавши носа, я повинен скласти хустку, щоб ніхто не побачив моїх сопель, бо це таємниця. Коли ж я хочу, щоб Ма вислухала мене, а не когось іншого, то мушу сказати «вибачте», хоч часом я повторюю те «вибачте» до нескінченності,

¹ Переклад М. Лукаша.

аж поки Ма нарешті зверне на мене увагу, але тоді я вже не пам'ятаю, що хотів сказати.

Знявши маски, ми лежимо в ліжку в піжамах, і я смокчу циці. Я дещо пригадую і питаюся в Ма:

— А хто була перша дитина?

Ма міряє мене очима.

— Ти розповідала Моррісові про дівчинку, що когось убила.

Ма заперечливо хитає головою:

— Та ні, я мала на увазі, що то її вбили.

Ма відвертає обличчя в інший бік.

— Це я її вбив?

— Ні! Що ти! Ти нічого такого не робив. Це сталося за рік перед твоїм народженням, — відповідає Ма. — Пам'ятаєш, — я, здається, розказувала тобі, — що назвала тебе дівчинкою, коли ти з'явився на світ?

— Так.

— Ну, оце я й мала на увазі.

Я вже геть нічого не розумію.

— Я думала, що вона намагалася стати тобою. Але шнур... — Ма затуляє обличчя руками.

— Шнур від жалюзі? — Я дивлюся на нього, проте за смужками жалюзі видно тільки темряву.

— Ні, ні, я про шнур, приєднаний до пупчика дитини. Пам'ятаєш, я тобі розповідала про пуповину?

— Ти перерізала її ножицями, і я став вільним.

Ма киває.

— Але коли народилася дівчинка, той шнур обвинувся навколо неї, і вона задихнулася.

— Мені ця історія не подобається.

Ма натискає на свої брови:

— Я ще не закінчила.

— Я не...

— Він стояв поруч і дивився! — мало не кричить Ма. — Він не мав ніякісінької тьми про те, що треба робити, коли народжуються діти. І навіть не завдав собі клопоту погуглити про це. Я відчувала її голівку, слизьку-слизьку, тужилась і тужилась, кричачи: «Допоможи мені, я не можу...» А він просто стояв і дивився.

Я чекаю.

— То вона залишилась у твоєму пузику? Та дівчинка?

Якусь хвилю Ма мовчить.

— Вона народилася зовсім синьою.

Синьою?

— І вже не розплющила очей.

— Треба було попросити Старого Ніка принести їй як недільний подарунок ліки.

Ма хитає головою:

— Той шнур обмотався навколо її шиї.

— А дівчинка була зв'язана з тобою?

— Поки він не перерізав його.

— І тоді вона стала вільною?

На ковдру капають сльози. Ма киває і мовчки плаче.

— Тепер ти закінчила розповідь?

— Пробач, — каже Ма з заплющеними очима, проте сльози з них однаково течуть. — Він забрав її й поховав під кущем на задньому дворі. Тобто її тільце, я хочу сказати.

Вона народилася синьою.

— І вона, частинка її, повернулася назад на Небеса.

— Щоб її знову можна було послати сюди?

Ма злегка всміхається:

— Хотілося б так думати.

— Чому тобі хотілося б так думати?

— Бо, може, насправді це був ти, і нарік ти зробив спробу повернутися, ставши вже хлопчиком.

— Насправді я весь час був самим собою. Я нізвідки не повертався.

— Ну, звісно. — На очі Ма знову навертаються сльози, і вона витирає їх. — Коли ти мав народитися, я вже не пустила в Кімнату Старого Ніка.

— Чому?

— Я почувла, як бібіпнули двері, й заволатала: «Забирайся геть!»

Упевнений, що це його неабияк розлютило.

— Я приготувалася і хотіла, щоб цього разу в кімнаті були тільки я і ти.

— А якого кольору був я?

- Яскраво-рожевого.
- І я розплющив очі?
- Ти народився з розплющеними очима.
- Я широко позіхаю.
- Ми вже можемо спати?
- О так, — відповідає Ма.

Вночі я падаю на підлогу — бух. З мого носа страшенно тече, але я не вмію сякатися в темряві.

— Це ліжко замале для двох, — каже мені вранці Ма. — Тобі буде зручніше спати у своєму.

— Ні.

— Ми можемо зняти з нього матрац і покласти коло мого ліжка, щоб можна було триматися за руки.

Я хитаю головою.

— Допоможи мені розв'язати цю проблему, Джеку.

— Можна спати в одному ліжку, притиснувши до тіла лікті.

Ма гучно сякається. Гадаю, вона захопила застуду від мене, але я теж іще хворий на неї.

Ми вмовляємося, що зайдемо в душ разом, проте я висуну голову назовні. Пластир з пальця відвалився, і я не можу його знайти. Моє волосся збилося в ковтуни, і, коли Ма його розчісує, мені стає боляче. Ми маємо щітку для волосся і дві щітки для зубів, новий одяг, маленький дерев'яний поїзд та інші іграшки. Ма ще не рахувала іграшок, тож гадки не має, що я взяв не п'ять штук, а шість. Я не знаю, де що шукати. Речі лежать на комоді, на столику біля ліжка й у шафі. Мені раз по раз доводиться питати, куди Ма поклала ту чи ту річ.

Вона читає книжку без картинок, однак я приношу їй книжку з картинками, що зветься «Дуже голодна гусениця». Там ідеться про гусеницю, яка полюбляє псувати речі. Вона прогризає дірки в полуницях, у салямі й усьому, що їй трапляється. Я можу встроїти в дірки на картинках свого пальця. Спершу я думав, що книжку хтось порвав, проте Ма каже, ніби дірки зроблено навмисно, щоб було цікавіше. Мені більше подобається книжка «Біжи, песику, біжи», особливо та її частина, де герої б'ються тенісними ракетками.

Норін стукає в двері й заходить з цікавезними речами в руках. По-перше, це м'які гнучкі черевики, схожі на шкарпетки, але зшиті

зі шкіри; а по-друге, наручний годинник зі світляними цифрами — такими, як у нашому Годиннику. Нарешті я сам можу сказати, ко-тра година.

— Тепер дев'ята п'ятдесят сім! — вигукую я.

Для Ма він замаленький. Цього годинника Норін принесла для мене. Вона показує, як треба його застібати.

— Шодня якісь подарунки. Ще дитину мені зіпсуєте, — бурчить Ма, піднімаючи маску, щоб знову висякатися.

— Лікар Клей сказав, що хлопцеві треба дати почуття контролю, — пояснює Норін і звертається до мене (коли вона всміхається, її очі мимоволі мружаться): — За домом не сумуєш?

— За яким ще домом? — Ма зачудовано дивиться на неї.

— Даруйте, я не...

— Це був не *дім*, а звуконепроникна комірка!

— Я бовкнула не подумавши, пробачте мені, — ніяковіє Норін і спішно йде.

Ма нічого не каже: вона пише щось у своєму записнику.

Якщо Кімната не була нашим домом, то ми бездомні?

Вранці, вітаючись, я ляскаю лікаря Клея по піднесеній долоні, і він від цього в захваті.

— Навіщо носити ці маски, як у нас і так сильна застуда? Це ж безглуздо! — каже Ма.

— Ну, щоб не підчепити чогось гіршого, — відповідає лікар Клей.

— Але ж коли треба висякатися, нам усе одно доводиться піднімати маску...

Він знизує плечима:

— Робіть, як знаєте.

— Маски геть, Джеку, — каже мені Ма.

— Ура!

Ми кидаємо маски в смітницю.

Лікар Клей дістає картонну коробочку з пастелями. На ній написано «120» — от їх скільки! Усі вони мають кумедні назви, написані маленькими буквами збоку. Тут є «атомний мандарин», «пістрявець-кучерявець», «черв'як-мізинчик», «відкритий космос» (а я й не знав, що космос має колір!), «володар пурпурових гір», «тарарам», «жовтець-блідець» і «дика синя безвість». Назви деяких

пастелей навмисно написано неправильно, щоб було смішно. Наприклад, «чудусія». Але, як на мене, це зовсім не смішно. Лікар Клей каже, що я можу малювати всіма пастелями, однак я вибрав ті п'ять кольорів, що були в Кімнаті, — синій, зелений, помаранчевий, червоний і бурий. Він питає, чи можу я намалювати Кімнату, проте я вже малюю бурий зореліт. У коробці є навіть біла пастель, та чи розгледити її на папері?

— Ану ж папір чорний? — мовить лікар Клей. — Або червоний?

Він дає мені аркуш чорного паперу, і я бачу, що це правда: білий колір добре видно на чорному тлі.

— А що то за квадрат навколо зорельоту?

— Стіни, — пояснюю я.

Я малюю себе в образі дівчинки, яка махає рукою на прощання, а ще — малого Ісуса й Івана Хрестителя. Вони зовсім голі, бо довкола сонячно від жовтосяйного обличчя Бога.

— А де твоя Ма на цьому малюнку?

— Вона тут, унизу, куняє.

Справжня Ма сміється й сякається, чим нагадує про те, що й мені час видути носа, бо з нього весь час капає.

— А той чоловік, що ти його звеш Старим Ніком, теж тут?

— Звісно, він сидить у цьому кутку, у своїй клітці.

Я малюю Старого Ніка й грубезні ґрати; він їх гризе. Ґрат десять, це найсильніше число, навіть янгол не зміг би розірвати їх лютувальною лампою. Ма каже, що янгол ніколи не рятуватиме поганих людей. Я показую лікареві Клею, що можу полічити до 1 000 029 і ще далі, коли захочу.

— Я знаю одного маленького хлопчика, який, нервуючись, без кінця перелічує ті самі речі й не може спинитися.

— Що за речі? — питаю я.

— Лінії на тротуарах, гудзики й усе таке.

Я думаю, що ліпше б той хлопчик лічив свої зуби, бо вони завжди з ним, якщо, звісно, не випали.

— Ви повсякчас торочите про страх розлуки, — каже Ма лікареві Клею, — проте ми з Джеком не збираємося розлучатися.

— Але ж ви тепер не самі в цьому світі, чи не так?

Ма жує губу. Вони говорять про *соціальну інтеграцію та самокатування*.

— Ваш найліпший учинок — те, що ви витягли його звідти як-найраніше, — каже лікар. — У п'ять років діти ще дуже пластичні.

Однак ж я не з пластику — я справжній хлопчик.

— ...Він ще надто малий і, найпевніше, зможе все забути, — провадить лікар. — Це було б для нього *благо*.

Гадаю, по-іспанському це означає *жарт*.

Мені хочеться ще побавитися лялькою з язиком, але наш час вийшов і лікареві Клею треба йти грати з пані Гарбер. Він каже, що я можу залишити собі цю ляльку до завтра, хоч вона належить йому.

— Чому?

— Ну, в цьому світі все кому-небудь належить.

Як і мої шість нових іграшок, п'ять нових книжок і ще Зубчик, бо, гадаю, Ма він більше не потрібен.

— За винятком, звісно ж, речей, що належать усім, як-от річки чи гори, — зауважує лікар Клей.

— Чи вулиці?

— Твоя правда, вулицями теж користуються всі.

— Я біг вулицею.

— Авжеж, коли тікав.

— Бо ми не належали Старому Нікові.

— Саме так, — усміхнено каже лікар Клей. — А ти знаєш, кому належиш, Джеку?

— Ага.

— Самому собі.

Тут він помиляється, я належу Ма.

У клініці ми завжди відкриваємо для себе щось нове. Тут навіть є кімната з отакеським телевізором.

Дізнавшись про це, я стрибаю з радощів, бо сподіваюся побачити Дору й Губку Боба, яких уже не бачив цілу вічність. Але в телевізорі показують гольф, що його переглядають троє дідусів. Як їх звуть, я не знаю.

У коридорі я згадую лікареві слова й питаю:

— А що таке *благо*?

— Га?

— Лікар Клей сказав, що я з пластику і скоро все забуду.

— А, — відповідає Ма. — Він уважає, що ти більше ніколи не згадуватимеш Кімнату.

— Я згадуватиму, — кажу я й зачудовано позираю на Ма. — А що, я маю її забути?

— Не знаю.

Тепер вона весь час так говорить. Ма відійшла далеко вперед. Вона вже біля самісіньких сходів, і мені доводиться бігти, щоб наздогнати її.

По обіді Ма каже, що нам треба знову йти на прогулянку.

— Якщо ми весь час сидітимемо в палаті, то нащо тоді була потрібна наша Велика Втеча?

Її голос стає скрипучим, і вона береться зав'язувати шнурки.

Я надіваю шапку, окуляри, взуваю черевики, мащу обличчя липкою сумішшю і вже відчуваю себе втомленим.

Норін чекає нас біля акваріума з рибками.

Ма дозволяє мені п'ять разів покрутитись у дверях. Нарешті ми надворі.

Тут так яскраво, що я трохи не скрикую. Помалу мої окуляри темнішають, і я нічого не бачу. У моєму запаленому носі повітря пахне якось дивно. І шия в мене напружена.

— Уяви собі, що ти бачиш це все в телевізорі, — шепоче мені на вухо Норін.

— Га?

— Ну, принаймні спробуй, — каже вона і говорить голосом диктора: — Ми бачимо хлопчика на ім'я Джек, що вийшов погуляти зі своєю Ма і подругою Норін.

Я дивлюся на неї.

— А що це на Джековому обличчі? — питає Норін.

— Круті червоні окуляри.

— Гляньте, цього теплого квітневого дня вони перетинають автостоянку.

На стоянці чотири машини — червона, зелена, чорна й бурувато-золотиста. Цей колір зветься «палена сієна», є навіть така пастель. Машини всередині схожі на маленькі будиночки з сидіннями. Над дзеркалом у червоній машині висить ведмежа. Я гладжу ніс цієї машини. Він гладенький і холодний, як кубик льоду.

— Обережно, — застерігає Ма, — може спрацювати сигналізація.

Я цього не знав і якнайшвидше складаю руки на грудях.

— Ходімо погуляймо по травичці, — каже Ма й тягне мене за собою.

Мої черевики мнуть зелене остюччя. Я нахиляюся і гладжу його. Воно зовсім не ріже мені пальців. Палець, що його хотів був з'їсти Раджа, вже майже загоївся. Я розглядаю траву і бачу там гілку, і бурий листок, і ще щось жовте.

Враз долинає якийсь рев. Я зводжу очі до неба. Воно таке велике, що мало не валить мене з ніг.

— Ма, дивись, іще один літак!

— Інверсійний слід, — каже вона, показуючи вгору. — Нарешті я згадала, як це зветься.

Я ненароком наступаю на квітку; тут їх сотні, а не один букет, що його надіслали нам божевільні люди. Квіти ростуть просто з землі, як волосся на голові.

— Нарциси, — мовить Ма, показуючи на квіти, — магнолії, тюльпани, бузок. А це що, яблуні цвітуть?

Вона нюхає все, що називає, і тикає мене носом у квіти з сильним солодким запахом — від нього аж паморочиться в голові. Ма зриває гілку бузку і простягає мені.

Поруч з деревами лежать якісь велетні. Вони ніби покриті шкірою, але коли ми гладимо їх, то відчуваємо долонями горбки. Я знаходжу трикутний предмет завбільшки з мій ніс, і Норін каже, що то камінь.

— Йому мільйони років, — пояснює Ма.

Як вона це знає? Я перевертаю камінь, але на ньому немає ніякого ярлика.

— Ой, глянь. — Ма сідає навпочіпки.

У траві щось повзе. Це мураха.

— Не треба! — кричу я і затуляю її руками, як панцером.

— Що це з ним? — питає Норін.

— Будь ласка, будь ласка-ласочка, — кажу я Ма, — не дави її.

— Не бійся, — відповідає вона, — я й не збиралася її давити.

— Пообіцяй.

— Обіцяю.

Та коли я забираю руки, мурахи вже немає, і я плачу.

Раптом Норін знаходить ще одну, і ще. Дві мурахи тягнуть щось, у десять разів більше від них обох.

З неба, кружляючи, спускається якийсь предмет і приземляється поряд зі мною. Я відскакую.

— Ой, та це ж кленова летючка, — каже Ма.

— Що?

— Це кленове насіннячко з крильцями, що допомагають йому летіти якнайдалі.

Воно таке тонке, що я бачу його наскрізь: маленькі сухі жилки, а посередині — бура гулька та крихітна дірочка. Ма кидає летючку в повітря, а вона знову падає на землю.

Я показую їй іншу летючку, проте з нею щось не так.

— Вона має тільки одне крильце, а друге десь загубилося.

Я підкидаю її високо вгору, але вона все одно падає вниз, і я кладу її в свою кишеню.

Однак найкрутіша річ — гучне дзижчання. Це від гелікоптера. Він значно ближчий до мене, ніж літак...

— Мерщій усередину! — кричить Норін.

Ма хапає мене за руку й смикає.

— Стривай... — озиваюсь я, але мені забиває дух.

Вони обидві тягнуть мене за собою. З носа тече, як перше.

Коли ми проскакуємо крізь обертові двері, голова мені туманіє. У тому гелікоптері було повнісінько папараці, що намагалися сфотографувати нас із Ма.

Після денного сну моя застуда не минула. Я граюся своїми скарбами: каменем, пошкодженою кленовою летючкою та зів'ялим бузком. Бабця приводить нових відвідувачів, але сама чекає зовні, щоб у нашій палаті було не так тісно. Нових людей двоє. Це мій Дядечко Павло з підстриженим до вух прямим волоссям і Діна — моя Тітонька в прямокутних окулярах і з мільйоном чорних зміястих кісок на голові.

— Ми маємо маленьку дівчинку на ім'я Бронвін, яка буде безмежно рада познайомитися з тобою, — каже мені Тітонька. — Вона й не знала, що в неї є брат у перших. Зрештою, про твоє існування й ми дізналися лише два дні тому, коли зателефонувала твоя бабуся і розповіла новини.

— Ми хотіли відразу ж примчати сюди, та лікарі сказали...

Павло замовкає й витирає кулаком очі.

— Все гаразд, милий, — мовить Діна й потирає йому ногу.
Дядечко Павло надзвичайно шумно прокашлюється і прова-
дить:

— ...Я ніяк не можу оговтатися від удару.

Не бачу нікого, хто б міг його вдарити.

Ма обіймає його за плечі.

— Ці всі роки він думав, що його маленька сестричка помер-
ла, — каже вона мені.

— Бронвін? — тихо питаю я, проте Ма дочуває мої слова.

— Ні, я. Павло — мій брат, пам'ятаєш?

— Еге ж, знаю.

— Не можу висловити, як я... — Він знову замовкає і ськається.

У Дядечка це виходить куди гучніше, ніж у мене. Він сурмить,
наче слон.

— А де ж Бронвін? — питає Ма.

— Ну, ми думали... — мовить Діна й дивиться на Павла.

Він каже:

— Ви з Джеком незабаром познайомитеся з нею. Ми залиши-
ли її в дитячому садочку.

— А що це таке? — питаю я.

— Це такий будинок, де батьки лишають своїх дітей, коли вони
працюють, — пояснює Ма.

— Чому діти працюють?..

— Та ні, коли батьки працюють.

— Бронвін страх як кортить побачити тебе, — каже Діна.

— Вона вивчає знаки й хіп-хоп, — додає Павло.

Він хоче зробити кілька фотографій, щоб надіслати їх е-мейлом
в Австралію моєму Дідусеві, який завтра збирається вилетіти до нас.

— Не хвилюйся, з ним буде все добре, коли він його побач-
ить, — заспокоює Павло мою Ма.

Однак я не розумію, що означають ці всі з *ним, він, його*. А ще
я не знаю, що треба робити, коли тебе фотографують, хоч Ма
каже, що треба просто дивитися в камеру й усміхатися, ніби при-
ятелєві.

Павло показує мені на екрані зроблені знімки й питає, ко-
трий з них, на мою думку, найкращий — перший, другий чи третій.
Та, як на мене, вони всі однакові.

Від усіх цих розмов мені втомлюються вуха.

Коли Павло і Діна йдуть, я думаю, що тепер ми з Ма нарешті залишимося самі, але тут заходить Бабця й довго обіймає Ма, а мені шле рукою поцілунок.

— Як тут маєтсья мій любий онук?

— Це до тебе, — каже мені Ма. — Що треба відповісти, коли хто-небудь питає, як твої справи?

Знову ці манери!

— Дякую, — мовлю я.

Вони обидві сміються: знову я мимохіть пожартував.

— Спочатку треба сказати «дуже добре», а вже тоді «дякую», — пояснює Бабця.

— Дуже добре, а вже тоді дякую.

— Якщо в тебе не все гаразд, то можеш відказати: «Я почуваюся не на всі сто відсотків», — веде далі Бабця й повертається до Ма: — До речі, Шарон, Майкл Кілор, Джойс (як там її прізвище?) — усі вони телефонують і питають за тебе.

Ма киває.

— Вони вмирають від бажання зустрітися з тобою.

— Я теє... Лікарі кажуть, що я ще не готова до таких візитів, — каже Ма.

— Так, звісно.

Тут у двері заглядає чоловік на ім'я Лео.

— Можна йому зайти на хвилинку? — питає Бабця.

— Мені байдуже, — відповідає Ма.

Це мій Нерідний Дідусь, але Бабця каже, що я можу кликати його Нерідусем. Не думав, що вона теж знає про словесні складанки. Він кумедно пахне димом, його зуби криві, а брови повсякчас ворущаються.

— Як же вийшло, що все його волосся — на обличчі, а не на голові?

Він сміється, хоч я спитав про це Ма пошепки.

— Хоч заріж, не знаю, — мовить він.

— Ми зустрілися на курсах індійського масажу голови, — каже Бабця, — і я вибрала його голову як найгладкішу поверхню для роботи.

Вони обоє сміються, а Ма — ні.

— Можна мені трохи посмоктати? — питаю я.

— Зажди, поки всі підуть, — відповідає Ма.

Бабця питає:

— Чого він хоче?

— Не зважай.

— Я можу покликати медсестру.

Але Ма хитає головою:

— Він хоче посмоктати молока.

Бабця зачудовано позирає на неї:

— Ти що, хочеш сказати, що він досі?..

— Я не мала причин відлучати його.

— Ну, я розумію, замкнені в тій кімнаті, ви з ним... хай так, але ж п'ять років?..

— Ти нічого про це не знаєш.

Бабця невдоволено стискає губи:

— Я питаю про це не з цікавості...

— Мамуню...

Нерідусь устає:

— Ходімо, народові треба відпочити.

— Звісно, — каже Бабця. — Ну, бувайте, до завтра...

Ма знову читає мені «Щедре дерево» і «Лоракса», але дуже тихо, бо їй болить горло і голова. Я довго смокчу циці — це заміняє мені вечерю. Ма мимоволі засинає. Я люблю дивитися на її обличчя, коли вона про це не знає.

Я знаходжу складену газету. Її, певно, пронесли відвідувачі. На першій сторінці — картинка розбитого на дві частини мосту. Цікаво, чи справді він такий? На другій сторінці я бачу себе, Ма і поліціантів у ту мить, як Ма несла мене до відділку. Стаття зветься «НАДІЯ ДЛЯ ХЛОПЧИКА-БОНСАЯ». Я насилу розбираю слова:

Персонал престижної Камберлендської клініки кличе його Чудо-Джеком. Сестри й лікарі полюбили цього маленького героя, що одного суботнього вечора хоробро відкрив для себе новий світ. Цей яскравий довговолосий Маленький Принц — плід насильства над його вродливою молодого матір'ю, якого вона не раз зазнавала від Страховиська в садовій повітці. Негідник намагався втекти, однак його затримала поліція о другій годині ночі в неділю. Джек каже, що все добре, і обожнює

великодні яйця, але, спускаючись і піднімаючись сходами, досі рачкує, як мавпочка. Усі п'ять років свого життя він провів у старій, обшитій зусібч корком повітці, і фахівці не можуть встановити, як сильно й у чому він відстає від інших дітей.

Ма прокидається й вихоплює з моїх рук газету:

— Почитаю я тобі ліпше книжку про кролика Пітера.

— Але ж тут написано про мене, про хлопчика-бонсая.

— *Про бозна-кого?* — Вона знову дивиться в газету, змахе з обличчя волосся і стогне.

— А що таке бонсай?

— Це такі крихітні деревця. Люди вирощують їх у горщиках і щодня обрізують, щоб вони росли кривими.

Я згадую наш Вазон. Ми ніколи його не обрізували, дозволяючи рости, як йому заманеться, а він узяв та й помер.

— Але ж я не дерево, а хлопчик.

— Це просто така фігура мовлення, — каже Ма, бгає газету й кидає в смітницю.

— Там написано, що я «яскравий», однак яскравим може бути тільки світло.

— Газетярі часто пишуть неправильно.

Газетярі — це наче ті люди з «Аліси», що насправді виявилися колодою карт.

— Там написано, що ти вродлива.

Ма сміється. Але ж вона і справді вродлива. Я вже бачив багато справжніх людських облич, проте в неї найкрасивіше.

Я знову сякаюся; шкіра довкола носа почервоніла й болить. Ма п'є свої протибольові пігулки, однак головний біль не минає. Я не думав, що їй болітиме голова, коли ми опинимось у Зовні. Я гладжу в темряві її волосся. Щоправда, в палаті номер сім не буває цілковитої темряви, бо срібне обличчя Бога заглядає у вікно. Правда за Ма: воно зовсім не кругле, а загострене з обох кінців.

Уночі навколо нас літають вампіри-мікроби з масками на обличчях, щоб ми не змогли їх розпізнати. Потім з'являється порожня труна, що обертається на велетенський унітаз, і змиває в себе весь світ.

— Ш-ш-ш, ш-ш-ш, це лише сон, — заспокоює мене Ма.

Потім божевільний Аджит засуває Раджині какавельки в мішок, щоб відіслати їх нам. І все через те, що я залишив собі шість іграшок. Хтось ламає мені кістки і встромляє в них кнопки.

Я прокидаюся в сльозах, і Ма дозволяє мені довго смоктати з її правої циці. Молоко в ній цього разу досить жирне.

— Я залишив собі не п'ять, а шість іграшок, — кажу я до Ма.

— Що?

— Ну, з тих, що надіслали божевільні шанувальники, я залишив собі шість.

— Це не важливо, — відповідає Ма.

— Ні, важливо, я залишив шість, а не відіслав одну хворим дітям.

— Але ж їх надіслали тобі. То були твої подарунки.

— Тоді чому ти дозволила мені взяти тільки п'ять?

— Не можна ж мати стільки, скільки хочеш. Засинай.

Проте мені не спиться.

— Хтось затис мені носа.

— Просто твої соплі загусли, а це значить, що ти скоро зовсім одужаєш.

— Але ж як я одужаю, коли не могу дихати?

— На те Бог і дав тобі рота, щоб ти дихав ним. Це план «Б», — каже Ма.

Коли починає світати, ми рахуємо наших друзів. Це Норін, лікар Клей, лікарка Кендрик, Пілар і жінка у фартусі, чийого імені я не знаю, а ще Аджит і Найша.

— А це хто такі?

— Чоловік, дитина і собака, що викликали поліцію, — відповідаю я.

— А, справді.

— Тільки я думаю, що Раджа — мій ворог, бо він укусив мене за пальця. О, а ще офіцерка Оу, і поліціант (його імені я теж не знаю), і капітан. Разом десять друзів і один ворог.

— Ти забув про Бабцю, Павла та Діну, — каже Ма.

— І ще про Бронвін — мою сестричку в перших, якої я ще не бачив. І про Лео — мого Нерідуса.

— Йому вже під сімдесят, і від нього тхне дурманом, — каже Ма. — Вона, мабуть, зовсім тюкнулася.

— А що таке «тюкнутися»?

Однак Ма не відповідає на моє запитання, а питає сама:

— То скільки ж у нас вийшло?

— П'ятнадцять і ще один ворог.

— Знаєш, собака просто злякався, і в нього були на те причини.

А от жуки можуть укусити без причини, тому їх треба гнати. *Сни й насни гарні сни, а жуків усіх жени.* Ма вже давно не читає мені цього віршика.

— Гаразд, — кажу я, — нехай буде шістнадцять плюс місіс Гарбер, татуйована дівчина і Г'юго. Тільки ми з ними майже не розмовляємо. То що, їх теж рахувати?

— Так, звісно.

— Тоді виходить дев'ятнадцять.

Мені потрібна інша паперова хустка. Вони м'якші за туалетний папір, але іноді рвуться, коли промокають.

Потім я встаю, і ми вдягаємося наввипередки. Я виграю, от тільки забуваю взутися.

Тепер я вже так швидко спускаюся сходами на задку — бух-бух-бух, що в мене стукотять зуби. Не думаю, що я схожий на мавпочку, як написали газетярі, однак хтозна... Тварини ж на телепланеті дикої природи не мали сходів.

На сніданок я з'їдаю чотири французькі тости.

— Я що, расту?

Ма міряє мене очима:

— Щохвилини.

Коли ми приходимо до лікаря Клея, вона змушує мене розповісти про мої сни.

Лікар гадає, що мій мозок, певно, взявся до генерального прибирання.

Я зачудовано дивлюся на нього.

— Тепер, коли тобі вже не загрожує небезпека, твій мозок збирає всі непотрібні страхи й викидає їх у вигляді нічних кошмарів, — каже він і робить руками такий жест, ніби щось жбурляє.

Я не заперечую, пам'ятаючи про манери, але все відбувається точнісінько навпаки. У Кімнаті я почувався в безпеці, а в Зовні всього боюся.

Лікар Клей розмовляє з Ма про те, чому в неї виникло бажання вдарити Бабцю.

— Цього робити не можна, — кажу я.

Вона блимає на мене очима:

— Насправді я не хочу нікого бити. Лише іноді.

— А вам коли-небудь хотілося вдарити її до того, як вас викрали? — питає лікар Клей.

— О, так, звісно. — Ма дивиться на нього, а потім раптом починає сміятися, хоч її сміх більше схожий на плач. — Прекрасно, я повернула собі колишнє життя.

Ми проходимо ще одну кімнату з двома предметами, що, як я знаю, звуться комп'ютерами.

Ма каже:

— Чудово, я пошлю кілька е-мейлів друзям.

— Кому з дев'ятнадцятьох?

— А, ні, моїм старим друзям. Ти ще їх не знаєш.

Вона сідає й починає бити пальцями по буквах, а я дивлюся.

Вона хмуриться, дивлячись на екран.

— Не можу пригадати свого пароля.

— А що це?

— Я тепер така... — каже вона і, затуливши руками рота, з хлипом утягає носом повітря. — Не зважай. Послухай, Джеку, знайдімо що-небудь цікаве для тебе.

— Де?

Вона рухає мишкою, і на екрані раптом з'являється зображення Дори. Я підходжу ближче, і Ма показує мені, як треба рухати маленькою стрілкою, щоб грати далі. Я збираю по шматочках розбите чарівне блюдо. Дора з Черевичком плескають у долоні й співають пісню вдячності. Це ще ліпше, ніж у телевізорі.

Ма сидить за іншим комп'ютером і переглядає книжку з обличчями. Вона каже, що це остання новинка техніки. Ма набирає імена — і обличчя починають усміхатися.

— А вони й справді дуже старі? — питаю я.

— Ні, їм років по двадцять шість, як мені.

— Але ж ти сказала, що це старі друзі.

— Це означає, що я познайомилася з ними дуже давно. Вони всі так змінилися...

Ма наближає обличчя до екрана й шепоче щось на зразок «Південна Корея» чи «вже встигла розлучитися, не може бути...»

Вона знаходить новий сайт з відеороликами танців та пісень і показує мені двох котів, що танцюють у балетному взутті. Це дуже смішно. Тоді Ма заходить на інші сайти з такими заголовками, як «Тюремне ув'язнення» та «Незаконні обладки». Вона просить, щоб я дав їй почитати все, що її цікавить, тому я знову граю з Дорою, виграючи Мигтючу Зірку.

Тут я помічаю, що коло дверей хтось стоїть, і від несподіванки здригаюся. Це Г'юго, але нині на його обличчі немає усмішки.

— О другій в мене скайп.

— Га? — перепитує Ма.

— О другій в мене скайп.

— Вибач, я тебе зовсім не розумію...

— Щодня о другій годині я спілкуюся скайпом зі своєю мамою.

Вона чекає мене вже дві хвилини. Це зазначено в графіку, що висить отут, на дверях.

Коли ми повертаємось у свою кімнату, то помічаємо на ліжку маленьку машинку з запискою від Павла. Ма каже, що вона слухала майже таку саму того дня, коли її викрав Старий Нік, тільки ця має картинки, які можна пересувати пальцем, і в її пам'яті не тисячі, а мільйони пісень. Вона встромляє у вуха щось подібне до пуп'янків, а тоді починає кивати в лад музиці, якої я не чую, і тихенько співати про те, що кожного дня їй доводиться перетворюватися на мільйон різних людей.

— Дозволь і мені.

— Ця пісня зветься «Гірко-солодка симфонія». Коли мені було тринадцять років, я слухала її без упину.

Ма встромляє в моє вухо один пуп'янок.

— Надто гучно, — кажу я і висмикую ту штучку з вуха.

— Обережніше, Джеку, це подарунок мені від Павла.

Я й не знав, що то її машинка, а не моя. У Кімнаті в нас усе було спільне.

— Послухай тепер «Бітлз», це їхня стара пісня. Їй, певно, вже років з п'ятдесят. Вона зветься «Все, що тобі треба, — любов». Гадаю, тобі сподобається.

Я розгублений:

— А хіба людям не потрібні їжа й усе інше?

— Еге ж, потрібні, але якщо тебе ніхто не любить, то це дуже погано, — голосно відповідає Ма, гортаючи список пісень пальцем. — Знаєш, науковці провели експеримент з новонародженими мавпочками. Вони забрали їх у матерів і посадили в клітки по одинці. І знаєш, що вийшло? Вони не виростили як слід.

— А чому вони не виростили?

— Та ні, вони стали великими, проте дуже чудними. А все тому, що їх ніхто ніколи не притискав до грудей.

— Що в них було чудне?

Ма вимикає свою машинку.

— Вибач, Джеку, я не знаю, чому я завела про це мову.

— То що саме в них було чудне?

Ма жує свою губу.

— Вони мали проблеми з головою.

— Як божевільні люди?

Вона киває.

— Вони кусали самих себе і все, що їх оточувало.

Г'юго порізав собі руки, та не думаю, щоб він себе кусав.

— Чому?

Ма важко зітхає.

— Бачиш, якби вони росли зі своїми мамами, то ті пригортали б їх до грудей, але мавпочки смоктали молоко зі спеціальних трубочок, тож... Як з'ясувалося, любов була потрібна їм не менше за молоко.

— Це погана історія.

— Вибач. Не треба було її розповідати тобі.

— Ні, треба, — кажу я.

— Але ж...

— Я не хочу, щоб були невідомі мені погані історії.

Ма міцно-міцно обіймає мене.

— Джеку, тобі не здається, що я весь цей тиждень поведжуся трохи дивно? — питає вона.

Не знаю, бо все навколо дивне.

— Я роблю дурниці. Знаю, тобі треба, щоб я й далі лишалася твоєю Ма, однак мені треба згадати, як це — бути самою собою, і тому...

А я думав, що вона сама і моя Ма — одна людина.

Я знову пропоную їй піти в Зовні, та вона каже, що дуже втомилася.

— Який сьогодні день?

— Четвер, — мовить Ма.

— А коли буде неділя?

— П'ятниця, субота, неділя...

— Через два дні, як у Кімнаті?

— Еге ж, у тижні всюди сім днів.

— А що ми попросимо принести нам як недільний подарунок?

Ма хитає головою.

По обіді ми сідаємо у фургон з написом «Камберлендська клініка» і виїжджаємо крізь великі ворота в решту світу. Мені цього не хочеться, але ми мусимо показати стоматологові зуби Ма, бо вони й досі болять.

— А там будуть люди, що нам не друзі?

— Лише стоматолог і його помічник, — відповідає Ма. — Усіх інших вони відіслали геть, щоб прийняти тільки нас.

Ми наділи шапки й круті окуляри, однак не стали мастити обличчя кремом проти засмаги, бо шкідливі промені крізь віконне скло не проникають. Ма забороняє мені знімати в машині гнучкі черевики. За кермом фургона сидить шофер у кепці. Гадаю, він німий. На сидінні встановлено спеціальне дитяче крісло, щоб я сидів трохи вище і пасок безпеки не перетис мені горло, якщо фургон раптом різко загальмує. Але тугий пасок мені однаково не до вподоби. Я дивлюсь у вікно і сякаю носа; сьогодні мої соплі вже зелені.

Тротуаром сновигає безліч чоловіків і жінок. Я ще ніколи не бачив стількох людей разом. Цікаво, вони всі справжні чи не всі.

— У деяких жінок таке ж довге волосся, як у нас, — кажу я Ма, — а в чоловіків коротке.

— Ну, в рок-зірок воно теж довге. Але це не правило. Просто так повелося.

— Просто що?..

— Дурна звичка, якої додержують усі. Хочеш, підстрижемо тобі волосся? — питає Ма.

— Не хочу.

— Це не боляче. Коли мені було дев'ятнадцять років, я мала коротку стрижку.

Я хитаю головою:

— Я не хочу втратити своєї сили.

— Що?

— Ну, своїх м'язів, як Самсон.

Ма сміється.

— Дивись, Ма, чоловік підпалює самого себе!

— Він просто прикурює сигарету. Колись я теж курила, — каже Ма.

Я зачудовано дивлюся на неї:

— Навіщо?

— Та я вже й не пам'ятаю.

— Дивись, дивись!

— Не кричи.

Я показую туди, де вулицею йдуть малята.

— Дивись — діти зв'язані одне з одним.

— Вони не зв'язані. — Ма знову наближає обличчя до вікна. — Вони просто тримаються за мотузку, щоб не загубитися. І бачиш, найменші сидять у візочках, по шестеро в кожному. Це, певно, дитячий садок, подібний до того, куди ходить Бронвін.

— Я хочу побачити Бронвін. Відвезіть нас, будь ласка, в той дитячий садок, де діти й моя кузина Бронвін, — прошу я водія, однак він мене не чує.

— Нас уже чекає стоматолог, — каже Ма.

Я виглядаю в усі вікна, але дітей більше не видно.

Стоматолога звуть лікарка Лопес. Коли вона на секунду піднімає свою маску, я бачу, що губна помада в неї багряного кольору. Спочатку вона йде оглядати мене, бо я теж маю зуби. Я лягаю у велике рухоме крісло і дивлюся вгору, широко-широко розтуливши рота. Лікарка просить мене полічити, скільки предметів я бачу на стелі. Там три коти, один собака, дві папуги і...

Я виштовхую з рота якийсь металевий предмет.

— Це просто маленьке дзеркальце, Джеку, бачиш? Я хотіла порахувати твої зуби.

— Їх двадцять, — кажу я їй.

— Правильно, — усміхається лікарка Лопес. — Я ще ніколи не бачила п'ятилітньої дитини, що могла б сама полічити свої

зуби. — Вона знову засуває мені в рота дзеркальце. — Хм-м, великий простір, саме в цьому я й хотіла пересвідчитися.

— А чому ви хотіли в цьому пересвідчитися?

— Бо це значить, що... в тебе багато місця для маневру.

Ма доведеться провести багато часу в кріслі, поки з її зуба витягатимуть усяку гидоту. Я не хочу чекати в приймальні, проте Янг, помічник лікарки, каже мені:

— Ходімо гляньмо, які в нас круті іграшки.

Він показує мені акулу на паличці, що клацає зубами — *брязь-брязь*, і дзиглик у формі зуба, але не людського, а велетового, увесь білий, без гнилі. Я розглядаю книжку про трансформерів і ще одну, без обкладинки, про черепах-мутантів, що кажуть наркотикам «ні».

Аж тут до мене доноситься дивний звук.

Янг загороджує собою двері.

— Гадаю, твоєї Мамуні не хотілося б, щоб...

Проте я пірнаю під його руку і бачу, як лікарка Лопес длубається в зубах Ма якоюсь машинкою.

— Облиште її!

— Усе гаразд, — каже Ма, однак її рот зламаний.

Що ця жінка з нею зробила?

— Йому тут, певно, безпечніше, тож нехай зостається, — каже лікарка Лопес.

Янг приносить дзиглик-зуб і ставить його в кутку. Я сідаю і спостерігаю. Це жахливо, та ще жахливіше було б нічого не бачити. Один раз Ма смикається в кріслі і стогне; я встаю, проте лікарка Лопес питає:

— Ще заморозити?

Тоді вона встромляє в рота Ма голку, після чого та знову сидить спокійно. Це триває нескінченно довго, сотні годин. Мені треба висякатися, але шкіра навколо носа почала облазити, тож я просто притискаю хусточку до обличчя.

Коли ми з Ма повертаємося на автостоянку, мені здається, що світло б'є просто в голову. Водій фургона читає газету. Побачивши нас, він виходить і відчиняє нам двері.

— ...аку-у, — каже йому Ма.

Цікаво, вона тепер завжди розмовлятиме неправильно? Як на мене, то ліпше мати хворого зуба, ніж говорити отак.

Усю дорогу назад у клініку я дивлюся, як повз нас пропливають будинки та люди, і співаю пісню про стрічку шосе й безмежне небо.

Зубчик, як і раніше, лежить під нашою подушкою, і я його цьомаю. Треба було віднести його до лікарки Лопес: ану ж вона зуміла б уоставити його на місце?

У палаті нас чекає вечеря на таці — бефстроганов зі шматочків м'яса і шматочків чогось схожого на м'ясо, але то гриби. Все лежить поверх м'якого рису. Ма ще не може їсти м'яса. Вона лише ковтає трохи рису, однак розмовляє вже майже правильно. Удвері стукає Норін, заходить і каже, що має для нас сюрприз — татусь Ма з Австралії.

Ма, плачучи, схоплюється з місця.

Я питаю:

— Можна мені взяти з собою свій бефстроганов?

— Я можу відвести до вас Джека, коли він поїсть, — пропонує Норін, однак Ма нічого не відповідає і швидко тікає.

— Він справив нам похорон, — кажу я Норін. — Тільки нас у ґруні не було.

— Рада це чути.

Я ганяю виделкою по тарілці маленькі рисинки.

— Либонь, це був найвиснажливіший тиждень у твоєму житті, — каже Норін, сідаючи поруч зі мною.

Я блимаю на неї й питаю:

— Чому?

— Ну, все довкола таке дивне, і ти, певно, почувашся прибульцем з іншої планети?

Я хитаю головою:

— Ніякі ми не прибульці. Ма каже, що ми залишимося тут назавжди, аж до смерті.

— А-а-а, я мала на увазі, що... що для вас тут усе нове.

Коли я доїдаю свою вечерю, Норін відводить мене в кімнату, де Ма сидить, тримаючи за руку чоловіка в кепці. Він схоплюється й каже їй:

— Я вже товкмачив твоїй матері, що не хочу...

Але Ма перебиває його:

— Татусю, це Джек.

Він заперечливо хитає головою.

Але я таки Джек, чи він сподівався на когось іншого?

Він дивиться в стіл, і все його обличчя пітніє:

— Не ображайся.

— Що ти маєш на увазі?

Здається, Ма от-от закричить.

— Я не можу бути в цій кімнаті. Мене від оцього трясє.

— Він не *оцей*! Він хлопчик, і йому вже п'ять років! — горлянить Ма.

— Я не так висловився. Це... це все через зміну годинних поясів. Я зателефоную тобі згодом з готелю, гаразд?

Чоловік, що зветься моїм Дідусем, проходить, навіть не глянувши на мене. Він уже коло самісіньких дверей.

Зненацька лунає гуркіт — це Ма гатить рукою в стіл:

— Ні, не гаразд!

— Добре, добре.

— Сядь, татусю.

Але він стоїть на місці.

— Він — увесь мій світ, — каже Ма.

Хто, її тато? Ні, гадаю, *він* — це я.

— Звісно, цілком природна річ, — мовить Дідусь, тручи шкіру під очима. — Але досить мені тільки уявити, як та тварюка...

— А, то для тебе було б ліпше, якби я померла й була похована?

Він знову хитає головою.

— Тоді навчися жити з цим, — каже Ма. — Я повернулася...

— Це просто диво, — промовляє Дідусь.

— Я повернулася. І не сама, а з Джеком. Отже, сталося два дива.

Він кладе руку на дверну ручку.

— Просто тепер... мені тяжко...

— Іншої нагоди не буде, — каже йому Ма. — Сідай.

Але ніхто не ворушиться.

Тоді Дідусь підходить до столу й сідає.

Ма вказує мені на стілець поруч з ним, і я сідаю теж, хоч мені це зовсім не до вподоби. Я розглядаю свої черевики, вони зморщилися по краях.

Дідусь знімає кепку й дивиться на мене.

— Радий зустрічі з тобою, Джеку.

Я не знаю, що чемні люди на таке мають відповідати, тож просто кажу:

— Ласкаво прошу.

Згодом ми з Ма лежимо в Ліжку, і я смоччу в темряві.

— А чому він не хотів мене бачити? Він що, знову обмахнувся, як з нашим похороном? — питаю я.

— Якось так, — тяжко зітхає Ма. — Він думає... він думав, що мені було б ліпше без тебе.

— Деінде?

— Ні, якби ти взагалі не народився. Уявляєш?

Я намагаюся уявити це, але не можу.

— А ти тоді була б Ма?

— Ні, не була б. Тож це тупа ідея.

— А він мій справжній Дідусь?

— Боюся, що так.

— А чому ти боїшся?..

— Я хотіла сказати: так, справжній.

— І він був твоїм Татусем, коли ти була маленькою дівчинкою в гамаку?

— Навіть коли я була немовлям, з півторамісячного віку, — відповідає Ма. — Відколи вони принесли мене до себе з лікарні.

— А чому вона тебе там залишила — твоя рідна мама? Помилково?

— Гадаю, вона дуже втомилася, — каже Ма. — Вона була ще надто молода.

Ма сідає на ліжку й гучно сякається.

— А татусь згодом звикнеться, — мовить вона.

— З чим?

По обличчю Ма перебігає смішок.

— Я хотіла сказати, що він поводитиметься ліпше. Як справжній дідусь.

Отже, як Нерідусь, тільки той — несправжній дідусь.

Засинаю я дуже легко, а прокидаюся в сльозах.

— Усе гаразд, усе гаразд, — заспокоює мене Ма, цьомаючи в голову.

— А чому вони не хотіли притискати до своїх грудей маленьких мавпочок?

— Хто?

— Науковці, чому вони не притискали до своїх грудей малесеньких мавпочок?

— О-о-о! — вигукує Ма й за мить додає: — Може, й притискали. Може, маленьким мавпочкам подобалися людські обійми.

— Але ж ти сказала, що вони поводитися дуже дивно і кусали самих себе.

Ма мовчить.

— А чому науковці не повернули мавпочкам матерів і не попросили вибачення?

— І навіщо тільки я розповіла тобі цю давню історію, яка стала-ся багато років тому, коли мене самої не було ще на світі!

Я кашляю, і мені нема куди висякати носа.

— Не думай про цих мавпочок. У них тепер усе гаразд.

Ма так міцно пригортає мене до себе, що стає боляче шиї.

— Ой!

Ма відсувається.

— Джеку, у світі багато різних речей.

— Мільйон мільйонів?

— Мільйон мільйонів мільйонів. І якщо ти спробуєш убагати їх у свою голову, то вона просто лусне.

— Але ж маленькі мавпочки?..

Я чую, що Ма якось незвично дихає.

— Так, у світі багато поганого.

— Як вийшло з мавпочками?

— Навіть гірше, — каже Ма.

— А що гірше? — Я намагаюся собі уявити, що може бути гірше.

— Розповім, але не сьогодні.

— Тоді, коли мені буде шість?

— Можливо.

Вона вкладає мене спати.

Я слухаю, як Ма дихає, рахуючи її вдихи до десяти, а тоді відлічую десять своїх.

— Ма!

— Так?

— Ти думаєш про те, що може бути гірше?

— Іноді, — відповідає вона. — Іноді мені доводиться про це думати.

— Мені теж.

— Одначе потім я викидаю ці думки з голови й засинаю.

Я знову рахую вдихи і намагаюся вкусити себе за плече, проте мені стає боляче. Тепер я вже не думаю про мавпочок. Я думаю про всіх дітей у світі, але не про тих, яких бачив у телевізорі, а про справжніх, що їдять і сплять, какають і пісяють так само, як я. Якщо вколоти їх чимось гострим, з них потече кров, а якщо полоскотати, то вони засміються. Мені хочеться бачити їх, та коли їх багато, а я один, моя голова туманіє.

— То ти зрозумів? — питає Ма.

Я лежу в ліжку в палаті номер сім, а вона сидить скраєчку.

— Я дріматиму тут, а ти — в телевізорі, — кажу я їй.

— Власне, я буду внизу, в кабінеті лікаря Клея, розмовлятиму з телевізійниками, — мовить Ма. — Мене знімуть на відеокамеру, а згодом, аж увечері, покажуть у телевізорі.

— А нащо ти хочеш поговорити з тими стерв'ятниками?

— Повір, мені цього зовсім не хочеться. Але я мушу відповісти на всі їхні запитання, інакше вони від нас не відчепляться. Я повернуся, перш ніж ти прокинешся.

— Гаразд.

— А завтра нас чекає справжня пригода. Ти пам'ятаєш, куди Павло, Діна та Бронвін обіцяли нас відвезти?

— У Музей природознавства, подивитися на динозаврів.

— Саме так.

Ма встає.

— Заспівай пісеньку.

Ма сідає і співає пісню «Спустися нижче, милая карето». Але вона співає її занадто швидко, і голос в неї ще хрипкий від застуди. Вона бере мене за руку й позирає на мій годинник зі світляними цифрами.

— Ще одну.

— Мене вже чекають...

— Я хочу піти з тобою.

Я сідаю на ліжку й обхоплюю руками Ма.

— Ні, я не хочу, щоб вони тебе бачили, — заперечує вона, вкладаючи мене на подушку. — Засинай.

— Я не засну сам.

— Але якщо ти не поспиш, то будеш дуже виснажений. Пустити мене, будь ласка.

Ма намагається розімкнути мої обійми, та я лише міцніше стискаю їх, тож у неї нічого не виходить.

— Джеку!

— Не йди, — кажу я, обвиваючи її тіло ще й ногами.

— Злізь з мене. Я вже спізнаюся.

Її руки тиснуть мені на плечі, але я ще міцніше пригортаюся до неї.

— Ти ж не мале дитя. Я кажу, пусти...

Ма з силою відштовхує мене, і я послабляю хватку, та так, що, падаючи, вдаряюся головою об столик — *три-і-і-і-і-ісь*.

Ма притискає до рота руку.

Я шодуху верещу.

— Ой, — каже вона. — Ой, Джеку, ой, Джеку, я така...

— Що сталося? — У дверях з'являється голова лікаря Клея. — Всі вже зібралися, чекають тільки вас.

Я кричу так гучно, як ніколи ще не кричав, і тримаюся за свою забиту голову.

— Сьогодні нічого не вийде, — каже Ма, глядячи мене по мокрому обличчю.

— Тоді відкладімо запис, — пропонує лікар Клей, підходячи ближче.

— Ні, відкладати не можна. Нам треба створити фонд для навчання Джека в коледжі.

Лікар кривить рота:

— Ми вже говорили з вами, чи досить такого приводу...

— Я не хочу навчатися в коледжі, — кажу я. — Я хочу знятися на телебаченні разом з тобою.

Ма важко зітхає:

— Плани змінюються. Ти можеш спуститися, але тільки якщо сидітимеш зовсім тихо, згода?

— Згода.

— Жодного слова.

Лікар Клей питає Ма:

— Ви впевнені, що це добра ідея?

Але я швидко взуваю свої гнучкі черевики, хоч у голові мені досі паморочиться.

Кабінет лікаря Клея важко впізнати: там повно людей, скрізь лампи й апарати. Ма садить мене на стілець у кутку, цьомає в забиту голову і щось шепоче, та розчуті її слів я не можу. Вона підходить до великого крісла, і якийсь чоловік прикріплює до її жакета маленького чорного жучка. Потім до неї підступає жінка з коробочкою фарб і починає розмальовувати її обличчя.

Я впізнаю нашого адвоката Морріса, що перебігає очима якісь папери.

— Ми повинні переглянути весь знятий матеріал, а також те, що виріжуть, — каже він комусь.

Морріс зачудовано дивиться на мене, а потім ворушить пальцями.

— Люди! — голосно вимовляє він. — Перепрошую! Хлопчик теж тут, але знімати його не можна — ніяких відео, ніяких фото, нічого, гаразд?

Відтак усі повертаються до мене, і я заплющую очі.

Коли я їх розплющую, то бачу, що якась особа потискає руку Ма. Ой, та це ж пишноволоса жінка з червоного дивана! От тільки сьогодні дивана в неї немає. Раніше я ніколи не бачив справжньої людини з телевізора. Як би мені хотілося, щоб то була Дора!

— Як заставку дамо назву вашого шоу на тлі аерознімка повітки, — каже їй якийсь чоловік. — Потім — обличчя героїні великим планом, а тоді — кадр, де ви вдох.

Жінка з пишним волоссям широко мені всміхається. Всі навколо безперестанку ходять і розмовляють. Я знову заплющую очі й затикаю вуха, як мені радив робити лікар Клей, коли шум стане вже зовсім нестерпним. Хтось рахує:

— П'ять, чотири, три, два, один...

Невже зараз злетить зореліт?

Пишноволоса жінка говорить особливим голосом, склавши руки, як під час молитви:

— Дозвольте насамперед висловити вам подяку від себе особисто й від імені всіх наших глядачів за те, що погодилися зустрітися з нами, хоч минуло тільки шість днів після вашого визволення. За те, що ви відмовилися від дальшого мовчання.

Ма стримано всміхається.

— Чи не могли б ви спершу розповісти, чого вам за ці сім років ув'язнення бракувало найбільше? Крім сім'ї, звичайно ж.

— Ну, власне, стоматолога, — швидко й тонко відповідає Ма. — Яка іронія, бо раніше я терпіти не могла чистити зуби!

— Ви опинилися в новому світі. Глобальна економічна криза, проблеми з екологією, новий президент...

— Ми дивилися інаугурацію в телевізорі, — перебиває її Ма.

— Так, але ж у світі все дуже змінилося.

Ма здвигає плечима:

— Мені не здається, що все змінилося докорінно. Хоч, правду кажучи, я ще по-справжньому не виходила з клініки — лише з'їздила до стоматолога.

Жінка сміється, немовби то жарт.

— Власне, все здається іншим, але це тому, що я й сама змінилася.

— Зміцнішали від ударів долі?

Я потираю голову в тому місці, де вдарився об стіл.

Ма кривиться:

— Раніше я була звичайна. Знаєте, я навіть не була ні вегетаріанкою, ні готкою.

— А тепер ви дивовижна молода жінка з дивовижною життєвою історією, і ми пишаємося тим, що ви, що нам... — Пишноволоса жінка позирає вбік, на одного з чоловіків з камерою і каже: — Ще раз. — А тоді знову дивиться на Ма й промовляє своїм особливим голосом: — І ми пишаємося, що ви завітали саме на наше шоу. А тепер розкажіть нашим глядачам — їм цікаво дізнатися, — чи не виник у вас так званий стокгольмський синдром. Іншими словами, чи не потрапили ви якоюсь мірою... в емоційну залежність від вашого викрадача?

Ма заперечливо хитає головою:

— Я його ненавиділа.

Жінка киває.

— Я біла його ногами і кричала. Одного разу я вдарила його по голові накривкою з унітаза. Я перестала митися й довгий час з ним не розмовляла.

— А це все було до чи після трагедії мертвонародження?

Ма затуляє собі рота рукою.

Раптом втручається Морріс, який досі гортає сторінки:

— У нас домовленість... Цієї теми не зачіпати.

— Ми не вдаватимемося в дрібниці, — каже пишноволоса жінка, — але це потрібно, щоб відновити послідовність подій...

— Ні, ви повинні додержувати умов контракту, — заперечує Морріс.

Руки Ма сильно тремтять, і, щоб цього не було видно, вона засуває їх собі під ноги. Вона зовсім не дивиться на мене — не вже забула, що я тут? Я подумки розмовляю з нею, однак вона не чує.

— Повірте мені, — каже жінка до Ма, — ми просто намагаємося допомогти *вам* розповісти *вашу* історію світові. — Вона дивиться в папери, що лежать на її колінах. — Отже, ви виявили, що вдруге вагітні, перебуваючи в пекельній безодні, де вже втратили два роки своєї дорогоцінної молодості. Чи були такі дні, коли ви відчували, що обставини змушують вас змиритися з...

Ма перебиває її:

— Власне, я відчувала себе захищеною.

— *Захищеною*? Це чудово.

Ма кривить рота:

— Мені ж навіть не було з ким поговорити. Знаєте, у вісімнадцять років я зробила аборт і ніколи за цим не шкодувала. Отак і тут.

У пишноволосої жінки злегка розтуляється рот. Потім вона зиркає на свої записи, а відтак, глянувши на Ма, веде далі:

— П'ять років тому, в холодний березневий день, у середньовічних умовах, на самоті, ви народили на світ здорове маля. Певно, це був найважчий день у вашому житті.

Ма хитає головою:

— Найщасливіший.

— Ну, і це також. Кожна мати каже...

— Еге ж, але, розумієте, для мене Джек став усім. Я ожила, відчувши, що хтось мене потребує, і після того стала поводитися чемно.

— Чемно? О, ви хочете сказати...

— Я робила це заради Джекової безпеки.

— А чи було вам нестерпно важко поводитися чемно, як ви висловилися?

Ма хитає головою:

— Я робила це на автопілоті. Ну, знаєте, як степфордська дружина.

Пишноволоса жінка весь час киває:

— Уявляю, як важко вам було ростити його самій, без книжок, без допомоги професіоналів і навіть без родичів.

Ма стенає плечима:

— Гадаю, діти найбільше потребують, щоб поруч з ними весь час були їхні матері. Тільки одна думка лякала мене: ану ж Джек захворіє? Чи я? Адже він потребував мене в усьому. Тож я постаралася згадати, чого нас навчали на лекціях з основ здоров'я, — ретельно мити руки, добре проварювати їжу...

Жінка киває.

— Ви годували його своїм молоком. Власне, ви й досі годуєте, хоч деяких наших глядачів це може приголомшити.

Ма сміється.

Жінка зачудовано позирає на неї.

— У всій історії це найразючіша подробиця?

Жінка знову переглядає свої записи.

— Отже, ви з вашою дитиною були приречені на самотнє ув'язнення...

Ма хитає головою:

— Ні він, ні я не були на самоті й хвилини.

— Ну, так. Але, як кажуть в Африці, дитину виховує все село...

— Якщо ви маєте це село. А якщо ні, то стане й двох людей.

— Двох? Ви маєте на увазі себе і свого...

Ма кам'яніє на обличчі:

— Я маю на увазі себе та Джека.

— А-а.

— Ми все робили разом.

— Як мило... Дозвольте запитати, я знаю, ви навчили його молитися Ісусові. Питання віри для вас дуже важливі?

— Це... частина того, чого я мала навчити Джека.

— І ще, чи правильно я зрозуміла, що телевізор допомагав вам розвіювати нудьгу?

— Мені ніколи не було нудно з Джеком, — відповідає Ма. — Як і йому зі мною, гадаю.

— Прекрасно. І ось ви зробили те, що деяким фахівцям видається дуже дивним. Ви надумали сказати Джекові, що його світ, завбільшки одинадцять на одинадцять футів, і все, що він бачить у телевізорі або про що дізнається з купки книжок, — це просто фантазія. Чи відчували ви докори сумління за те, що дурили його?

Вигляд у Ма аж ніяк не приязний.

— А що, на вашу думку, я мала йому сказати? Гей, за межами нашої кімнати є світ, повний утіх, але ти його ніколи не побачиш?

Жінка смокче губу.

— Я впевнена, що всі наші телеглядачі знають захопливі подробиці вашого порятунку...

— Втечі, — виправляє її Ма й усміхається мені.

Я чудуюся з цього й широко всміхаюся їй у відповідь, але вона вже не дивиться на мене.

— Втечі, так, ваша правда, й арешту... е-е-е... гаданого викрадача. А вам не спадало на думку, що роками цей чоловік дбав — на якось примітивному людському рівні, навіть у збоченій формі — про свого сина?

Очі Ма звужуються.

— Джек — тільки мій син, і більше нічий.

— Це так, у реальному розумінні, — каже жінка. — Я лише хотіла спитати, як, на вашу думку, генетичний, біологічний зв'язок?..

— Не було ніякого зв'язку, — цідить Ма крізь зуби.

— А коли ви дивитеся на Джека, чи не здається вам, що він скидається на свого причинця?

Очі Ма звужуються ще більше.

— Він схожий тільки на самого себе і ні на кого більше.

— М-м-м, — мугикає телевізійниця. — А тепер, коли ви думаете про вашого викрадача, вас розбирає ненависть? — Якусь мить вона чекає відповіді, а тоді докидає: — Чи не здається вам, що, побачивши його на суді, ви зможете все простити?

Рот Ма кривиться.

— Тепер це не головне, — каже вона. — Я намагаюся думати про нього якомога менше.

— Чи усвідомлюєте ви, що для багатьох людей стали своєрідною провідною зорею, символом?

— А-а-а, чим, перепрошую?

— Символом надії, — усміхається жінка. — Тільки-но ми повідомили, що хочемо взяти у вас інтерв'ю, глядачі заходилися телефонувати нам, надсилати електронні листи, есемески, називаючи вас янголом, талісманом доброти...

Ма морщить обличчя:

— Я лише зуміла вижити і добряче попотіла, щоб виростити Джека. Ще й як попотіла!

— Ви дуже скромна.

— Насправді я страшенно роздратована.

Пишноволоса жінка двічі моргає.

— Ця вся гречність!.. Я не свята, — говорить Ма все голосніше. — Я хочу, щоб до нас припинили ставитися так, ніби ми єдині, хто зіткнувся у своєму житті з чимось жахливим. Я знайшла в Інтернеті такі страшні історії, що в них годі повірити.

— Інші випадки, схожі на ваш?

— Атож. І не тільки... Звісно, коли я прокинулася в тій повітці, мені здалося, що ніхто ніколи не зазнавав такого жаху. Але річ у тому, що рабство винайшли не вчора. А щодо самотнього ув'язнення — чи відомо вам, що в Америці більш як двадцять п'ять тисяч людей відбувають кару в опрічних камерах? Дехто пробув там уже понад двадцять років. — Ма показує рукою на пишноволосу жінку. — Що ж до дітей, то є притулки, де сироти сплять уп'яťох в одній колісці, а пипки до їхніх ротів приклеюють скотчем. Декого з дітей щодня гвалтують татусі. Є й такі, що сидять у тюрмах і тчуть килими, аж поки зовсім осліпнуть...

Западає цілковита тиша. Потім жінка каже:

— Ваш гіркий досвід навчив вас... е-е-е... спочувати стражденним дітям у світі.

— Не тільки дітям, — озивається Ма. — Люди страждають від різних форм позбавлення волі.

Телевізійниця прокашлюється й перебігає очима свої записи.

— Ви сказали, що добряче попотіли, щоб виховати Джека, але ж цю роботу ще не закінчено. Зате тепер вам допомагатиме ваша сім'я і багато фахівців.

— Насправді тепер мені незрівнянно важче, — каже Ма, спустивши очі. — Коли весь наш світ уміщувався в квадрат одинадцять на одинадцять, його було легше контролювати. Тепер Джека лякає

багато речей. І я просто скаженію, коли в медіях його називають вироком, савантом або просто дикуном. Це слово...

— Ну, він дуже особливий хлопчик.

Ма знижує плечима:

— Він лише провів перші п'ять років свого життя в дивному місці — от і все.

— Вам не здається, що це важке випробування сформувало чи, сказати б точніше, понівечило його характер?

— Для Джека це не було випробуванням. Це був звичний лад життя. Хоч, може, й ваша правда, але ми всі чимось понівечені.

— Він, безперечно, велетенськими кроками наближається до одужання, — каже пишноволоса жінка. — Отже, ви допіру сказали, що в умовах ув'язнення вам було легше контролювати Джека...

— Ні, не Джека, а *все довкола*.

— Ви, певно, відчуваєте майже патологічне прагнення — цілком зрозуміле — оберігати свого сина від зовнішнього світу.

— Авжеж, це зветься материнство, — мало не гарчить Ма.

— Може, ви якоюсь мірою відчуваєте ностальгію за своїм ув'язненням?

Ма повертається до Морріса:

— Їй можна ставити такі дурні запитання?

Пишноволоса жінка простягає руку, і якась особа вкладає в неї пляшку з водою. Телевізійниця відпиває ковток.

Лікар Клей підносить руку вгору:

— Коли дозволите... Гадаю, ми всі розуміємо, що моя пацієнтка дійшла до межі. Точніше, вже перетнула її.

— Якщо вам потрібна перерва, ми поновимо запис пізніше, — каже жінка до Ма.

Ма хитає головою:

— Покінчімо вже з цим.

— Добре, — каже жінка, розплившись у штучній усмішці, наче робот. — З вашого дозволу, я б хотіла повернутися до одного питання. Коли народився Джек, — це цікавить деяких наших телеглядачів, — чи не виникало у вас хоч на мить бажання...

— Задавити його подушкою, чи що?

Ма говорить про мене? Але ж подушки потрібні, щоб спати на них.

Жінка махає на неї руками:

— Боронь Боже! Та невже вам ніколи не хотілося попросити викрадача забрати Джека?

— Забрати?

— Скажімо, залишити на ганку лікарні, щоб якась сім'я його всиновила? Адже й вас узяли за дочку, і ви, як мені здається, були щасливі.

Я бачу, як Ма ковтає слину.

— Чого б я мала так чинити?

— Ну, щоб він ріс вільним.

— Вільним від мене?

— Звісно, це була б жертва — найбільша жертва, але тоді Джек мав би нормальне, щасливе дитинство в люблячій сім'ї.

— Він мав мене. — Ма робить притиск на кожному слові. — Він провів своє дитинство зі мною, і мені байдуже, чи вважаєте ви це за *норму*.

— Але ж ви розуміли, що позбавляєте хлопчика всього? — питає жінка. — День при дні його світ мав ширшати й ширшати, а той, що ви йому могли дати, дедалі звужувався. Ви, мабуть, з тугою згадували те, чого Джек ніколи не бачив. Друзів, траву, плавання, каруселі на ярмарку...

— Чому всі торочать про ярмарки? — Голос Ма хрипне. — Малою я їх терпіти не могла.

Жінка злегка всміхається.

З очей Ма капають сльози. Вона піднімає руки, щоб витерти їх. Я схоплююся зі стільця і біжу до неї, щось падає — *бряяязь*. Я підбігаю до Ма й обіймаю її, а Морріс кричить:

— Не знімайте хлопчика...

Коли я вранці прокинувся, Ма знову лежала в Забутті.

Не думав, що в неї будуть такі дні в Зовні. Я смикаю її за руку, та вона лише тихо стогне й ховає голову під подушку. Мені дуже хочеться пити. Я примощуюся коло Ма, намагаючись дістатися до її циці, проте вона не розвертається до мене. Сотні годин я лежу поруч з нею, скрутившись калачиком.

Я не знаю, що робити. Коли ми жили в Кімнаті й Ма була в Забутті, я міг устати, приготувати сніданок і подивитися Телевізор.

Я дихаю носом, він тепер вільний. Здається, моя застуда минула.

Я підходжу до вікна і тягну за шнур, щоб трохи розсунути жалюзі. Надворі — яскраве сонце, вікна машин відсвічують його проміння. Повз вікно пролітає ворона й лякає мене. Здається, Ма не подобається світло, тому я згортаю жалюзі. У моєму пузику бурчить — *бур-бур*.

Тоді я згадую про кнопку біля ліжка і натискаю на неї, але нічого не відбувається. Та ось за хвилину в двері хтось тихо стукає — *тук-тук*. Я відчиняю їх і бачу Норін.

— Привіт, зайчику, як маєшся сьогодні?

— Я голодний, а Ма в Забутті, — шепочу я у відповідь.

— Вона забула тебе погодувати? Ми це зараз швиденько виправимо.

— Ні, не забула. Вона сама забулася.

На обличчі Норін відбивається збентеження.

— Гляньте, — показую на ліжко. — У такі дні вона не встає.

Норін називає Ма на її друге ім'я і питає, що з нею.

Я шепочу:

— Не говоріть до неї.

Але вона питає ще голосніше:

— Може, вам щось принести?

— Дайте мені поспати.

Зроду не чув, щоб Ма говорила в Забутті; її голос схожий на рев страховиська.

Норін підходить до шафи і дістає мій одяг. У темряві це важко, я засуваю обидві ноги в одну холошу, і на якусь мить мені доводиться спертися на Норін. Коли я торкаюся інших людей самохіть, це не так уже й страшно. Значно гірше, коли вони торкаються мене. Це наче удар струмом.

— Черевики, — шепоче Норін.

Я знаходжу свої черевики, засуваю в них ноги й застібаю липучки. Це не ті гнучкі черевики, що мені подобаються.

— Хороший хлопчик, — шепоче Норін з порога і махає мені, щоб я йшов слідом.

Я поправляю волосся у хвості, бо воно трохи вибилосся, а тоді знаходжу Зубчик, камінь та кленову летючку і кладу їх собі в кишеню.

— Твоя Ма, певно, дуже втомилася від інтерв'ю, — каже Норін у коридорі. — Твій дядько вже півгодини сидить у приймальні й чекає, коли ви прокинетеся.

Пригода! Але ж ми не зможемо взяти в ній участі, бо Ма в Забутті.

Лікар Клей, ідучи сходами, звертається до Норін. Обома руками тримаючись за поруччя, я опускаю одну ногу, потім другу і ковзаю по ньому долоньями. Я не падаю, хоч була мить, коли мені здалося, що от-от упаду. Проте я тут-таки встав на другу ногу.

— Норін!

— Секундочку!

— Я сам спускаюся!

Вона всміхається мені:

— Ви тільки гляньте!

— Дай п'ять, — каже лікар Клей.

Я відриваю від поруччя одну руку й стукаю п'ятірнею по його п'ятірні.

— То ти хочеш побачити динозаврів?

— Без Ма?

Лікар Клей киває.

— Ти весь час будеш зі своїми дядьком і тіткою, тож нічого тобі не загрожуватиме. Чи ти все-таки хочеш відкласти подорож?

Так, ой, ні, бо динозаври можуть зникнути.

— Сьогодні, будь ласка.

— Хороший хлопчик, — каже Норін. — А твоя Ма поки гарненько виспитьяся, і ти, повернувшись, розкажеш їй усе про динозаврів.

— Привіт, друзяко.

Це мій дядечко Павло, я й не знав, що його пустили в їдальню. Гадаю, в чоловіків звертання «друзяко» заміняє слово «солоденький».

Я снідаю, а дядечко Павло сидить поруч. Це дивно: він говорить у маленький телефон і каже, що на другому кінці — Діна. Другий кінець невидимий. Сьогодні дають сік без шматочків, і він дуже смачний. Норін каже, що його замовили спеціально для мене.

— Готовий до своєї першої подорожі в світ? — питає Павло.

— Я в Зовні вже шість днів, — пояснюю я йому. — І тричі був надворі. Я бачив мурах, гелікоптери і стоматологів.

— Чудово!

З'ївши кекс, я вбираюся в куртку, надіваю шапку та окуляри й машу обличчя кремом проти засмаги. Норін дає мені бурий паперовий пакет на той випадок, якщо мені буде важко дихати.

— Знаєш, — каже Павло, коли ми виходимо в обертові двері, — це навіть на ліпше, що твоя Ма сьогодні з нами не поїде, бо після вчорашньої передачі її всі впізнаватимуть.

— Усі на світі?

— Багато хто, — відповідає Павло.

На стоянці він простягає мені руку, щоб я тримався за неї. Але я не зважаю на це, і він її опускає.

Щось падає на моє обличчя, і я скрикую.

— Та це ж просто крапля дощу, — заспокоює мене Павло.

Я дивлюся на небо — воно сіре.

— Воно на нас упаде?

— Ні, все добре, Джеку.

Мені дуже хочеться повернутися в палату номер сім до Ма, хоч вона й у Забутті.

— Ось ми й прийшли...

Перед нами — зелений фургон, за кермом сидить Діна. Вона махає мені крізь вікно. В салоні я бачу менше личко. Двері фургона не відхиляються, а відсуваються, і я забираюся всередину.

— Нарешті, — каже Діна. — Бронвін, люба, привітайся зі своїм братиком у перших — Джеком.

Ця дівчинка на зріст така ж, як я. Її голова вся в кісках, як у Діни, але з блискучими намистинками на кінцях. Вона тримає в руках пухнастого слона і відерце пластівців з накривкою у формі жаби.

— Пивіт, Дзеку! — промовляє вона писклявим голосом.

Поруч з Бронвін — сидіння для мене. Павло показує, як треба застібати ремінь. У мене виходить пристебнутися з третьої спроби, і Діна з Бронвін плескають у долоні. Павло зачиняє двері фургона. Вони гучно стукають, і я аж здригаюся. Мені знову хочеться назад до Ма, та так, що, здається, от-от розплачуся. Проте я стримуюся.

Бронвін раз по раз повторює:

— Пивіт, Дзеку! Пивіт, Дзеку!

Вона ще не вміє правильно говорити, тож вимовляє: «Таті співає», «Ганюня собака» або «Неня, се пецива, ляляська». *Ляляська* — це «будь ласка» її мовою, *tati* — це Павло, а *nenя* — це Діна, але так їх називає тільки Бронвін, як-от свою Ма називаю Ма лише я.

Мені трохи лячно, однак тепер я швидше сміливіший, ніж наляканий, бо це не те саме, що вдавати мертвого в Килимі. Коли назустріч нам їде машина, я кажу сам собі, що вона повинна їхати зі свого боку дороги, а то офіцерка Оу посадить її у в'язницю до бурої вантажівки. Картинки за вікном схожі на кадри в телевізорі, тільки не такі чіткі. Я бачу припарковані машини, бетономішалку, мотоцикл і трейлер, що везе... раз, два, три, чотири, п'ять машин — моє улюблене число. Перед будинком якесь маля штовхає тачку, а в ній сидить ще менше малятко — як кумедно! Я бачу собаку, що переходить дорогу, ведучи за собою на мотузці людину. Гадаю, людина прив'язана до цієї мотузки, а не тримається за неї, як діти з садочка, що їх ми бачили з Ма. На світлофорі спалахує зелене світло, і дорогу переходить жінка на милицях; на смітници сидить величезний птах. Діна каже, що то мартин, ці птахи їдять геть усе.

— Значить, вони всеїдні, — зауважую я.

— Ого, які слова він знає!

Ми повертаємо туди, де багато дерев. Я питаю:

— Ми що, приїхали назад у Клініку?

— Ні-ні, нам треба заскочити до пасажу і купити подарунок: Бронвін по обіді йде на день народження.

Пасаж — це крамниці, подібні до тих, де Старий Нік раніше купував нам харчі. І більше нічого.

У пасаж має намір іти тільки Павло, але він не знає, що купувати, тому замість нього збирається Діна. Однак тут починає комизитися Бронвін:

— Хоцу з неня, хоцу з неня.

Тож по подарунок іде Діна і везе з собою Бронвін у червоному візку, а ми з Павлом чекатимемо їх у фургоні.

Я дивлюся на червоний візок:

— Можна мені спробувати?

— Пізніше, в музеї, — відповідає Діна.

— Послухай, мені дуже треба в убиральню, — каже Павло. — Може, буде швидше, якщо ми всі підемо.

— Ну, не знаю...

— У будні там не дуже людно.

Діна дивиться на мене і не всміхається:

— Джеку, хочеш заїхати в пасаж у візку? Лише на кілька хвилин.

— Так, дуже хочу.

Я їду позаду і стежу, щоб Бронвін не випала, бо я її старший брат, як Іван Хреститель для Ісуса. Я силкуюся пояснити їй це, але вона мене не слухає. Коли ми під'їжджаємо до дверей, вони розчиняються самі собою зі звуком *поп*, і я мало не падаю зі страху, проте Павло каже, що в них умонтовано маленькі комп'ютери, які подають один одному сигнал, тому нема чого боятися.

Усередині все надзвичайно яскраве й величезне. А я й не знав, що в приміщенні може бути так само просторо, як і в Зовні. Тут навіть ростуть дерева. Я чую музику, проте музикантів з інструментами не бачу. Та найдивовижніша річ — це сумка з Дорою. Я злізаю з візка, щоб торкнутися її обличчя. Вона всміхається мені й танцює.

— Дора, — шепочу я їй.

— О, Бронвін теж колись захоплювалася нею, — каже Павло. — А тепер вона вподобала Ганну Монтану.

— Ганна Монтана, Ганна Монтана, — співає Бронвін.

Сумка має лямки. Вона схожа на Рюкзак, тільки спереду на ній — Дорине обличчя. А ще в сумки є ручка. Коли я беруся за неї, вона видовжується. Мені здається, що я зламав сумку, але вона котиться по підлозі. Це сумка на коліщатах і водночас рюкзак. Неймовірно!

— Подобається? — питає мене Діна. — Ти хотів би носити в ній свої речі?

— Може, іншого кольору, не рожеву, — каже їй Павло, а потім звертається до мене: — Тобі подобається оця, Джеку? Крута, чи не так?

Він простягає мені сумку з Людиною-павуком.

Але я міцно обіймаю Дору. Мені здається, що вона шепоче мені: «Ола¹, Джеку».

Діна намагається забрати в мене сумку, проте я не віддаю.

— Не хвилюйся, мені треба заплатити за неї отій жінці. Я поверну її тобі за дві секунди...

¹ Привіт! (*існ.*)

Однак це забирає не дві секунди, а тридцять сім.

— Ось де вбиральня, — каже Павло й біжить туди.

Продавчиня загортає сумку в папір, і я більше не бачу Дориного обличчя. Завинуту сумку жінка кладе у велику картонну коробку, і Діна простягає її мені, тримаючи за мотузку, якою вона обв'язана. Але я витягаю Дору і просуваю руки в лямки — вона на мені. Я несу Дору — ура!

— Що треба сказати? — питає мене Діна.

Я не знаю, що треба сказати.

— Ганюня сумка Бонвін! — вигукує Бронвін.

Вона розмахує прикрашеною блискітками сумочкою, з якої на мотузочках звисають сердечка.

— Так, люба, але в тебе вдома ціла купа гарних сумочок.

Діна відбирає сумку в доньки, Бронвін кричить, і одне з сердечок падає на підлогу.

— Невже не можна хоч раз обійтися без пригод? — обурюється Павло, що вже повернувся з убиральні.

— Якби ти був поруч, то відвернув би її увагу, — каже йому Діна.

— Ганюня сумка Бо-о-о-о-онвін!

Діна садить доньку у візок.

— Ходімо.

Я піднімаю з підлоги сердечко, кладу його в кишеню, де лежать інші мої скарби, і йду поруч з візком.

Тоді я передумую і перекладаю всі свої скарби в передню кишеню сумки з Дорою — в ту, що застібається на змійку. Черевики натерли ноги, і я їх знімаю.

— Джеку! — кличе мене Павло.

— Не викрикуй його ім'я, забув? — мовить Діна.

— О, справді.

Я помічаю велетенське дерев'яне яблуко:

— Воно мені подобається.

— Приголомшливе, чи не так? — озивається Павло й питає Діну: — Що, як купимо Ширел цього барабана?

Вона закочує очі:

— Він може спричинитися до струсу мозку. Навіть не думай!

— Можна мені взяти це яблуко, дякую? — питаю я.

— Воно ж не влізе в твою сумку, — всміхається Павло.

Потім я бачу блакитно-сріблясту іграшку, схожу на зореліт.

— Я хочу оце, дякую.

— Це ж кавоварка, — каже Діна, ставлячи її назад на полицю. — Ми вже купили тобі сумку. На сьогодні досить, гаразд? Зараз ми знайдемо подарунок для подруги Бронвін і підемо звідси.

— Вибачте, ці черевики, випадково, не вашої старшої доньки? — питає якась старенька, тримаючи в руках моє взуття.

Діна витріщається на неї.

— Джеку, друже, що сталося? — питає Павло, показуючи на мої шкарпетки.

— Дуже вам дякую, — каже Діна, забираючи в бабусі черевики, а тоді стає навколішки, по черзі засуває мої ноги в правий та лівий черевики і цідить крізь зуби до Павла: — Ти й далі називаєш його на ім'я.

Цікаво, що не так з моїм ім'ям?

— Вибач, вибач, — мовить Павло.

— А чому вона сказала «вашої старшої доньки»? — питаю я.

— Через твоє довге волосся і сумку з Дорою, — пояснює Діна.

Старенька зникла.

— Вона що, погана?

— Зовсім ні.

— Але якби вона здогадалася, що ти той самий Джек, — каже Павло, — то зняла б тебе на свій мобільник або зробила б щось іше, і твоя мамуня нас повбивала б.

Моє серце починає гучно стукати.

— А чому Ма нас?..

— Вибач, я хотів сказати...

— Вона дуже розсердилась би. Ось що він мав на увазі, — пояснює Діна.

Я уявляю, як Ма лежить у темряві в Забутті.

— Я не хочу, щоб вона сердилася.

— Звісно.

— Можете просто зараз відвезти мене назад у Клініку, будь ласка?

— Вже скоро.

— Зараз.

— Хіба ти не хочеш побувати в музеї? Ми вирушаємо за хвилину. М'яка іграшка «Вебкінз», — пропонує Діна Павлові. — Вона має бути безпечна. Здається, за ресторанним двориком є крамниця іграшок.

Я весь час кочу за собою свою сумку. Липучки на черевиках затягнуті дуже сильно. Бронвін зголодніла, і ми купуємо баранці. Це найхрусткіша річ з усіх, що я їв коли-будь. Раптом вони застряють мені в горлі, і я починаю кашляти. Павло приносить з каварні собі й Діні лате. Баранці випадають з мого пакетика, але Діна каже, щоб я їх не підбирав, бо в нас іще багато і, крім того, ми не знаємо, що лежало на підлозі. Я весь замазався, і Ма розсердиться. Діна дає мені вологу серветку, щоб я витер липкі пальці. Я кладу її в сумку з Дорою. Тут дуже яскраве світло, і мені здається, що ми заблукали. Як би я хотів уже повернутися в палату номер сім!

Мені треба попісяти, і Павло відводить мене в убиральню зі смішними мийницями на стіні.

— Уперед, — каже він, показуючи на них.

— А де унітаз?

— Ось — це спеціальні унітази для нас, чоловіків.

Я хитаю головою й виходжу.

Діна пропонує піти з нею та Бронвін. Вона дозволяє мені самому вибрати кабінку.

— Молодець, Джеку, навіть нічого не забризкав.

А чому я мав щось забризкати?

Коли Діна знімає з Бронвін трусики, я бачу, що в неї немає ні пісюнчика, ні поцьки, як у Ма. Тільки потовщений шматочок тіла зі складкою посередині й без волосся. Я торкаюся його пальцем, натискаю — і він злегка вдавлюється всередину.

Діна б'є мене по руці.

Я кричу з болю.

— Заспокойся, Джеку. Я що... подряпала тобі руку?

З мого зап'ястка тече кров.

— Вибач, — каже Діна, — вибач, це, мабуть, каблучкою.

Вона дивиться на свою каблучку з зернятками золота.

— Послухай, не можна чіпати інтимні місця інших людей, це недобре. Зрозумів?

Я не знаю, що таке інтимні місця.

— Бронвін, ти закінчила? Неня тебе витре.

Вона торкається того ж місця у Бронвін, що й я, але потім чомусь не б'є себе.

Коли я мию руки, кров тече ще сильніше. Діна порпається у своїй сумці, шукаючи пластир. Вона складає бурий паперовий рушник і каже мені, щоб я притис його до рани.

— Ну, що, все супер-пупер? — питає Павло, коли ми виходимо.

— Не питай, — відповідає Діна. — Ми можемо вже їхати звідси?

— Але ж ми ще не купили подарунка для Ширел.

— Подаруємо їй якусь іграшку Бронвін, на вигляд новісіньку.

— Тіки не мою! — кричить Бронвін.

Вони сперечаються. Я хочу якнайшвидше опинитися в ліжку з Ма, в темряві, де не буде цієї невидимої музики, цих червонопиких товстунів, що проминають нас, цих дівчат, які регочуть і ходять попідручки, наче склеєні, демонструючи всім неприкриті частини свого тіла. Я тисну на поріз, щоб спинити кров, заплющую очі й натикаюся на вазон. Це зовсім не той Вазон, що ріс у нашій Кімнаті, поки не вмер. Це вазон з пластику.

Я помічаю, що мені хтось усміхається. Це Ділан! Я підбігаю й обіймаю його.

— Книжка, — каже Діна. — Гаразд, повернуся за дві секунди.

— Це Ділан-копач, мій друг з Кімнати, — пояснюю я Павлові й починаю розказувати:

— Гля-я-я-я-яньте, це Ділан — майстерник копати!

З наскою він набирає лопати.

Рис та й рис не знати чому...

— Це чудово, друзяко. А тепер покладімо її назад.

Я гладжу обкладинку «Ділана», вона стала такою гладенькою і блискучою. Як вона потрапила сюди, в пасаж?

— Обережно, не забрудни її кров'ю.

Павло кладе мені на руку паперову хустинку: бурий рушник я, певно, десь загубив.

— Може, вибереш книжку, якої ти ще ніколи не читав?

— Неня, неня. — Бронвін намагається витягти блискучий камінчик з обкладинки якоїсь книжки.

— Оплати, — каже Діна й дає ту книжку Павлові, а потім стрімголов біжить до Бронвін.

Я відкриваю сумку з Дорою, кладу туди Ділана й застібаю змійку, щоб він був у безпеці.

Коли Діна та Бронвін повертаються, ми підступаємо до фонтана, щоб почути, як хлюпочеться вода, але так, щоб нас не забризкало. Бронвін просить:

— Гроші, гроші.

Діна дає їй монетку, і Бронвін кидає її у воду.

— Хочеш теж? — звертається до мене Діна.

Мабуть, це спеціальна смітниця для дуже брудних монет. Я беру монетку й кидаю її у фонтан, а потім дістаю вологу серветку й витираю руки.

— Загадав бажання?

Я ніколи раніше не загадував бажання коло смітниці.

— А навіщо?

— Щоб дістати те, чого тобі найбільше хочеться, — пояснює Діна. Мені найбільше хочеться повернутися в Кімнату, але, гадаю, це неможливо.

З Павлом розмовляє якийсь чоловік, раз по раз показуючи на мою сумку з Дорою.

Павло підходить, розстібає змійку і витягає «Ділана».

— Ну що ж ти, друже!

— Нам дуже шкода, — каже Діна.

— У нього вдома точнісінько така книжка, — виправдовується Павло. — Він подумав, що це вона.

Павло простягає «Ділана» чоловікові.

Я підбігаю й вихоплюю книжку, примовляючи:

— Гля-я-я-я-яньте, це Ділан — майстерник копати!

З наскою він набирає лопати.

Рие та й рие не знати чому...

— Він не розуміє, що робить, — каже Павло.

— ...Рие та й рие не знати чому...

— Джеку, дорогенький, це належить крамниці, — каже Діна, намагаючись висмикнути з моїх рук книжку.

Проте я тримаю її ще цупкіше й засуваю під свою сорочку.

— Я не звідси, — пояснюю я чоловікові. — Старий Нік держав нас із Ма під замком, а тепер сам потрапив у в'язницю разом зі своєю вантажівкою, але янгол його не врятує, бо він поганець. Ми тепер знамениті, одначе, якщо ви нас сфотографуєте, ми вас уб'ємо.

Чоловік тільки моргає.

— Скільки коштує ця книжка? — питає його Павло.

— Треба просканувати її на касі... — відповідає чоловік.

Павло простягає руку в мій бік, проте я лягаю на підлогу, затуляючи собою «Ділана».

— Візьмімо інший примірник і проскануймо його, — пропонує Павло й біжить назад у крамницю.

Діна озирається навсібіч з криками:

— Бронвін! Люба!

Вона підбігає до фонтана й роззирається кругом.

— Бронвін!

А Бронвін тим часом стоїть біля вітрини з сукнями і дивиться з-за неї, висолопивши язика.

— Бронвін! — верещить Діна.

Я теж висолоплюю язика, за склом сміється Бронвін.

У зеленому фургоні я трохи подрімав, але по-справжньому так і не заснув.

Норін каже, що моя сумка з Дорою просто чудова. І блискуче сердечко теж. А «Ділан-копач», певно, дуже цікава книжка.

— Як тобі динозаври?

— У нас не було часу глянути на них.

— Ой, яка шкода, — каже вона.

Норін дає мені пластир, щоб я заклеїв рану на руці, однак цього разу на ньому немає малюнків.

— Твоя Ма проспала сьогодні весь день і буде дуже рада тебе бачити.

Норін стукає в двері палати номер сім і відчиняє їх.

Я знімаю черевики, але не одяг — нарешті я знову з Ма. Вона тепла і м'яка. Я обережно притискаюся до неї, та від подушки чомусь смердить.

— Побачимося за вечерею, — шепоче Норін і зачиняє двері.

Це блювотиння, я запам'ятав його запах з дня нашої Великої Втечі.

— Прокинься, — кажу я Ма. — Тебе знудило на подушку.

Вона не прокидається, не стогне й не повертається. Вона навіть не ворухиться, коли я тягну її. Вона ніколи ще не була в такому Забутті.

— Ма, Ма, Ма...

Мабуть, вона перекинулася на зомбі.

— Норін! — кричу я і біжу до дверей.

Я не маю права заважати іншим, але...

— Норін!

Вона встигла дійти вже до кінця коридору, проте обернулася.

— Ма знудило.

— Нічого страшного, ми зараз усе швиденько приберемо. Я тільки прикочу візок...

— Ні, йдіть негайно до неї.

— Добре, добре.

Увімкнувши світло й зирнувши на Ма, вона вже не каже «добре», а піднімає слухавку і промовляє:

— Код синій, палата сім, код синій...

Я не знаю, що це означає...

Раптом я помічаю відіткнуті пляшечки з-під пігулок Ма — майже всі порожні. Вона ніколи не пила більше як дві пігулки за одним разом — таке правило. То як же пляшечки могли спорожніти? Куди поділися пігулки? Норін натискає збоку на горло Ма і, називаючи її на друге ім'я, питає:

— Чуєте мене? Чуєте мене?

Але я не думаю, щоб Ма її чула чи бачила. Я кричу:

— Це погана ідея, погана ідея, погана!..

До палати забігає багато людей, хтось тягне мене в коридор. Я верещу якомога голосніше: «Ма!» Одначе розбудити її не можу.

ЖИТТЯ

Я в будинку з гамаком. Дивлюсь у вікно, сподіваючись побачити той гамак, але Бабця каже, що його вішають не перед будинком, а на задньому дворі. Та й зарано ще, бо нині тільки десяте квітня. Я бачу кущі і квіти, тротуар і вулицю, передні дворики й інші будинки. Я нарахував їх аж одинадцять; там мешкають сусіди, як у грі в сусіда-жебрака. Я смокчу Зубчик — він лежить якраз посеред мого язика. Коло будинку стоїть біла машина, я приїхав у ній з клініки, хоч у такому поспіху не було потреби. Лікар Клей хотів, щоб я залишився для *неперервності* і *терапевтичної ізоляції*, однак Бабця кричала, що не дозволить тримати мене під замком, наче в'язня, бо я маю сім'ю. Моя сім'я — це Бабця, Нерідусь, Бронвін, Дядечко Павло, Діна і Дідусь, що, правду кажучи, здригається, тільки-но мене побачить. А ще Ма. Я пересуваю Зубчик за شوку.

— Ма померла?

— Ні, я тобі кажу. Безперечно, ні. — Бабця притуляє голову до дерев'яної рами вікна.

Я помітив, що, коли люди кажуть «безперечно», це звучить досить підозріло.

— Може, ти просто вдаєш, ніби вона жива? — питаюсь я в Бабці. — Бо якщо Ма померла, то я теж не хочу жити.

По її обличчю течуть і течуть сльози.

— Я не... я не можу тобі сказати більше, ніж сама знаю, солоденький. Вони обіцяли зателефонувати нам, шойно з'явиться свіжа інформація.

— Що таке свіжа інформація?

— Як вона почувається саме цієї миті.

— А як вона почувається?

— Ну, поки що не дуже добре, бо вона проковтнула надто багато поганих пігулок — я тобі про це вже казала. Однак їй, певно, вже промили шлунок і вивели з нього ті всі пігулки чи більшу частину їх.

— Але чому вона?..

— Бо в неї не все добре. З головою. Проте її лікують, не турбуйся, — відповідає Бабця.

— Чому?

— Ну, бо з того нічого доброго не буде.

Червоне обличчя Бога зачепилося за димар. Надворі темніє. Хворий Зубчик Ма впинається в мої ясна.

— Ти навіть не доторкнувся до своєї лазаньї, — каже Бабця. — Може, хочеш соку або ще чогось?

Я хитаю головою.

— Зморився? Ти, мабуть, дуже втомлений, Джеку. Сам Бог знає, як я змучилася. Спустися вниз і оглянь вільну кімнату.

— А чому вона вільна?

— Бо ми нею не користуємося.

— А навіщо вам кімната, якою ви не користуєтеся?

Бабця знизує плечима:

— Ніколи не знаєш, що може тобі знадобитися.

Вона чекає, коли я спушуся сходами на задку, бо тут немає поруччя, що за нього можна було б триматися. Я тягну за собою сумку з Дорою, і вона стукається об сходинокки — бух-бух. Ми проходимо крізь кімнату, що зветься вітальнею — не знаю чому, тут ніхто ні з ким не вітається. Бабця і Нерідусь живуть у всіх кімнатах, крім вільної.

Раптом лунає жажливий звук *вааа-вааа*, і я затуляю вуха.

— Треба відповісти, — каже Бабця.

За хвилину вона повертається і заводить мене в кімнату:

— Готовий?

— До чого?

— До снання, дорогенький.

— Тільки не тут.

Вона стискає губи:

— Я знаю, що ти сумуєш за своєю Ма, але поки тобі доведеться спати самому. Все буде добре, адже ми з Нерідусем зовсім поруч, нагорі. Ти ж не боїшся страховиськ, правда?

Усе залежить від того, чи справжнє страховисько, чи ні, а ще від того, де перебуваю я сам.

— Хм-м... Стара кімната твоєї Ма поряд з нашою, — каже Бабця, — але ми зробили з неї спортзалу. Не знаю, чи знайдеться там місце для надувного матраца...

Цього разу я піднімаюся сходами на своїх ногах, спираючись на стіну, а Бабця несе мою сумку з Дорою. У кімнаті я бачу сині труські мати, гантелі й тренажери, подібні до тих, що були в телевізорі.

— Її ліжко стояло тут, на тому самому місці, де була колиска, у ній вона лежала малятком, — каже Бабця, показуючи на велосипед, прикріплений до підлоги. — На стінах висіли постери її улюблених музичних груп, велетенське віяло і ловець снів...

— А чому воно ловило її сні?

— Ти про що?

— Про віяло.

— О ні, це були тільки прикраси. Я почуваюся просто жажливо, віддавши їх на добродійність, як радив керівник групи допомоги...

Я гучно позіхаю, Зубчик випадає з мого рота, але я ловлю його рукою.

— Що це? — питає Бабця. — Намистинка чи що? Ніколи не смочки маленьких предметів, хіба ти?..

Вона намагається розігнути мої пальці, щоб дістатися до Зубчика. Я сильно вдаряю її в пузо.

Бабця зачудовано дивиться на мене. Я суну Зубчика під язик і стискаю зуби.

— Знаєш, покладу-но я надувний матрац поруч з нашим ліжком. Лише на одну ніч, поки ти звикнеш.

Я тягну за собою сумку з Дорою. У сусідній кімнаті сплять Бабця та Нерідусь. Надувний матрац теж схожий на величезну сумку; шланг помпи весь час вискакує з отвору, і Бабці доводиться кликати на допомогу Нерідуся. Нарешті матрац надуто, як повітряну кульку, тільки він прямокутний. Бабця стелить мені постіль. Цікаво, хто промивав шлунок Ма? Звідки вони взяли помпу? Чи не розірвало Ма на шматки?

— Де твоя зубна щітка, Джеку, питаю?

Я знаходжу її в сумці з Дорою, де лежать усі мої речі. Бабця каже мені, щоб я вдяг свою *леже*, що означає «піжама». Вона показує на матрац і гукає:

— Катай сюди!

Люди завжди вдаються до слів «катай» чи «гайда», коли хочуть показати щось смішне. Бабця нахилиє до мене своє обличчя, бажаючи поцілувати, проте я ховаю голову під перину.

— Пробач, — каже вона. — Розповісти тобі казку?

— Ні.

— Ти дуже втомився, щоб слухати казку. Ну, добре. Спи.

Кімната поринає в темряву. Я сідаю:

— А «Жуки»?

— Простирадла чистісінькі.

Я не бачу Бабці, але пізнаю її з голосу.

— Ні, хочу «Жуків».

— Джеку, я просто падаю з утоми...

— Розкажи віршик про жуків.

— А, он що, — каже Бабця. — Спи й насни гарні сни... Так, я завжди читала його, коли твоя Ма була...

— Розкажи його весь.

— Спи й насни гарні сни, а жуків усіх жени.

У кімнату просочується світло — це відчиняються двері.

— Куди ти йдеш?

Я бачу в дверному отворі чорний обрис Бабчиної фігури.

— Униз, — відповідає вона.

Я скочуюся з матраца — він труситься.

— Я з тобою.

— Ні, я йду дивитися свої передачі, вони не для дітей.

— Ти ж казала, що ви з Нерідусем ляжете в ліжко, а я спатиму поруч, на надувному матраці.

— Ми ще не втомилися й ляжемо пізніше.

— Але ж ти казала, що дуже втомилася.

— Я втомилася від... — майже кричить Бабця. — Я ще не хочу спати. Я хочу подивитися телевізор і бодай трохи ні про що не думати.

— Ти можеш ні про що не думати тут.

- Просто лягай і заплюшуй очі.
- Не можу. Я не можу спати сам.
- Ох, — бідкається Бабця. — Ох, ти ж сердега.

Чому я сердега?

Вона схиляється над матрацом і торкається мого обличчя.

Я відвертаюся.

- Я просто хочу заплюшити тобі очі.
- Лягай у ліжко, а я буду на надувному матраці.

Я чую, як вона пихкає й зітхає.

— Ну, гаразд. Я ляжу на хвилиночку...

Я бачу її тінь на перині. Щось гул на підлогу — це її пантофля.

— Хочеш, заспіваю тобі колискової? — шепоче Бабця.

— Що?

— Пісеньку на ніч.

Ма співала мені пісні, але їх більше не буде. Вона розбила собі голову об стіл у палаті номер сім. Вона випила погані пігулки; гадаю, вона так стомилася від гри й поспішала на Небеса, що не стала чекати мене; чому вона не дочекалася мене?

— Ти плачеш?

Я не відповідаю.

— Ох, дорогенький. А втім, ліпше виплакати горе, ніж тримати його в собі.

Мені хочеться посмоктати моні, мені дуже-дуже хочеться посмоктати моні, я не можу без цього заснути. Я смокчу Зубчик Ма, це ж усе-таки частинка її, її клітини, бурі, гнилі і тверді. Не знаю, чи Зубчик завдавав їй болю, чи вона йому, та тепер вони вже не можуть зашкодити одне одному. І чому ліпше виплакати горе, ніж тримати його в собі? Ма казала, що ми будемо вільні, проте я зовсім не почуваюся вільним.

Бабця співає дуже тихо, я знаю цю пісню, але вона звучить не так.

- Колеса автобуса крутяться...
- Ні, дякую, — кажу я, і вона замовкає.

Я і Ма в морі. Я заплутався в її волоссі, я весь у вузлах і тону...

Це просто поганий сон. Так сказала б Ма, якби була тут, одна-че її тут немає.

Я лежу і лічу — п'ять пальців на руці, п'ять пальців на руці, п'ять пальців на нозі, п'ять пальців на нозі. Я по черзі воруху кожним пальчиком. Я кличу Ма подумки: «Ма! Ма! Ма!..» Та відповіді не чую.

Коли починає світати, я натягаю перину на голову, щоб і далі було темно. Думаю, що так, певно, почувається той, хто в Забутті.

Навколо мене ходять і шепочуть.

— Джеку, — каже Бабця біля мого вуха, але я перевертаюся на другий бік. — Як ти?

Я згадую про манери.

— Сьогодні не на всі сто відсотків, дякую.

Я кажу нерозбірливо, бо в мій язик уп'явся Зубчик.

Коли Бабця йде, я сідаю і починаю рахувати свої речі, що лежать у сумці з Дорою: одяг, черевики, кленову летючку, поїзд, дощечку для малювання, брязкальце, блискуче серце, крокодила, камінь, мавпочок, машинку й шість книжок. Шоста — «Ділан-копач» з крамниці.

Спливло багато-багато годин, і знову лунає *вааа-вааа*. Це телефон. До мене в кімнату заходить Бабця:

— Телефонував лікар Клей і сказав, що твоя Ма стабільна. Добре звучить, правда ж?

Це звучить жахливо.

— На сніданок — млинці з чорниціями.

Я лежу нерухомо, наче скелет. Перина пахне пилом.

Чути *дзінь-дзень, дзінь-дзень*, і Бабця спускається вниз.

Голоси просто піді мною. Я лічу пальці на ногах, потім на руках, потім зуби, і так кілька разів. Щоразу в мене виходить правильне число, але я все ще не впевнений.

Бабця, захекавшись, знову заходить у кімнату і каже, що Дідусь прийшов попрощатися.

— Зі мною?

— З усіма. Він повертається до себе в Австралію. Вставай, Джеку, не варто так довго вилежуватися.

Не знаю, чому вона так говорить.

— Він хотів би, щоб я взагалі не родився.

— Що він хотів?

— Він сказав, що я не мав би з'являтися на світ і тоді Ма не була б Ма.

Бабця мовчить. Гадаю, вона пішла вниз.

Я висуваю обличчя з-під ковдри, проте Бабця все ще тут. Вона стоїть, узявшись під боки.

— Викинь з голови цю бридню!

— Що викинути?..

— Просто спускайся вниз і поїж млинців.

— Не можу.

— Ви тільки гляньте на нього, — каже Бабця.

І чого це хтось має на мене дивитися?

— Ти дихаєш, і ходиш, і розмовляєш, і спиш без своєї Ма, правда ж? Тому я впевнена, що й поїсти без неї теж зможеш.

Я тримаю Зубчика за щокою. Про всяк випадок. Я довго спускаюся сходами.

На кухні сидить мій справжній Дідусь, з багряними губами. Його млинці лежать у калюжі сиропу, де плавають багряні грудочки — це чорниці.

Тарілки на столі нормальні, білі, а от склянки неправильної форми, гранчасті. Посередині стоїть велика миска з сосисками. Я й не знав, що такий голодний. Я з'їдаю одну сосиску, потім ще дві.

Бабця каже, що соку без м'якуша не має, але мені треба чимось запити сосиски, а то вдавлюся. Я п'ю сік з м'якушем, і мікроби повзуть по моєму горлу. В кухні стоїть величезний холодильник, де повно коробок і пляшок. У шафках так багато харчів, що Бабці доводиться ставати на ступанку, щоб знайти те, що треба.

Вона каже, що мені слід помитися в душі, та я вдаю, ніби не чую її.

— Що таке «стабільний»? — питаю я Дідуся.

— Стабільний? — Він витирає сльозу, що навернулася йому на око. — Це коли не ліпше і не гірше, гадаю.

Він кладе ніж і виделку на тарілку.

Не ліпше і не гірше, ніж що?

Зубчик став кислим від соку. Я піднімаюсь у свою кімнату і лягаю спати.

— Солоденький, — каже мені Бабця, — не можна ж цілий день витріщатися в цей ящик.

— Га?

Вона вимикає телевізор.

— Щойно телефонував лікар Клей і питав, як твої успіхи. Мені довелося сказати, що ми граємо в шашки.

Я моргаю і тру очі. Навіщо вона йому збрехала?

— А Ма?..

— Він каже, що вона й досі стабільна. Може, і справді зіграємо в шашки?

— Твої шашки для велетнів і весь час падають.

Бабця зітхає:

— Повір, це цілком нормальні шашки. І шахи, і карти. А набір з маленькими магнітними шашками, що був у тебе з Ма, призначався для подорожей.

Але ми нікуди не подорожували.

— Ходімо на дитячий майданчик.

Я хитаю головою. Ма сказала, що коли ми будемо вільними, то сходимо разом.

— Таж ти вже багато разів бував надворі.

— То було в клініці.

— Але ж повітря всюди однакове, чи не так? Ходімо, твоя Ма казала мені, що ти любиш лазити по чомусь.

— Еге ж, я залазив на Стіл, на стільці і на Ліжко тисячі разів.

— Але не на мій стіл, пане.

Я ж мав на думці Кімнату.

Бабця туго зав'язує мені хвіст і засуває його під куртку, але я знову його витягаю. Вона не каже, щоб я намастився липкою мазю і надів шапку, — може, в цій частині світу шкіру не обпечеш?

— Надінь свої окуляри проти сонця. О, і взуй нормальні черевики, в цих капцях ти далеко не зайдеш.

Мої ноги болять від ходіння навіть після того, як я попустив липучки. На тротуарі ми в безпеці, проте, якщо випадково опинимось на дорозі, можемо й померти. Ма не вмерла. Бабця каже, що не бреше мені. Але ж лікареві Клею про шашки вона збрехала. Тротуар раз по раз переривається, тож нам доводиться переходити дорогу, тримаючись за руки. Мені не подобається, коли до мене хтось доторкається, і Бабця каже, що це дуже погано. Вітер б'є мені в очі, а збоку під окуляри проникає сліпуче сонячне проміння. Нам трапляється

щось рожеве (це гумка для волосся), потім кришечка від пляшки, колесо, але не від справжньої машини, а від іграшкової, пакет горішків без горішків, коробка з-під соку, що в ній і досі хлюпаються рештки соку, і жовті какавельки. Бабця каже, що то не людські, а якогось поганого собаки. Вона смикає мене за куртку і гукає:

— Ходімо звідси. Тут не мусить бути сміття. Хіба що листя, а йому не заборониш падати з дерев. Нехай вони у Франції дозволяють своїм собакам паскудити де завгодно. Може, коли-небудь і ти пойдеш туди.

— Щоб глянути на какавельки?

— Ні, ні, — заперечує Бабця, — на Ейфелеву вежу. Але це буде не раніше, як ти навчишся до пуття підніматися і спускатися сходами.

— А Франція теж у Зовні?

Бабця якось дивно на мене позирає.

— У світі?

— Все у світі. Ну, от ми й прийшли!

Я не хочу на дитячий майданчик, бо там граються хлопчики й дівчата, що мені не друзі.

Бабця заочує очі.

— Просто бався собі, як інші діти.

Я бачу їх крізь сітчастий паркан. Точнісінько така сітка в стінах і в Підлозі Кімнати, щоб Ма не змогла підкопатися і втекти, але ми все ж утекли. Я врятував її, а потім вона не схотіла жити. На гойдалці вниз головою висить велика дівчинка. На тій штуці, що ото йде вниз і вгору, — забув, як вона зветься, — двоє хлопчиків. Вони б'ють по ній, голосно регочучи, і навмисно, як мені здається, падають звідти. Я двічі перелічую свої зуби. Від того, що я тримаюся за сітку, на моїх пальцях утворюються смуги. Я дивлюся, як жінка підносить маля до гірки, воно повзе в трубі, а вона заглядає в дірочки збоку і вдає, ніби шукає його. Я дивлюся на велику дівчинку, проте вона весь час гойдається; іноді її волосся опускається дуже низько, мало не до самої землі, а потім злітає вгору. Хлопчики ганяються один за одним і стріляють руками, наче пістолетами. Один хлопчик падає і починає плакати. Він вибігає з воріт і залітає в будинок. Бабця каже, що він, мабуть, там живе. Звідки вона це знає?

— Ходи пограйся з іншим хлопчиком, — шепоче вона мені, а тоді голосно кричить: — Привіт!

Хлопчик дивиться на нас, але я падаю просто в кущ, який коле мене в голову.

Трохи згодом Бабця каже, що сьогодні прохолодніше, ніж їй здалося, і пропонує мені повернутися додому, щоб пообідати.

Ми добираємося цілу вічність, і мої ноги просто підламуються.

— Може, іншим разом тобі більше сподобається, — мовить Бабця.

— Було цікаво.

— Це Ма веліла тобі казати так, коли щось не сподобалося? — сміється вона. — Цього навчила її я.

— А вона вже померла?

— Ні! — мало не кричить Бабця. — Якби з нею що-небудь сталося, Лео б нам сповістив.

Лео — мій Нерідусь, ці всі імена геть збивають мене з пантелику. Я хочу знати тільки одне ім'я — своє власне, Джек.

Коли ми повертаємося додому, Бабця показує мені на глобусі Францію. Глобус — це наче статуя світу, яка весь час обертається. Ціле місто, де ми живемо, — лише точка на глобусі, і клініка — теж точка. Так само й наша Кімната. Однак Бабця каже, що мені не треба більше думати про Кімнату і я мушу викинути її з голови.

На обід я їм багато бутербродів, французького хліба, але на ньому, здається, немає ніяких какавельок. Ніс мені зробився червоний і гарячий, мої щоки, шия, руки, затилля долонь і ноги над шкарпетками теж.

Нерідусь каже Бабці, щоб вона не хвилювалася.

— Таж сонця майже не було, — пояснює вона, витираючи очі.

Я питаю:

— З мене злізе вся шкіра?

— Ні, тільки маленькі часточки, — відповідає Нерідусь.

— Не лякай хлопчика, — каже йому Бабця. — Усе буде добре, Джеку, не бійся. Намастися оцим чудовим прохолодним кремом проти опіків, отак...

Мастити задню частину шиї дуже незручно, проте я не люблю, коли мене торкаються чужі руки, і даю собі раду сам.

Бабця каже, що треба знову зателефонувати в клініку, але вона ще не готова до цього.

Через те що я попівся, мені дозволили лягти на диван і дивитися мультики. Нерідусь відкинувся у кріслі і читає журнал «Світовий мандрівник».

Уночі мені являється Зубчик заввишки десять футів, увесь цвілий. Він стрибає по вулиці — *бах-бах-бах*, гублячи дорогою щербаті шматки, і вганяється в стіну. Потім я пливу в човні з покришкою, забитою цвяхами, і чекаю, що от-от *черв'я у череві вповзе і все, мов грушу, там згризе...*

Хтось сичить у темряві, і я не знаю, хто це, а потім бачу Бабцю.

— Заспокойся, Джеку. Все гаразд.

— Ні.

— Засинай.

Не думаю, що зможу заснути.

За сніданком Бабця п'є пігулку. Я питаю, чи це її вітамінка. Нерідусь сміється.

— Чиє б нявчало, — озивається вона до нього і каже мені: — Усім щось треба.

Мені дуже важко розібратися в цьому будинку. Двері, що в них мені дозволено заходити будь-коли, ведуть у кухню, вітальню, спортзалу, вільну кімнату й підвал, а також поза спальню, на майданчик, подібний до аеродрому, от тільки літаки там не сідають. Я можу заходити в спальню, якщо, звичайно, двері не зачинені. Якщо вони зачинені, я мушу постукати й зачекати. Я можу заходити у ванну кімнату, якщо двері туди не замкнені, а якщо замкнені, то це означає, що там хтось є і я теж мушу зачекати. Ванна, мийниця й унітаз там зеленого кольору, що зветься авокадовим, тільки сидіння зроблено з дерева, щоб я міг на ньому сидіти. Перш ніж попісяти, мені треба підняти сидіння, а потім опустити його — це ласка, яку ми, чоловіки, повинні виявляти перед жінками, тобто перед Бабцею. На бачку унітаза є накривка, подібна до тієї, якою Ма вдарила Старого Ніка. Мило — тверда куля, і треба дуже довго терти її, щоб намити руки. Інші люди зовсім не схожі на нас, їм належить мільйон речей і багато різновидів кожної речі на зразок усяких шоколадних плиток, машин і взуття. Ці речі мають різне призначення. Наприклад, шітка для нігтів, зубна шітка, шітка для унітаза, шітка для одягу, шітка для взуття, шітка для волосся. Якимось я розсипав був

на підлогу порошок (він зветься тальком) і змів його в купку, але тут увійшла Бабця і сказала, що я почистив підлогу щіткою для унітаза. Вона розсердилася, що я поширюю мікробів.

Цей будинок належить і Нерідусеві, та правила в ньому встановлює не він. Нерідусь здебільшого сидить у своєму лігві, тобто у своїй власній кімнаті.

— Люди не завжди хочуть спілкуватися з іншими людьми, — пояснює він мені. — Це втомлює.

— Чому?

— Повір мені на слово, я був одружений двічі.

Мені заборонено виходити з дому без Бабчиного дозволу, але я й не збираюся нікуди йти. Я сиджу на сходах і завзято смочу Зубчика.

— Іди пограйся чимось. Чому ти не хочеш бавитися? — каже Бабця, проходячи повз мене.

Усього так багато, тож я не знаю, чим погратися. Тепер, крім іграшок від божевільних доброзичливців (Ма гадала, що тих цяцьок тільки п'ять, проте я взяв шість), я маю ще кольорові пастелі від Діни, якими легко забруднитися (і коли вона їх надіслала?), величезний рулон паперу, сорок вісім фломастерів у довгому пластиковому пакунку і коробку з коробками, де лежать фігурки тварин, якими Бронвін чомусь уже не грається. Якщо з цих коробок скласти вежу, то вона буде вища за мене.

Натомість я дивлюся на свої м'які черевики. Якщо сильніше вигнути ноги, то під шкірою цих черевиків можна помітити пальці.

«Ма!» — голосно кричу я подумки.

Але її тут немає. Їй не ліпше і не гірше. Якщо, звісно, мені не брешуть.

Раптом під килимом, у тому місці, де він переходить у дерев'яні сходи, я помічаю якусь маленьку буру штучку. Я шкребу її, вона металева. Монета. На ній — обличчя чоловіка і напис «ВІРИМО В БОГА СВОБОДА 2004». Перевернувши її, я бачу ще одного чоловіка, а може, й того самого, тільки тепер він махає маленькому будиночкові й говорить: «СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ EPLURIBUS UNUM ОДИН ЦЕНТ».

Бабця стоїть на нижній сходинці і дивиться на мене.

Я підхоплююся, Зубчик западає за ясна.

— Тут щось по-іспанському, — кажу я.

— Де? — супиться вона.

Я показую їй пальцем.

— Це латина. Е PLURIBUS UNUM. Хм-м... гадаю, це означає «об'єднавшись, вистоїмо» або щось таке. Хочеш іще?

— Що?

— Дай-но я гляну в гаманці...

Вона дістає круглий плаский предмет. Якщо натиснути на нього, то він зненацька розтуляється, немов рот, а в ньому — всякі монети. На срібнякові — чоловік з таким самим хвостом, як у мене, і напис «П'ЯТЬ ЦЕНТІВ», але всі називають цю монету нікелем. Маленький срібняк — це дайм, або десять центів.

— А чому п'ятицентовая монета більша за десятицентову, адже це п'ять?

— Ну, просто так.

Навіть один цент більший за десять — гадаю, це зовсім тупо.

На найбільшому срібняку — інший чоловік, нещасний на вигляд, а на звороті написано: «НЬЮ-ГЕМПШИР 1788 ЖИВИ ВІЛЬНИМ АБО ПОМРИ». Бабця каже, що Нью-Гемпшир — це інша частина Америки, а не наша.

— А «живи вільним» означає «ні за що не плати»?

— О ні, ні. Це означає, що ніхто... не має права над тобою панувати.

Є ще одна монета з тим самим чоловіком, але, перевернувши її, я бачу вітрильник з крихітним чоловічком у ньому, підзорну трубу і написи іспанською — «GUAM E PLURIBUS UNUM 2009» і «Guahan ITano' ManChamoggo». Бабця мружить очі й іде по свої окуляри.

— Це теж інша частина Америки?

— Гуам? Ні, думаю, це деінде.

А може, так люди, що живуть у Зовні, називають нашу Кімнату?

У залі знову дзвонить телефон, і я біжу по сходах нагору. Бабця, плачучи, піднімається до мене.

— Криза минула.

Я зачудовано дивлюся на неї.

— У твоєї Ма.

- Яка криза?
- Це означає, що вона почала одужувати, скоро в неї все буде добре, сподіваюся.
- Я заплюшую очі.

Бабця торсає мене і каже, що вже третя година. Вона боїть-ся, що я не спатиму вночі.

Із Зубчиком тяжко говорити, тому я кладу його в кишеню. Під мої нігті набилося мило. Мені треба щось гостре, як Дистанційка, щоб видлубати його звідти.

— Нудьгуєш за своєю Ма?

Я хитаю головою:

- За Дистанційкою.
- Ти нудьгуєш за... танційкою?
- За Дистанційкою.
- Від телевізора?

— Ні, за Дистанційкою, що змушувала Джип робити *врум-жжжж*, а потім зламалася в Шафі.

— Ох, ну, я впевнена, що їх можна буде забрати сюди, — каже Бабця.

Я хитаю головою:

- Джип і Дистанційка лишилися в Кімнаті.
- Складімо список.
- Щоб потім змити його в унітаз?

Бабця розгублено дивиться на мене:

- Ні, щоб я могла зателефонувати в поліцію.
- І вони негайно їх привезуть?

Вона заперечливо хитає головою:

— Вони привезуть твої іграшки тільки тоді, коли закінчать там свої справи.

Я зачудовано позираю на неї.

— Поліція може зайти в Кімнату?

— Вона, мабуть, і нині працює там, — відповідає Бабця, — зби-рає докази.

— Що за докази?

— Свідчення того, що там сталося, щоб потім показати їх суд-ді. Фотографії, відбитки пальців...

Складаючи список, я думаю, чи варто заводити в нього Доріжку, дірку під Столом і позначки мого зросту, що їх робили ми з Ма. Уявляю собі, як суддя розглядає мій малюнок синього восьминога.

Бабця каже, що було б нерозумно змарнувати такий чудовий сонячний день, тож, якщо я вдягну довгу сорочку, взю правильне взуття, надіну шапку, окуляри й намащу обличчя кремом проти за-смаги, ми зможемо погуляти на задньому дворі.

Вона видавлює крем собі на руку.

— Кажі «вперед» і «стоп», коли захочеш. Неначе керуєш дистанційкою.

Оце клас!

Бабця починає втирати мені крем у затилля долонь.

— Стоп! — командую я, а за хвильку кажу: — Вперед!

Вона знову починає втирати.

— Вперед!

Але Бабця зупиняється:

— Ти хочеш, щоб я й далі мастила?

— Ага.

Вона мастить мені обличчя. Ану ж Бабця торкнеться шкіри до-вокола очей? Проте вона дуже обережна.

— Вперед.

— Вже нема що мастити, Джеку. Готовий іти?

Бабця першою виходить з дверей — скляних і сітчастих. Вона махає мені. Світло якесь зигзагувате. Ми стоїмо на дерев'яному по-мості, схожому на палубу корабля і всипаному маленькими вузли-ками. Бабця каже, що це пилок з дерева.

— З якого дерева? — Я дивлюся вгору, крутячи головою.

— Боюся, цього я не знаю.

У Кімнаті ми знали назви всіх предметів, але у світі їх так бага-то, що люди навіть не знають їхніх імен.

Бабця вмощується на одному з дерев'яних стільців. На землі ле-жать палиці, які ламаються, тільки-но я на них наступаю, крихітні жовті листочки й напівзгниле буре листя, що його, як каже Бабця, Лео мав прибрати ще в листопаді.

— А Нерідусь має роботу?

— Ні, ми з ним рано вийшли на пенсію, і тепер, звичайно ж, наші статки зменшилися...

— А що це означає?

Бабця склепляє очі і кладе голову на спинку стільця.

— Та нічого, не мороч собі цим голови.

— А він скоро помре?

Бабця розплющує очі й витріщається на мене.

— Чи ти помреш першою?

— Мушу вам сказати, юначе, що мені лише п'ятдесят дев'ять.

А Ма тільки двадцять шість. Криза минула — чи означає це, що Ма скоро повернеться до мене?

— Ніхто не збирається вмирати, годі про це, — мовить Бабця.

— А от Ма казала мені, що всі люди коли-небудь помруть.

Бабця кривить рота, і зморшки на її обличчі розбігаються, як сонячні промінчики:

— Ви шойно побачили багатьох з нас, пане, і вже квапитеся сказати нам «до побачення».

Я дивлюся на зелену ділянку двору.

— А де ж гамак?

— Треба буде дістати його з підвалу, коли тебе він так цікавить, — мовить вона і, стогнучи, встає зі стільця.

— Я з тобою.

— Та сиди, тишся сонечком, я незабаром повернуся.

Але я не сиджу, а стою.

Коли вона йде, западає тиша. Тільки серед дерев зрідка лунають якісь звуки. Думаю, це птахи, хоч їх ніде не видно. У листі шелестить вітер. Я чую дитячий крик, що лине, певно, з сусіднього двору, за великою огорожею. Побачити там я нічого не можу. На жовтосіяйне обличчя Бога примостилася хмара. Різко холодає. Світ весь час змінює свою яскравість, температуру і звуки. Ніколи не знаєш, яким він стане наступної миті. Хмара якогось сіро-блакитного кольору; цікаво, чи є в ній дощ? Якщо він почне на мене крапати, я втечу в будинок, щоб моя шкіра не промокла.

Раптом я чую звук дзззззз і помічаю в квітах дивну істоту — живу бджолу. Величезна, з жовтими і чорними смужками, вона танцює просто всередині квітки.

— Привіт, — кажу я і торкаюся її пальцем, щоб погладити.

Аж тут... *А-а-а-а-а-а-а-ай!*

Мою руку проймає такий біль, якого я зроду ще не відчував.

— Ма! — кричу я, подумки звертаючись до неї.

Проте її немає ні на задньому дворі, ні в моїй голові. Її немає ніде. Я сам на сам зі страшним боєм, з дуже страшним боєм, з дуже-дуже страшним боєм...

Помостом до мене біжить Бабця:

— Що ти собі заподіяв?

— Це не я, а бджола.

Бабця змащує мені палець спеціальною маззю. Болить уже не так тяжко, але все одно болить.

Я допомагаю Бабці з гамаком, роблячи все однією рукою. Його слід повісити на два гачки, вбиті в дерева, що ростуть уздовж заднього краю подвір'я. Одне дерево низьке, вище від мене лише вдвічі, і похиле, а друге — вище від мене в мільйон разів і вкрите сріблястими листочками. Мотузки в підвалі злежалися і зім'ялися, тож нам доводиться їх розтягати, щоб вони набули потрібного розміру. Дві мотузки порвалися, утворивши великі дірки. Через це вмошуватися в гамаку треба дуже обережно, щоб не сісти в ці дірки.

— Міль, мабуть, поїла, — каже Бабця.

А я й не знав, що міль може бути така велика, щоб прогризти мотузку.

— Правду кажучи, ми не вішали його вже стільки років, — мовить Бабця і додає, що боїться сідати в нього, бо їй обов'язково потрібна опора для спини.

Я з приємністю вмошуюся в гамаку сам, підтягаю взуті в чевіки ноги, виставляю їх у дірки, а потім суну туди й ліву руку. Права ще страшенно болить, бо її вжалила бджола. Я думаю про те, як маленький Павло і маленька Ма гойдалися в цьому гамаку; це так дивно, де вони тепер? Великий Павло, мабуть, з Діною і Бронвін; вони сказали, що ми оглянемо динозаврів іншим разом, хоч, здається, це брехня. А велика Ма лежить у клініці й переборює кризу.

Я смикаю за мотузку, уявляючи себе мухою, що заплуталася в павутинні. Або грабіжником, якого ввіймала Людина-павук. Бабця гойдає гамак, і в голові мені паморочиться, але це класна запаморока.

— Тебе до телефона! — кричить Нерідусь, з'являючись на помості.

Бабця біжить по траві, знову залишивши мене сам на сам із зовнішнім Зовні. Я схоплююся з гамака і мало не падаю, бо черевик чіпляється за мотузку. Коли я витягаю ногу, він падає на землю. Я біжу за Бабцею так швидко, як вона.

Бабця розмовляє телефоном у кухні:

— Звичайно, насамперед найголовніше. У цьому він має рацію. Тут дехто хоче поговорити з тобою. — Бабця говорить про мене і простягає мені слухавку, але я її не беру. — Здогадався, хто це?

Я моргаю.

— Це твоя Ма.

І правда, в телефоні — голос Ма:

— Джеку!

— Привіт!

Більше я нічого не чую й віддаю слухавку Бабці.

— Це знову я. Як маєшся? — питає Бабця і все киває й киває, а потім каже: — Він тримає хвоста бубликом.

Вона знову простягає мені трубку. Ма каже, що дуже шкодує про свій вчинок.

— А ти вже більше не отруєна поганими пігулками? — питаю я.

— Ні, ні, я одужую.

— То ти не на Небесах?

Бабця затискає собі рота.

Ма видає якийсь звук — я так і не зрозумів, плаче вона чи сміється.

— Хотіла б я...

— А чому ти хочеш на Небеса?

— Насправді я не хочу, то був жарт.

— Це зовсім не смішно.

— Так.

— Більше не хоти.

— Гарзд. Знай, що я тут, у клініці.

— Ти що, втомилася грати?

Я не чую нічого і думаю, що вона знову в Забутті.

— Ма?

— Так, утомилася, — відповідає вона. — Я зробила помилку.

— Ти більше не втомлена?

Вона знову мовчить, а потім каже:

- Втоплена. Але це добре.
— А ти прийдеш до нас погойдатися в гамаку?
— Прийду, і дуже скоро, — відповідає Ма.
— Коли?
— Поки не знаю, поживемо — побачимо. А в Бабці все гаразд?
— Так, і в Нерідуся теж.
— Чудово. А що у вас новенького?
— Все, — відповідаю я.
Вона сміється, а я не знаю чому.
— Тобі там добре, Джеку?
— Сонце облекло мені шкіру, і мене вжалила бджола.
Бабця пускає очі під лоба. Ма каже ще щось, проте я не чую.
— Я мушу йти, Джеку, мені треба трохи поспати.
— А ти прокинешся?
— Обіцяю, що прокинуся. Я так... — Її голос зривається. —
Я скоро знову зателефоную тобі, гаразд?
— Гаразд.
Більше вона нічого не каже, і я кладу слухавку. Бабця питає:
— А де твій другий черевик?

Я дивлюся, як під каструлею з макаронами танцює помаранчеве полум'я. Сірник з чорним обвугленим покривленим кінцем лежить на столі. Я суну його у вогонь. Він шипить і знову спалахує. Я кидаю його на плиту. Маленьке полум'я стає майже невидимим і потихеньку повзе по сірнику, аж поки він увесь чорніє і над ним знімається димок, схожий на срібну стрічку. Запах просто чарівний. Я беру з коробки інший сірник, запалюю його від полум'я і цього разу тримаю в руці навіть тоді, коли він шипить. Це мій власний маленький вогник, я можу забрати його з собою. Я окреслюю сірником коло в повітрі, думаючи, що він згас, але той спалахує знову. Полум'я розгортається й охоплює весь сірник. Незабаром воно роздвоюється, і між його язичками на дереві з'являється маленька червона смужка...

— Гей!

Я здригаюся. Це Нерідусь. Сірника в моїх руках більше немає.

Нерідусь наступає на мою ногу.

Я кричу з болю.

— Він упав на твою шкарпетку.

Нерідусь показує мені скрученого сірника і тре мою шкарпетку в тому місці, де з'явилася чорна цятка.

— Хіба твоя Ма ніколи не розповідала, що з вогнем гратися не можна?

— У нас його не було.

— Чого не було?

— Вогню.

Він зачудовано позирає на мене.

— У вас, певно, була електроплита. Ти диви.

— Що сталося? — входить Бабця.

— Джек вивчає кухонне начиння, — відповідає Нерідусь, помішуючи макарони.

Він бере якийсь предмет і дивиться на мене.

— Це тертка, — згадую я.

Бабця накриває на стіл.

— А це що?

— Товкач для часнику.

— Не товкач, а давилка. Давити — це значно сильніше, ніж товкти.

Нерідусь усміхається мені. Він нічого не сказав Бабці про сірника, тобто збрехав, але з поважної причини — щоб мені не дісталось. Він бере ще якийсь предмет.

— Ще одна тертка?

— Ні, це ніж для цедри. А це що?

— А-а-а... віночок для збивання.

Нерідусь виловлює довгу макаронину і куштує її.

— Мій старший брат, коли йому було три роки, вивернув на себе каструлю гарячого рису. Шкіра на його руці так і залишилася зморшкуватою, немов чипси.

— Ага, я бачив чипси в телевізорі.

Бабця зачудовано дивиться на мене:

— Не можу повірити, що ти ні разу не їв картопляних чипсів.

Потім вона піднімається ступанкою і починає переставляти речі в шафці.

— За дві хвилини макарони будуть готові, — каже Нерідусь.

— О, зменька чипсів — це не страшно.

Бабця спускається вниз із хрустким пакетом і відкриває його.

Поверх чипсів — смужки. Я беру одну скибочку і відкушую краєчок.

— Ні, дякую, — мовлю я і кладу скибочку назад у пакет.

Нерідусь сміється, а я не розумію, що тут смішного.

— Хлопчик хоче залишити місце для моєї домашньої локшини, — каже він.

— А можна мені замість цього побачити шкіру?

— Яку шкіру? — питає Бабця.

— Ну, його брата.

— О, він живе в Мексиці і доводиться тобі двоюрідним дідом.

Здається, так.

Нерідусь виливає воду з каструлі в мийницю, і над нею знімається хмара гарячої пари.

— А чому двоюрідним?

— Ну, це просто означає, що він — брат Лео. Тепер ти зв'язаний з усіма нашими родичами, — каже Бабця. — Усе, що наше, — твоє теж.

— Як у «Лего», — мовить Нерідусь.

— Що? — питає вона.

— Ну, як у конструкторі «Лего». Родичі тримаються разом.

— Я бачив «Лего» в телевізорі, — зауважую я.

Бабця знову дивується.

— Дитина виросла без «Лего»! — каже вона Нерідусеві. —

Не можу цього собі уявити!

— У світі мільйони дітей якось обходяться без «Лего», — заперечує Нерідусь.

— Так, мабуть, твоя правда. — Бабця видається збентеженою. —

У нас, певно, десь у підвалі завалялася коробка, хоч...

Нерідусь однією рукою розбиває яйце, і воно розпливається по макаронах.

— Вечерю подано.

У спортзалі я катаюся на велосипеді, прикріпленому до підставки. Якщо випростати ноги, пальці дістають до педалей. Я кручу їх тисячі годин, сподіваючись, що м'язи на ногах стануть суперсильними і я зможу побігти до Ма, щоб знову врятувати її. Коли ноги втомлюються, я лягаю відпочити на синій мати. Я піднімаю вільну вагу,

от тільки не розумію, чому ці всі гантелі називають вільною вагою. Я кладу їх на пузик; мені подобається, як вони тягнуть мене донизу, тож із землі, що повсякчас обертається, я не впаду.

Дзінь-дзень. Бабця кричить, що до мене прийшов гість. Це лікар Клей.

Ми сідаємо на помості, і він обіцяє попередити мене, якщо раптом з'являться бджоли. Люди і бджоли мають махати руками і крилами, не заважаючи одне одному. Не можна гладити собаку, якщо його хозяїн не дозволяє цього, не можна перебігати дорогу, не можна чіпати інтимні місця, хіба що свої, та й то коли ніхто не бачить. А ще є особливі випадки, коли поліції дозволено стріляти, але тільки в поганих людей. Правил так багато, що вони не вкладаються в моїй голові, тому ми записуємо їх важезною ручкою лікаря Клея з золотим пером. Потім ми складаємо список нових для мене речей, як-от вільна вага, картопляні чипси і птахи.

— Куди цікавіше дивитися на живих птахів, ніж бачити їх у телевізорі, чи не так? — питає лікар Клей.

— Еге ж, от тільки речі в телевізорі мене не кусають.

— Слушно, — зауважує лікар Клей, киваючи. — Людський рід не терпить забагато дійсності.

— Знову вірш?

— Як ти здогадався?

— Ви промовили це чудним голосом, — відповідаю я. — А що таке людський рід?

— Ну, людство, всі ми.

— І я теж?

— Звичайно, ти ж один з нас.

— І Ма?

Лікар Клей киває:

— І вона теж.

Однак я хотів сказати інше. Може, я не тільки людина, а ще й частина цілого я-і-Ма. Я не знаю, яким словом нас назвати. Кімнатці, чи що?

— А вона скоро забере мене до себе?

— Щойно зможе, — відповідає лікар. — Чи не ліпше було б тобі жити в клініці, ніж тут, у Бабці?

— Разом з Ма в палаті номер сім?

Лікар Клей заперечливо хитає головою:

— Вона тепер в іншому крилі, їй треба якийсь час побути на самоті.

Гадаю, він помиляється, бо коли я хворію, мені треба, щоб Ма була поруч.

— Але вона робить усе, щоб одужати, — каже лікар Клей.

А я думав, що люди просто або хворіють, або одужують. Не знав, що це робота.

На прощання лікар Клей і я даємо один одному п'ять: кожен з нас підносить руку, а тоді опускає і заводить її за спину.

Я йду в туалет і чую, як він на ганку розмовляє з Бабцею. Її голос удвічі вищий за його.

— Бога ради, ми говоримо про те, що він злегка обгорів на сонці і що його вкусила бджола! — кричить вона. — Я виростила двох дітей, тож не треба розповідати мені про *затверджені стандарти надання медичної допомоги*.

Уночі мільйони маленьких комп'ютерів говорять один з одним про мене. Ма підіймається вгору по бобовому стеблі, а я стою внизу і трушу його, щоб вона впала...

Ні. Це лише сон.

— Мені на думку спала блискуча ідея, — каже в моє вухо Бабця, наполовину звисившись з ліжка. — Гайда на дитячий майданчик до сніданку, поки там нема інших дітей.

Наші тіні дуже довгі та плавкі. Я махаю велетенськими кулаками.

Бабця хоче сісти на лавку, одначе там мокро, тому вона просто спирається на паркан. Усі предмети сьогодні чомусь мокрі. Вона каже, що то роса — ніби дощ, але не з хмар. Це щось на зразок поту, яким усе вкривається вночі. Я малюю на гірці личко.

— Не бійся намочити одяг, будь сміливіший.

— Насправді мені холодно.

На майданчику є ділянка з піском. Бабця каже, що я можу посидіти там і пограти.

— У що?

— Га? — питає вона.

— У що пограти?

— Я не знаю, покопайся в піску, вирий ямку абошо.

Я торкаюся піску, проте він дряпучий. Не хочу, щоб пісок мене забруднив.

— А як щодо гірки чи гойдалки? — питає Бабця.

— А ти теж зі мною лазитимеш і гойдатимешся?

По Бабчиному обличчю перебігає смішок. Вона каже, що ще, не дай Боже, зламає що-небудь.

— Навіщо?

— О, ну, ненавмисно. Просто я заважка.

Я піднімаюся на кілька сходинок не як мавпочка, а як хлопчик. Сходинки металеві, з шорсткими помаранчевими плямами, що зветься іржею. Від холодного поруччя мені мерзнуть руки. На вершині стоїть крихітний будиночок, ніби для ельфів; я сідаю в ньому за столик і відчуваю над головою дах. Він червоний, а стіл синій.

— Агов!

Я підхоплююся. То Бабця махає мені у вікно. Потім вона обходить будиночок і махає з другого боку. Я махаю у відповідь, і їй це подобається.

У кутку стола щось рухається, це крихітний павучок. Цікаво, чи залишився Павук у Кімнаті і чи росте його павутиння. Я вибиваю на столі мелодії — це ніби мугиканка, тільки з вистукуванням, а Ма в моїй голові має відгадати, що то за пісні. Вона відгадує майже всі. Коли я вистукую їх черевиками по підлозі, звук виходить зовсім інший, бо підлога металева. На стіні щось написано, однак я не можу прочитати, бо то якісь закарлюки. Є там і малюнок. Гадаю, це піснючик, але завбільшки з людину.

— Спробуй-но з'їхати з гірки, Джеку. Вона, здається, нічогенька.

Це каже мені Бабця. Я виходжу з будиночка і дивлюся вниз — гірка сріблястого кольору, і на ній кілька маленьких камінчиків.

— Йо-го! Не бійся, я тебе зовлю звнизу.

— Ні, дякую.

На майданчику є ще мотузьяна драбина, схожа на гамак, тільки звисає вона вниз. Її мотузки дряпають мені пальці. Поруч багато перекладин, і якби я мав сильні руки або справді був мавпою, то міг би повисіти на них. Потім я помічаю щось таке, де злодії, мабуть, украли сходинки, і показую це Бабці.

— Ні, глянь, там жердина пожежників, — мовить вона.

- Авжеж, я бачив таку в телевізорі. Але чому вони там живуть?
- Хто?
- Пожежники.
- Ну, це ж не справжня жердина пожежників, а іграшкова.

Коли я мав чотири роки, то думав, ніби все в телевізорі — звичайнісінька картинка, а коли став п'ятилітком, Ма розказала мені небрехню про те, що багато картинок зображають реальність, а все, що в Зовні, — цілком справжнє. Тепер я в Зовні, однак, виявляється, чимало речей аж ніяк не справжні.

Я повертаюся в будиночок для ельфів. Павучок кудись зник. Я знімаю під столом черевики і випростую ноги.

Бабця біля гойдалки. Дві з них пласкі, а до третьої прикріплено гумову колиску з дірками для ніг.

- Звідси ти не випадеш, — каже вона. — Хочеш погойдатися?

Їй доводиться підняти мене. Дивно відчувати, як її руки впираються в мої пахви. Вона штовхає колиску позад мене, але мені це не подобається і я раз по раз кручуся, щоб бачити все. Тоді вона починає штовхати колиску спереду. Я гойдаюся швидше і швидше, вище і вище. Скажу навіть, що це просто дивовижно.

- Закинь голову назад.
- Навіщо?
- Довірся мені.

Я закидаю голову, і все перевертається догори дригом: небо, дерева, будинки, Бабця і решта предметів. Неймовірно!

На іншій гойдалці — дівчинка, я й не помітив, як вона прийшла. Дівчинка гойдається неодноразово зі мною: коли я лечу вперед, вона летить назад.

- Як тебе звать? — питає вона.

Я вдаю, ніби не чую.

- Його звать Дже... Джейсон, — говорить Бабця.

Чому вона мене так назвала?

— А я Кора, і мені чотири з половиною, — каже дівчинка. — Вона ще зовсім маленька?

- Це хлопчик, і йому вже п'ять років, — відповідає Бабця.

- Тоді чому ж вона гойдається на гойдалці для малят?

Я хочу зіскочити, але мої ноги заплутуються в гумі. Я дригаюся і смикаю за ланцюги.

— Легше, легше, — каже Бабця.

— У неї що, напад? — питає дівчинка на ім'я Кора.

Я ненавмисно вдаряю Бабцю ногою.

— Припини.

— У молодшого братика мого друга бувають напади.

Бабця витягає мене попід руки; моя нога вигинається — і я вилажу.

Бабця зупиняється біля воріт і каже:

— Черевики, Джеку.

Я напружую пам'ять і згадую:

— Вони лишилися в будиночку.

— Біжи туди і принеси їх.

Бабця чекає.

— Маленька дівчинка тебе не чіпатиме.

Але я не зможу лізти сходами, якщо вона дивитиметься.

Тож Бабця лізе сама, і її задок застряє в будиночку для ельфів. Через це вона сердиться і застібає мій лівий черевик так туго, що я скидаю його знову, а тоді й правий. Я йду в шкарпетках до білої машини. Бабця каже, що в ногу може встромитися скло, але нічого не стається.

Мої штанці намокли від роси, і шкарпетки теж. Нерідусь сидить у своєму кріслі з величезною чашкою в руках. Він питає:

— Ну, як?

— Потихеньку, — відповідає Бабця, піднімаючись нагору.

Він дає мені спробувати свою каву, і я аж стинаюся.

— А чому місця, куди люди заходять поїсти, називають каварнями? — питаю я його.

— Бо кава там — найголовніший товар. Більшості з нас вона додає сили, точнісінько як бензин машині.

Ма п'є тільки воду, молоко та сік, як і я. Цікаво, що додає їй сили?

— А що додає сили дітям?

— А дітям додають сили боби.

Консервовані боби і справді додають мені сили, а от зелені — мій їстівний ворог. Бабця готувала їх недавно, але я просто вдав, ніби не помітив їх на тарілці. Тепер, опинившись у світі, я нізачо не їстиму знову зелених бобів.

Я сиджу на сходах і слухаю жінок.

— М-м-м. Математику він знає ліпше за мене, а проте не може з'їхати з гірки, — каже Бабця.

Гадаю, це про мене.

У Бабці зібрався її книжковий клуб, але я не можу второпати, чому вони так себе називають, адже ніяких книжок ніхто з них не читає. Бабця забула відкласти збори, і жінки прийшли о третій тридцять з тістечками та всілякою їжею на тарілках. У мене три тістечка на маленькій тарілці, але я мушу триматися якнайдалі. Крім того, Бабця дала мені в'язку ключів з брелоком, що має напис «ДІМ ПІЦЦІ ПОЦЦО». Цікаво, як можна збудувати дім з піци? Він же розвалиться. Цими ключами нічого не відімкнеш, проте вони гарно дзвенять, і я дістав їх, бо пообіцяв, що не братиму більше ключа від шафки зі спиртними напоями. Перше тістечко зветься кокосовим, воно гідке. Друге тістечко — лимонне, а третє — я не знаю з чого, але воно мені подобається найбільше.

— Ти, певно, зовсім виснажена, — каже одна жінка з найтоншим голосом.

— Ти справжня героїня, — мовить друга.

А ще мені позичили фотоапарат. Щоправда, не такий супер-пупер, як у Нерідуся, з великим круглим отвором, а захований в оці Бабчиного мобільного. Якщо телефон задзвонить, я мушу не відповідати, а покликати Бабцю. Отож я зробив десять знімків: перший — своїх м'яких черевиків, другий — світильника на стелі спортзали, третій — темряви в підвалі (тільки фото вийшло чомусь занадто яскраве), четвертий — своєї долоні з лініями на ній, п'ятий — дірки в підлозі біля холодильника (сподіваюся, це мишача нірка), шостий — свого коліна в штанцях, сьомий — килима у вітальні з близької відстані, восьмий — Дори, коли її показували в телевізорі (на жаль, фото вийшло якесь зигзагувате), дев'ятий — неусміхненого Нерідуся, десятий — мартина, що пролітав за вікном, от тільки мартин чомусь на знімку не видно. Я хотів був сфотографувати ще й себе в дзеркалі, однак тоді я б став папараці.

— Він схожий на янгола з фотографій, — зауважує одна з жінок.

Невже вона могла побачити мої десять знімків? Крім того, я зовсім не схожий на янгола. Янголи ж великі і з крилами.

— Ти про оті зернисті кадри, зроблені біля поліційної дільниці? — питає Бабця.

— Ні, про великий план під час інтерв'ю з...

— Моєю дочкою, так. Але де ти бачила великий план *Джека*? — питає Бабця дуже сердито.

— Ой, дорогенька, ці всі знімки давно вже гуляють Інтернетом, — каже інший голос.

І тут вони починають говорити одночасно.

— Ти не знала?

— У наш час нічого не можна приховати.

— Увесь світ — це велика мушля.

— Жахливо.

— У випусках новин щодня показують таке страхіття. Мені іноді хочеться запнути вікна шторами і не вилазити з ліжка.

— А я й досі не можу повірити, — мовить низький голос. — Пам'ятаю, сім років тому я спитала свого Білла, як таке могло статися з дівчиною, що її ми всі *добре знали*?

— Адже ми були впевнені, що вона померла. Звичайно, ніхто не збирався говорити...

— А ти твердо вірила.

— Хто б міг подумати!

— Кому налити ще чаю? — лунає Бабчин голос.

— Ну, не знаю. Колись я провела цілий тиждень у шотландському монастирі, — озивається ще один голос. — Там було дуже спокійно.

З'ївши всі тістечка, крім кокосового, я залишаю тарілку на сходиці, піднімаюся в спальню й переглядаю свої скарби. Я кладу в рот Зубчика й починаю його смоктати, проте він більше не смакує, як Ма.

Бабця знаходить у підвалі велику коробку з «Лего», що належала Павлові й Ма.

— Що б ти хотів зробити? — питає вона мене. — Будинок? Хмарочос? А може, місто?

— Легше на поворотах, — каже їй Нерідусь із-за газети.

Переді мною цілий розсип маленьких шматочків усіх кольорів, вони схожі на суп.

— Ну, роби що хочеш. А я піду прасувати, — каже Бабця.

Я дивлюся на шматочки «Лего», проте не торкаюся їх: ану ж зламаю? За хвилину Нерідусь відкладає газету.

— Давненько я цим не бавився, — каже він, беручи шматочки і з'єднуючи їх.

— А чому ти цим не?..

— Добре запитання, Джеку.

— Ти грав у «Лего» зі своїми дітьми?

— Я не маю дітей.

— Як це так?

Нерідусь знизує плечима:

— Просто не склалося.

Я спостерігаю за його руками, вони легкі, але розумні.

— А чи є слово, що позначає тих дорослих, які не стали батьками?

Нерідусь сміється.

— Люди, що бавляться іншими речами.

— Якими речами?

— Роботою, думаю. Друзями. Подорожами. Гобі.

— А що таке гобі?

— Різноманітні способи згяти вихідні. Я, наприклад, збирав старі монети з усього світу. Вони зберігались у мене в оксамитових коробочках.

— Навіщо?

— Ну, з ними набагато простіше, ніж з дітьми, — ніяких смердючих підгузків.

Почувши це, я сміюся.

Він простягає мені шматочки «Лего», які, ніби чарами, обернулися на машину.

У неї одне, два, три, чотири колеса, що можуть навіть крутитися, і дах, і водій, і все, що треба.

— Як ти це зробив?

— По шматочку за кожним разом. Візьми один, — каже він.

— Який?

— Який хочеш.

Я беру великий червоний квадрат.

Нерідусь простягає мені маленький шматочок з колесом.

— Прикріпи це до нього.

Я приставляю шматочки так, щоб виступи заходили в заглибини, і впевнено натискаю.

Нерідусь простягає мені ще один шматочок з колесом, і я прикріплю його до свого квадрата.

— Чудовий моцик! *Врууум!*

Він говорить це так голосно, що я кидаю «Лего» на підлогу і одне колесо відвалюється.

— Вибач.

— Не треба вибачатися. Дозволь я тобі дещо покажу.

Він ставить свою машину на підлогу і наступає на неї. *Хресь!* Вона розсипається на шматочки.

— Бачиш? — мовить Нерідусь. — *Но проблема.* Можеш починати все спочатку.

Бабця каже, що від мене погано пахне.

— Я завжди мию тіло ганчіркою.

— Еге, але бруд ховається в складках шкіри. Тож я наповню ванну, а ти залізеши у неї й помиєшся.

Вона набирає повну ванну гарячої води і наливає туди гель для бульбашок, що осідає на дно блискучими купками. Зеленого дна майже не видно, але я знаю, що воно й досі там.

— Скидай одяг, солоденький. — Вона стоїть, уперши руки в боки. — Ти не хочеш, щоб я на тебе дивилася? Мені вийти?

— Ні!

— У чому ж річ? — Бабця чекає відповіді. — Ти що, боїшся втопитися у ванні без своєї Ма чи ще чогось?

А я й не знав, що у ванні люди можуть утопитися.

— Поки ти митимешся, я посиджу отут, — каже Бабця, плескаючи долонею по накривці унітаза.

Однак я хитаю головою:

— Ти теж залазь у ванну.

— Я? Але ж, Джеку, я щоранку миюся під душем. Хочеш, я сяду на край ванни?

— Залазь у неї.

Бабця зачудовано дивиться на мене. Потім вона стогне й каже:

— Ну, гаразд, я залізу, якщо ти без цього не можеш, але вперше й востаннє... І я буду в костюмі для плавання.

— Я не вмію плавати.

— А ми й не будемо плавати, я просто не роздягатимуся догола, якщо не заперечуєш.

— Ти що, боїшся?

— Ні, я просто... я не роздягатимуся, якщо дозволиш.

— А я можу роздягтися догола?

— Звичайно, ти ж іще дитина.

У нашій Кімнаті ми іноді ходили голими, іноді одягненими і зовсім не зважали на це.

— Джеку, залазьмо у ванну, поки вода зовсім не охолола.

Але вона ще не встигла охолонути, над нею здіймається пара. Я починаю роздягатися. Бабця каже, що за мить повернеться, і йде собі...

Статуї можуть бути оголені, навіть якщо зображують дорослих, чи, певно, мусять такими бути. Нерідусь каже, що їм хочеться бути схожими на старі статуї, які завжди стояли голі, бо давні римляни вважали тіло за найкрасивішу річ. Я притуляюся до зовнішньої частини ванни, але вона холодить мій пuzик. В «Алісі» є такий віршик:

*Я знаю від них, що ви в неї були
Й сказали про всіх навростець.
Вважає вона, що я гідний хвали,
З мене поганий плавець¹.*

Мої пальці неначе аквалангісти. Мило падає у воду, і я граюся ним, уявляючи, що то акула. Бабця приходиться зі смугастою річчю, схожою на труси і сполученою з футболкою намистом. На її голові — поліетиленовий пакет; це, як вона каже, зветься шапочка для душу, навіть якщо ми у ванні. Я сміюся з неї, але тільки подумки.

Коли Бабця залазить у ванну, вода піднімається, а коли залажу я, то вона мало не переливається через край. Бабця сидить на гладенькому кінці ванни, а от Ма завжди сиділа там, де кран. Я вмощуюся так, щоб не торкатися своїми ногами Бабчиних ніг, і стукаюся головою об кран.

¹ Переклад М. Лукаша.

— Обережно.

Чому люди говорять ці слова вже після того, як стає боляче?

Бабця не пам'ятає ніяких ванних ігор, крім «Веслуй, веслуй, веслуй удаль». Коли ми починаємо в неї грати, вода вихлюпується на підлогу.

У Бабчиній ванні немає ніяких ігор. Я бавлюся у підводного човна шіткою для нігтів. Він чистить морське дно й знаходить мило, що обернулося на липку медузу.

Скупавшись, ми витираємося. Я чухаю свого носа і під нігтем помічаю шматочок шкіри. У дзеркалі видніють маленькі лускаті кола, де моя шкіра почала лупитися.

Нерідусь приходиться по своїй капці.

— Колись я любив робити отак...

Він торкається мого плеча і за мить показує мені тонку білу смужку з моєї шкіри. Я й не відчув, як він її зняв. Нерідусь простягає її мені.

— Оце насолода!

— Припини, — мовить Бабця.

Я скручую білу смужку — виходить крихітна суха кулька з моєї шкіри.

— Ще, — кажу я.

— Не рухайся, дай-но я знайду на спині довгу шкірочку...

— Чоловіки, — каже Бабця і кривиться.

Уранці на кухні нікого немає. Я дістаю з шухляди ножиці й відрізу собі хвоста.

Бабця приходиться і зачудовано дивиться на мене.

— Що ж, я трішки підрівняю вгорі, коли зможу, — каже вона. — А потім ти зачешешся, як тобі заманеться. Треба зберегти кілька пасом волосся, це ж твоя перша стрижка...

Більша частина волосся летить у смітницю, але Бабця бере три довгі пасма і заплітає їх у кіску. Виходить браслет, його кінці Бабця зв'язує зеленою ниткою.

Вона каже, щоб я глянув на себе в дзеркало, але спочатку я перевіряю, чи на місці мої м'язи. Ні, моя сила й досі зі мною.

На газеті вгорі написано: «Субота, 17 квітня». Значить, я пробув у домі Баби й Нерідуса цілий тиждень. Перед цим тиждень я прожив

у клініці, тож, виходить, у світі я вже аж два тижні. Я все додаю і додаю, щоб перевірити, чи правильно я полічив, бо мені здається, ніби минуло вже мільйон років, а Ма й досі не приходиться до мене.

Бабця каже, що треба прогулятися. Тепер, коли моє волосся коротко підстрижене й закучерявилось, мене ніхто не впізнає. Вона загадує мені зняти окуляри, бо мої очі вже мали б звикнути до світла в Зовні і, крім того, окуляри лише привертатимуть зайву увагу.

Ми перетинаємо безліч доріг, тримаючись за руки і не дозволяючи машинам нас роздавити. Мені не подобається триматися за руку. Я уявляю, що Бабця веде якогось іншого хлопчика. Відтак вона подає добру ідею: я можу триматися за ланцюжок її гаманця.

У світі безліч найрізноманітніших речей, і всі вони коштують грошей, навіть ті, що потім опиняються серед сміття. Я бачив, як чоловік, що стояв у черзі попереду нас, купив щось у коробці, а потім зім'яв її й викинув у смітницю. А є ще маленькі картки, списані цифрами, так звані лотерейні білети. Їх купують самі ідіоти, сподіваючись, що ті зроблять з них мільйонерів.

У поштовій філії ми купуємо марки й посилаємо Ма малюнок мене в зорельоті.

Потім ми заходимо в хмарочос, де міститься офіс Павла. Він каже, що катастрофічно не має часу, але робить ксерокопію моїх рук і купує мені в торговому автоматі цукерку. Спускаючись у ліфті, я натискаю на кнопки, уявляючи себе всередині того автомата.

Ми йдемо в якусь урядову установу, де Бабця має одержати нову картку соціального страхування, бо стару вона загубила. Тут нам доводиться чекати цілі віки. Потім вона веде мене в каварню, де немає зелених бобів. Я вибираю тістечко, більше за моє обличчя.

Неподалік від нас немовля смокче цицю — такого я ще ніколи не бачив.

— Мені більше подобається ліва, — кажу я, показуючи на ліву цицю. — А тобі подобається ліва?

Але немовля мене не слухає.

Бабця тягне мене звідти геть:

— Даруйте.

Жінка кладе шарф так, щоб я не міг бачити обличчя дитини.

— Вона хотіла побути на самоті, — шепоче Бабця.

Я й не знав, що люди у світі можуть бути на самоті.

Ми заходимо в пральню, щоб подивитися, як працюють тамтешні машини. Мені кортить залізти в пральний барабан, але Бабця каже, що це мене вб'є.

З Діною і Бронвін ми прямуємо в парк годувати качок. Бронвін відразу ж кидає в ставок усі свої скибочки хліба і поліетиленовий пакет з-під них, тож Бабці доводиться виловлювати його палицею. Бронвін хоче відібрати мій хліб, і Бабця каже, щоб я віддав їй половину, бо вона маленька. Діна просить вибачення за те, що ми так і не побачили динозаврів, і каже, що ми неодмінно сходимо в Музей природознавства найближчої днини.

Ми проминаємо крамницю, біля її входу стоять черевики, яскраві, пористі, з дірочками, і Бабця дозволяє мені приміряти пару. Я обираю жовті. Вони не мають ані шнурків, ані липучок. Я засуваю в них свої ноги, і все. Вони такі легкі, що я їх зовсім не відчуваю. Ми заходимо всередину, і Бабця платить за них п'ять доларів. Це двадцять монет по двадцять п'ять центів. Я кажу Бабці, що ці черевики мені дуже подобаються.

Виходячи з крамниці, ми помічаємо жінку, що сидить на тротуарі, поклавши перед собою капелюха. Бабця простягає мені два четвертаки й показує на капелюх.

Я кладу туди одну монетку й наздоганяю Бабцю.

Пристібаючи на мені ремінь у машині, вона питає:

— Що це у твоїй руці?

Я показую їй другу монетку:

— Це Небраска, я приєднаю її до своїх скарбів.

Але Бабця клацає язиком і забирає в мене монетку:

— Треба було віддати її тій жінці на вулиці, як я тобі й казала.

— Гаразд, я зараз...

— Уже пізно.

Бабця заводить машину. Я бачу лише потилицю, вкриту жовтуватим волоссям.

— А чому та жінка сидить посеред вулиці?

— Вона там живе, бо не має навіть ліжка.

Тепер я почуваюся зле, бо не дав їй другого четвертака.

Бабця каже, що це зветься муками сумління.

В одній з вітрин я помічаю такі самі коркові квадрати, що були в нашій Кімнаті. Бабця дозволяє мені зайти в ту крамницю, щоб погладити і понюхати їх, але купувати відмовляється.

Потім ми заїжджаємо в автомийню. Нашу машину труть великі щітки, однак усередину не просочується ні краплі води. Це дуже весело.

Я зауважую, що люди у світі майже завжди напружені, їм раз по раз бракує часу. Навіть Бабця часто на це жаліється, а вона ж з Нерідусем не ходить на роботу, і я не можу збагнути, як люди, що десь працюють, устигають робити ще й інші важливі справи. У Кімнаті ми з Ма мали час на все. Гадаю, час, немов масло, тонюсінким шаром покриває весь світ з його дорогами, будинками, дитячими майданчиками та крамницями, тож у кожному місці є дуже маленький мазок часу і всі мусять поспішати, щоб його вхопити.

А ще я бачу дітей, яких дорослі, здається, не люблять. Навіть їхні власні батьки. Так, вони називають дітей гарнюнками й розумниками, змушуючи їх по кілька разів прибирати тої самої пози, щоб фотографії були кращі, але гратися з ними не хочуть; їм більше до вподоби пити каву й балакати з іншими дорослими. Іноді маленька дитина плаче, а її Ма навіть не помічає цього.

У бібліотеці живуть мільйони книжок, і не треба платити за них ніяких грошей. Зі стелі звисають велетенські комахи, проте не справжні, а зроблені з паперу. На полиці «К» Бабця знаходить «Алісу», тільки ця книжка на вигляд зовсім не така, що була в нас, хоч слова і картинки в ній ті самі, — як дивно! Я показую Бабці найстрашнішу картинку з герцогинею. Ми сідаємо на диван, і Бабця читає мені про Щуролова; я й не знав, що про нього є книжка. Найбільше я люблю в ній історію про те, як батьки загублених дітей чують сміх усередині скелі. Вони все кличуть дітей, просять їх повернутися, однак діти йдуть від них у чудову країну — думаю, на Небеса. І гора ніколи не відчиниться й не пустить батьків усередину.

Якийсь великий хлопчик грає на комп'ютері в Гаррі Поттера, але Бабця забороняє мені стояти поруч, бо моя черга грати ще не надійшла.

Неподалік на столі я бачу крихітне місто з рейками та будиночками. Якийсь малюк грається зеленим вагончиком. Я підходжу, беру червоний паровозик і штовхаю його до вагончика. Малюк сміється.

Тоді я розганяю паровозик сильніше — і вагончик падає з рейок. Малюк аж заливається реготом.

— Молодець, що ділишся, Вокере, — мовить чоловік, який сидить у кріслі й дивиться в штуку, схожу на смартфон дядечки Павла.

Я здогадуюся, що Вокером звать малюка.

— Ше, — каже він.

Цього разу я ставлю паровозика на вагончик, а потім беру по-маранчевий автобус і розбиваю ним ту споруду.

— Обережніше, не поламай іграшок, — каже мені Бабця, але Вокер просить іще і стрибає з захвату.

Заходить другий чоловік. Він цьомає першого, а потім і Вокера.

— Скажи «до побачення» своєму другові, — мовить він малюкові.

Це мені?

— До побачення, — махає рукою Вокер.

Я кидаюся вперед, щоб обійняти малюка, але збиваю його з ніг. Він стукається об столик з поїздом і починає плакати.

— Мені *так* прикро, *так* прикро, — повторює Бабця, — мій онук не... Він лише вчиться не переходити меж...

— Пусте, — каже перший чоловік.

Вони йдуть, тримаючи маленького хлопчика за руки й роблячи *гойда-гойдаша*. Він більше не плаче. Бабця позирає їм услід, украй збентежена.

— Запам'ятай, — мовить вона, коли ми йдемо до білої машини, — не можна обіймати чужих. Навіть хороших.

— Чому?

— Бо так ми бережемо свої обійми для тих, кого любимо.

— Я люблю цього хлопчика Вокера.

— Джеку, ти ж бачиш його вперше у житті!

Цього ранку я виливаю на свої млинці трохи сиропу. Так і справді смачно.

Бабця повзає довкола мене й примовляє, що це прекрасно — малювати крейдою на помості, бо незабаром піде дощ і все змие. Я уважно стежу за хмарами: якщо з них лине вода, я з надзвуковою швидкістю втечу в будинок, і жодна краплина на мене не впаде.

— Тільки не пиши крейдою на мені, — кажу я їй.

— Ой, не будь таким страхополохом.

Вона піднімає мене, і я бачу намальований силует дитини. Таж це я! У мене величезна голова без обличчя, тіло без нутрошів, недоладні руки.

— Тобі посилка, Джеку! — кричить Нерідусь.

Що він має на увазі? Я захожду в будинок. Тим часом Нерідусь розпаковує велику коробку, витягає звідти якийсь скручений предмет і каже:

— Ну, це відразу можна викидати на сміття!

Предмет розгортається.

— Килим! — Я міцно-міцно обіймаю його. — Це ж наш Килим! Нерідусь підносить руки і мовить:

— Ну, тоді забирай.

Але Бабця кривиться:

— Треба винести його надвір і добряче вибити, Лео...

— Ні! — кричу я.

— Гаразд, я почищу його пилотягом, але мені навіть думати не хочеться, скільки в ньому...

Вона тре Килим між пальцями.

Я мушу покласти його на свій надувний матрац у спальні, а не тягати по всьому будинку. Я сиджу, накинувши Килим на голову, як у наметі, і вдихаю його звичний запах. Поруч зі мною й інші речі, що їх пронесла нам поліція. Я ніжнісінько цьомаю Джип, і Дистанційку, і Розтоплену Ложку. Шкода, що Дистанційка зламалася і не може більше змусити Джип рухатися. Паперовий М'яч став плаккішим, ніж був, а Червона Кулька зовсім здулася. Зореліт тут, але його запальника немає, а без нього він зовсім ні на що не схожий. Форту й Лабіринту немає — певно, вони не вмістилися в коробках. Тут-таки п'ять моїх книжок, навіть «Ділан». Я дістаю другого «Ділана», нового, якого взяв у пасажі, думаючи, що то мій. Новий «Ділан», правда, значно яскравіший за старого. Бабця каже, що у світі тисячі копій однієї книжки — це щоб багато людей могли читати її одночасно. Від цього мені голова йде обертом. Новий Ділан каже:

— Привіт, Ділане, радий з тобою зустрітись.

— Я Джеків Ділан, — відповідає Старий Ділан.

— Я Джеків теж, — каже Новий.

— Ага, але я був перший Джеків Ділан.

Тоді Старий і Новий починають битися ріжками, аж тут у Нового відривається шматок. Я перестаю грати в цю гру, бо порвав книжку, а Ма цього страшенно не любить. Проте її досі немає поруч, і вона не сердиться. Вона нічого не знає про мене, і я гірко плачу, а потім ховаю книжки в кишеню сумки з Дорою і застібаю змійку, щоб вони не намокли від сліз. Обидва Ділани обіймаються всередині сумки й перепрошують один одного. Я знаходжу під матрацом Зубчик і смочу його, поки мені починає здаватися, що він — мій власний.

Вікно кумедно шумить — це краплі дощу. Я підходжу ближче, мені не страшно, бо між мною і дощем — скло. Я притискаюся до нього носом — воно стало каламутним від води. Краплі зливаються одна з одною і довгими струмками збігають по шибці вниз.

Я, Бабця і Нерідусь утрюх їдемо в білій машині у подорож-сюрприз.

— А звідки ти знаєш, куди їхати? — питаю я в Бабці, що сидить за кермом.

Вона підморгує мені в дзеркало.

— Це тільки для тебе сюрприз.

Я дивлюсь у вікно й помічаю нові, досі не бачені речі. Он дівчинка на інвалідному візку, її голова закинута назад між двома м'якими штуками. Собака обнюхує задок іншій собаці — це сміха! Он металева скринька, куди кидають листи, а он летить поліетиленовий пакет.

Здається, я трохи задрімав, хоч до кінця не впевнений у цьому.

Ми зупиняємося на автостоянці, засипаній якимось порошком.

— Ти знаєш, що це? — питає Нерідусь, показуючи на нього.

— Цукор?

— Це пісок, — відповідає він. — Тепер уже тепліше?

— Ні, мені холодно, — відповідаю я.

— Він хоче сказати, що ти вже близький до правильної відповіді. Це місце, куди ми з Дідусем часто відвозили твою Ма і Павла, коли вони були дітьми.

Я оглядаю місцевість.

— Це гори?

— Це піщані дюни. А що то синіє вдалині між ними?

— Небо.

— Ні, під ним, темно-синього кольору.

Моїм очам боляче навіть в окулярах.

— Це море! — вигукує Бабця.

Я йду дерев'яною доріжкою позаду Бабці й Нерідуса, несучи цеберко. Я уявляв собі нашу прогулянку зовсім інакше, вітер весь час сипле мені в очі крихітні грудочки. Бабця розстеляє на піску велике квітчасте покривало, невдовзі його засипле пісок, але вона каже, що все гаразд, бо це покривало саме для пікніків.

— А де тут пікнік?

— Ще зарано для пікніків.

Нерідусь пропонує мені піти до води.

Я набираю повні черевики піску, і один з них злітає з ноги.

— Чудова ідея! — тішиться Нерідусь.

Він знімає свої черевики, засуває в них шкарпетки і, розхитуючи, несе за шнурки.

Я теж засуваю шкарпетки в черевики. Пісок іще вологий — дуже незвичайне відчуття. Крім того, в ньому трапляються колючі камінчики. Ма ніколи не казала, що пляж може бути таким.

— Біжімо! — командує Нерідусь і стрімголов кидається до моря.

Я залишаюся далеко позаду, бо попереду одна за одною виростають величезні гори з білою піною на вершинах. Вони ревуть і шкварчать. Море гуркоче не вщухаючи. Воно занадто велике, нам не можна туди.

Я повертаюся до Бабці на покривало для пікніка. Вона ворушить голими зморшкуватими пальцями ніг.

Ми намагаємося побудувати замок, але тут якийсь неправильний пісок: він весь час осипається. Повертається Нерідусь — штани в нього закачані, і з них капає вода.

— Хочеш похлюпатись у воді?

— Там скрізь какавельки.

— Де?

— У морі. Наші какавельки по трубах збігають у море, і я не хочу в них талпатися.

Нерідусь весело сміється.

— Твоя Ма нічогосінько не знає про каналізацію.

Мені хочеться побити його за ці слова.

— Ма знає все.

— Труби від наших унітазів ідуть до великої фабрики, — каже, сидючи на покривалі, Нерідусь із обліпленими піском ногами. — Робітники видаляють какавельки і очищують кожен краплину води, аж поки вона знову стає придатною для пиття. Потім вони пускають її в труби, з'єднані з кранами для води.

— А тоді ця вода потрапляє в море?

Нерідусь хитає головою:

— Думаю, море складається з дошової води і солі.

— Ти коли-небудь пробував на смак сльозу? — питає Бабця.

— Ага.

— Так от, сльоза неначе крапля моря.

Проте я однаково не хочу ходити в морській воді, хоч вона й зі сліз. Згодом я все ж підступаю до моря разом з Нерідусем, і ми шукаємо скарбів. Нам удається знайти білу мушлю, як у равлика. Я встромляю в неї палець, але равлика там немає.

— Візьми її собі, — каже Нерідусь.

— А що буде з равликом, коли він повернеться до свого будиночка?

— Ну, навряд чи равлик кине би його тут, якби він був йому потрібен, — відповідає Нерідусь.

А може, равлика з'їла пташка? Або лев? Я кладу білу мушлю в кишеню, а потім ще рожеву, чорну і довгу — небезпечну й гостру, наче лезо. Мені дозволили взяти ці мушлі з собою, бо що з воза впало, то пропало, а я знайшов, то цур моє.

Ми обідаємо в якійсь перекусні, але тут можна не лише перекусити, а й попоїсти досхочу. Я з'їдаю гарячий сандвіч із салатом, помідором і захованою всередині шинкою.

Коли ми їдемо додому, я помічаю дитячий майданчик, що його, певно, вже переробили, бо гойдалки розставлено зовсім інакше.

— Та ні, Джеку, — пояснює мені Бабця, — це просто інший майданчик. У кожному місті чимало дитячих майданчиків.

Мені здається, що в світі все повторюється.

— Норін сказала мені, що ти підстригся. — Голос Ма в телефоні звучить дуже тихо.

— Ага, однак не втратив своєї сили.

Я сиджу, накинувши на голову Килим, і розмовляю телефоном. Навколо мене темно, і я уявляю собі, що Ма поруч зі мною.

— Я тепер сам миюсь у ванні, — кажу я їй. — І ще я гойдався на гойдалці, навчився розрізняти монети, знаю, як поводитися з вогнем та людьми, що живуть на вулиці. До того ж тепер у мене є два «Ділани-копачі», сумління і пористі черевики.

— Ого!

— А ще я бачив море, у ньому немає ніяких какавельок, тож ти мене обманула.

— Ти ставив стільки питань! — каже Ма. — Я не на всі з них знала відповіді, тож дещо мені довелося вигадувати.

Я чую, як вона схлипує.

— Ма, ти можеш сьогодні прийти до мене?

— Поки що ні.

— Чому?

— Мені досі добирають режим лікування. Лікарі ще не зовсім зрозуміли, що мені треба.

Їй потрібен я. Невже вони не можуть цього зрозуміти?

Я хочу їсти тайську локшину Розтопленою Ложкою, але Бабця каже, що це негігієнічно.

Потім я йду до вітальні й швидко-швидко перемикаю Дистанційкою канали. Телепланети з'являються на екрані одна за одною. Раптом я чую своє ім'я, проте не навсправжки, а в телевізорі.

— ...треба послухати самого Джека.

— Ми всі в певному розумінні Джеки, — каже другий чоловік, що сидить за великим столом.

— Безперечно, — погоджується з ним перший.

Їх теж звать Джеками, як і мільйони інших?

— Так, усередині кожного з нас сидить маленька дитина, як у кімнаті один нуль один, — мовить, киваючи, ще один чоловік. Але ж ми ніколи не жили в кімнаті з таким номером.

— А тоді ця дитина визволяється і виявляє, що в оточенні інших вона страшенно самотня.

— І страждає від сенсорного надміру модернізму, — додає перший.

— Швидше, *постмодернізму*.

Там є й жінка.

— Звісно, на символічному рівні Джек — дитина-жертва, яку замурують у фундамент споруди, щоб задобрити духів, — говорить вона.

Що-що?

— А мені видається, що доречнішим архетипом був би Персей, народжений від запротореної в темницю діви і кинутий разом з нею в море у дерев'яній бочці. Жертва, що обертається на героя, — каже один з чоловіків.

— Так, Каспар Гаузер, як відомо, стверджував, що був щасливий у темниці, але, може, він хотів сказати, що все німецьке суспільство ХІХ сторіччя було для нього величезною темницею.

— Принаймні наш Джек мав телевізор.

Другий чоловік сміється.

— Культура — ніби тіні на стіні платонівської печери.

Заходить Бабця і, насупившись, відразу ж вимикає телевізор.

— Там говорили про мене, — кажу я.

— Вони перевчилися в коледжі.

— Ма каже, що я теж учитимуся в коледжі.

Бабця заочує очі:

— На все свій час. А тепер надягай піжаму й чисть зуби.

Вона читає мені на ніч «Зниклого Кролика», однак сьогодні мені ця книжка не подобається. Я все думаю, що було б, якби мама-кролиця втекла і сховалася, а кролення її не знайшло?

Бабця збирається купити мені футбольного м'яча — це неімовірно! Я йду подивитися на пластикового чоловіка в чорному гумовому костюмі з лапами на ногах, але помічаю велику вітрину з рожевими, зеленими, синіми та іншими кольоровими валізами, а за нею — ескалатор. Я хочу постояти на ньому якусь хвилинку, проте вже не можу зійти, бо він везе і везе мене вниз. Це водночас дуже круто і страшно. «Крушно», — вигадую я слово-складанку. Ма воно б сподобалося. В кінці ескалатора я зіскакую і не знаю, як знову піднятися нагору до Бабці. Я п'ять разів перелічую зуби, і один раз у мене замість двадцяти виходить дев'ятнадцять. Усюди висять плакати з однаковим написом «До Дня матері — лише три тижні. Хіба вона не заслуговує на найліпше?»

Я дивлюся на тарілки, плити і стільці, а потім, відчувши втому, лягаю на ліжко.

Якось жінка каже мені, що це заборонено, тому я сідаю.

— Хлопче, а де твоя мама?

— Вона в клініці, бо їй захотілося до часу полетіти на Небеса.

Жінка зачудовано дивиться на мене.

— А я бонсай.

— Хто-хто?

— Ми раніше жили під замком, а тепер ми — зірки репу.

— О Бо... ти той самий хлопчик! Той самий... Лорано, — кричить вона, — іди сюди! Ти не повіриш. Це той хлопчик, Джек, з повітки, якого показували в телевізорі.

Підходить іще одна жінка, хитаючи головою:

— Той, що з повітки, менший, з довгим волоссям, зав'язаним ззаду, і весь згорблений.

— Це він, — каже вона, — присягаюся. Не віриш?

— Нізашо! — каже їй друга й сміється.

— На світі, — додаю я.

Вона довго сміється, а тоді мовить:

— Фантастика! Даси мені свій автограф?

— Лорано, він же не зможе написати свого ім'я.

— Ні, зможу, — заперечую я. — Я можу написати будь-що.

— Це хтось інший, — мовить вона й питає в подруги: — Це ж інший, чи не так?

У них немає паперу — тільки старі ярлики від одягу, і я пишу на них багато разів слово «ДЖЕК»: продавчині хочуть подарувати мій автограф своїм подругам. Але тут до відділу вбігає Бабця з м'ячем під пахвою. Я ніколи ще не бачив її такою розлюченою. Вона кричить продавчиням, що ті мають додержувати *порядку поводження з загубленими дітьми*, і рве мої автографи на клапті. Тоді вона хапає мене за руку і тягне, а коли ми вибігаємо з крамниці, дверцята починають аякати, і Бабця кидає футбольного м'яча на підлогу.

У машині вона навіть не дивиться на мене в дзеркало. Я питаю:

— Чому ти кинула мого м'яча?

— Бо спрацювала сигналізація, — відповідає Бабця. — Я ж за нього не заплатила.

— Ти хотіла пограбувати крамницю?

— Ні, Джеку, я бігала по всій будівлі, мов навіжена, шукаючи тебе! — репетує вона, а тоді додає спокійнішим голосом: — Будь-що могло статися.

— Наприклад, землетрус?

Бабця зачудовано дивиться на мене в маленьке дзеркальце.

— Тебе міг викрасти незнайомиць, ось про що я кажу, Джеку.

Незнайомиць — це людина, що мені не друг, але ж ті жінки були моїми друзями!

— Чому?

— Бо той незнайомиць міг захотіти мати свого власного хлопчика, зрозуміло?

Проте мені нічого не зрозуміло.

— Або навіть ударити тебе.

— Ти маєш на увазі його? — питаю я і подумки докидаю: «Старого Ніка?»

Однак вимовити те ім'я я не годен.

— Ні, він уже не вибереться з в'язниці, але це міг би зробити хтось схожий на нього, — відповідає Бабця.

А я й не знав, що у світі є хтось схожий на нього.

— Ти можеш повернутися і забрати мого м'яча? — питаю я.

Бабця заводить мотор і так швидко виїжджає зі стоянки, що в машини аж вищать колеса.

Поки ми їдемо, я серджуся дедалі дужче.

Повернувшись додому, я складаю в сумку з Дорою всі свої речі, крім черевиків: вони в неї не влазять, тож я викидаю їх у смітницю. Потім я скручую Килим і тягну його за собою по сходах вниз.

Бабця заглядає в залу:

— Ти помив руки?

— Я повертаюся в Клініку! — кричу я їй. — І ти не можеш мене зупинити, бо ти, ти незнайомка!

— Джеку, — каже вона, — поклади цей смердючий килим на місце.

— Сама ти смердюча! — реву я.

Бабця хапається за серце.

— Лео! — гукає вона через плече. — Клянуся, з мене досить...

Нерідусь піднімається сходами й бере мене на руки.

Я кидаю Килим. Нерідусь ногою відштовхує з дороги мою сумку з Дорою. Він несе мене, а я кричу і б'ю його, бо це дозволено, це особливий випадок, я можу навіть убити його, я вбиваю і вбиваю його...

— Лео, — плаче внизу Бабця. — Лео...

Фі-фай-фо-фам, він зараз розірве мене на шматочки, заверне в Килим і закопає, а тоді *черв'я у череві вповзе і все, мов грушу, там згризе...*

Нерідусь кидає мене на надувний матрац, але мені зовсім не боляче.

Він сідає на край матраца, і по ньому пробігає хвиля. Я все ще плачу, мене трясє, а на простирядло капають соплі.

Нарешті я заспокоююся, дістаю з-під матраца Зубчика, кладу його в рот і завзято смокчу. Але він уже не має ніякого смаку.

Рука Нерідуса зовсім поруч, на його пальцях — волосся.

Нерідусеві очі ловлять мій погляд.

— Що було, то загуло?

Я посуваю Зубчика до ясен.

— Що?

— Хочеш з'їсти на дивані пиріг і подивитися на гру в телевізорі?

— Хочу, — відповідаю я.

Я збираю гілки, що впали з дерев, навіть важелезні. Відтак ми з Бабцею обв'язуємо ті гілки мотузкою, щоб їх забрало місто.

— А як це — місто?..

— Я хотіла сказати — хлопці з міста, тобто ті, чия це робота.

Коли я виросту, то працюватиму велетнем, але не тим, що їсть дітей, а тим, що їх ловить, коли вони падають у море, і повертає на берег.

Я кричу:

— Кульбабова тривога!

Бабця просапує кульбабки, щоб вони не заважали рости траві, бо на все бракує місця.

Потомившись, ми сідаємо в гамак, навіть Бабця.

— Раніше я сиділа в гамаку з твоєю Ма, коли вона була маленька, — каже Бабця.

- А ти дозволяла їй моню?
- Що?
- Смоктати моню з твоїх грудей?

Бабця хитає головою:

— Вона смоктала молоко з пляшечки і завжди намагалася відірвати від неї мої пальці.

- А де ж її рідна мама?
- То ти про неї знаєш? Гадки не маю, на жаль.
- Вона народила іншу дитину?

Бабця мовчить, а потім каже:

- Хотілося б, щоб так було.

Я малюю собі за им столом, начепивши старий Бабчин фартух з крокодилем і написом «Я з'їв кро з оболоні». Виводжу не звичайні картинки, а лише плями, смуги та спіралі. Я використовую всі барви, навіть змішую їх у маленьких калюжках на папері. Мені подобається малювати павутину, а тоді складати аркуш удвоє, як показувала мені Бабця. Розгорнувши його, можна побачити метелика.

У вікні я помічаю Ма.

Я розливаю червону фарбу і силкуюся витерти її, але вона на моїй нозі й на підлозі. Обличчя Ма більше не видно. Я біжу до вікна, проте Ма вже зникла. Може, мені це просто примарилося? Я забруднив червоною фарбою вікно, мийницю і стіл.

- Бабцю! — кличу я. — Бабцю!

Зненацька Ма з'являється позаду мене.

Я підбігаю до неї, вона хоче мене обійняти, але я кажу:

- Не треба, я весь у фарбі.

Вона сміється, розв'язує мого фартуха, кидає його на стіл і міцно притискає мене до себе. Я намагаюся не торкатись її липкими руками й ногами.

- Я б тебе не впізнала, — каже вона, дивлячись на мою голову.
- Чому?
- Бо ти підстригся.
- Дивись, Бабця зробила з мого волосся браслет, одначе він весь час за щось чіпляється.
- Можна глянути?
- Звісно.

Коли я знімаю браслет, на нього потрапляє фарба. Ма надіває його на свою руку. Щось у Ма змінилося, от тільки ніяк не збагну що.

— Вибач, що зачервонив твою руку.

— Це можна легко змити, — каже, заходячи, Бабця.

— Ти не казала йому, що я приїду? — питає Ма, цьомаючи її.

— Я подумала, що ліпше не казати. Ану ж зірвалося б щось?

— Нічого не зірвалося.

— Рада це чути.

Бабця витирає очі й починає відмивати фарбу.

— Джек спав на надувному матраці в нашій кімнаті, але я можу постелити тобі на дивані...

— Нам уже час іти.

Бабця на мить завмирає.

— Ви ж повечеряєте з нами?

— Звичайно, — відповідає Ма.

Нерідусь приготував свинячі реберця з ризото, але я не люблю кісток, тому з'їдаю весь рис і підбираю виделкою соус. Нерідусь краде в мене реберце.

— Шахраю, не кради!

Він стогне:

— О ні!

Бабця показує мені грубу книгу з фотографіями якихось дітей. Вона каже, що це Ма та Павло, тільки маленькі. Я вдаю, що вірю, аж поки помічаю знімок дівчинки на тому самому пляжі, куди возили мене Бабця з Нерідусем. Обличчя в дівчинки точнісінько таке ж, як у Ма. Я показую їй знімок.

— Так, це я, — каже вона, перегортаючи сторінку.

А ось знімок Павла, де він махає рукою з вікна велетенського банана, хоч насправді це статуя, і ще один, де Ма й Павло їдять морозиво в ріжку. Поруч стоїть Дідусь, але вигляд у нього зовсім інший, і Бабця теж інша: на фотографії в неї темне волосся.

— А де фотографія з гамаком?

— Ми весь час гойдалися на ньому, тому, мабуть, нікому не спало на думку сфотографувати нас, — пояснює Ма.

— Це жадливо, що в тебе немає жодної, — каже раптом Бабця.

— Жодної чого? — питає Ма.

— Жодної фотографії Джека, коли він був немовлям і коли почав ходити, — відповідає Бабця. — Щоб запам'ятати його таким. Обличчя Ма робиться спантеличеним:

— Я пам'ятаю кожен той день.

Вона глянула на свій годинник, а я й не знав, що в неї є годинник. У нього гострі стрілки.

— Коли тобі треба повернутися в клініку? — питає Нерідусь. Ма хитає головою:

— Мене сьогодні виписали.

Вона виймає щось із кишені й махає. Це ключ на кільці.

— Уявляєш, Джеку, тепер ми з тобою маємо власну квартиру. Бабця називає Ма на її друге ім'я.

— Гадаєш, це добра ідея?

— Це моя ідея. Все гаразд, Мамуню. Мене день і ніч оточуватимуть порадники.

— Але ж ти ніколи раніше не жила за межами рідної домівки. Ма зачудовано дивиться на Бабцю, і Нерідусь теж. Раптом він заливається гучним сміхом.

— Це не смішно, — каже Бабця, штовхаючи його в груди. — Вона знає, що я мала на думці.

Ма тягне мене нагору зібрати мої речі.

— Заплющ очі, — кажу я їй, — маю для тебе сюрпризи. Я веду її в спальню.

— Три, два, один! — лічу я, а за хвилику додаю: — Це Килим та інші наші речі, їх віддала поліція.

— Так, бачу, — відповідає Ма.

— Глянь, ось мій Джип і Дистанційка...

— Облишмо цей мотлох, — каже вона. — Візьми тільки те, що тобі справді треба, і поклади це в свою нову сумку з Дорою.

— Але мені треба все.

Ма зітхає:

— Нехай буде з гречки мак.

Як це з гречки може бути мак?

— Усі речі привезли в цих коробках.

— Я ж сказала, добре.

Нерідусь складає всі наші речі в задню частину білої машини.

— Мені варто поновити права, — каже Ма, коли Бабця виїжджає на дорогу.

— Ти, певно, втратила навички керування.

— О, я втратила всі свої навички, — відповідає Ма.

Я питаю:

— Чому?

— Я наче той Бляшаний Лісоруб, — мовить Ма через плече, піднімає лікоть і йойкає з болю. — Гей, Джеку, хочеш — купимо собі машину?

— Еге ж, а ще ліпше гелікоптер. Супер-пупер гелікоптер-позд-автомобіль-субмарину.

— Ну й апетити в тебе!

Ми ідемо в машині цілу вічність.

— Чому так довго? — питаю я.

— Бо це аж на іншому кінці міста, — відповідає Бабця. — Навіть в іншому штаті.

— Мамуню...

Небо помалу темніє.

Бабця зупиняється там, де каже їй Ма. Я бачу велику вивіску «КОМПЛЕКС НЕЗАЛЕЖНОГО ЖИТЛА». Бабця допомагає віднести всі наші сумки й коробки в будівлю з бурої цегли, лише сумку з Дорою я везу на коліщатках сам. Ми заходимо у великі двері; коло них стоїть і всміхається нам чоловік, що зветься швейцаром.

— Він нас замкне? — пошепки питаю я Ма.

— Ні, він просто впускає і випускає з будівлі людей.

Нас зустрічають три жінки і чоловік, що працюють у службі підтримки. Якщо нам буде потрібна допомога, ми просто натиснемо на кнопку виклику. Це все одно, що зателефонувати. У будівлі багато поверхів, і на кожному з них — квартири. Наша з Ма квартира — на шостому. Я тягну Ма за рукав і шепочу:

— П'ятий.

— Що-що?

— А ми можемо жити на п'ятому поверсі?

— Пробач, але ми не маємо вибору, — каже вона.

Коли двері ліфта зачиняються за нами, Ма здригається.

— Усе гаразд? — питає Бабця.

— Це ще одна річ, до якої мені треба буде звикнути.

Ма слід набрати секретний код, щоб ліфт почав рухатися. Коли ліфт піднімається, у моєму пузику виникає дивне відчуття. Зненацька двері відчиняються — і ми вже на шостому поверсі. Ми летіли, навіть не усвідомивши цього. Я помічаю маленьку покрішку люка з написом «ПІЧ ДЛЯ СПАЛЮВАННЯ СМІТТЯ». Якщо кинути в неї сміття, то воно падатиме, падатиме й падатиме вниз, а потім обернеться на дим. На дверях квартир написано не цифри, а букви; на наших дверях — буква «В», тож ми живемо в «Шість В». Шість — не таке погане число, як дев'ять, хоча шістка — це просто перевернута дев'ятка. Ма встромляє ключа в замкову щілину. Повертаючи його, вона кривиться з болю через поранений зап'ясток, який ще остаточно не полагодили.

— Ну, от ми й удома, — каже Ма, розчиняючи двері.

Що це за дім? Таж я в ньому ще ніколи не був!

Наша квартира така ж, як звичайний будинок, тільки розпоршений по одному поверху. Тут п'ять кімнат — оце пощастило! Одна з них — ванна кімната, де ми можемо купатись у ванні, а не під душем.

— А ми можемо скупатися просто зараз?

— Влаштуймося спочатку, — каже Ма.

Плита на кухні з полум'ям, як і в Бабці. Поруч з кухнею — вітальня з диваном, низьким столиком і величезним телевізором.

Бабця на кухні розбирає коробку.

— Молоко, бублики, не знаю, чи почала ти знову пити каву... Він любить пластівці у вигляді букв. Якось він навіть склав з них слово *вулкан*.

Ма обіймає Бабцю й зупиняє її на хвилю:

— Дякую.

— Може, збігати ще по щось?

— Ні, гадаю, ти про все подбала. На добраніч, Мамуню.

Бабчине обличчя кривиться.

— Знаєш...

— Що? — чекає Ма. — Що таке?

— Я також не забула жодного дня, проведеного з тобою.

Вони більше нічого не говорять, і я заходжуся перевіряти, на котрому ліжку ліпше стрибати. Перевертаючись у повітрі, я чую їхню жваву розмову. Я навідоуюся до кожної кімнати, відчиняючи й зачиняючи там усе.

Коли Бабця їде до себе додому, Ма показує мені, як замикати двері. Це ніби ключ, але повертати його зсередини можемо тільки ми.

У ліжку я згадую, що давно не смоктав, і починаю задирати футболку Ма.

— А-а-ах, здається, там уже нічого не залишилося, — каже Ма.

— Та ні, має ще бути.

— Річ у тому, що, коли молоко довго ніхто не ссе, груди думають так: «Якщо наше молоко більше нікому не потрібне, то ми перестаємо його виробляти».

— От тупаки! Іду в заклад, що я ще щось там знайду...

— Ні, — каже Ма, затуляючи груди рукою. — Вибач. Цього більше не буде. Іди сюди.

Ми міцно обіймаємося. У моєму вусі щось бумкає — *бум-бум*. Це серце Ма.

Я знову задираю її футболку.

— Джеку!

Я цьомаю її праву цицю і кажу:

— Прощавай.

Потім я двічі цьомаю ліву, бо молоко в ній завжди було смачніше. Ма так міцно притуляє до себе моє обличчя, що я їй кажу:

— Не можу дихати.

І вона відпускає мене.

У мої очі світить блідо-червоне обличчя Бога. Я моргаю кілька разів, і світло то з'являється, то зникає. Я чекаю, коли Ма знову почне дихати.

— Чи надовго ми залишимося в Незалежному Житлі?

Вона позіхає:

— На скільки захочемо.

— Я хотів би залишитися на тиждень.

Ма потягається всім тілом.

— Ми залишимося на тиждень, а далі буде видно.

Я скручую її волосся, наче мотузку.

— Я можу підстригти тебе, і тоді ми знову скидатимемось одне на одного.

Ма хитає головою.

— Я думаю зберегти волосся довгим.

Коли ми розпаковуємо речі, я не можу знайти Зубчика.
Це справжнісінька проблема!

Я переглядаю всі свої речі, а потім усе довкола них — може, я впустив його минулої ночі? Я силкуюся пригадати, коли востаннє тримав його в руці або в роті. Це було не вчора ввечері, а, певно, позавчора в Бабці. Здається, я смоктав його. Мені майнула страшна думка: ану ж я проковтнув його ненароком у сні?

— Що стається тоді, коли ми ковтаємо, але не їжу?

Ма кладе шкарпетки в свою шухляду.

— Наприклад?

Я не можу їй сказати, що, либонь, загубив її часточку.

— Щось схоже на маленький камінчик.

— Ну, він просто виходить з організму.

Сьогодні ми не спускаємося в ліфті й навіть не вдягаємося.

Ми залишаємося в нашому Незалежному Житлі, щоб обжити його.

— Ми могли б спати в цій кімнаті, — каже Ма, — а гратися тобі було б зручніше там, де більше сонячного світла.

— З тобою.

— Так, але іноді я робитиму щось інше, і тоді вдень наша спальня ставатиме моєю кімнатою.

Що вона робитиме інше?

Ма насипає нам пластівці, навіть не рахуючи їх. Я дякую малому Ісусові.

Вона мовить:

— У коледжі я читала одну книжку, там ішлося про те, що кожний повинен мати власну кімнату.

— Навіщо?

— Щоб було де думати.

— Я можу думати в одній кімнаті з тобою, — кажу я і чекаю відповіді. — Чому ти не можеш думати в одній кімнаті зі мною?

Ма кривиться:

— Я можу, майже завжди, але іноді незле побути там, де все належить тільки тобі.

— Я так не думаю.

Вона глибоко зітхає.

— Спробуймо сьогодні. Ми могли б зробити таблички й наклеїти їх на двері...

— Круто.

Ми пишемо на аркушах паперу різнобарвними буквами слова «ДЖЕКОВА КІМНАТА» і «КІМНАТА МА», а потім прикріплюємо ці написи до дверей скотчем, відриваючи його, скільки душа забажає.

Мені треба покакати. Я розглядаю свої какавельки, проте Зубчика там не бачу.

Ми сидимо на дивані й дивимось на вазу, що стоїть на столі. Вона зі скла, але не з прозорого, а з прикрашеного блакитними і зеленими плямами.

— Мені не подобаються ці стіни, — кажу я Ма.

— Чому?

— Вони якісь дуже білі. О, знаєш, ми могли б купити в крамниці коркову плитку і заклеїти нею стіни.

— Нізашо на світі, — заперечує вона, а за хвилику додає: — Пам'ятаєш, ми починаємо все наново?

Вона каже «пам'ятаєш», а сама не хоче пам'ятати Кімнату.

Я згадую про Килим, підбігаю до коробки і, витягнувши його звідти, волочу за собою.

— Де ми покладемо Килим — біля дивана чи поруч з нашим ліжком?

Ма хитає головою.

— Але...

— Джеку, він уже геть потертий і брудний після семи років... Я навіть звідси чую, як він смердить. Я бачила, як ти вчився повзати по цьому килиму, а потім ходити. Ти за нього весь час зашпортувався. Яюсь ти на нього накакав, а згодом пролив суп. Мені так і не вдалося його відчистити як слід.

Очі в Ма розширились і блищать.

— Ага, я народився на ньому і помер теж на ньому.

— Атож, тому я й хочу викинути його у піч для спалювання сміття якнайшвидше!

— Ні!

— Якби ти хоч раз у житті подумав про мене, а не...

— Я думав! — кричу я. — Я весь час думав про тебе, поки ти була в Забутті.

Ма на секунду заплющує очі.

— Ось що я тобі скажу, Джеку. Ти можеш забрати його в свою кімнату, тільки нехай він стоїть скрученим у шафі. Гарзд? Я не хочу його бачити.

Ма йде на кухню, і я чую, як вона хлюпає там водою. Я хапаю вазу і кидаю її в стіну. Ваза розбивається на мільйон мільйонів уламків.

— Джеку... — Ма вже стоїть неподалік.

Я верешу:

— Я не хочу більше бути твоїм маленьким кроленям!

Я біжу в ДЖЕКОВУ КІМНАТУ, тягнучи за собою Килим, і він чіпляється за щось у дверях. Я забираюся в шафу, закутуюся в нього і сиджу там багато-багато годин, але Ма так і не приходиться до мене.

На щоках, де висохли сльози, шкіра стає шорсткою. Нерідусь розповідав, що так видобувають сіль — заганяють морські хвилі в маленькі ставки, а потім чекають, коли вони висохнуть на сонці.

До мене долинає жадливий звук *бзз-бзз-бзз* і слова Ма:

— Так, гадаю, це слушний час.

За хвилину я чую її голос зовні:

— У нас гості.

Це лікар Клей і Норін. Вони принесли з собою харчі, що звуться «їжею навинос», — локшину з рисом і якісь смачні гладенькі жовті шматочки.

Уламків вази вже немає — мабуть, Ма викинула їх у піч для спалювання сміття.

У нас з'явився комп'ютер, і лікар Клей настраює його, щоб ми могли грати в ігри й надсилати електронні листи. Норін учить мене малювати просто на екрані стрілкою, що обертається на пензлик. Я малюю нас із Ма в Незалежному Житлі.

— А що означають ці білі риси? — питає Норін.

— Це простір.

— Космічний простір?

— Ні, весь простір усередині, тобто повітря.

— Ну, слава — це вторинна травма, — каже лікар Клей до Ма. — Ви не думали про те, щоб змінити імена?

Ма хитає головою:

— Я не можу собі уявити цього... Адже я — це я, а Джек — це Джек? Як я можу називати його Майклом, чи Зейном, чи ще якимось?

Навіщо їй називати мене Майклом чи Зейном?

— А що, як змінити бодай прізвище? — пропонує лікар Клей. — Так він привертатиме до себе менше уваги, коли піде до школи.

— Коли я піду до школи?

— Коли будеш готовий до цього, — відповідає Ма. — Не хвилюйся.

Гадаю, я ніколи не буду готовий.

Увечері ми купаємось у ванні. Я кладу голову на пузик Ма і дрімаю.

Ми тренуємося жити в різних кімнатах і перегукуємося поміж собою, тільки не дуже голосно, бо в інших незалежних житлах також живуть люди. Коли я сиджу в ДЖЕКОВІЙ КІМНАТІ, а Ма — в КІМНАТІ МА, усе йде непогано, але, коли вона йде в якусь іншу кімнату, мені це не подобається.

— Усе гаразд, — заспокоює мене Ма. — Я завжди тебе почую.

Ми вечеряємо «їжею навинос», розігрівши її в мікрохвильці. Це така маленька плита, що супершвидко працює, випускаючи невидиме смертоносне проміння.

— Я не можу знайти Зубчика, — кажу я Ма.

— Мого зубчика?

— Так, твого хворого Зубчика, що в тебе випав. Я беріг його, він весь час був зі мною, а тепер, здається, пропав. Якщо, звісно ж, я його не проковтнув, однак він ще не вийшов разом з какавельками.

— Не хвилюйся, — каже Ма.

— Але...

— Люди в світі так часто переїжджають з місця на місце, що по-всякчас гублять речі.

— Зубчик — не просто річ, він мені страшенно потрібен.

— Повір мені, зовсім не потрібен.

— Але...

Ма обіймає мене за плечі:

— Скажімо гнилому зубчикові «прощавай». Кінець історії.

Вона от-от розсміється, хоч мені зовсім не до сміху.

Я думаю, що таки випадково проковтнув його. Можливо, він не вийде з мене з какавельками, а заховається в якомусь куточку мого тіла назавжди.

Вночі я шепочу:

— Не можу заснути.

— Знаю, — каже Ма. — Я теж.

Наша спальня — це КІМНАТА МА, в Незалежному Житлі, в Америці, що лежить у світі, на зелено-блакитній кулі, яка має мільйони миль у поперечнику і повсякчас обертається. За межами світу — Космічний Простір. Я ніяк не можу зрозуміти, чому ми не падаємо з цієї кулі. Ма каже, що до землі нас притягає невидима сила — гравітація, але я її зовсім не відчуваю.

На небі з'являється жовтоясинє обличчя Бога, ми бачимо його крізь вікно.

— Ти помітив, — каже Ма, — що з кожним ранком сонце встає дедалі раніше?

У нашому Незалежному Житлі є шість вікон, вони показують різні картинки, але з деяких вікон ми бачимо ті самі речі. Найулюбленіше моє вікно — у ванній кімнаті, бо там будівельний майданчик і я можу спостерігати за кранами та екскаваторами. Я читаю для них увесь вірш про Ділана, і їм це подобається.

У вітальні я застібаю липучки на черевиках, бо ми збираємося на прогулянку. Я дивлюся на те місце, де стояла ваза, поки я її не розбив.

— Попросімо нову вазу як недільний подарунок, — кажу я Ма і, похопившись, тут-таки замовкаю.

На черевиках Ма — шнурки, вона їх зав'язує, а тоді спокійно дивиться на мене:

— Знаєш, тобі не доведеться більше бачити його.

— Старого Ніка? — перепитую я, вимовляючи це ім'я, щоб перевірити, чи звучить воно так само моторошно, як раніше.

Виявляється, звучить, проте вже не дуже загрозливо.

— А от мені доведеться зустрітися з ним ще один раз, — зауважує Ма. — Коли я піду в суд. Але це буде через багато місяців.

— А нащо тобі туди йти?

— Морріс каже, що можна дати свідчення у відеорежимі, однак я хочу ще раз глянути в його підлі очі.

До чого це все? Я намагаюся згадати його очі.

— Може, тепер він попросить нас принести йому що-небудь як недільний подарунок? Це було б смішно.

Але Ма нітрохи не сміється. Вона позирає в дзеркало, малюючи собі чорні лінії навколо очей, і фарбує губи в багряний колір.

— Ти стала схожою на клоуна.

— Це лише макіяж, — пояснює Ма. — З ним я маю кращий вигляд.

— Ти завжди маєш гарний вигляд, — заперечую я.

Ма всміхається мені в дзеркалі. Я задираю кінчик носа, встромляю у вуха пальці і кручу ними.

Ми тримаємося за руки, проте день сьогодні дуже теплий, і наші долоні швидко мокріють. Ми роздивляємося на вітрини крамниць, але всередину не заходимо. Ми просто гуляємо. Ма весь час повторює, що якісні речі безглуздо дорогі, а дешеві можна відразу ж викинути на сміття.

— Глянь, он там продають чоловіків, жінок і дітей, — кажу я їй.

— Що? — Вона розвертається. — Ні-ні, це крамниця одягу, тому там і написано: «Чоловіки, жінки, діти». Це означає, що тут продають одяг для всіх людей.

Коли нам треба перейти вулицю, ми натискаємо кнопку і чекаємо, поки з'явиться маленький сріблястий чоловічок, який нас оберегатиме. Я бачу щось схоже на бетонний майданчик, але там вищать і стрибають діти. Це зветься бризкалкою. Ми дивимося на них, проте недовго, бо Ма каже, що довго витрішатися на людей не личить.

Ми граємо в шпигунів, а тоді купуємо морозиво — це найсмачніша річ у світі. Моє морозиво ванільне, а в Ма — полуничне. Наступного разу купимо собі з іншими смаками, їх тут сотні. Великий холодний шматок спорскує по моєму підборіддю, і мені починає пекти лице. Ма показує, як треба затулити ніс рукою і хукати теплим повітрям. Я прожив у світі вже три з половиною тижні, але ніяк не можу зрозуміти, від чого може бути боляче.

Я маю з собою кілька монет, що їх дав мені Нерідусь, і купую Ма шпильку для волосся з комашкою сонечком, тільки несправжнім.

Вона без кінця дякує мені.

— Носи її завжди, навіть коли помреш, — кажу я їй. — А ти помреш раніше за мене?

— Такий закон життя.

— А чому він такий?

— Ну, на той час, коли тобі набіжить сто, я матиму вже сто двадцять один рік і моє тіло, гадаю, вже зовсім постаріє, — пояснює Ма й усміхається. — Я буду на Небесах, готуватиму твою кімнату.

— Нашу кімнату, — кажу я.

— Ну, добре, нашу кімнату.

Я помічаю телефонну будку і заходжу в неї, уявляючи, що я Супермен і мені треба перевдягнутися. Я махаю Ма крізь скло. Зауваживши маленькі картки з усміхненими обличчями і написами «Грудаста блондинка, 18» і «Філіпіна-самиця», я беру їх собі, бо що з воза впало, то пропало, а я знайшов, то цур моє. Одначе, коли я показую їх Ма, вона застерігає, що ті картки брудні, і змушує мене викинути їх у смітницю.

Ми трішки заблукали, але потім Ма помічає назву вулиці, де міститься наше Незалежне Житло, тож насправді ми не загубилися. Мені з утоми болять ноги. Гадаю, люди у світі повсякчас утомлені.

У нашому Незалежному Житлі я завжди ходжу босоніж, бо взуття мені не подобається зовсім.

У квартирі «Шість С» живе жінка з двома великими дівчатами, старшими за мене, але не набагато. Жінка весь час носить темні окуляри, навіть у ліфті, і ходить з милицею. Думаю, ті дівчата не вміють розмовляти, однак, коли я помахав одній з них рукою, вона всмінулася.

Як день, то й новина.

Бабця подарувала мені набір акварельних фарб — десять кольорів в овальних формочках, що лежать у коробці з прозорою накривкою. Після кожної фарби я ретельно мию пензлика, щоб вони не змішувалися одна з одною, а коли вода стає брудною, я її міняю. Я підняв один зі своїх малюнків, щоб показати Ма, але він розплився. Відтоді усі малюнки ми сушимо на столі.

Ми йдемо в будинок з гамаком, де разом з Нерідусем складаємо з «Лего» чудовий замок і дзизкучий автомобіль.

Бабця тепер може навідувати нас тільки по обіді, бо зранку в неї робота в крамниці, де люди купують нове волосся і груди, коли ті випадають. Ми з Ма йдемо глянути на неї крізь вхідні двері — Бабця зовсім не схожа на себе. Ма каже, що всередині кожної людини живе кілька різних людей.

У наше Незалежне Житло приїжджає Павло і привозить сюрприз для мене — футбольний м'яч, подібний до того, що Бабця кинула в крамниці. Я йду в парк з дядечком Павлом, а не з Ма, бо вона збирається в каварню, щоб побачити когось зі своїх старих друзів.

— Чудово! — кричить мені Павло. — Ще раз!

— Ні, тепер ти, — кажу я.

Павло копає м'яча так сильно, що той відскакує від стіни будівлі й відлітає в кущі.

— Принеси його! — кричить він.

Коли я копаю м'яча, він летить у ставок, і я плачу.

Павло дістає його гілкою. Він котить м'яча і питає мене:

— Хочеш похвалитися мені, як швидко ти вмієш бігати?

— Ми грали з Ма в доріжку, — кажу я йому, — тож це мені завиграшки. Я пробігав туди й назад за шістнадцять кроків.

— Ого! Я впевнений, що тепер ти бігаєш іще швидше.

Я хитаю головою:

— Я впаду.

— Не впадеш, — запевняє мене Павло.

— Тепер я весь час падаю. Світ такий хисткий.

— Еге ж, але ця трава дуже м'яка, тому навіть якщо ти впадеш, то не заб'єшся.

Своїми гострими очима я помічаю, що до нас наближаються Діна та Бронвін.

З кожною дниною стає все гарячіше. Ма каже, що це, як на квітень, нечувана річ.

Нарешті дощить. Ма говорить, що було б непогано купити дві парасольки й вийти погуляти в дощ, ховаючись під ними, щоб не змокнути, але мені це не подобається.

Другого дня знову стає сухо, і ми виходимо надвір. Там скрізь калюжі, проте я не боюся їх. Я ходжу в своїх пористих черевиках, і мої ноги хлюпають крізь отвори, але це пусте.

Я пропоную Ма спробувати все по одному разу, щоб зрозуміти, що нам подобається, а що ні.

Я вже знаю, що мені подобається в парку ганяти м'яча і годувати качок. Мені вже дуже подобається на дитячому майданчику, от тільки я не люблю, коли якийсь хлопчик з'їжджає з гірки слідом за мною і штурхає мене в спину ногами. Мені подобається Музей природознавства, от тільки динозаври там мертві, від них залишилися самі кістки.

У ванній кімнаті я чую, як сусіди розмовляють по-іспанському, але Ма каже, що то китайська мова. Є сотні різних способів розмовляти, і мені від цього голова йде обертом.

Ми навідуємося до музею, де виставлено картини. Вони трохи схожі на ті шедеври, що їх ми вирізували з коробок з-під вівсянки, але значно більші, і на них можна розгледіти мазки. Мені подобається проходити крізь кімнати з картинами, однак в музеї багато таких кімнат, і я лягаю на лавку відпочити. Раптом до мене підходить чоловік в однострої з недружнім обличчям — і я тікаю.

Нерідусь приходить у наше Незалежне Житло з супер-подарунком для мене — з велосипедом, якого він і Бабця купили для Бронвін, але надумали віддати спочатку мені, бо я більший. У велосипеда в колісних спицях — блискучі личка. Коли я катаюся на ньому в парку, то мушу надівати шолом, наколінники і спеціальні подушечки для зап'ястків, щоб не розбитися, якщо впаду. Проте я не падаю, бо швидко навчився тримати рівновагу. Нерідусь каже, що це в мене з природи. Коли ми йдемо кататися втретє, Ма дозволяє мені не надівати подушечок, а за кілька тижнів збирається зняти й додаткові колеса, бо вони мені вже будуть не потрібні.

Ма веде мене на концерт у парк, однак не в наш, той, що поруч, а в той, куди треба їхати автобусом. Нам подобається кататися в автобусі, ми любимо розглядати зачіски людей, що йдуть вулицею. На концерті правило таке: шуміти дозволено лише музикантам, а нам і пискнути не можна — тільки плескати в долоні після кожної пісні.

Бабця питає в Ма, чому б не повести мене в зоопарк, але Ма каже, що вона терпіти не може кліток.

Ми заходимо у два різні храми. Мені подобається той, що з різнобарвними вікнами, хоч орган там занадто гучний.

А ще ми йдемо на виставу. В ній дорослі вбираються і грають, мов діти, а всі на це дивляться. Її показують в іншому парку, вона зветься «Сон літньої ночі». Я сиджу на траві, засунувши в рот палець, щоб ненароком не прохопитися словом. Кілька фей борються за маленького хлопчика, але говорять так багато слів, що нічого не второпаєш. Іноді феї зникають, і тоді люди в чорному пересувають меблі.

— Точнісінько як ми в Кімнаті, — шепочу я до Ма, і вона ледве стримує сміх.

Раптом люди, що сидять навколо нас, починають вигукувати: «Ну, що там, духу, га?» і «Слава! Слава!» Я шаленію й починаю шикати на них, а потім уже просто кричу, щоб вони замовкли. Ма смикає мене за руку і пояснює, що то зветься участю публіки — так заведено, бо це особливий випадок.

Повернувшись додому, в наше Незалежне Житло, ми записуємо все, що вже спробували були робити. Виходить чималенький список. Однак є й те, що треба ще буде спробувати, коли ми станемо трохи сміливішими:

Політати в літаку

Запросити деяких старих друзів Ма на обід

Навчитися водити машину

Вирушити на Північний полюс

Піти до школи (мені) і до коледжу (Ма)

Найняти власну квартиру, яка не буде Незалежним Житлом

Винайти щось

Потоваришувати з новими людьми

Пожити не в Америці, а в якійсь іншій країні

Сходити в гості до іншої дитини, як це робили малий Ісус та Іван

Хреститель

Навчитися плавати

Ма — піти на танці на всю ніч, мені — переночувати в Нерідуся

й Бабці на надувному матраці

Знайти роботу

Злітати на Місяць

Найважливіше для мене — це завести собаку на ім'я Щасливць. Я готовий хоч і зараз, але Ма каже, що в неї клопоту по саму зав'язку. Може, як мені буде шість.

— Коли я матиму торт зі свічками?

— З шістьма свічками, — мовить вона, — присягаюся.

Уночі ми лежимо в ліжку, але це не Ліжко з нашої Кімнати; я гладжу перину, вона пухнаста, а наша Перина була не така. Коли мені було чотири, я нічого не знав про світ або гадав, що це все казочки. А тоді Ма сказала мені, що він справжній, і я подумав, що вже знаю все. Однак тепер я живу в цьому світі й багато чого не знаю. Мені весь час ніяково.

— Ма!

— Що?

Вона й досі пахне собою, але не її груди, які стали тепер просто грудьми.

— А ти колись шкодувала за тим, що ми втекли?

Якийсь час вона мовчить, а потім каже:

— Ні, ніколи не шкодувала.

— Це якесь збочення, — каже Ма лікареві Клею. — Ці всі роки я жадала людської компанії. А тепер, здається, інші люди мені зовсім не потрібні.

Він киває, і вони попивають гарячу каву. Ма вже п'є її, як усі дорослі, — щоб рухатися. Я, як і раніше, п'ю молоко, але часом — молочний шоколад. На смак він наче справжній шоколад, однак дітям споживати його дозволено. Я лежу на підлозі, збираючи разом з Норін пазл. Треба з двадцяти чотирьох шматочків зібрати картинку поїзда, і це суперважко.

— Майже ніколи... Мені буває досить самого Джека.

— Душа обере собі власну громаду й зачинить двері туди... — промовляє лікар Клей поетичним голосом.

Ма киває:

— Еге ж, але раніше я такою не була, відколи себе пам'ятаю.

— Вам довелося змінитися, щоб вижити.

Норін підводить голову:

— Не забувайте, що ви тепер інакші в усьому. Розмінявши третій десяток, народивши дитину, ви ніяк не могли залишитися колишньою.

Ма п'є каву й мовчить.

Одного разу мені захотілося дізнатися, чи відчиняються вікна. Я намагаюся відчинити вікно у ванній кімнаті — повертаю ручку і штовхаю раму. Повітря мене лякає, але я набираюся мужності, вистромлююся з вікна і простягаю вперед руки. Верхня половина мого тіла — за вікном. Це дивовижно!..

— Джеку! — Ма тягне мене всередину за футболку.

— Ой!

— Це ж шостий поверх. Якби ти впав, то розсадив би собі голову!

— Але ж я не падав, — заперечую я. — Я був водночас усередині й зовні.

— І водночас поводився безвідповідально, — каже Ма, насилу стримуючи усмішку.

Я йду за нею в кухню. Вона розбиває в миску яйця, щоб приготувати французький тост. Шкаралупки тріснули, і ми викидаємо їх у смітницю — прощайте! Цікаво, чи обернуться вони на нові яйця?

— А ми коли-небудь повернемося з Небес на землю? — питаю я, проте, здається, Ма мене не чує. — Ми виростемо в пузиках знову?

— Це зветься реінкарнацією, — каже Ма, ріжучи хліб. — Деякі люди думають, що ми повертаємося на землю в подібні ослів або равликів.

— Ні, в подібні людей, що ростуть у пузиках. І коли я знову виросту...

Ма запалює вогонь:

— То що?

— Ти зватимеш мене Джеком?

Вона дивиться на мене:

— Добре.

— Обіцяєш?

— Я завжди зватиму тебе Джеком.

Завтра Першотравень. Це означає, що настало передліття і буде демонстрація. Ми могли б піти просто подивитися на неї.

— А Першотравень буває тільки у світі? — питаю я.

Ми сидимо на дивані і їмо з мисок мюслі, силкуючись не розхлюпати їх на диван.

— Що ти маєш на увазі? — мовить Ма.

— У Кімнаті теж настав Першотравень?

— Мабуть, от тільки святкувати його там нема кому.

— Ми можемо піти туди.

Ма кидає свою ложку, і вона гучно дзвенькає об миску.

— Джеку!

— То ми підемо?

— Тобі що, так кортить піти туди?

— Ага.

— Чому?

— Не знаю, — відповідаю я.

— Тобі що, не подобається зовні?

— Подобається, але не все.

— Ну, а якщо взагалі — тобі зовні краще, ніж у Кімнаті?

— Взагалі, так.

Я доїдаю рештки своїх мюслі і те, що залишилося в мисці Ма.

— А ми можемо якось сходити в нашу Кімнату?

— Але ми там не житимемо.

Я киваю:

— Просто заїдемо на хвилинку.

Ма кладе підборіддя на руки.

— Не думаю, що я зможу туди зайти.

— Та зможеш. — Я чекаю, що вона скаже, а тоді питаю: — Там небезпечно?

— Ні, але сама думка про це викликає в мене таке відчуття, ніби...

Однак вона не домовляє, яке відчуття викликає в неї та думка.

— Я триматиму тебе за руку, — обіцяю я.

Ма зачудовано дивиться на мене.

— А може, ти сходиш сам?

— Ні.

— Я хотіла сказати, з ким-небудь іншим. З Норін, наприклад.

— Ні.

- Або з Бабцею.
- З тобою.
- Я не зможу...
- Сьогодні моя черга вибирати, — зауважую я.

Ма встає. Здається, вона розсердилася. Вона бере трубку в КІМ-НАТІ МА й комуś телефонує.

За якийсь час лунає дзвінок, і швейцар сповіщає, що по нас приїхала поліція.

- А ви, як і перше, офіцерка Оу?
- Звичайно, — відповідає офіцерка Оу. — Давненько ми з тобою не бачилися.

На склі поліційної машини я помічаю крихітні цятки — певно, це краплі дощу. Ма гризе ніготь на великому пальці.

- Погана ідея, — кажу я їй, віднімаючи її руку від рота.
- Еге. — Вона знову заходиться гризти ніготь, а тоді мало не шепоче: — Як би мені хотілося, щоб він помер.

Я знаю, про кого вона думає.

- Але не потрапив на Небеса.
- Так, хай опиниться деінде.
- Він довго стукатиме — *тук-тук-тук*, проте його туди не впустять.

— Атож.

— Ха-ха.

Повз нас, виючи сиренами, проносяться дві пожежні машини.

- А Бабця казала, що їх дуже багато.
- Кого?
- Людей, подібних до нього.
- А, — каже Ма.
- Це правда?
- Ага, та найпідступніше, що далеко більше людей стоять десь посередині.

— Де-де?

Ма пильно дивиться у вікно, але я не знаю, що вона там побачила.

- Між добром і злом, — відповідає вона, — і в них спокійно уживається і те, і те.

Цятки на вікнах розтікаються струмочками.

Ми зупиняємося, і я розумію, куди ми приїхали, тільки після того, як офіцерка Оу каже:

— Ось ми й на місці.

Я не пам'ятаю, звідки вийшла Ма в ніч нашої Великої Втечі, бо гаражі стоять коло кожного будинку. Жоден з будинків не видається мені підозрілим.

Офіцерка Оу зауважує:

— Треба було взяти з собою парасольки.

— Та ні, дощик дрібненький, — відповідає Ма.

Вона вилазить з машини і простягає мені руку, але я не поспішаю розстібати пасок безпеки.

— На нас падатиме дощ...

— Покінчімо з цим раз і назавжди, Джеку, бо я сюди більше ніколи не повернуся.

Я розстібаю ремінь, висуваю голову з машини і примружую очі. Ма веде мене за руку. На мене крапає дощ — усе обличчя й руки стають мокрими, і куртка теж, однак це не боляче, тільки трохи незвично.

Коли ми підходимо до дверей будинку, я, побачивши жовту стрічку з чорним написом «МІСЦЕ ЗЛОЧИНУ. ВХОДИТИ ЗАБОРОНЕНО», здогадуюся, що це будинок Старого Ніка. Мені впадає в очі велика табличка з вискаленою вовчою пашею і написом «ОБЕРЕЖНО, ЗЛИЙ СОБАКА». Я показую табличку Ма, і вона каже:

— Це все про людське око.

О, так-так, навчений собака, з яким нібито стався напад того дня, коли Ма було дев'ятнадцять.

Поліціант, чийого імені я не знаю, відчиняє зсередини двері. Ма й офіцерка Оу пірнають під жовту стрічку, а я тільки злегка нахилию голову.

У будинку — кілька кімнат, заставлених стільцями з грубими сидіннями та іншими меблями. Є навіть здоровезний телевізор. Я ніколи ще не бачив такого великого телевізора. Ми йдемо через будинок до задніх дверей і опиняємося на траві. Надворі досі дощить, але я вже не заплющую очей.

— Усю ділянку обгороджено парканом заввишки п'ятнадцять футів¹, — каже офіцерка Оу до Ма. — Сусідам і на думку не спало нічого лихого. Людина має право на особистий простір і таке інше...

¹ 4,5 м.

Я бачу куші і яму, її теж оточує жовта стрічка на кілках. Раптом я згадую одну розмову.

— Ма, то це отут?..

Вона зупиняється і пильно дивиться в яму.

— Мені здається, я не зможу йти далі, — мовить вона.

Я підходжу ближче — у ямі, в болоті, видніють якісь бурі предмети.

— Це черв'яки? — питаю я в офіцерки Оу.

Моє серце гучно калатає — *пам-пам-пам*.

— Це просто коріння дерева.

— А де ж дитина?

Почувши це, Ма видає якийсь звук.

— Ми її викопали, — відповідає офіцерка Оу.

— Я хочу піти звідси, — скрипучим голосом говорить Ма, прокашлюється й питає в офіцерки Оу: — А як ви знайшли, де..?

— За допомогою спеціальних приладів.

— Ми поховаємо її в пристойнішому місці, — каже мені Ма.

— В Бабчиному садку?

— Знаєш, що я скажу: ми можемо спалити її кістки, а попіл розвіяти над гамаком.

— І тоді вона знову народиться й буде моєю сестричкою?

Ма хитає головою. Її обличчя геть мокре.

Дош посилився, але його струмені не схожі на душ, а набагато м'якші.

Ма обертається, дивиться на сіру повітку в кутку подвір'я, а тоді каже:

— Ось вона.

— Що?

— Наша кімната.

— Ні-і.

— Це вона, Джеку, ти ж бачив її тільки зсередини.

Ми йдемо за офіцеркою Оу, переступаючи через жовту стрічку.

— Гляньте, в цих кущах заховано отвір вентиляції, — каже вона до Ма. — І вхід зроблено ззаду, щоб його ніхто не побачив.

Я помічаю сріблястий метал — це, певно, Двері, тільки з того боку, з якого я їх ні разу не бачив. Вони прочинені.

- Мені піти з вами? — питає офіцерка Оу.
- Ні! — кричу я.
- Гарзд.
- Тільки я і Ма.

Але Ма зненацька пускає мою руку, нахилиється і видає дивний звук. На траві й на її губах з'являється якась маса. «Блювотиння», — здогадуюся я з запаху. Невже вона знову отруїлася?

- Ма, Ма...
- Все гарзд.

Вона витирає рота паперовою хусточкою, яку подає їй офіцерка Оу.

- Може, вам..? — хоче спитати офіцерка Оу.
- Ні, — заперечує Ма і знову бере мене за руку. — Ходімо.

Ми ступаємо в Двері, і я бачу, що всередині вже все не так. Кімната стала меншою, незвично порожньою, та й пахне тут якось дивно. На Підлозі голо, Килим тепер у моїй шафі, в нашому Незалежному Житлі. Я забув, що він не може бути водночас у двох місцях. Ліжка на місці, але на ньому немає ні простирадл, ні Перини. Крісло-Гойдалка лишилося тут, Стіл, Мийниця, Ванна й Шафка теж, але в Шафці не видно ні тарілок, ні виделок з ложками. Комод, Телевізор і Антена з багряним бантиком тут, і Полиця теж нікуди не поділася, але на ній нічого немає. Наші стільці складено, проте вони ніби зовсім інші. Все зробилося якесь чуже.

- Думаю, це не вона, — шепочу я до Ма.
- Ні, це вона.

Наші голоси теж звучать зовсім інакше.

- Може, вона зсохлася?
- Ні, вона завжди була така.

Немає ні Мобіля з макаронин, ні мого малюнка з восьминомом, ні шедеврів, ні Форту з Лабіринтом, ні решти іграшок. Я заглядаю під Стіл і не бачу там павутини.

- Тут стало темніше.
- Ну, сьогодні просто дощовитий день. Ти можеш увімкнути світло, — мовить Ма, показуючи на Лампу.

Але я не хочу чіпати її. Я роздивляюся навкруги, намагаючись згадати, як тут усе було. Коло Дверей я знаходжу позначки, що їх

ми робили в дні мого народження. Я стаю поруч з ними, кладу руку на маківку голови й виявляю, що позначка з чорною цифрою п'ять нижча від моєї руки. На всіх предметах лежить тонкий білий шар якоїсь речовини.

— Це пил з нашої шкіри? — питаю я.

— Ні, це порошок для виявлення відбитків пальців, — пояснює офіцерка Оу.

Я нахиляюся й заглядаю під Ліжку. Там, скрутившись калачиком, лежить Яечна Змія. Мені здається, що вона спить. Я не бачу її язика й обережно обмацую зміїну голову, аж поки відчуваю легкий укол голкою.

Випроставшись, я питаю:

— А де стояв наш Вазон?

— Ти вже забув? Отут, — відповідає Ма, постукуючи посередині Комода, і я помічаю на ньому темне кружальце.

Навколо Ліжка видніють сліди від Доріжки. На Підлозі, під Столом, — маленька дірочка, протерта нашими ногами. Я розумію, що це та сама Кімната, де ми колись жили.

— А тепер уже ні, — кажу я до Ма.

— Що-що?

— Це вже не наша Кімната.

— Гадаєш? — Ма пирхає. — Просто нині тут не такий затхлий запах, як раніше, бо відчинено двері.

«Мабуть», — думається мені, проте вголос я промовляю:

— Може, кімната стала іншою саме через те, що відчинили двері?

Ма злегка всміхається.

— Хочеш... — Вона прокашлюється. — Хочеш, зачинимо її на хвилинку?

— Ні.

— Гаразд, тоді ходімо звідси.

Я підступаю до Ліжкової Стіни, доторкаюся пальцем до корка, але нічого не відчуваю.

— А вдень можна віддавати на добраніч?

— Що?

— Чи можемо ми казати «на добраніч», коли ніч іще не настала?

— Гадаю, ліпше сказати «прощавай».

«Прощавай, Стіно», — кажу я Ліжковій Стіні й повторюю те саме трьом іншим стінам, а потім додаю: «Прощавай, Підлого». Я гладжу Ліжко й примовляю: «Прощавай, Ліжко». Тоді я зазираю під нього й кажу: «Прощавай, Ячна Зміє». Заглянувши в Шафу, я шепочу: «Прощавай, Шафо».

У темряві я помічаю свій портрет, що його намалювала Ма на честь мого дня народження; на портреті я ще зовсім маленький. Я жестом кличу Ма й показую їй цей малюнок. Відтак я цьомаю її обличчя — там, де течуть сльози. На смак вони зовсім як море.

Я знімаю малюнок зі стінки Шафи й ховаю його під куртку. Ма вже біля Дверей. Я наздоганяю її і прошу:

— Візьми мене на руки.

— Джеку...

— Ну, будь ласочка.

Ма садить мене на своє стегно, але я тягнуся вище:

— Підніми ще.

Вона обхоплює мої груди і піднімає мене вгору.

Торкнувшись Даху, я кажу: «Прощавай, Даху».

Ма зі стуком ставить мене на підлогу.

«Прощавай, Кімнато», — мовлю я, махаючи рукою Даховому Віконцю, і прошу Ма, щоб вона теж попрощалася з Кімнатою.

«Прощавай, Кімнато», — каже Ма, але беззвучно.

Я востаннє роззираюся по Кімнаті. Вона схожа на кратер, тобто на діру, де щось сталося. А тоді ми виходимо за двері.

Подяка від автора

Дякую любому Крісові Рулстону та моєму агентові Керолін Девідсон за їхні відгуки на чорновий варіант твору, а також Керолін (разом з Вікторією Кві та Лаурою Мак-Дугал) та моєму американському агентові Кейті Андерсон за їхню нестримну прихильність до роману від самого початку. Джуді Клейн з видавництва «Літл, Браун енд Компані», Семові Гамфрі з «Пікадору» та Айріс Т'юфолм з «Гарпер-Коллінз Канада» за грамотне редагування. Також моїм друзям Дебрі Вестгейт, Ліз Вікок, Ар'ї Вайнію-Маттіла, Тамарі Сугунасірі, Гелен Ролстон, Андреа Пламб, Шанталь Філіпс, Енн Петті, Шінейд Мак-Берті та Алі Довер за їхні пропозиції щодо всього — від розвитку дитини до розвитку сюжету.

Понад усе хочу подякувати своєму зятеві Джефу Майлзу за його спокійні, проникливі поради щодо практичних аспектів Кімнати.

Д67 Доног'ю Е.
Кімната : роман / Емма Доног'ю ; пер. з англ. А. Хлівного. —
Х. : Віват, 2017. — 336 с.
ISBN 978-617-690-980-4 (укр.)
ISBN 978-0-316-09833-5 (англ.)

Усе своє життя п'ятирічний Джек провів у Кімнаті. Для нього це цілий світ; там він народився й виріс, там він грає зі своєю Ма, читає книжки, дивиться телевізор. Кімната — справжній дім для Джека, але для його Ма це в'язниця, де протягом семи років її тримає викрадач Старий Нік. Коли він навідується до них, жінка ховає сина в шафу. І от, коли Джекові виповнилося п'ять років, мати наважується розповісти йому правду і здійснити зухвалий план втечі...

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)

Літературно-художнє видання

ДОНОГ'Ю Емма

Кімнята

Роман

Головний редактор *О. С. Кандиба*

Провідний редактор *І. Г. Веремій*

Редактор *Д. В. Щербина*

Технічний редактор *І. В. Бойко*

Дизайнери й верстальники *Д. В. Заболотських, В. О. Верхолаз*

Підписано до друку 04.04.2016. Формат 60x84/16
Гарнітура Newton. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 19,6
Наклад 3100 прим. Зам. № 2961

Термін придатності необмежений

ТОВ «Видавництво «Віват»»
Свідоцтво ДК 4601 від 20.08.2013

Віддруковано згідно з наданим оригінал-макетом
у друкарні «Фактор-Друк»
61030, Україна, м. Харків, вул. Саратовська, 51,
тел. +38 (057) 717-53-55

**Придбати книжки за видавничими цінами
та подивитися детальну інформацію про інші видання можна
на сайті www.vivat-book.com.ua
Замовити книжку можна листом
Поштова адреса: 61037, Україна,
м. Харків, вул. Гомоненка, 10
e-mail: zakaz@vivat.factor.ua**

**З питань оптових поставок звертатися:
тел. (057) 714-91-73
Поштова адреса: 61037, Україна,
м. Харків, вул. Гомоненка, 10
e-mail: zakaz@vivat.factor.ua**

Гімма Донаг'ю народилася 1969 року в Ірландії. Назчалася в Кембриджському університеті, де здобула докторський ступінь із літератури. Згодом переїхала до Лондона, що в канадській провінції Онтаріо. Лауреатка багатьох літературних нагород. Її книжка «Кімната» 2010 року входила до списку бестселерів за версією газети «Нью-Йорк Таймс», а також до шорт-листів Букерівської премії, премії «Оранж», отримала премію Співдружності. 2016 року стрічку «Кімната», створену за одноименним романом Гімки Донаг'ю, було висунуто на здобуття чотирьох номінацій премії «Оскар», зокрема як найкращий фільм.

Усе своє життя п'ятирічний Джек провів у Кімнаті. Для нього це цілий світ, там він народився й виріс, там він грає зі своєю Ма, читає книжки, дивиться телевізор. Кімната — справжній дім для Джека, але для його Ма — це в'язниця, де протягом семи років її тримає викрадач Старий Нік. Коли він навідується до них, жінка ховає сина в шафу. І от, коли Джекові виповнилося п'ять років, мати наважується розповісти йому правду і здійснити зухвалий план втечі...

Один із найзворушливіших і найглибших романів року.

Рон Чарлз, *The Washington Post*

«Кімната» — майстерний роман, оригінальний витвір мистецтва. Кажучи, що не можу порівняти її з будь-якою іншою книжкою, я даю їй найвищу похвалу. Досить сказати, що це потужний текст, похмуро красивий і викривальний.

Майкл Каннінгем, автор роману «Години»

ISBN 978-617-690-980-4

9 786176 909804

інтернет-магазин

vivat-book.com.ua

 Vivat
ВИДАВНИЦТВО